

Úvodní stránka>Obrátit se na soud>Kde a jak>**Právo kterého státu se použije?**

Právo kterého státu se použije?

Jste-li účastníkem soudního sporu ve věci, v níž ne všechny skutečnosti souvisí se stejnou zemí, je nutné zjistit, které právo soud použije při rozhodování ve věci samé.

S tím, jak se rozšiřuje mezinárodní obchod a cestování, zvyšuje se i nebezpečí, že se společnost nebo jednotlivec mohou stát účastníky sporu, který má mezinárodní povahu. Mezinárodní povaha sporu může být zapříčiněna tím, že jednotliví účastníci mají různou státní příslušnost nebo bydliště v různých zemích či uzavřeli smlouvu týkající se transakce v zahraničí.

V případě sporu nepostačuje určit, který soud má mezinárodní příslušnost k projednání dané věci a vydání rozhodnutí; je třeba určit rovněž rozhodné právo pro rozhodnutí ve věci samé.

Chcete-li získat podrobné informace o právu některého členského státu, zvolte si jeho vlaječku.

Poslední aktualizace: 17/11/2021

Tyto stránky spravuje Evropská komise. Informace na této stránce nemusí nezbytně vyjadřovat oficiální stanovisko Evropské komise. Komise neodpovídá ani neručí za informace nebo údaje, které tento dokument obsahuje či na které odkazuje. Pokud jde o předpisy v oblasti autorských práv pro webové stránky EU, viz právní upozornění.

Které právo se použije? - Belgie

1 Zdroje platných norem

1.1 Vnitrostátní normy

Závaznými zdroji belgického vnitrostátního práva jsou právní předpisy, obecné právní zásady a zvykové právo. Právní předpisy musí být přijaty příslušným orgánem veřejné moci; obecné právní zásady jsou právně závazné, jelikož je společnost přesvědčena o jejich právním významu; zvykové právo spočívá v nepsaném právu a obecně uznávaných postupech.

V Belgii se soudy nemusí řídit precedentem: judikatura má stejně jako právní doktrína autoritu, není však závazná. Soudní rozhodnutí jsou platná pouze mezi účastníky řízení a nezavazují ostatní soudce rozhodující v podobných věcech. Kromě Ústavního soudu (Cour constitutionnelle / Grondwettelijk Hof) nemůže žádný soud požadovat, aby se ostatní soudy řídily precedentem, který stanoví. Ani rozsudek kasačního soudu (Cour de cassation / Hof van Cassatie) neobsahuje pokyny v tom smyslu, že je pro soud, který danou věc projednává znovu, závazný. Pouze v případě, vydá-li kasační soud v téže věci druhé rozhodnutí, je obsah tohoto rozhodnutí pro soud, který má vynést konečné rozhodnutí, závazný.

1.2 Vícestrané mezinárodní úmluvy

Poznámka:

Federální veřejná služba ministerstva zahraničních věcí má databázi s přehledem dvoustranných a mnohostranných úmluv, jež byly podepsány od roku 1987:

<https://diplomatie.belgium.be/fr/traites>

<https://diplomatie.belgium.be/fr/traites>

<https://diplomatie.belgium.be/fr/traites>

<https://diplomatie.belgium.be/fr/traites>

Znění řady úmluv platných v Belgii je zveřejněno v belgickém úředním věstníku (Moniteur belge / Belgisch Staatsblad), který je od roku 1997 přístupný elektronicky: <http://justice.belgium.be>

Znění mnoha úmluv lze na uvedených internetových stránkách nalézt i v případě, byly-li uzavřeny před rokem 1987, a to v oddíle „Législation consolidée“ / „Geconsolideerde Wetgeving“ (2 800 položek ke dni 1. srpna 2004).

Belgie je v zásadě svrchovaným státem, který má nad subjekty podléhající jurisdikci jeho soudů nejvyšší moc. Vzhledem k rostoucí internacionalizaci společnosti je Belgie stále více vázána pravidly, která přijaly nadnárodní a mezinárodní organizace a instituce. Belgické právo ovlivňuje zejména Evropská unie (EU), Organizace spojených národů (OSN), Organizace Severoatlantické smlouvy (NATO) a Rada Evropy, které tím, že na jedné straně přijímají smlouvy a předpisy (jež mohou či nemusí být přímo použitelné) a na druhé straně směrnice a postupy harmonizace právních předpisů, usilují o to, aby členské státy těchto organizací příslušně upravily své vnitrostátní právní systémy.

Úmluvami v oblasti lidských práv, které jsou v Belgii přímo použitelné, je Evropská úmluva o lidských právech a Evropská sociální charta, jež obě přijala Rada Evropy. Odpovídajícími předpisy na úrovni OSN jsou Pakt o občanských a politických právech a Mezinárodní pakt o hospodářských, sociálních a kulturních právech.

Evropská unie (EU) jakožto nadnárodní organizace má významný vliv na své členské státy, a tedy i Belgii. Hlavními právními nástroji EU jsou nařízení, která jsou přímo použitelná, a směrnice, jež musí členské státy provést ve vnitrostátním právu samy.

V oblasti rozvoje různých oblastí práva, jako je mezinárodní právo soukromé, mezinárodní trestní právo a mezinárodní obchodní a hospodářské právo, působí bezpočet institucí a organizací. Pro zmínku alespoň několik z nich: OSN, Komise OSN pro mezinárodní obchodní právo (Uncitral), Haagská konference o mezinárodním právu soukromém, Mezinárodní ústav pro sjednocení soukromého práva (Unidroit), Rada Evropy, Evropská unie a Evropské společenství, Mezinárodní komise pro osobní stav, Mezinárodní námořní organizace (IMO), IATA (letecká doprava), Unie Beneluxu atd.

1.3 Hlavní dvoustranné úmluvy

Federální orgány i orgány jednotlivých belgických autonomních oblastí mohou uzavírat dvoustranné úmluvy s ostatními zeměmi nebo regiony světa v závislosti na tom, zda dotyčná záležitost spadá do jejich oblasti působnosti. Většina těchto úmluv je uzavřena se sousedními zeměmi nebo se zeměmi, s nimiž má Belgie úzké či významné obchodní vztahy.

2 Uplatňování kolizních norem

Zákon ze dne 16. července 2004 o kodexu mezinárodního práva soukromého (dále jen kodex MPS) byl zveřejněn v úředním věstníku Moniteur belge dne 27. července 2004. Do zákona je možné nahlížet na internetových stránkách [konsolidovaných právních předpisů](#).

Tento informativní přehled vychází z kodexu MPS. Ustanovení kodexu týkající se mezinárodní příslušnosti i účinků rozhodnutí cizích soudů a veřejných listin se vztahují na žaloby podané po vstupu zákona v platnost a na soudní rozhodnutí a veřejné listiny vydané po vstupu zákona v platnost. Dřívější případy, které nespadají do přechodné úpravy stanovené v kodexu MPS, se řídí širokou škálou právních předpisů a obsáhlým souborem judikatury a právní doktríny. Užitečné mohou být tyto internetové stránky:

– <https://www.law.kuleuven.be/ipr/en>

- <https://www.ipr.be/fr>
- <https://www.dipr.be/fr>

Kodex MPS se použije pouze tehdy, není-li daná věc upravena mezinárodními úmluvami, právem Evropské unie nebo zvláštními právními předpisy.

2.1 Povinnost soudce uplatnit kolizní normy z vlastní iniciativy

Belgičtí soudci neuplatňují pouze belgické právo. Často musí vynést rozhodnutí na základě cizího práva.

Podle belgického mezinárodního práva soukromého je nutno cizí právo použít na základě výkladu přijatého v cizí zemi; pokud soud nemůže zjistit obsah cizího práva sám, může požádat o součinnost strany. Není-li zjevně možné, aby soud zjistil obsah cizího práva v přiměřené lhůtě, použije se belgické právo (článek 15 kodexu MPS).

2.2 Zpětný odkaz

Od přijetí kodexu MPS již není zpětný odkaz obecně uznáván (článek 16 kodexu MPS). Kodex však obsahuje výjimku s ohledem na rozhodné právo pro právnické osoby (článek 110 kodexu MPS) a možný zpětný odkaz na belgické právo v případě způsobilosti fyzických osob (viz níže).

2.3 Změna kolizního kritéria

Hraniční určovatel se může změnit v čase (např. státní příslušnost) nebo v prostoru (např. obvyklý pobyt).

Kodex mezinárodního práva soukromého se snaží stanovit pravidlo, které se použije v nejčastějších situacích, v nichž dochází ke změně hraničního určovatele (kolizního kritéria).

Pokud jde například o účinky manželství, prvním hraničním určovatelem je podle kodexu obvyklý pobyt manželů v době, kdy se účinky uplatní (článek 48 kodexu MPS).

Pokud jde o věci rodičovství, kodex stanoví, že rozhodným právem je právo státní příslušnosti osoby, o jejíž rodičovství se jedná, v době narození dítěte (článek 62 kodexu MPS).

Věcná práva k věcem se řídí právem státu, na jehož území se daná věc nachází v době jejich uplatnění. Kodex však stanoví, že se nabytí a zánik těchto práv řídí právem státu, ve kterém se daná věc nachází v době úkonů či skutečností, z nichž se vychází jako ze základu pro nabytí či zánik práva (článek 87 kodexu MPS).

2.4 Výjimky z obvyklého uplatňování kolizních norem

V řadě případů stanovených v kodexu se nepoužijí obvyklé kolizní normy.

1. Výjimečně není právo určené podle kodexu použitelné, je-li zjevné, že vzhledem ke všem okolnostem má situace pouze velmi slabý vztah k Belgii a velmi úzce souvisí s jiným státem. V takovém případě se použije právo tohoto jiného státu (článek 19).
2. Použitelné jsou i nadále imperativní normy nebo normy veřejného práva obsažené v belgickém právním řádu, které upravují situaci s mezinárodním prvkem bez ohledu na právo určené kolizními normami (článek 20 kodexu MPS).
3. Existuje výjimka týkající se mezinárodního veřejného pořádku, která umožňuje nepoužít určité aspekty cizího práva, pokud by jejich účinek nebyl v belgickém právním řádu přípustný (článek 21 kodexu MPS).

2.5 Zjištění cizího práva

Belgický soud může strany požádat o zjištění obsahu a rozsahu cizího práva. Soud může použít rovněž Evropskou úmluvu o poskytování informací o cizím právu, která byla podepsána v Londýně dne 7. června 1968. Vyžaduje-li se autentický důkaz, bude strana požádána, aby předložila osvědčení nazývané *certificat de coutume*, v němž příslušný cizí orgán poskytuje autentický důkaz o normách, které jsou nebo byly použitelné v jeho zemi.

3 Kolizní pravidla

Je-li podle již zmíněných pravidel příslušný belgický soud, musí uvážit, které právo by se mělo ve sporu použít. Soud o této otázce rozhodne v souladu s belgickým mezinárodním právem soukromým. V závislosti na předmětu sporu existují různé faktory, které mohou danou věc spojovat s určitým právním řádem. Kodex mezinárodního práva soukromého je strukturován podle témat a udává příslušný hraniční určovatel podle dané oblasti. Některé tyto oblasti jsou projednány níže.

3.1 Smluvní závazky a právní akty

Použije se nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 593/2008 ze dne 17. června 2008 o právu rozhodném pro smluvní závazkové vztahy (Řím I). Kodex mezinárodního práva soukromého rozšiřuje použitelnost staré Římské úmluvy z roku 1980 na smluvní záležitosti, které jsou z její oblasti působnosti vyloučeny. Kodex by měl být brzy upraven tak, aby zohledňoval situaci vyplývající z nahrazení staré Římské úmluvy nařízením Řím I.

Některé záležitosti vyloučené z oblasti působnosti nařízení se však řídí zvláštními pravidly, a to

– podle mezinárodních úmluv (zejména Ženevské úmluvy ze dne 7. června 1930 pro kolizní normy v souvislosti se směnkami cizími a vlastními a Ženevské úmluvy ze dne 19. března 1931 pro kolizní normy v souvislosti se šeky) nebo

– podle zvláštních ustanovení kodexu (zejména článku 124 o svěření a článku 111 o dohodách o partnerství).

Je třeba rovněž uvést, že podle článku 25 nařízení platí i nadále některé mezinárodní úmluvy, konkrétně:

– Budapešťská úmluva ze dne 21. června 2001 o smlouvě o přepravě zboží po vnitrozemských vodních cestách,

– Mezinárodní úmluva o záchraně, Londýn, 28. dubna 1989,

– Mezinárodní úmluvy o sjednocení některých pravidel o srážkách, výpomoci i záchraně na moři, podepsané v Bruselu dne 23. září 1910, a podpisový protokol připojený k těmto úmluvám.

3.2 Mimosmluvní závazky

Použije se nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 864/2007 ze dne 11. července 2007 o právu rozhodném pro mimosmluvní závazkové vztahy (Řím II). Kodex mezinárodního práva soukromého rozšiřuje jeho používání i na záležitosti, které jsou z jeho oblasti působnosti vyloučeny.

Některé záležitosti vyloučené z oblasti působnosti nařízení se však řídí zvláštními pravidly. Závazkové vztahy, které vznikají z pomluvy nebo narušení soukromí či osobnostních práv, se řídí právem státu, na jehož území k pomluvě či narušení došlo nebo může dojít, podle volby žalobce, ledaže odpovědná osoba prokáže, že vznik škody v tomto státě nemohla předvídat (článek 99 kodexu MPS).

Je třeba rovněž uvést, že podle článku 28 nařízení platí i nadále některé mezinárodní úmluvy, konkrétně:

– Haagská úmluva ze dne 4. května 1971 o právu použitelném pro dopravní nehody,

– Mezinárodní úmluva o sjednocení některých pravidel týkajících se civilní jurisdikce v případě srážky (International Convention for the unification of certain rules concerning civil jurisdiction in matters of collision), Mezinárodní úmluva o sjednocení některých pravidel týkajících se trestní jurisdikce v případě srážky či jiných mimořádných událostí na moři (International Convention for the unification of certain rules relating to penal jurisdiction in matters of collision or other incidents of navigation) a Mezinárodní úmluva o sjednocení některých pravidel týkajících se zadržení námořních lodí (International Convention for the unification of certain rules relating to the arrest of sea-going ships), všechny podepsané v Bruselu dne 10. května 1952,

– Mezinárodní úmluva o záchraně, Londýn, 28. dubna 1989,

– Úmluva o udělování evropských patentů, Mnichov, 5. října 1973,

– Mezinárodní úmluva ze dne 29. května 1933 o sjednocení některých pravidel pro předběžné zabavení letadla,

– Mezinárodní úmluvy o sjednocení některých pravidel o srážkách, výpomoci i záchraně na moři, podepsané v Bruselu dne 23. září 1910, a podpisový protokol připojený k těmto úmluvám.

3.3 Osobní stav, jeho aspekty související s občanským stavem (jméno, bydliště, způsobilost k právům a právním úkonům)

Není-li v kodexu MPS stanoveno jinak, je rozhodným právem ve sporech týkajících se osobního statusu a způsobilosti právo státu, jehož je dotyčná osoba státním příslušníkem (vnitrostátní právo). Totéž pravidlo upravuje změnu pohlaví (čl. 35b kodexu MPS).

Co se týká způsobilosti fyzických osob, kodex obsahuje ustanovení o částečném zpětném odkazu: tato otázka se bude řídit belgickým právem, pokud cizí právo vyžaduje použití belgického práva (článek 34 kodexu).

V souladu s obecnou zásadou je rozhodným právem pro určení příjmení a jména právo státu, jehož je tato osoba státním příslušníkem (čl. 37 odst. 1 kodexu MSP), nebo právo jednoho ze států, jehož je státním příslušníkem, pokud má tato osoba více státních příslušností (čl. 37 odst. 2 kodexu MSP).

3.4 Určení vztahu rodič – dítě, včetně osvojení

3.4.1 Určení vztahu rodič – dítě

Jako obecné pravidlo pro stanovení rozhodného práva čl. 62 odst. 1 první pododstavec kodexu MPS uvádí, že určení a popření rodičovství se řídí právem státu, jehož je daná osoba státním příslušníkem v době narození dítěte, nebo pokud určení rodičovství vyplývá z dobrovolného úkonu, v době tohoto úkonu. Pokud právo označené jako rozhodné nestanoví v případě rodičovství určeného dobrovolným úkonem požadavek na souhlas, stanoví se tento požadavek, jakož i podmínky a způsob vyjádření souhlasu podle práva státu, na jehož území má osoba v době jeho udělení obvyklé bydliště (čl. 62 odst. 1 druhý pododstavec kodexu MPS).

3.4.2 Osvojení

Podmínky pro určení osvojení se řídí vnitrostátním právem osvojitele nebo společným vnitrostátním právem osvojitelů. Nemají-li osvojitelé stejnou státní příslušnost, jsou podmínky upraveny právem místa jejich obvyklého pobytu, a pokud takové místo neexistuje, belgickým právem (článek 67 kodexu MPS). Právem rozhodným pro různé vyžadované souhlasy je právo státu, ve kterém má osvojenec obvyklý pobyt. Pokud však toto právo nevyžaduje souhlas osvojence a jeho biologických rodičů či zákonných zástupců nebo nezná institut osvojení, řídí se takové souhlasy belgickým právem (články 67 a 68 kodexu mezinárodního práva soukromého).

3.5 Manželství, nesezdané soužití, registrované partnerství, rozvod, rozluka, vyživovací povinnost

3.5.1 Manželství

Co se týká práva rozhodného pro manželství, kodex mezinárodního práva soukromého rozlišuje mezi:

1. příslibem manželství: právo státu obvyklého pobytu budoucích manželů, nebo není-li takového místa, právo státu, jehož jsou oba budoucí manželé státními příslušníky, nebo nemají-li společnou státní příslušnost, belgické právo (článek 45 kodexu MPS);
2. uzavřením manželství: vnitrostátní právo každého z manželů, s možnou výjimkou manželství osob stejného pohlaví, v tomto případě bude ustanovení cizího práva zakazující takovýto sňatek vyloučeno, je-li jeden z manželů státním příslušníkem státu, jehož právo takového manželství připouští, nebo má obvyklý pobyt v takovém státě (článek 46 kodexu MPS);
3. náležitostmi: právo státu, ve kterém je manželství uzavřeno (článek 47 kodexu MPS);
4. účinky manželství: právo státu obvyklého pobytu manželů, nebo není-li takového místa, právo státu, jehož jsou oba manželé státními příslušníky, nebo nemají-li společnou státní příslušnost, belgické právo (článek 48 kodexu MPS).

3.5.2 Nesezdané soužití a registrované partnerství

Co se týká partnerství či jiné registrované formy soužití, belgické právo rozlišuje mezi vztahy osob žijících společně, které tvoří svazek rovnocenný manželství, a vztahy, jež svazek rovnocenný manželství nevytvářejí.

Právem rozhodným pro první typ soužití je právo, které se vztahuje na manželství (viz výše), zatímco právem rozhodným pro vztahy v případě soužití, které nevytváří svazek rovnocenný manželství, je právo státu, ve kterém bylo soužití zaregistrováno poprvé.

Neexistují zvláštní ustanovení upravující neregistrované soužití (union libre).

3.5.3 Rozvod a rozluka

Pokud jde o rozvod a skutečný rozchod manželů (séparation de fait), jsou obecně použitelná pravidla nařízení Rady (EU) ze dne 20. prosince 2010, kterým se zavádí posílená spolupráce v oblasti rozhodného práva ve věcech rozvodu a rozluky (Řím III). Svoji případnou volbu rozhodného práva musí manželé oznámit nejpozději při prvním jednání u soudu, u něhož byl podán návrh na rozvod nebo rozluku.

3.5.4 Vyživovací povinnost

Článek 15 nařízení Rady (ES) č. 4/2009 ze dne 18. prosince 2008 o příslušnosti, rozhodném právu, uznávání a výkonu rozhodnutí a o spolupráci ve věcech vyživovacích povinností odkazuje na Haagský protokol ze dne 23. listopadu 2007 o právu rozhodném pro vyživovací povinnosti. Obecné pravidlo určuje právo státu, ve kterém má oprávněný obvyklý pobyt. Zvláštní pravidla však existují mezi dětmi a jejich rodiči, s ohledem na osoby mladší 21 let věku v jejich vztazích k jiným osobám, než jsou jejich rodiče, mezi manžely a bývalými manžely a mezi osobami, jejichž manželství bylo zrušeno. Protokol obsahuje rovněž ustanovení, které stranám umožňuje určit rozhodné právo.

Ve vztazích mezi Belgií a státem, jenž je smluvní stranou této úmluvy, neratifikoval však výše zmíněný Haagský protokol ze dne 23. listopadu 2007, se použije Haagská úmluva ze dne 24. října 1956 o právu rozhodném pro vyživovací povinnost k dětem.

3.6 Majetkové poměry v manželství

Partneři si mohou sami zvolit právo, kterým se budou řídit jejich majetkové poměry v manželství. Tato volba rozhodného práva je omezená: právo státu prvního obvyklého pobytu partnerů po uzavření manželství, **nebo** vnitrostátní právo jednoho z manželů (článek 49 kodexu MPS).

Není-li rozhodné právo zvoleno, řídí se majetkové poměry v manželství právem státu prvního obvyklého pobytu partnerů po uzavření manželství. Nemají-li partneři obvyklý pobyt v témže státě, je rozhodným právem právo státu, jehož byli oba partneři státními příslušníky v době uzavření manželství. V ostatních případech se použije právo státu, ve kterém bylo manželství uzavřeno (článek 51 kodexu MPS).

3.7 Závěti a dědictví

Tuto oblast upravuje nařízení (EU) č. 650/2012 ze dne 4. července 2012 o příslušnosti, rozhodném právu, uznávání a výkonu rozhodnutí a přijímání a výkonu veřejných listin v dědických věcech a o vytvoření evropského dědického osvědčení.

3.8 Věcná práva

K určení rozhodného práva se použije místo, ve kterém se daná věc nachází (článek 87 kodexu MPS).

3.9 Insolvence

Úpadek je upraven v nařízení (ES) č. 1346/2000 ze dne 29. května 2000 o úpadečném řízení. Základní zásadou stanovenou v nařízení je to, že existuje jedno hlavní obecné úpadečkové řízení, na které mohou případně navazovat vedlejší místní řízení.

Poslední aktualizace: 17/12/2020

Za originální verzi stránky (v jazyce daného členského státu) odpovídá příslušné kontaktní místo Evropské soudní sítě. Překlad pořídily útvary Evropské komise. Je možné, že změny, které v originální verzi případně provedly orgány daného členského státu, nebyly ještě do překladů zapracovány. ESS-O ani

Evropská komise neodpovídá ani neručí za informace a data, které tento dokument obsahuje či na které odkazuje. Předpisy v oblasti autorských práv členských států odpovědných za tuto stránku naleznete v právním oznámení.

Které právo se použije? - Bulharsko

1 Zdroje platných norem

1.1 Vnitrostátní normy

Základní ustanovení bulharského mezinárodního práva soukromého jsou obsažena v zákoníku o mezinárodním právu soukromém (*Kodeks na mezhdunarodnoto chastno pravo, KMCP*). Hlavní zásadou pro určení práva rozhodného pro soukromoprávní vztahy s mezinárodním prvkem je to, že se tyto vztahy řídí právem státu, k němuž mají nejužší vazbu.

Podle ústavy jsou ratifikované mezinárodní smlouvy součástí vnitrostátního právního řádu a mají přednost před pravidly vnitrostátních právních předpisů.

Kolizní normy, které se uplatňují v občanskoprávním řízení, jsou obsaženy také v občanském soudním řádu (*Grazhdanski protsesualen kodeks, GPK*).

1.2 Vícestranné mezinárodní úmluvy

Viz výše.

1.3 Hlavní dvoustranné úmluvy

Viz výše.

2 Uplatňování kolizních norem

2.1 Povinnost soudce uplatnit kolizní normy z vlastní iniciativy

Podle článku 28 zákoníku o mezinárodním právu soukromém ověřuje mezinárodní příslušnost soud z vlastního podnětu, aniž by o to účastníci řízení museli požádat. Proti rozhodnutí o určení této příslušnosti lze podat odvolání nebo kasační stížnost. Soud musí být obeznámen s kolizními normami a uplatňovat je. Pokud rozhodnutí o tom, které právo se použije, závisí na kvalifikaci základních prvků nebo právního vztahu, jsou tyto prvky nebo vztahy kvalifikovány podle bulharských právních předpisů. Při posuzování kvalifikace musí soud zohlednit mezinárodní prvek ve vztazích, které mají být urovnány.

2.2 Zpětný odkaz

Bulharské mezinárodní právo soukromé zná zpětný odkaz a uplatňuje jej. Zpětný odkaz na bulharské právo a odkaz na právo třetí země jsou nepřipustné s ohledem na:

1. právní postavení právnických osob a subjektů nezapsaných v rejstříku;
2. formální požadavky na právní úkony;
3. volbu rozhodného práva;
4. výživné;
5. smluvní závazkové vztahy;
6. mimosmluvní závazkové vztahy.

Podle čl. 40 odst. 3 zákoníku o mezinárodním právu soukromém se v případě, je-li přípustný zpětný odkaz, použije bulharské hmotné právo resp. hmotné právo třetí země.

2.3 Změna kolizního kritéria

Podle článku 27 zákoníku o mezinárodním právu soukromém je v případě, že v době zahájení řízení existovaly důvody mezinárodní příslušnosti, tato příslušnost zachována, i když tyto důvody v průběhu řízení pominuly. Jestliže v době zahájení řízení mezinárodní příslušnost nebyla založena, může vzniknout v průběhu řízení, nastanou-li pro ni v průběhu řízení důvody.

Změna okolností, na nichž se zakládá určení rozhodného práva, nemá zpětný účinek: článek 42 zákoníku o mezinárodním právu soukromém.

Změní-li se místo, kde se majetek nachází, po zřízení či zániku věcného práva, mění se v souladu s tím i rozhodné právo. Podle článku 66 zákoníku o mezinárodním právu soukromém nelze v případě přemístění majetku práva nabytá podle právních předpisů státu, v němž se tento majetek nacházel dříve, uplatnit na úkor práva státu, do něhož byl majetek přemístěn.

Podle čl. 93 odst. 4 zákoníku o mezinárodním právu soukromém se mohou smluvní strany kdykoli dohodnout na tom, že celá smlouva nebo její část bude podléhat jinému právu, než je právo, jímž se dotyčná smlouva řídila dříve.

2.4 Výjimky z obvyklého uplatňování kolizních norem

Jediným případem, kdy se nepoužije ustanovení cizího práva, je situace, kdy jsou důsledky tohoto použití zjevně neslučitelné s bulharským veřejným pořádkem.

Použití kolizních norem v zákoníku o mezinárodním právu soukromém se nevztahuje na použití kogentních ustanovení bulharského práva, která se musí vzhledem k jejich předmětu a účelu použít bez ohledu na postoupení cizímu právu.

Soud může přihlídnout ke kogentním ustanovením jiného státu, k němuž má dotyčný vztah úzkou vazbu, jestliže tato ustanovení musí být podle práva státu, který je stanovil, použity bez ohledu na to, které právo bylo určeno jako rozhodné podle kolizní normy obsažené v zákoníku o mezinárodním právu soukromém. Při rozhodování, zda je nutné zohlednit tato zvláštní kogentní ustanovení, musí soud náležitě přihlídnout k jejich povaze a předmětu, jakož i k důsledkům jejich uplatnění či neuplatnění.

Bulharské soudy jsou příslušné pro žaloby podané proti více žalovaným, existují-li důvody příslušnosti s ohledem na jednoho z těchto žalovaných. Jsou-li bulharské soudy příslušné pro jednu ze žalob podaných žalobcem, jsou příslušné i pro posouzení zbývajících žalob.

2.5 Zjištění cizího práva

Soud nebo jiný orgán uplatňující právo zjišťuje obsah cizího práva z vlastního podnětu. Soud může použít metody stanovené v mezinárodních smlouvách, může si vyžádat informace od ministerstva spravedlnosti nebo jiného orgánu a požádat o stanoviska odborníky a specializované instituce.

Bez ohledu na výše uvedené mohou strany předložit dokumenty, které potvrzují obsah ustanovení cizího práva, na nichž zakládají své návrhy či námítky, nebo jinak pomoci soudu nebo jinému orgánu uplatňujícímu právo. Soud či jiný orgán uplatňující právo může stranám nařídít, aby mu byly při zjišťování obsahu cizího práva nápomocny.

Cizí právo je vykládáno a uplatňováno stejně jako ve státě svého vzniku.

Rozložení důkazního břemene stanoví hmotné právo, jímž se řídí důsledky skutečnosti vyžadující důkaz.

Může-li být příslušnost bulharských soudů určena dohodou stran sporu, může být tato příslušnost stanovena i bez takové dohody, uzná-li ji žalovaný výslovně či mlčky úkony týkajícími se podstaty sporu.

Bulharské donucovací orgány mají výlučnou pravomoc vynutit výkon v případě, má-li danou povinnost splnit osoba s obvyklým bydlištěm v Bulharsku, nebo nachází-li se předmět úkonu v Bulharsku.

3 Kolizní pravidla

3.1 Smluvní závazky a právní akty

Tato oblast se řídí nařízením Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 593/2008 ze dne 17. června 2008 o právu rozhodném pro smluvní závazkové vztahy (Řím I) a Bulharsko je rovněž smluvní stranou Římské úmluvy z roku 1980, [Úmluvy 80/934/EHS o právu rozhodném pro smluvní závazkové vztahy, otevřené k podpisu v Římě dne 19. června 1980.](#)

Není-li použitelné výše zmíněné nařízení, použijí se ustanovení zákoníku o mezinárodním právu soukromém.

Bulharské soudy jsou příslušné pro žaloby týkající se smluvních závazkových vztahů v případě, má-li žalovaný obvyklé bydliště, sídlo nebo hlavní místo podnikání v Bulharsku, pokud je žalobce nebo navrhovatel bulharským státním příslušníkem nebo právnickou osobou zaregistrovanou v Bulharsku a pokud se místo plnění závazku nachází v Bulharsku nebo žalovaný má hlavní místo podnikání v Bulharsku.

Smlouvy se řídí právem, které si strany zvolí.

Není-li dohodnuto jinak, má se za to, že strany uznávají použitelnost zvyklostí, které strany znaly nebo musely znát a které strany smluv tohoto druhu v daném odvětví obchodu obecně znají a pravidelně se jimi řídí.

Strany si mohou podle svého přání zvolit právo rozhodné pro celou smlouvu, nebo pouze pro její část.

Je-li předmětem smlouvy věcné právo k nemovitosti, má se za to, že smlouva má nejužší vazbu ke státu, v němž se dotyčná nemovitost nachází.

Uzavření a věcná platnost smlouvy či jednotlivého ustanovení smlouvy se řídí právem státu, jež se vztahuje na platnost této smlouvy. Smlouva je platná, pokud splňuje formální požadavky stanovené právem rozhodným pro smlouvu podle zákoníku o mezinárodním právu soukromém, nebo právem státu, v němž je smlouva uzavřena. Právo, jímž se smlouva řídí, se použije i v souvislosti s prokázáním existence smlouvy, pokud toto právo obsahuje pravidla, jež zakládají právní domněnky, či jiná ustanovení týkající se důkazního břemene.

Bulharské soudy jsou příslušné pro žaloby podané spotřebitelem v případě, má-li žalovaný obvyklé bydliště, sídlo nebo hlavní místo podnikání v Bulharsku, pokud je žalobce nebo navrhovatel bulharským státním příslušníkem nebo právnickou osobou zaregistrovanou v Bulharsku a pokud má obvyklé bydliště v Bulharsku.

Ustanovení zákoníku o mezinárodním právu soukromém se nevztahují na závazkové vztahy vyplývající ze směny cizí nebo vlastní a šeku.

3.2 Mimosmluvní závazky

Tato oblast se řídí nařízením Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 864/2007 ze dne 11. července 2007 o právu rozhodném pro mimosmluvní závazkové vztahy (Řím II).

Není-li použitelné výše zmíněné nařízení, použijí se ustanovení zákoníku o mezinárodním právu soukromém.

Závazkové vztahy vyplývající z deliktů odpovědnosti se řídí právem státu, na jehož území vznikla nebo pravděpodobně vznikne přímá škoda (*lex loci delicti commissi*). Pokud původce protiprávního jednání i poškozená osoba mají v době, kdy ke škodě dojde, obvyklé bydliště nebo místo podnikání v témže státě, použije se právo tohoto státu.

Bez ohledu na výše uvedené platí, že vyjde-li z celkových okolností najevo, že protiprávní jednání je zjevně úžeji spojeno s jiným státem, použije se právo tohoto jiného státu. Zjevně užší vazba se může zakládat na dříve existujícím vztahu mezi stranami, jako je smlouva úzce spojená s dotyčným protiprávním jednáním.

Bulharské soudy jsou příslušné pro žaloby o náhradu škody, která vznikla v důsledku protiprávního jednání, má-li žalovaný obvyklé bydliště nebo sídlo v Bulharsku, pokud žalobce splňuje stejné podmínky a pokud k jednání způsobujícímu škodu došlo v Bulharsku nebo škoda vznikla v Bulharsku.

Je-li škoda způsobena nebo hrozí-li způsobení škody vadným výrobkem, řídí se povinnost poskytnout náhradu právem státu, v němž má obvyklé bydliště osoba, již škoda vznikla.

Závazkové vztahy vyplývající z nekalé hospodářské soutěže nebo omezení hospodářské soutěže se řídí právem státu, na jehož území jsou nebo pravděpodobně budou přímo a významně dotčeny zájmy konkurentů ve vzájemných vztazích, nebo kolektivní zájmy spotřebitelů.

Závazkové vztahy, které vyplývají z porušení práv týkajících se osobnosti hromadnými sdělovacími prostředky nebo z porušení práv na ochranu osobních údajů, se řídí v závislosti na tom, co upřednostňuje osoba, již škoda vznikla, právem státu, v němž má tato osoba obvyklé bydliště, nebo právem státu, na jehož území škoda vznikla, či právem státu místa podnikání žalovaného.

Závazkové vztahy, které vyplývají z narušení životního prostředí, se řídí právem státu, na jehož území škoda vznikla.

Závazkové vztahy, které vyplývají z porušení autorského práva nebo práv souvisejících s právem autorským a z práv průmyslového vlastnictví, se řídí právem státu, kde se uplatňuje nárok na ochranu práva (*lex loci protectionis*).

Závazkové vztahy vyplývající z bezdůvodného obohacení se řídí právem státu, v němž k obohacení dojde, s výjimkou případů, kdy dojde k bezdůvodnému obohacení v souvislosti s jiným vztahem mezi stranami (např. smlouva, která je úzce spojena s bezdůvodným obohacením).

Závazkové vztahy vyplývající z jednatelství bez příkazu se řídí právem státu obvyklého bydliště či místa podnikání dotyčné strany v době převzetí jednatelství. Pokud závazkový vztah, který vyplývá z jednatelství bez příkazu, souvisí s ochranou fyzické osoby nebo konkrétního majetku, je rozhodným právem právo státu, v němž se dotyčná osoba vyskytovala nebo majetek nacházel v době jednatelství bez příkazu. Vyjde-li z celkových okolností najevo, že jednatelství bez příkazu je zjevně úžeji spojeno s jiným státem, použije se právo tohoto jiného státu.

Vznikne-li mimosmluvní závazkový vztah, mohou strany tento závazkový vztah podrobit právu podle své volby.

Právo rozhodné pro mimosmluvní závazkové vztahy určuje podmínky a rozsah odpovědnosti, odpovědnost osob, důvody pro zbavení odpovědnosti a případné omezení a rozdělení odpovědnosti, opatření přijatá k zajištění výkonu, druhy újmy nebo škody, osoby mající nárok na náhradu za osobní újmu nebo škodu, odpovědnost za újmu způsobenou jinou osobou, způsoby zániku závazku a prokázání závazků.

Rozhodné právo neupravuje odpovědnost státu a veřejnoprávních subjektů, včetně jejich orgánů a zástupců, za úkony provedené při výkonu jejich pravomocí.

Bez ohledu na rozhodné právo je při určování odpovědnosti třeba přihlídnout k pravidlům týkajícím se bezpečnosti a chování, která platila v době a místě, kde došlo k jednání způsobujícímu škodu.

Právo osob, jimž byla způsobena újma nebo škoda, podat přímou žalobu proti pojistiteli osoby, vůči které je vznášen nárok na náhradu škody, se řídí právem rozhodným pro příslušný mimosmluvní závazkový vztah.

3.3 Osobní stav, jeho aspekty související s občanským stavem (jméno, bydliště, způsobilost k právům a právním úkonům)

Způsobilost určité osoby k právům a povinnostem a způsobilost vstupovat do právních vztahů se řídí vnitrostátním právem její státní příslušnosti (*lex patriae*) (právem státu, jehož je dotyčná osoba státním příslušníkem). Jestliže právo rozhodné pro konkrétní vztah stanoví zvláštní podmínky týkající se způsobilosti k právům a povinnostem, použije se toto právo. Podle čl. 50 odst. 2 zákoníku o mezinárodním právu soukromém se v případě, je-li smlouva uzavřena mezi osobami, které se nacházejí na území téhož státu, nemůže osoba, která je způsobilá k právům a povinnostem podle práva tohoto státu, dovolávat své nezpůsobilosti podle práva jiného státu, vyjma případu, kdy si druhá strana byla v době uzavření smlouvy této nezpůsobilosti vědoma, nebo jí tato nezpůsobilost nebyla známa kvůli nedbalosti. Ustanovení odstavce 2 se nevztahují na jednání v rámci rodinných a dědických vztahů ani na transakce týkající se věcných práv k nemovitosti nacházející se v jiném státě, než je stát místa uzavření transakce.

Způsobilost osoby vykonávat činnosti obchodní povahy bez založení právnické osoby je určena právem státu, ve kterém je dotyčná osoba zaregistrována jako obchodník. Nevyžaduje-li se registrace, použije se právo státu, v němž má dotyčná osoba hlavní místo podnikání.

Podle článku 53 zákoníku o mezinárodním právu soukromém se jméno osoby a změna tohoto jména řídí vnitrostátním právem dotyčné osoby. Účinek změny státní příslušnosti na jméno se určuje podle práva státu, jehož státní příslušnost dotyčná osoba získala. Pokud se jedná o osobu bez státní příslušnosti, určuje se účinek změny obvyklého bydliště na jméno podle práva státu, v němž dotyčná osoba zřídí nové obvyklé bydliště.

Jméno a jeho změna se mohou řídit bulharským právem, požádá-li o to osoba, která má obvyklé bydliště v Bulharsku.

Bulharské soudy jsou mimoto příslušné pro záležitosti týkající se změny nebo ochrany jména v případě, že dotyčná osoba je bulharským státním příslušníkem nebo má obvyklé bydliště v Bulharsku, pro záležitosti týkající se omezení či zbavení bulharských státních příslušníků způsobilosti vstupovat do právních vztahů a pro záležitosti týkající se zrušení omezení či zbavení způsobilosti bulharských státních příslušníků vstupovat do právních vztahů, ustanovení a ukončení poručenství nebo opatrovnictví, prohlášení za nezvěstného nebo mrtvého, pokud je osoba, již byl ustanoven poručník nebo opatrovník, bulharským státním příslušníkem nebo má obvyklé bydliště v Bulharsku.

3.4 Určení vztahu rodič – dítě, včetně osvojení

3.4.1 Určení vztahu rodič – dítě

Bulharské soudy a jiné orgány jsou příslušné pro řízení o určení a popření vztahu rodič – dítě v případě, má-li žalovaný obvyklé bydliště v Bulharsku, pokud je žalobce nebo navrhovatel bulharským státním příslušníkem a pokud je dítě nebo rodič, který je účastníkem řízení, bulharským státním příslušníkem nebo má obvyklé bydliště v Bulharsku. Tato příslušnost se vztahuje rovněž na záležitosti týkající se osobních a věcných vztahů mezi rodiči a dětmi a na osvojení, prohlášení osvojení za neplatné nebo jeho zrušení, pokud osvojitel, osvojenec nebo jeden z rodičů osvojenec je bulharským státním příslušníkem nebo má obvyklé bydliště v Bulharsku.

Určení vztahu rodič – dítě se řídí právem státu, jehož státní příslušnost dítě získalo v době narození. Totéž právo se vztahuje na osobní vztahy mezi rodiči v okamžiku narození dítěte. Zpětný odkaz na právo třetí země je přípustný, pokud toto právo umožňuje určení vztahu rodič – dítě.

3.4.2 Osvojení

Podmínky osvojení se řídí právem státu, jehož jsou osvojitel (nebo osvojitelé) a osvojenec státními příslušníky v době podání žádosti o osvojení. Mají-li tyto osoby různou státní příslušnost, použije se vnitrostátní právo každé z těchto osob. Je-li osvojenec bulharským státním příslušníkem, je třeba si vyžádat souhlas ministra spravedlnosti. Podmínky a postup udělení souhlasu s osvojením osoby, která je bulharským státním příslušníkem, cizím státním příslušníkem stanoví nařízení ministra spravedlnosti. Je-li osvojenec bulharským státním příslušníkem, musí osvojitel (bulharský nebo cizí státní příslušník), který má obvyklé bydliště v jiném státě, splňovat rovněž podmínky pro osvojení podle práva tohoto státu. Účinek osvojení se řídí společným vnitrostátním právem osvojitele a osvojenec. Mají-li osvojitel a osvojenec různou státní příslušnost, použije se právo státu, v němž mají společné obvyklé bydliště.

Bulharské soudy jsou příslušné pro žaloby na výživně v případech, kdy má žalovaný obvyklé bydliště v Bulharsku, pokud je žalobce nebo navrhovatel bulharským státním příslušníkem a pokud má oprávněný z výživného obvyklé bydliště v Bulharsku.

Vyživovací povinnosti se řídí právem státu, v němž má oprávněný z výživného obvyklé bydliště, ledaže je pro oprávněného příznivější jeho vnitrostátní právo. V těchto případech se použije vnitrostátní právo oprávněného z výživného. Pokud rozhodné právo nepřipouští přiznání výživného, použije se bulharské právo.

3.5 Manželství, nesezdané soužití, registrované partnerství, rozvod, rozluka, vyživovací povinnost

3.5.1 Manželství

Manželství se v Bulharsku uzavírá před matričním úřadem, pokud je jeden z budoucích manželů bulharským státním příslušníkem nebo má obvyklé bydliště v Bulharsku. Manželství mezi cizími státními příslušníky lze v Bulharsku uzavřít před konzulárním úředníkem nebo diplomatickým zástupcem státu původu dotyčných cizích státních příslušníků, je-li to přípustné podle práva tohoto státu. Bulharští státní příslušníci v zahraničí mohou uzavřít manželství před příslušným orgánem cizího státu, je-li to přípustné podle práva tohoto státu. Manželství mezi bulharskými státními příslušníky v zahraničí může být uzavřeno před bulharským konzulárním úředníkem nebo diplomatickým zástupcem, je-li to přípustné podle práva přijímajícího státu. Manželství mezi bulharským a cizím státním příslušníkem může být v zahraničí uzavřeno před bulharským konzulárním úředníkem nebo diplomatickým zástupcem, je-li to přípustné podle práva přijímajícího státu a vnitrostátního práva cizího státního příslušníka. Manželské záležitosti mohou rozhodovat bulharské soudy, pokud je jeden z manželů bulharským státním příslušníkem nebo má obvyklé bydliště v Bulharsku. Formální požadavky na manželství se řídí právem státu, v němž je manželství uzavřeno.

Hmotněprávní požadavky pro uzavření manželství se řídí u každého z budoucích manželů právem státu, jehož byla dotyčná osoba státním příslušníkem v době uzavření sňatku.

V případě bulharského státního příslušníka, který uzavírá manželství v cizině, může povolení uvedené v čl. 6 odst. 2 zákona o rodině (*Semeen kodeks*) udělit bulharský diplomatický zástupce nebo konzulární úředník.

Pokud je jeden z budoucích manželů bulharským státním příslušníkem nebo má obvyklé bydliště v Bulharsku, uzavírá se manželství před bulharským matričním úřadem, a jestliže rozhodné cizí vnitrostátní právo stanoví překážku uzavření manželství, která není podle bulharského práva slučitelná se svobodou uzavřít manželství, k této překážce se nepřihlíží.

Cizí státní příslušník nebo osoba bez státní příslušnosti musí bulharskému matričnímu úřadu potvrdit, že jejich vnitrostátní právo uznává platnost manželství uzavřeného před příslušným zahraničním orgánem a že podle jejich vnitrostátního práva neexistují překážky uzavření manželství.

3.5.2 Nesezdané soužití a registrované partnerství

Neexistují žádné zvláštní kolizní normy.

3.5.3 Rozvod a rozluka

Tuto oblast upravuje nařízení Rady (EU) č. 1259/2010 ze dne 20. prosince 2010, kterým se zavádí posílená spolupráce v oblasti rozhodného práva ve věcech rozvodu a rozluky.

Není-li použitelné výše zmíněné nařízení, použijí se ustanovení zákoníku o mezinárodním právu soukromém.

Rozvod manželů stejné cizí státní příslušnosti se řídí právem státu, jehož státními příslušníky jsou v době podání návrhu na rozvod manželství.

Rozvod manželů různé státní příslušnosti se řídí právem státu, v němž mají společné obvyklé bydliště v době podání návrhu na rozvod manželství. Nemají-li manželé společné obvyklé bydliště, použije se bulharské právo.

Jestliže cizí rozhodné právo rozvod nepřipouští a jeden z manželů je v době podání návrhu na rozvod manželství bulharským státním příslušníkem nebo má obvyklé bydliště v Bulharsku, použije se bulharské právo.

3.5.4 Vyživovací povinnost

Tato oblast se řídí nařízením Rady (ES) č. 4/2009 ze dne 18. prosince 2008 o příslušnosti, rozhodném právu, uznávání a výkonu rozhodnutí a o spolupráci ve věcech vyživovacích povinností.

Není-li použitelné výše zmíněné nařízení, použijí se ustanovení zákoníku o mezinárodním právu soukromém.

Výživovací povinnosti se řídí právem státu, v němž má oprávněný z výživného obvyklé bydliště, ledaže je pro oprávněného příznivější jeho vnitrostátní právo. V těchto případech se použije vnitrostátní právo oprávněného z výživného. Pokud jsou oprávněný a povinný státními příslušníky téhož státu a povinný má obvyklé bydliště v tomto státě, použije se společné vnitrostátní právo těchto dvou osob. Jestliže rozhodné právo nepřipouští ve výše uvedených situacích přiznání výživného, použije se bulharské právo.

Vzniknou-li mezi bývalými manželi výživovací povinnosti z důvodu prohlášení manželství za neplatné nebo rozvodu, je rozhodným právem právo, které se vztahovalo na rozvod nebo prohlášení manželství za neplatné.

Právo rozhodné pro výživné stanoví:

1. zda lze požadovat výživné, v jaké výši a od koho;
2. kdo může požádat o výživné a v jaké lhůtě;
3. zda a za jakých podmínek lze výživné změnit;
4. důvody zániku nároku na výživné;
5. povinnost povinného poskytnout náhradu orgánu, který za něj zaplatil výživné.

Při stanovení výše výživného je nutno přihlídnout k finančním možnostem povinného a skutečným potřebám oprávněného, i když rozhodné cizí právo stanoví jinak.

Prohlášení manželství za neplatné se řídí právem, které bylo použitelné na hmotněprávní požadavky pro uzavření manželství.

Pokud jde o prohlášení manželství za neplatné a rozvod, viz příslušné téma.

3.6 Majetkové poměry v manželství

Soud, který je příslušný pro záležitosti týkající se prohlášení manželství za neplatné a rozvodu, je příslušný i pro záležitosti týkající se osobních a věcných vztahů mezi manželi.

Osobní vztahy mezi manželi se řídí jejich společným vnitrostátním právem. Osobní vztahy mezi manželi, kteří jsou státními příslušníky různých států, se řídí právem státu, v němž mají společné obvyklé bydliště, nebo nemají-li společné obvyklé bydliště, právem státu, k němuž mají oba manželé nejužší vazbu.

Věcné vztahy mezi manželi se řídí právem rozhodným pro osobní vztahy mezi nimi.

3.7 Závěti a dědictví

Tuto oblast upravuje nařízení (EU) č. 650/2012 ze dne 4. července 2012 o příslušnosti, rozhodném právu, uznávání a výkonu rozhodnutí a přijímání a výkonu veřejných listin v dědických věcech a o vytvoření evropského dědického osvědčení.

Není-li použitelné výše zmíněné nařízení, použijí se ustanovení zákoníku o mezinárodním právu soukromém.

Bulharské soudy a jiné orgány jsou příslušné pro žaloby týkající se dědictví, pokud zesnulý měl v době smrti obvyklé bydliště v Bulharsku nebo byl v té době bulharským státním příslušníkem a pokud se část pozůstalosti nachází v Bulharsku.

Dědění movitých věcí se řídí právem státu, v němž měl zesnulý v době smrti obvyklé bydliště. Dědění nemovitostí se řídí právem státu, v němž se dotyčná nemovitost nachází. Zesnulý může zvolit, že se celá jeho pozůstalost bude řídit právem státu, jehož státním příslušníkem je v okamžiku volby tohoto práva. Volba rozhodného práva se nesmí dotýkat povinného podílu dědiců stanoveného podle výše uvedeného rozhodného práva.

Způsobilost osoby nakládat s pozůstalostí ve formě závěti (pořízení a zrušení závěti) se řídí právem rozhodným pro dědění. Závěť je formálně platná, je-li v souladu s právem státu, v němž byla pořízena, nebo jehož státním příslušníkem byl zůstavitel v době pořízení závěti nebo v době smrti, nebo kde měl zůstavitel obvyklé bydliště nebo kde se nachází nemovitost, jíž se závěť týká.

Právo rozhodné pro dědění upravuje čas a místo zahájení dědického řízení, pořadí a přednost dědiců, dědické podíly, jejich způsobilost dědit, převzetí závazků zesnulého a jejich rozdělení mezi dědice, přijetí a odmítnutí dědictví, lhůty pro přijetí dědictví, část pozůstalosti, s níž je možno nakládat, a podmínky věcné platnosti závěti. Není-li dědiců podle práva rozhodného pro dědění, připadá pozůstalost nacházející se na území Bulharska bulharskému státu nebo obci.

3.8 Věcná práva

Tato oblast se řídí nařízením Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 593/2008 ze dne 17. července 2008 o právu rozhodném pro smluvní závazkové vztahy (Řím I).

Není-li použitelné výše zmíněné nařízení, použijí se ustanovení kodexu mezinárodního práva soukromého.

O záležitostech týkajících se nemovitého majetku nacházejícího se v Bulharsku, záležitostech týkajících se exekuce nebo zajištění vztahujícího se na tento majetek a záležitostech týkajících se převodu nebo zřízení věcných práv k nemovitosti rozhodují výlučně bulharské soudy a jiné orgány.

Vlastnictví, vlastnická a jiná věcná práva k movitému a nemovitému majetku se řídí právem státu, v němž se tento majetek nachází (*lex loci rei sitae*). Stejně právo určuje to, zda se jedná o movitý či nemovitý majetek, a druh věcných práv.

Nabývání a zánik věcných a vlastnických práv se řídí právem státu, v němž se majetek nacházel v době provedení úkonu nebo v době, kdy nastaly okolnosti odůvodňující nabytí či zánik těchto práv.

Nabytí, převod a zánik věcných práv k dopravním prostředkům se řídí právem státu vlajky plavidla, právem státu, v němž je registrováno letadlo, nebo právem státu, v němž má místo podnikání provozovatel železničních kolejových a silničních motorových vozidel.

3.9 Insolvence

Tuto oblast upravuje nařízení Rady (ES) č. 1346/2000 a od 26. června 2017 nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2015/848 ze dne 20. května 2015 o insolvenčním řízení.

Viz Insolvence

Užitečné mohou být tyto internetové stránky:

<http://www.justice.government.bg/>

<http://www.vss.justice.bg/>

<http://www.vks.bg/>

<http://www.vss.justice.bg/page/view/1397>

Poslední aktualizace: 31/03/2021

Za originální verzi stránky (v jazyce daného členského státu) odpovídá příslušné kontaktní místo Evropské soudní sítě. Příklad pořídily útvary Evropské komise. Je možné, že změny, které v originální verzi případně provedly orgány daného členského státu, nebyly ještě do překladů zapracovány. ESS-O ani Evropská komise neodpovídá ani neručí za informace a data, které tento dokument obsahuje či na které odkazuje. Předpisy v oblasti autorských práv členských států odpovědných za tuto stránku naleznete v právním oznámení.

Které právo se použije? - Česká republika

1 Zdroje platných norem

1.1 Vnitrostátní normy

Těžištěm vnitrostátní úpravy kolizních norem je zákon č. 91/2012 Sb. o mezinárodním právu soukromém.

1.2 Vícestranné mezinárodní úmluvy

1.2.1 Výběr z významných vícestranných mezinárodních smluv upravujících rozhodné právo:

1.2.1.1 Přímá úprava

Varšavská úmluva o sjednocení některých pravidel o mezinárodní letecké dopravě, Varšava 1929

Úmluva o přepravní smlouvě v mezinárodní silniční nákladní dopravě (CMR), 1956

Guadalajarská úmluva o sjednocení některých pravidel o mezinárodní letecké přepravě prováděné jinou osobou než smluvním dopravcem, 1961

Vídeňská úmluva o občanskoprávní odpovědnosti za jaderné škody, 1963

Haagská úmluva o právu použitelném na dopravní nehody, 1971

Úmluva o přepravní smlouvě v mezinárodní silniční přepravě cestujících a zavazadel (CVR), 1973

Úmluva o promlčení při mezinárodní koupi zboží, 1974

Úmluva OSN o námořní přepravě zboží, 1978

Vídeňská úmluva OSN o smlouvách o mezinárodní koupi zboží, 1980

Úmluva o mezinárodní železniční přepravě (COTIF), 1980

Montrealská úmluva o sjednocení některých pravidel o mezinárodní letecké přepravě, 1999

1.2.2.2 Kolizní úprava

Haagská úmluva o pravomoci orgánů, použitelném právu, uznávání, výkonu a spolupráci ve věcech rodičovské zodpovědnosti a opatření k ochraně dětí, 1996

Haagská úmluva o mezinárodní ochraně dospělých osob, 2000

Haagský protokol o právu rozhodném pro vyživovací povinnosti, 2007 (smluvní stranou EU jako celek)

1.3 Hlavní dvoustranné úmluvy

1.3.1 Výběr z významných dvoustranných mezinárodních smluv upravujících rozhodné právo

Smlouva mezi Československou republikou a Albánskou lidovou republikou o právní pomoci ve věcech občanských, rodinných a trestních, 1959

Smlouva mezi Československou socialistickou republikou a Socialistickou federativní republikou Jugoslávií o úpravě právních vztahů ve věcech občanských, rodinných a trestních, 1964 (uplatní se ve vztahu ke všem nástupnickým státům bývalé Jugoslávie)

Smlouva mezi Československou socialistickou republikou a Bulharskou lidovou republikou o právní pomoci a úpravě právních vztahů ve věcech občanských, rodinných a trestních, 1976

Smlouva mezi Československou socialistickou republikou a Mongolskou lidovou republikou o poskytování právní pomoci a o právních vztazích v občanských, rodinných a trestních věcech, 1976

Smlouva mezi Československou socialistickou republikou a Kubánskou republikou o vzájemné právní pomoci ve věcech občanských, rodinných a trestních, 1980

Smlouva mezi Československou socialistickou republikou a Svazem sovětských socialistických republik o právní pomoci a právních vztazích ve věcech občanských, rodinných a trestních, 1982 (uplatní se vztahu k Ruské federaci a řadě dalších nástupnických států bývalého SSSR)

Smlouva mezi Československou socialistickou republikou a Vietnamskou socialistickou republikou o právní pomoci ve věcech občanských a trestních, 1982

Smlouva mezi Československou socialistickou republikou a Polskou lidovou republikou o právní pomoci a úpravě právních vztahů ve věcech občanských, rodinných, pracovních a trestních, 1987

Smlouva mezi Československou socialistickou republikou a Maďarskou lidovou republikou o právní pomoci a úpravě právních vztahů ve věcech občanských, rodinných a trestních, 1989

Smlouva o právní pomoci v občanských věcech mezi Českou republikou a Rumunskem, 1994

Smlouva mezi Českou republikou a Ukrajinou o právní pomoci v občanských věcech, 2001

Smlouva mezi Českou republikou a Republikou Uzbekistán o právní pomoci a právních vztazích v občanských a trestních věcech, 2002

2 Uplatňování kolizních norem

2.1 Povinnost soudce uplatnit kolizní normy z vlastní iniciativy

Zákon o mezinárodním právu soukromém tuto problematiku upravuje v § 23.

Soud zahraniční právo použije bez návrhu z úřední povinnosti. Použije se tak, jak se ho používá na území, na němž toto právo platí. Použije se těch jeho ustanovení, kterých by se na území, na němž toto právo platí, pro rozhodnutí ve věci použilo, bez ohledu na jejich systematické zařazení nebo jejich veřejnoprávní povahu, pokud nejsou v rozporu s nutně použitelnými předpisy českého práva.

Obsah zahraničního práva, jehož se má použít, se zjišťuje bez návrhu z úřední povinnosti. Soud nebo orgán veřejné moci, který rozhoduje ve věcech upravených tímto zákonem, učiní k jeho zjištění všechna potřebná opatření.

2.2 Zpětný odkaz

Zákon o mezinárodním právu soukromém tuto problematiku obecně upravuje v § 21.

Zpětný odkaz se přijímá s výjimkou poměrů závazkového a pracovního práva. Jestliže bylo rozhodné právo stranami zvoleno, lze k jeho kolizním ustanovením přihlídnout jen, jestliže to vyplývá z ujednání stran.

2.3 Změna kolizního kritéria

Obecně platí, že příslušný hraniční určovatel se vyhodnocuje k okamžiku, kdy došlo k posuzované právně významné skutečnosti. Konkrétní kolizní normy ovšem mohou provést stabilizaci k určitému okamžiku – viz např. k úpravě věcných práv bod 3.8.

2.4 Výjimky z obvyklého uplatňování kolizních norem

Zákon o mezinárodním právu soukromém tuto problematiku obecně upravuje tzv. únikovou klausulí v § 24.

Právní řád, který by se měl použít podle zákona o mezinárodním právu soukromém, je možné ve zcela výjimečných případech nepoužít, jestliže při náležitém odůvodněném uvážení souhrnu všech okolností věci a zejména důvodného očekávání účastníků ohledně použití jiného právního řádu by se to jevílo nepřiměřené a odporující rozumnému a spravedlivému uspořádání vztahu účastníků. Za těchto podmínek a nejsou-li dotčena práva jiných osob, se použije právní řád, jehož použití odpovídá tomuto uspořádání.

2.5 Zjištění cizího práva

Zákon o mezinárodním právu soukromém tuto problematiku upravuje v § 23.

Obsah zahraničního práva, jehož se má použít, se zjišťuje bez návrhu z úřední povinnosti. Soud nebo orgán veřejné moci, který rozhoduje ve věcech upravených tímto zákonem, učiní k jeho zjištění všechna potřebná opatření.

Jestliže soudu nebo orgánu veřejné moci, který rozhoduje ve věcech upravených tímto zákonem, není obsah zahraničního práva znám, může si k jeho zjištění vyžádat také vyjádření Ministerstva spravedlnosti.

Jestliže se nepodaří v přiměřené době zahraniční právo zjistit nebo je-li to nemožné, použije se české právo.

3 Kolizní pravidla

3.1 Smluvní závazky a právní akty

Úprava smluvních závazků v zákoně o mezinárodním právu soukromém je obsažena v §§ 87 a 89. Omezuje se na ty smluvní závazky či jejich aspekty, které nespádají do rozsahu působnosti předpisů EU či mezinárodních smluv, ledaže tyto předpisy a smlouvy připouštějí úpravu v tomto zákoně. Jde tedy o zbytkovou úpravu.

Smlouvy se řídí právem státu, s nímž smlouva nejúžeji souvisí, pokud smluvní strany nezvolily rozhodné právo. Volba práva musí být vyjádřena výslovně nebo musí vyplývat bez pochybností z ustanovení smlouvy nebo z okolností případu.

Pojistné smlouvy se řídí právem státu, ve kterém má pojistník obvyklý pobyt. Smluvní strany mohou zvolit rozhodné právo pro pojistnou smlouvu.

Pokud jde o pojistné smlouvy, na které se vztahuje nařízení Řím I, zákon využívá možnosti, kterou toto nařízení dává členským státům v čl. 7 odst. 3 a umožňuje smluvním stranám v rozsahu, ve kterém to nařízení připouští, zvolit kterékoliv rozhodné právo.

Právní poměry vzniklé z jednostranných právních jednání se dle § 90 zákona řídí právním řádem státu, v němž má ten, kdo učinil jednostranné právní jednání, svůj obvyklý pobyt nebo sídlo v době, kdy právní jednání učinil, ledaže zvolil použití jiného právního řádu.

3.2 Mimosmluvní závazky

Zákon o mezinárodním právu soukromém zejména s ohledem na rozsah působnosti nařízení Řím II stanoví v § 101 kolizní úpravu pouze pro mimosmluvní závazkové poměry vznikající z narušení soukromí a osobnostních práv včetně pomluvy. Tyto závazky se řídí právem státu, ve kterém k narušení došlo.

Postižená osoba může však zvolit použití práva státu, ve kterém a) má postižená osoba obvyklý pobyt nebo sídlo, b) má původce narušení obvyklý pobyt nebo sídlo, nebo c) se dostavil výsledek narušujícího jednání, pokud to původce narušení mohl předvídat.

Mimosmluvní odpovědnost je rovněž hmotněprávně unifikována v řadě výše zmíněných mezinárodních smluv z oblastí přeprav, viz bod 1.2.1.

3.3 Osobní stav, jeho aspekty související s občanským stavem (jméno, bydliště, způsobilost k právům a právním úkonům)

Zákon o mezinárodním právu soukromém tuto problematiku upravuje v § 29.

Právní osobnost a svéprávnost se řídí, nestanoví-li se v zákoně něco jiného, právním řádem státu, v němž má osoba obvyklý pobyt. Nestanoví-li zákon něco jiného, stačí, jestliže fyzická osoba činící právní jednání je k němu způsobilá podle právního řádu platného v místě, v němž fyzická osoba právní jednání činí.

Úprava jména fyzické osoby se řídí právním řádem státu, jehož je občanem. Tato osoba se však může dovolat použití právního řádu státu, na jehož území má obvyklý pobyt. V případě, kdy má osoba vícenásobnou státní příslušnost, postupuje se v souladu s § 28 zákona o mezinárodním právu soukromém.

Osobní statut fyzických osob je rovněž upraven v řadě dvoustranných smluv o právní pomoci, jimiž je Česká republika vázána. Kolizní úprava v těchto smlouvách vychází většinou z kritéria státní příslušnosti a použije se přednostně před úpravou v zákoně o mezinárodním právu soukromém.

3.4 Určení vztahu rodič – dítě, včetně osvojení

3.4.1 Určení vztahu rodič – dítě

Určení a popření rodičovství zákon o mezinárodním právu soukromém upravuje v § 54. Řídí se právním řádem státu, jehož příslušnost nabylo dítě narozením; jestliže dítě získalo narozením více než jednu státní příslušnost, rozhoduje se podle českého právního řádu. Jestliže je to v zájmu dítěte, použije se právního řádu státu, v němž měla matka dítěte obvyklý pobyt v době jeho početí. Má-li dítě obvyklý pobyt v České republice a je-li to v jeho zájmu, použije se pro určení a popření rodičovství českého právního řádu. K platnosti určení rodičovství postačí, stane-li se podle právního řádu státu, v němž došlo k prohlášení o uznání rodičovství. Jestliže v cizím státě došlo v soudním řízení, nebo mimosoudně, v souladu s tamním právním řádem k popření rodičovství a k určení rodičovství jiné osoby, postačí to k platnosti určení rodičovství této osoby.

Rozhodné právo pro poměry mezi rodiči a dětmi ve věcech výživy se určí podle čl. 15 nařízení o výživném ve spojení s Haagským protokolem o rozhodném právu ve věcech vyživovacích povinností (2007). V ostatních věcech rodičovských práv a povinností a opatření k ochraně osoby nebo jmění dítěte se rozhodné právo určí podle Haagské úmluvy o pravomoci orgánů, použitelném právu, uznávání, výkonu a spolupráci ve věcech rodičovské zodpovědnosti a opatření k ochraně dětí (1996).

3.4.2 Osvojení

Zákon o mezinárodním právu soukromém tuto problematiku upravuje v §§ 61 a 62.

K osvojení je třeba splnit podmínky stanovené právním řádem státu, jehož občanem je osvojenec, i státu, jehož občanem je osvojitel. Mají-li osvojující manželé různou státní příslušnost, musí být splněny podmínky právních řádů obou manželů určených podle jejich státní příslušnosti a právního řádu státu, jehož občanem je osvojenec. Jestliže by podle těchto pravidel bylo třeba použít zahraničního právního řádu, který osvojení nedovoluje nebo je připouští jen za okolností mimořádně tíživých, použije se českého právního řádu, jestliže osvojitel nebo alespoň jeden z osvojujících manželů nebo osvojenec mají v České republice obvyklý pobyt.

Účinky osvojení se řídí právním řádem státu, jehož jsou občany všichni účastníci v době osvojení, jinak právním řádem státu, v němž mají v době osvojení všichni účastníci obvyklý pobyt, jinak právním řádem státu, jehož občanem je osvojenec.

Pro poměry mezi osvojencem a osvojitelem, popřípadě osvojiteli ve věcech rodičovských práv a povinností, výchovy a výživy se použije obdobně právního řádu určeného podle mezinárodních smluv uvedených v kolonce 3.4.1 pro vztah rodič – dítě.

3.5 Manželství, nesezdané soužití, registrované partnerství, rozvod, rozluka, vyživovací povinnost

3.5.1 Manželství

Zákon o mezinárodním právu soukromém tuto problematiku upravuje v §§ 48 a 49.

Způsobilost osoby uzavřít manželství, jakož i podmínky jeho platnosti se řídí právním řádem státu, jehož je tato osoba občanem.

Forma uzavření manželství se řídí právním řádem platným v místě, v němž se manželství uzavírá.

Uzavření manželství na zastupitelském úřadu České republiky v zahraničí se řídí českým právním řádem. Český státní občan nemůže uzavřít manželství na zastupitelském úřadu cizího státu v České republice.

Osobní poměry manželů se řídí právním řádem státu, jehož jsou oba občany. Jsou-li občany různých států, řídí se tyto poměry právním řádem státu, v němž mají oba manželé obvyklý pobyt, jinak českým právním řádem.

3.5.2 Nesezdané soužití a registrované partnerství

Zákon o mezinárodním právu soukromém v § 67 upravuje rozhodné právo pro registrované partnerství a obdobné poměry a jejich účinky, způsobilost k jejich uzavření, způsob uzavření a jejich zrušení, neplatnost a neexistenci a pro úpravu osobních a majetkových poměrů partnerů.

Všechny tyto otázky se řídí právním řádem státu, v němž se registrované partnerství nebo obdobný poměr uzavírá nebo uzavřelo.

Kolizní úprava nesezdaného soužití v českém právu obsažena není.

3.5.3 Rozvod a rozluka

Zákon o mezinárodním právu soukromém v § 50 upravuje rozhodné právo pro rozvod a pro prohlášení manželství za neplatné nebo určení, zda tu manželství je či není. Česká republika se neúčastní posílené spolupráce v oblasti rozhodného práva ve věcech rozvodu a rozluky a není tak vázána nařízením Rady EU č. 1259/2010.

Rozvod manželství se řídí právním řádem státu, kterým se řídí osobní poměry manželů v době zahájení řízení. (Osobní poměry manželů se řídí právním řádem státu, jehož jsou oba občany. Jsou-li občany různých států, řídí se tyto poměry právním řádem státu, v němž mají oba manželé obvyklý pobyt, jinak českým právním řádem.) Jestliže by bylo podle této kolizní normy třeba použít cizího právního řádu, který rozvod manželství nedovoluje anebo jej připouští jen za okolností mimořádně tíživých, použije se českého právního řádu, jestliže alespoň jeden z manželů je státním občanem České republiky nebo alespoň jeden z manželů má v České republice obvyklý pobyt.

Při prohlášení manželství za neplatné nebo při určení, zda tu manželství je či není, se způsobilost uzavřít manželství a forma jeho uzavření posuzují podle právních řádů rozhodných pro ně v době uzavření manželství.

Kolizní úprava rozluky v českém právu obsažena není.

3.5.4 Vyživovací povinnost

Vyživovací povinnost mezi manžely i bývalými manžely se řídí právním řádem určeným dle čl. 15 nařízení o výživném ve spojení s Haagským protokolem o rozhodném právu ve věcech vyživovacích povinností (2007).

3.6 Majetkové poměry v manželství

Ode dne 29. 1. 2019 nahradí kolizní normy pro oblast manželského majetkového práva nyní obsažené v zákonu o mezinárodním právu soukromém Nařízením Rady 2016/1103 ze dne 24. 6. 2016 provádějícím posílenou spolupráci v oblasti příslušnosti, rozhodného práva a uznávání a výkonu rozhodnutí ve věcech majetkových poměrů v manželství. Nařízení se použije na soudní řízení zahájená a dohody uzavřené po 29.1.2019.

Zákon o mezinárodním právu soukromém tuto problematiku upravuje v § 49. Majetkové poměry manželů se řídí právním řádem státu, ve kterém mají oba manželé obvyklý pobyt; jinak právním řádem státu, jehož jsou oba manželé občany; jinak českým právním řádem.

Smluvená úprava manželského majetkového práva se řídí právním řádem, který byl v době sjednání úpravy rozhodný pro majetkové poměry manželů. Jinak také pro smluvenou úpravu manželského majetkového práva se manželé mohou dohodnout, že se jejich majetkové poměry budou řídit buď právním řádem státu, jehož je jeden z manželů občanem, nebo v němž má jeden z manželů obvyklý pobyt, nebo právním řádem státu, v němž je nemovitá věc, pokud jde o tuto nemovitou věc, nebo českým právním řádem. O dohodě musí být pořízen notářský zápis nebo obdobná listina, jestliže se dohoda uzavírá v cizině.

3.7 Závěti a dědictví

Rozhodné právo ve vztahu k dědictví osob, které zemřely 17. srpna 2015 nebo později upravuje unijní nařízení o dědictví č. 650/2012.

Zákon o mezinárodním právu soukromém tuto problematiku upravuje v §§ 76 a 77. Tato úprava se použije ve vztahu k dědictví osob, které zemřely do 16. srpna 2015 (neupravuje-li rozhodné právo odlišně dvoustranná mezinárodní smlouva).

Právní poměry dědické se dle úpravy v zákoně o mezinárodním právu soukromém řídí právním řádem státu, ve kterém měl zůstavitel obvyklý pobyt v době smrti. Jestliže zůstavitel byl státním občanem České republiky a alespoň jeden z dědiců má v České republice obvyklý pobyt, použije se český právní řád. Způsobilost pořídit nebo zrušit závěť, jakož i účinky vad vůle a jejího projevu, se řídí právním řádem státu, jehož občanem je zůstavitel v době projevu vůle nebo ve kterém má v té době obvyklý pobyt. Stejně určený právní řád je rozhodný pro způsobilost pořídit a zrušit jiné druhy pořízení pro případ smrti a i pro určení, které další druhy pořízení pro případ smrti jsou přípustné.

Závěť je platná co do formy, jestliže forma vyhovuje právnímu řádu státu, a) jehož občanem byl zůstavitel v době projevu vůle nebo v době svého úmrtí, b) na jehož území byla závěť pořízena, c) ve kterém měl zůstavitel v době projevu vůle nebo v době svého úmrtí obvyklý pobyt, d) kterého se má použít pro právní poměry dědické, nebo by se ho pro ně mělo použít v době pořízení závěti, nebo e) ve kterém je nemovitá věc, pokud jde o tuto nemovitou věc. Tato pravidla platí i o formě zrušení závěti. Tato pravidla se dále použijí i pro formu dědické smlouvy a jiných pořízení pro případ smrti obdobně s tím, že zůstavitelem se rozumí některá ze stran dědické smlouvy. To platí i o formě zrušení dědické smlouvy a jiných pořízení pro případ smrti.

Zůstavitel může v závěti stanovit, že se namísto jinak rozhodného práva budou právní poměry dědické řídit právním řádem státu, v němž má zůstavitel v době pořízení závěti obvyklý pobyt, a to i pro nemovité dědictví, nebo může stanovit, že právní poměry dědické, a to i pro nemovité dědictví, se budou řídit právním řádem státu, jehož občanem je v době pořízení závěti. Smluvní strany dědické smlouvy mohou zvolit pro právní poměry dědické některý z těchto právních řádů s tím, že zůstavitelem se rozumí některá ze stran dědické smlouvy. To platí i pro jiná pořízení pro případ smrti přiměřeně.

Dle nařízení o dědictví platí, že pokud podle práva rozhodného pro dědění podle tohoto nařízení neexistuje pro žádný majetek ani dědic, ani odkazovník podle pořízení pro případ smrti, ani žádná fyzická osoba není dědicem ze zákona, použití takto určeného práva nevylučuje právo členského státu nebo subjektu určeného daným členským státem za tímto účelem ujmout se podle svého práva vlastnictví majetku z dědictví, který se nachází na jeho území, mají-li věřitelé právo nárokovat uspokojení svých pohledávek z majetku tvořícího pozůstalost. České právo tuto problematiku upravuje v § 1634 občanského zákoníku. Podle něj platí, že nedědí-li žádný dědic ani podle zákonné dědické posloupnosti, připadá dědictví státu a na stát se hledí, jako by byl zákonný dědic. Vůči jiným osobám má stát stejné postavení jako dědic, kterému svědčí výhrada soupisu. Dle § 78 zákona o mezinárodním právu soukromém platí, že zůstavitelovy věci a práva umístěná na území České republiky připadnou České republice, jestliže není žádný dědic; rozhodnutí o tom přísluší do pravomoci českých soudů. Za dědice se nepovažuje stát nebo jiný územní útvar nebo pro tyto případy existující instituce, ledaže by byly dědicem ustanoveným v závěti.

3.8 Věcná práva

Zákon o mezinárodním právu soukromém tuto problematiku upravuje v §§ 69 až 79.

Obecné pravidlo je takové, že věcná práva k nemovitým věcem i k hmotným věcem movitým se řídí právním řádem místa, v němž věc je. Podle tohoto právního řádu se rovněž určuje, zda věc je nemovitá nebo movitá. Pro vybrané věci a pro některé aspekty věcných práv nicméně zákon obsahuje zvláštní kolizní normy – viz níže:

Věcná práva k plavidlům a letadlům, která se zapisují do veřejného rejstříku, jejich vznik a zánik se řídí právním řádem státu, v jehož působnosti je tento rejstřík veden.

Vznik a zánik věcných práv k hmotným věcem movitým se řídí právním řádem místa, kde věc byla v době, kdy nastala skutečnost, která zakládá vznik nebo zánik tohoto práva.

Vznik a zánik vlastnického práva k hmotným věcem movitým, které se převádějí na základě smlouvy, se řídí právním řádem, kterým se řídí smlouva, která je základem pro vznik nebo zánik vlastnického práva.

Jestliže právní jednání, které má být základem pro vznik a zánik věcných práv k hmotným věcem movitým, bylo učiněno po započítí přepravy takové věci po dobu trvání přepravy, řídí se tento vznik a zánik právním řádem místa, odkud byla věc odeslána. Jestliže se však vznik a zánik věcných práv k těmto věcem uskutečňují nakládáním s cenným papírem, který je nutno předložit za účelem vydání věci a nakládání s ní, použije se právního řádu místa, v němž je cenný papír v době nakládání s ním.

Ustanovení o zápisech do veřejných knih a podobných seznamů platná v místě, kde je nemovitá věc nebo věc movitá, se použijí i tehdy, pokud se právní důvod vzniku, zániku, omezení nebo převodu zapisovaného práva posuzuje podle jiného právního řádu.

Vydržení se řídí právním řádem platným v místě, kde byla věc na počátku běhu vydržecí doby. Vydržitel se však může dovolat právního řádu státu, na jehož území se vydržení vykonalo, jestliže od doby, kdy se věc dostala do tohoto státu, jsou podle právního řádu tohoto státu splněny všechny podmínky vydržení.

3.9 Insolvence

Zákon o mezinárodním právu soukromém tuto problematiku upravuje v § 111. Platí, že mimo případy, na které se vztahuje nařízení o insolvenčním řízení, se použijí kolizní ustanovení nařízení přiměřeně.

Poslední aktualizace: 31/03/2021

Za originální verzi stránky (v jazyce daného členského státu) odpovídá příslušné kontaktní místo Evropské soudní sítě. Příklad pořídily útvary Evropské komise. Je možné, že změny, které v originální verzi případně provedly orgány daného členského státu, nebyly ještě do překladů zapracovány. ESS-O ani Evropská komise neodpovídá ani neručí za informace a data, které tento dokument obsahuje či na které odkazuje. Předpisy v oblasti autorských práv členských států odpovědných za tuto stránku naleznete v právním oznámení.

Které právo se použije? - Německo

1 Zdroje platných norem

1.1 Vnitrostátní normy

V období od roku 2007 do roku 2016 kodifikovala EU kolizní normy v důležitých oblastech soukromého práva ve formě nařízení (zejména nařízení (ES) č. 593/2008 („nařízení Řím I“), nařízení (ES) č. 864/2007 („nařízení Řím II“) a nařízení (EU) č. 650/2012 („nařízení EU o dědictví“). Přehled viz průvodce „Justiční spolupráce v občanských věcech v Evropské unii“ (https://e-justice.europa.eu/content_ejn_s_publications-287-cs.do). Rozsah německých autonomních kolizních norem se tudíž zúžil.

Základním pramenem německého vnitrostátního mezinárodního práva soukromého (nebo kolizního práva) je úvodní zákon k občanskému zákoníku (*Einführungsgesetz zum Bürgerlichen Gesetzbuche – EGBGB*), zejména § 3 až § 48. Podle § 3 EGBGB mají kolizní normy obsažené v právních předpisech EU a v mezinárodních úmluvách v rozsahu jejich působnosti přednost před ustanoveními tohoto zákona.

Německé právo obsahuje samostatné kolizní normy rovněž v jiných předpisech než v EGBGB, například v insolvenčním řádu (*Insolvenzordnung – InsO*).

V oblastech, které nejsou právními předpisy upraveny, například v mezinárodním právu obchodních společností, určují rozhodné právo soudy.

Poznámky v bodě 2 se v zásadě omezují na německé vnitrostátní kolizní normy.

1.2 Vícestrané mezinárodní úmluvy

Seznam mnohostranných úmluv, které Německo podepsalo a ratifikovalo, je uveden v adresáři B spolkové sbírky zákonů (*Bundesgesetzblatt*) (dostupné online na adrese <https://www.bgbl.de/>). Uvedené mnohostranné mezinárodní úmluvy zahrnují úmluvy obsahující jednotné kolizní normy.

Mnohostranné úmluvy tohoto typu jsou často iniciovány mezinárodními organizacemi. V této souvislosti je třeba zmínit zejména Haagskou konferenci o mezinárodním právu soukromém (www.hcch.net <https://www.hcch.net/de/home/>), jejímž členem je Německo dlouhou dobu.

1.3 Hlavní dvoustranné úmluvy

Jednotlivé kolizní normy mohou být obsaženy i ve dvoustranných úmluvách. Seznam těchto úmluv uzavřených mezi Německem a jinými státy je k dispozici v adresáři B spolkové sbírky zákonů (viz bod 1.2).

2 Uplatňování kolizních norem

2.1 Povinnost soudce uplatnit kolizní normy z vlastní iniciativy

Otázky týkající se kolizních norem nevystávají pouze ve sporech u soudů. Obchodní partneři v různých státech musí vědět, kterým právem se bude řídit smlouva mezi nimi, a to bez ohledu na případný budoucí právní spor. Tento právní řád určuje jejich práva a povinnosti. Řidiči automobilů, kteří cestují na dovolenou do jiných států, musí znát právo, kterému budou podléhat v případě, že tam způsobí dopravní nehodu. Tento právní řád určuje povahu a rozsah případné náhrady škody.

Pokud by byl německý soud požádán, aby vyřešil spor za okolností, které poukazují na spojitost s právem jiného státu, musí určit rozhodné právo odkazem na německé kolizní normy. Němečtí soudci musí být obeznámeni s německými kolizními normami. Musí je uplatňovat z moci úřední bez ohledu na to, zda o to některá strana požádá.

2.2 Zpětný odkaz

Je-li podle německých kolizních norem použitelné právo jiného státu, právo tohoto státu však odkazuje na právo dalšího státu, německý právní řád obvykle uznává další odkaz podle § 4 odst. 1 první věty EGBGB, s výhradou zvláštních ustanovení v právních aktech EU nebo mezinárodních úmluvách. Odkazuje-li cizí právo zpět na německé právo, jsou použitelné německé hmotněprávní předpisy (§ 4 odst. 1 druhá věta EGBGB).

Pokud německé kolizní normy umožňují stranám volbu rozhodného právního řádu, je v § 4 odst. 2 EGBGB uvedeno, že se tato volba vztahuje pouze na hmotněprávní předpisy.

2.3 Změna kolizního kritéria

V německém právním řádu je známá změna rozhodného práva v případě, že se změní skutková podstata dané věci. Věcná práva se například v zásadě posuzují podle práva místa, kde se daná věc nachází, což znamená, že změní-li se toto místo, mohou se řídit jiným právním řádem.

Změna kolizního faktoru se uznává i v jiných oblastech práva, příkladem může být změna státní příslušnosti.

Změna rozhodného práva však není možná, stanoví-li kolizní normy pro hraniční určovatel určitý časový okamžik. Například při určování práva rozhodného pro dědictví bude hraničním určovatelem u osob, které zemřely 17. srpna 2015 nebo po tomto datu, místo obvyklého pobytu zůstavitele v době smrti (viz bod 3.7).

2.4 Výjimky z obvyklého uplatňování kolizních norem

Ustanovení § 6 EGBGB obsahuje německou výhradu veřejného pořádku, podle níž nelze ustanovení cizího práva uplatnit, pokud by jeho uplatnění bylo zjevně neslučitelné se základními zásadami německého práva. „Základními zásadami“ se rozumí základní zásady spravedlnosti. To se obecně vztahuje na závažná porušení základních práv, která jsou zaručena v německé ústavě. Pro použitelnost výhrady veřejného pořádku je rovněž důležité to, že skutková podstata dané věci poukazuje na vnitrostátní souvislost; pouze tehdy může být německé právo aktivně příslušným právem, i zde mají přednost zvláštní pravidla, zejména pravidla obsažená v právních nástrojích EU, jež mají přednost (viz například článek 21 nařízení Řím I, článek 26 nařízení Řím II a článek 35 nařízení EU o dědictví). Další výjimka z uplatňování kolizních norem platí v případě imperativních ustanovení. Podle imperativního ustanovení se povinně použijí vnitrostátní předpisy, neboť dodržování těchto ustanovení považuje dotyčná země za zásadní pro ochranu veřejných zájmů, zejména svého politického, sociálního nebo ekonomického uspořádání. Imperativní ustanovení mají největší význam v otázkách smluvních a mimosmluvních závazkových vztahů. Zvláštní pravidla týkající se dané věci jsou stanovena v právních nástrojích EU, které mají přednost (viz zejména článek 9 nařízení Řím I obsahující právní definici a článek 16 nařízení Řím II), a v mezinárodních úmluvách.

2.5 Zjištění cizího práva

Německé soudy nejenže musí uplatňovat kolizní normy z vlastního podnětu, nýbrž podle § 293 občanského soudního řádu (*Zivilprozessordnung – ZPO*) musí rovněž po náležitém uvážení určit obsah rozhodného cizího práva. Nesmí se omezit pouze na obeznámení s textem cizích právních předpisů, ale musí zjistit jejich používání v právní nauce a judikatuře. Soud musí zajistit, aby byl schopen uplatnit cizí právo způsobem, jakým by ho uplatnil soudce dotčené země.

K zjištění obsahu cizího práva mohou soudy použít všechny zdroje poznatků, ke kterým má přístup.

Jedním ze zdrojů informací je pro smluvní státy Evropská úmluva o poskytování informací o cizím právu, která byla podepsána v Londýně dne 7. června 1968. Žádost je třeba prostřednictvím příslušného přijímacího/odesílajícího subjektu předat příslušnému úřadu dotyčného cizího státu. Místo žádosti o právní informace podle Londýnské evropské úmluvy si soud může vyžádat rovněž znalecký posudek, má-li příslušný znalec znalosti týkající se rovněž praktického uplatňování cizího práva.

U jednoduchých otázek mohou za určitých okolností postačovat k zjištění obsahu cizího práva informace získané od kontaktního místa Evropské soudní sítě pro občanské a obchodní věci nebo z vlastní rešerše cizího práva soudem.

Při určování cizího práva může soudce využít součinnost stran, není však jejich podáními vázán. Soudy proto mohou využít jakýkoli zdroj poznatků z moci úřední, aniž by byly vázány důkazními návrhy stran.

Ve výjimečných případech, kdy navzdory veškeré péči nelze obsah cizího práva, které se má použít, zjistit, použije se alternativně německé právo.

3 Količní pravidla

3.1 Smluvní závazky a právní akty

Mezinárodní kupní smlouvy se řídí především Úmluvou OSN o smlouvách o mezinárodní koupi zboží, která se mezi podniky z kteréhokoliv z vysokého počtu smluvních států, použije automaticky, pokud to strany předem dostatečně jasně nevyloučí – např. uvedením „s vyloučením Úmluvy OSN o smlouvách o mezinárodní koupi zboží“.

U všech ostatních závazkových smluv uzavřených od 17. prosince 2009 se otázka rozhodného práva v zásadě řídí podle nařízení Řím I, pokud smlouva výjimečně neleží mimo oblast působnosti uvedeného nařízení, např. v případě čistě věcněprávních smluv. Použitelná jsou rovněž ustanovení § 46b až § 46d EGBGB.

Do dne 17. prosince 2009 se používalo staré znění § 27 a následujících § EGBGB. To vycházelo z Římské úmluvy z roku 1980 o právu rozhodném pro smluvní závazkové vztahy. Zrušeno bylo s účinkem ode dne 17. prosince 2009, dosud se však vztahuje na smlouvy uzavřené před tímto dnem.

Pro určité pojistné smlouvy uzavřené do dne 17. prosince 2009 obsahují zvláštní količní normy § 7 až § 14 úvodního zákona k zákonu o pojistných smlouvách (*Einführungsgesetz zum Versicherungsvertragsgesetz – EGVVG*) ve starém znění platném do 16. prosince 2009.

3.2 Mimosmluvní závazky

V oblasti mimosmluvních závazkových vztahů se od 11. ledna 2009 rozhodné právo stanovuje podle nařízení Řím II, které je doplněno § 46a EGBGB.

Pro případy, na něž se toto nařízení nevztahuje, jako je například porušení práva osobnosti (*Persönlichkeitsrecht*), obsahuje německé právo zvláštní količní normy o rozhodném právu práva; tato pravidla jsou obsažena v § 38 až § 42 EGBGB.

V § 38 EGBGB jsou stanovena diferencovaná pravidla týkající se určení práva, které se má uplatnit při nárocích z bezdůvodného obohacení.

Podle § 39 EGBGB se zákonné nároky vyplývající z jednatelství bez příkazu řídí právem státu, ve kterém byl dotyčný úkon učiněn. Zvláštní pravidlo se vztahuje na vyrovnání dluhu jiné osoby.

Podle § 40 EGBGB jsou nároky na náhradu škody z protiprávního jednání v zásadě upraveny právem místa, ve kterém k protiprávnímu jednání došlo (*Recht des Handlungsorts*), přičemž poškozený může alternativně určit jako použitelné právo místa vzniku škody (*Recht des Schadenseintritts*).

V § 42 EGBGB je stanoveno, že si strany mohou ve všech případech zvolit právo rozhodné pro mimosmluvní závazkový vztah poté, co nastala událost, která vedla k jeho vzniku.

Podle § 41 EGBGB se rozhodné právo právem, které má vzhledem ke konkrétním okolnostem podstatně užší vztah ke skutkové podstatě.

3.3 Osobní stav, jeho aspekty související s občanským stavem (jméno, bydliště, způsobilost k právům a právním úkonům)

Podle německých količních norem se právní otázky týkající se právního postavení fyzické osoby řídí právním řádem země, jejímž státním příslušníkem dotyčná osoba je (*Heimatrecht*). To se v zásadě vztahuje na právo nosit jméno (podrobnosti viz § 10 EGBGB) a na otázku, zda má fyzická osoba způsobilost k právům a právním úkonům (§ 7 EGBGB).

Má-li určitá osoba více než jednu státní příslušnost (*Mehrstaater*), je v § 5 odst. 1 první větě EGBGB stanoveno, že je třeba odkázat na „aktivní státní příslušnost“, tj. státní příslušnost státu, k němuž má osoba s více státními příslušnostmi nejužší vztah. Má-li však určitá osoba s více státními příslušnostmi rovněž německou státní příslušnost, je v § 5 odst. 1 druhé větě EGBGB stanoveno, že se použije pouze německá státní příslušnost.

3.4 Určení vztahu rodič – dítě, včetně osvojení

3.4.1 Určení vztahu rodič – dítě

Podle § 19 EGBGB podléhá rodičovství dítěte v první řadě právu státu, ve kterém má dítě obvyklý pobyt. Ve vztahu ke každému rodiči může být rodičovství určeno rovněž podle práva státu státní příslušnosti rodiče. Je-li matka vdaná, mohou mít při určování rodičovství význam také právo upravující účinky manželství (*Ehewirkungsstatut*) (§ 14 EGBGB), jež platí v době narození dítěte. Pro děti narozené do 1. července 1998 platí jiná pravidla.

Podle § 20 EGBGB se otázky popření otcovství řídí obvykle právním řádem, který určuje rodičovství, a pokud danou záležitost předloží dítě, právem platným v místě obvyklého pobytu dítěte.

3.4.2 Osvojení

Od 31. března 2020 podléhá osvojení dítěte v Německu německému právu. Jinak se řídí právem státu, v němž má osvojenec obvyklý pobyt v době osvojení (nové znění § 22 odst. 1 EGBGB). Řízení o osvojení dokončená před 31. březnem 2020 podléhají dříve platnému mezinárodnímu právu soukromému, tj. osvojení se řídí právem státu, jehož státním příslušníkem byl osvojitel v době osvojení (staré znění § 22 odst. 1 první věty EGBGB). Osvojení jedním či oběma manželi podléhá právu, které upravuje obecné účinky manželství (staré znění § 22 odst. 1 druhé věty EGBGB).

Uznání a stanovení účinnosti osvojení v cizině je upraveno v zákoně o účincích osvojení dítěte podle cizího práva (*Gesetz über Wirkungen der Annahme als Kind nach ausländischem Recht*) (zákon o účinnosti osvojení (*Adoptionswirkungsgesetz – AdWirkG*)).

3.5 Manželství, nesezdané soužití, registrované partnerství, rozvod, rozluka, vyživovací povinnost

3.5.1 Manželství

Níže uvedené poznámky se vztahují pouze na sňatky osob opačného pohlaví. Pokud jde o manželství osob stejného pohlaví, viz bod 3.5.2.

Podle § 13 EGBGB se požadavky na uzavření manželství obvykle řídí právem státu, jehož je osoba, která má manželství uzavřít, státním příslušníkem.

Výjimečně lze místo toho za zvláštních okolností uplatnit německé právo.

V Německu může být manželství uzavřeno pouze v přítomnosti matričního úředníka nebo výjimečně osoby výslovně pověřené cizím státem (§ 13 odst. 4 druhá věta EGBGB).

Pokud obecné účinky manželství nespádají do oblasti působnosti nařízení Rady (EU) 2016/1103 provádějícího posílenou spolupráci v oblasti příslušnosti, rozhodného práva a uznávání a výkonu rozhodnutí ve věcech majetkových poměrů v manželství („nařízení EU o majetkových poměrech v manželství“), podléhají právu, které si manželé zvolí (§ 14 odst. 1 EGBGB).

3.5.2 Nesezdané soužití a registrované partnerství

Manželství osob stejného pohlaví a registrovaná životní partnerství (*eingetragene Lebenspartnerschaften*) jsou upravena v § 17b EGBGB. Podle tohoto ustanovení se vznik a zrušení registrovaného partnerství, jakož i obecné účinky, které nespádají do oblasti působnosti nařízení Rady (EU) 2016/1104 provádějícího posílenou spolupráci v oblasti příslušnosti, rozhodného práva a uznávání a výkonu rozhodnutí ve věcech majetkových důsledků

registrovaného partnerství („nařízení EU o majetkových důsledcích registrovaného partnerství“), řídí zákonem země, v níž je životní partnerství zaregistrováno (§ 17b odst. 1 první věta EGBGB). Totéž platí obdobně v případě manželů stejného pohlaví nebo v případě, není-li nejméně jeden z manželů ženského ani mužského pohlaví (§ 17b odst. 4 první věta EGBGB). Od 1. října 2017 již není v Německu možné uzavírat registrovaná partnerství (§ 3 odst. 3 zákona, kterým se zavádí právo osob stejného pohlaví uzavírat manželství (*Eheöffnungsgesetz*)), a ustanovení §17b odst. 1 první věty EGBGB ve vztahu k vzniku životního partnerství představuje tudíž velmi ojedinělý případ německé kolizní normy vztahující se na právní vztah, jenž může vzniknout pouze v zahraničí.

3.5.3 Rozvod a rozluka

Právo rozhodné pro rozvod se ode dne 21. června 2012 určuje podle nařízení Rady (EU) č. 1259/2010, kterým se zavádí posílená spolupráce v oblasti rozhodného práva ve věcech rozvodu a rozluky („nařízení Řím III“). Nařízení se použije i v případě, je-li podle jeho ustanovení rozhodným právem právo státu, který se posílené spolupráce neúčastní (článek 4 nařízení). Rozvod a rozluka jsou v případě manželství osob opačného pohlaví upraveny také nařízením Řím III (§ 17b odst. 4 první věta EGBGB).

Mimoto se použijí § 17 a § 17a EGBGB.

V Německu může manželství rozvést pouze soud (§ 17 odst. 3 EGBGB).

Podle § 17 odst. 4 EGBGB je právo rozhodné pro sdílení nároku na důchod rovněž určené podle práva rozhodného pro rozvod. Za určitých okolností, kdy cizí právo sdílení důchodové nároku neuznává, se toto právo alternativně uplatní v souladu s německým právem, pokud o to strany požádají.

Oprávnění k užívání společného bytu a zařízení domácnosti nacházející se v Německu po rozvodu se řídí německým věcným právem (§ 17a EGBGB).

3.5.4 Vyživovací povinnost

O otázce, které právo je rozhodné pro nároky na výživné mezi příbuznými nebo mezi manžely, se ode dne 18. června 2011 rozhoduje podle Haagského protokolu ze dne 23. listopadu 2007 o právu rozhodném pro vyživovací povinnosti. Podle článku 2 tohoto protokolu má protokol obecnou platnost, tj. i v případě, je-li právem, které se má podle jeho ustanovení použít, právo nesmluvního státu. Německé normy obsažené v EGBGB, které byly v tomto ohledu použitelné, byly proto zrušeny.

3.6 Majetkové poměry v manželství

Majetkové důsledky manželství jsou upraveny nařízením EU o majetkových poměrech v manželství. Toto nařízení se použije i v případě manželství osob stejného pohlaví (§ 17 odst. 4 druhá věta EGBGB). Nařízení EU o majetkových poměrech v manželství upřednostňuje smluvní volnost stran: budoucí manželé si mohou zvolit právo rozhodné pro jejich majetkové poměry v manželství (čl. 22 odst. 1 nařízení EU o majetkových poměrech v manželství). Při neexistenci dohody mezi stranami je hraničním určovatelem místo pobytu manželů, nebo alternativně jejich státní příslušnost nebo stát, k němuž mají oba manželé nejužší vazbu (viz článek 26 nařízení EU o majetkových poměrech v manželství).

Vzhledem ke svému datu použitelnosti (30. leden 2019) se nařízením EU o majetkových důsledcích registrovaného partnerství nevztahuje na životní partnerství uzavřená v Německu, neboť od 1. října 2017 není v Německu možné uzavírat životní partnerství (viz bod 3.5.2). Podle nařízení EU o majetkových důsledcích registrovaného partnerství je volba stran rovněž hlavním hraničním určovatelem (čl. 22 odst. 1 nařízení EU o majetkových důsledcích registrovaného partnerství). Není-li dohody o volbě práva, je právem rozhodným pro majetkové důsledky registrovaného partnerství právo státu, podle jehož práva registrované partnerství vzniklo (čl. 26 odst. 1 nařízení EU o majetkových důsledcích registrovaného partnerství).

3.7 Závěti a dědictví

Došlo-li k úmrtí 17. srpna 2015 nebo po tomto datu, jsou pravidly použitelnými v první řadě pravidla stanovená v nařízení EU o dědictví. Podle tohoto nařízení je hlavním hraničním určovatelem pro právo rozhodné pro dědictví místo obvyklého pobytu zůstavitele. Dědění přede dnem 17. srpna 2015 se řídí právem země, jejímž státním příslušníkem byl zůstavitel v době smrti, a to v souladu se starým zněním § 25 EGBGB (podle nového znění § 25 EGBGB je použitelné obdobně nařízení EU o dědictví). S ohledem na nemovitý majetek nacházející se v Německu bylo možné zvolit si německé právo.

Pro dědění ode dne 17. srpna 2015 jsou formální požadavky na pořízení pro případ smrti upraveny novým zněním § 26 EGBGB, které s ohledem na závěti v zásadě stanoví přímou použitelnost Haagské úmluvy ze dne 5. října 1961, která se na Německo jakožto smluvní stát vztahuje od roku 1965 (odstavec 1), a co se týká formy ostatních pořízení pro případ smrti, odkazuje na článek 27 nařízení EU o dědictví (odstavec 2). Dědění přede dnem 17. srpna 2015 podléhá starému znění § 26 EGBGB, který obsahoval hlavní kolizní normy Haagské úmluvy z roku 1961 o právu použitelném na formu závěti. Závěť je s ohledem na svou formu platná, splňuje-li požadavky právního řádu, k němuž má vztah, například na základě státní příslušnosti, obvyklého pobytu zůstavitele nebo místa pořízení závěti.

3.8 Věcná práva

Podle § 43 EGBGB se věcná práva řídí právem státu, ve kterém se daná věc nachází. Toto místní právo upravuje například rozsah vlastnických práv a způsob, jakým lze majetek převádět nebo zatížit zástavním právem.

V § 45 EGBGB je stanoven zvláštní hraniční určovatel pro dopravní prostředky.

V § 43 odst. 2 EGBGB je obsaženo zvláštní pravidlo pro přemístění věcí z jednoho státu do jiného.

Emise týkající se pozemků jsou upraveny samostatně v § 44 EGBGB.

Pokud jde o věcná práva, je volba práva v podstatě vyloučená. Podle § 46 EGBGB se však od práva určeného odkazem na výše uvedené hraniční určovatele lze odchýlit, pokud z okolností vyplývá podstatně užší vztah k právu jiného státu.

3.9 Insolvence

Kromě kolizních norem podle nařízení (EU) 2015/848 ze dne 20. května 2015 o insolvenčním řízení, které obsahuje pravidla upravující vztahy mezi členskými státy, stanoví § 335 insolvenčního řádu ve vztahu ke třetím zemím to, že insolvenční řízení a jeho účinky v zásadě podléhají právu státu, v němž bylo toto řízení zahájeno. Ustanovení § 336 a následující články insolvenčního řádu stanoví zvláštní hraniční určovatele pro konkrétní aspekty mezinárodního insolvenčního práva, jež se mohou od této zásady odchylovat (např. pracovní poměr, zápočet a napadení právních úkonů v insolvenčním řízení).

Poslední aktualizace: 15/04/2021

Za originální verzi stránky (v jazyce daného členského státu) odpovídá příslušné kontaktní místo Evropské soudní sítě. Příklad pořídily útvary Evropské komise. Je možné, že změny, které v originální verzi případně provedly orgány daného členského státu, nebyly ještě do překladů zapracovány. ESS-O ani Evropská komise neodpovídá ani neručí za informace a data, které tento dokument obsahuje či na které odkazuje. Předpisy v oblasti autorských práv členských států odpovědných za tuto stránku naleznete v právním oznámení.

Které právo se použije? - Estonsko

1 Zdroje platných norem

1.1 Vnitrostátní normy

Otázky rozhodného práva upravuje především [zákon o mezinárodním právu soukromém](#) (dále jen „ZMPS“).

Před vstupem ZMPS v platnost dne 1. července 2002 upravovala rozhodné právo obecná část občanského zákoníku; nyní se místo toho uplatňuje téměř ve všech případech ZMPS, a to podle § 24 zákona o závazkovém právu, obecné části občanského zákoníku a právních předpisů provádějících zákon o mezinárodním právu soukromém.

Mimoto je třeba vzít v úvahu přednost pravidel vyplývajících z použitelného práva EU před vnitrostátním právem spolu se zásadou plynoucí z článku 123 Ústavy Estonské republiky, podle něhož se v případě kolize estonských zákonů či jiných právních předpisů s mezinárodní smlouvou, kterou ratifikoval estonský parlament, použijí ustanovení mezinárodní smlouvy. Estonsko podepsalo také čtyři dohody o právní pomoci, a to s Ruskem, Ukrajinou, Polskem, Lotyšskem a Litvou, které rovněž upravují otázky rozhodného práva

1.2 Vícestranné mezinárodní úmluvy

Haagská úmluva o střetu zákonů týkajících se formy pořízení pro případ smrti, podepsaná v Haagu dne 5. října 1961; další informace viz: <https://www.riigiteataja.ee/akt/78853>.

Úmluva o právu rozhodném pro smluvní závazkové vztahy, podepsaná v Římě dne 19. června 1980; další informace viz: <https://www.riigiteataja.ee/akt/1026913>.

Úmluva o pravomoci orgánů, použitelném právu, uznávání, výkonu a spolupráci ve věcech rodičovské zodpovědnosti a opatření k ochraně dětí, podepsaná v Haagu dne 19. října 1996; další informace viz: <https://www.riigiteataja.ee/akt/214112011002>.

Protokol o právu rozhodném pro vyživovací povinnosti, podepsaný v Haagu dne 23. listopadu 2007; další informace viz: https://eur-lex.europa.eu/resource.html?uri=cellar:f30b46bd-fcdd-4b33-8b08-5b06e4a09b88.0022.02/DOC_2&format=PDF.

1.3 Hlavní dvoustranné úmluvy

Dohoda mezi Estonskou republikou, Lotyšskou republikou a Litevskou republikou o právní pomoci a právních vztazích, podepsaná v Tallinnu dne 11. listopadu 1992; další informace viz: [Riigi Teataja](#).

Dohoda mezi Estonskou republikou a Ruskou federací o právní pomoci a právních vztazích v občanských, rodinných a trestních věcech, podepsaná v Moskvě dne 26. ledna 1993; další informace viz: [Riigi Teataja](#).

Dohoda mezi Estonskou republikou a Ukrajinou o právní pomoci a právních vztazích v občanských a trestních věcech, podepsaná v Kyjevě dne 15. února 1995; další informace viz: [Riigi Teataja](#).

Dohoda mezi Estonskou republikou a Polskou republikou o právní pomoci a právních vztazích v občanských, pracovních a trestních věcech, podepsaná v Tallinnu dne 27. listopadu 1998; další informace viz: [Riigi Teataja](#).

Nařízení Evropské unie

Nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 864/2007 o právu rozhodném pro mimosmluvní závazkové vztahy (Řím II) (Úř. věst. L 199, 31.7.2007, s. 40);

Nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 593/2008 o právu rozhodném pro smluvní závazkové vztahy (Řím I) (Úř. věst. L 177, 4.7.2008, s. 6);

Nařízení Rady (ES) č. 4/2009 o příslušnosti, rozhodném právu, uznávání a výkonu rozhodnutí a o spolupráci ve věcech vyživovacích povinností (Úř. věst. L 7, 10.1.2009, s. 1);

Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 650/2012 o příslušnosti, rozhodném právu, uznávání a výkonu rozhodnutí a přijímání a výkonu veřejných listin v dědických věcech a o vytvoření evropského dědického osvědčení (Úř. věst. L 201, 27.7.2012, s. 107);

Nařízení Rady (EU) č. 1259/2010, kterým se zavádí posílená spolupráce v oblasti rozhodného práva ve věcech rozvodu a rozluky (Úř. věst. L 343, 29.12.2010, s. 10);

Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2015/848 o insolvenčním řízení (Úř. věst. L 141, 5.6.2015, s. 19).

2 Uplatňování kolizních norem

2.1 Povinnost soudce uplatnit kolizní normy z vlastní iniciativy

Pokud právní předpis, mezinárodní dohoda či úkon vyžaduje použití cizího práva, soudy tak učiní bez ohledu na to, zda je v tomto smyslu podána žádost. To znamená, že povinnost soudů použít cizí právo nezávisí na tom, zda o to některá strana požádá (§ 2 odst. 1 ZMPS).

V některých občanských soudních řízeních, ve kterých se strany mohly dohodnout na volbě rozhodného práva, uplatnily estonské soudy místo cizího práva estonské právo, jelikož se strany konkludentně vzdaly svého práva na volbu cizího právního řádu.

2.2 Zpětný odkaz

Vyžaduje-li ZPMS použití cizího práva (transmise), použijí se pravidla mezinárodního práva soukromého příslušné země. Pokud tato pravidla vyžadují použití estonského práva (remise), použijí se normy estonského hmotného práva (§ 6 odst. 1 ZMPS).

Jestliže tudíž cizí právo odkazuje zpět na estonské právo, použijí se normy estonského hmotného práva.

2.3 Změna kolizního kritéria

Vznik nebo zánik věcného práva se určuje podle práva země, ve které se daná věc nacházela v době vzniku či zániku věcného práva (§ 18 odst. 1 ZPMS).

Změní-li se tedy místo, ve kterém se daná věc nachází, po vzniku či zániku věcného práva, změní se i rozhodné právo. Na pasivní a aktivní způsobilost k právům a právním úkonům se vztahuje právo země bydliště fyzické osoby (§ 12 odst. 1 ZPMS). Pokud se tudíž změní země bydliště určité osoby, změní se také právo rozhodné pro její pasivní a aktivní způsobilost k právům a právním úkonům. Zákon však rovněž stanoví, že změna bydliště neomezuje již nabytou aktivní způsobilost k právům a právním úkonům (§ 12 odst. 3 ZMPS).

2.4 Výjimky z obvyklého uplatňování kolizních norem

Cizí právo se nepoužije, pokud by to vedlo k zjevnému rozporu se základními zásadami estonského práva (veřejným pořádkem). V těchto případech je nutno použít estonské právo (§ 7 ZMPS).

To, zda cizí právo obsahuje právní normu, která v estonském právu neexistuje, není v těchto případech rozhodující; podle ustanovení o veřejném pořádku se musí místo cizího práva použít estonské právo v případě, že by použití cizího práva vedlo k zjevnému rozporu se základními zásadami estonského práva.

Právní předpisy vztahující se na smluvní závazkové vztahy rovněž stanoví, že ustanoveními příslušné kapitoly ZPMS není dotčeno uplatnění těch ustanovení estonského práva, která jsou použitelná bez ohledu na právo upravující smlouvy (§ 31 ZPMS). V § 32 odst. 3 zákona je dále uvedeno, že skutečnost, že si strany zvolily cizí právo, jímž se má závazkový vztah řídit, bez ohledu na to, zda si zvolily i cizí jurisdikci, či nikoli, nebrání v případě, že všechny prvky důležité pro závazkový vztah v době volby práva souvisejí pouze s jednou zemí, použití norem práva této země, a že se od nich nelze smlouvou odchýlit (imperativní normy).

2.5 Zjištění cizího práva

Ačkoli jako obecná zásada platí, že soudy musí v situacích, kdy to vyžaduje právní předpis, mezinárodní dohoda nebo úkon, použít cizí právo bez ohledu na to, zda je o použití požádáno (§ 2 odst. 1 ZPMS), mohou orgány a soudy při určování cizího práva, které se má použít, požádat o pomoc strany či státní orgány.

I když strany mohou soudu předložit doklady za účelem zjištění obsahu cizího práva, soudy nejsou povinny se těmito doklady řídit (§ 4 odst. 2 ZPMS). Soudy si mohou vyžádat pomoc rovněž od Ministerstva spravedlnosti nebo Ministerstva zahraničí Estonské republiky a obrátit se na znalce (§ 4 odst. 3 ZPMS).

Strany v občanském soudním řízení musí právo platné mimo Estonskou republiku, mezinárodní právo nebo zvykové právo prokázat pouze tehdy, není-li soud s tímto právem obeznámen, a to podle § 234 občanského soudního řádu. Soud může za účelem zjištění obsahu práva využít i jiné zdroje informací a provést jiné úkony, jak bylo popsáno v předchozím odstavci, s odkazem na § 4 ZPMS.

Právo soudu vyžádat si informace za účelem zjištění obsahu práva, které se má použít, se zakládá na zásadě kontradiktornosti v občanském soudním řízení. Tato zásada je vyjádřena především v ustanoveních § 5 odst. 1 a 2 občanského soudního řádu, podle nichž jsou řízení o žalobě vedena na základě skutečností a návrhů předložených stranami v souvislosti s nárokem a strany mají stejná práva a možnosti doložit své nároky a vyvrátit nebo popřít tvrzení protistrany. Strana si přitom může zvolit skutečnosti, kterými bude dokládat svůj nárok, jakož i důkazy k prokázání těchto skutečností.

Zákon připouští rovněž výjimky, podle nichž je estonské právo použitelné v případě, nelze-li navzdory veškerému vynaloženému úsilí obsah cizího práva zjistit v přiměřené lhůtě (§ 4 odst. 4 ZPMS).

3 Kolizní pravidla

3.1 Smluvní závazky a právní akty

Obdobně jako v jiných věcech mezinárodního práva soukromého se právo upravující závazkové vztahy v Estonsku řídí zákonem o mezinárodním právu soukromém, nestanoví-li mezinárodní právní předpisy jinak. Právo upravující závazkový vztah lze také určit dohodou stran, nebo pokud ZPMS strany neopravňuje k volbě rozhodného práva, na základě použitelného práva, které je určeno pomocí stanovených kritérií. Vzhledem k tomu, že v souladu s § 3 odst. 2 zákona o konkursu se na konkursní řízení vztahují ustanovení občanského soudního řádu, nestanoví-li zákon o konkursu jinak, a podle § 8 odst. 1 občanského soudního řádu se soudní řízení vede na základě estonského občanského práva, je rozhodným právem pro konkursní řízení v Estonsku estonské právo nebo právo rozhodné na základě dohody mezi stranami, nebo pokud tato dohoda neexistuje, použitelné právo určené na základě kritérií, jež uvádí ZPMS.

ZPMS stanoví, že smlouvy se musí řídit právem země, na němž se strany dohodnou. Smluvní strany si mohou zvolit právo upravující celou smlouvu, nebo její část, lze-li smlouvu takto rozdělit (§ 32 odst. 1 a 2 zákona). Volba rozhodného práva na základě dohody však není absolutní. V § 32 odst. 3 zákona je uvedeno, že skutečnost, že si strany zvolily cizí právo, jímž se má závazkový vztah řídit, bez ohledu na to, zda si zvolily i cizí jurisdikci, či nikoli, nebrání v případě, že všechny prvky důležité pro závazkový vztah v době volby práva souvisejí pouze s jednou zemí, použití norem práva této země, od nichž se nelze smlouvou odchýlit (imperativní normy).

Pokud si strany nezvolily právo, kterým se smlouva řídí, řídí se smlouva právem země, k níž má nejužší vztah. Lze-li smlouvu rozdělit a část smlouvy je samostatně úžeji spojena s jinou zemí, může se tato část řídit právem této jiné země (§ 33 odst. 1 ZPMS).

Má se za to, že smlouva má nejužší vztah k zemi, v níž má strana, která má poskytnout charakteristické plnění, v době uzavření smlouvy bydliště nebo v případě řídicího orgánu této strany sídlo. Je-li smlouva uzavřena v rámci výkonu profesionální nebo podnikatelské činnosti strany, která má poskytnout charakteristické plnění, má se za to, že smlouva má nejužší vztah k zemi, ve které se nachází hlavní místo podnikání dotyčné strany. Vyžaduje-li smlouva charakteristické plnění poskytnuté v jiném místě podnikání, než je hlavní místo obchodní činnosti, má se za to, že smlouva má nejužší vztah k zemi, ve které se nachází toto jiné místo podnikání (§ 33 odst. 2 ZPMS).

V případě nemovitostí a smluv o přepravě jsou stanoveny výjimky z obecného pravidla týkajícího se místa plnění smlouvy. Je-li předmětem smlouvy právo k nemovitosti nebo právo k užívání nemovitosti, má se za to, že smlouva má nejužší vztah k zemi, ve které se daná nemovitost nachází (§ 33 odst. 4 ZPMS).

V případě smlouvy o přepravě se má za to, že má nejužší vztah k zemi, ve které se nachází hlavní místo podnikání přepravce v době uzavření smlouvy, nachází-li se v téže zemi místo odeslání nebo místo určení nebo v případě smlouvy o přepravě zboží hlavní místo podnikání odesílatele nebo místo nakládky či vykládky (§ 33 odst. 5 ZPMS).

Zvláštní pravidla se vztahují i na spotřebitelské (§ 34 ZPMS), pracovní (§ 35 ZPMS) a pojistné smlouvy (§ 40 až 47 ZPMS). Účelem těchto zvláštních pravidel je zajistit ochranu spotřebitele, zaměstnance a pojistníka jako slabší smluvní strany smlouvy.

V případě spotřebitelských smluv je rovněž možné určit právo, kterým se smlouva řídí, ale tato dohoda nesmí vést ke zbavení spotřebitele ochrany, kterou mu poskytují imperativní normy země bydliště, pokud: 1) v zemi bydliště spotřebitele předcházela uzavření smlouvy konkrétní nabídka určená spotřebiteli nebo reklama a spotřebitel v této zemi provedl veškeré úkony nezbytné pro uzavření smlouvy; 2) smluvní strana nebo její zástupce obdržela objednávku spotřebitele v zemi bydliště spotřebitele; 3) smlouva se týká prodeje zboží a spotřebitel odjel ze své země bydliště do jiné země, kde zadal objednávku, za předpokladu, že cesta spotřebitele byla zařízena prodávajícím za účelem přiměření spotřebitele k uzavření smlouvy. Neexistují-li dohody o rozhodném právu, spotřebitelské smlouvy se řídí právem země bydliště spotřebitele.

V případě pracovní smlouvy nesmí volba rozhodného práva vést ke zbavení zaměstnance ochrany, kterou mu poskytují imperativní normy země, která by byla rozhodná, pokud neexistuje možnost volby práva. Pokud nelze rozhodné právo zvolit, řídí se pracovní smlouva právem země, ve které: 1) zaměstnanec při plnění smlouvy obvykle vykonává práci, i když je dočasně zaměstnán v jiné zemi; 2) se nachází místo podnikání, prostřednictvím kterého byl zaměstnanec přijat, pokud zaměstnanec práci obvykle nevykonává v jedné určité zemi.

Pojistné smlouvy podléhají poněkud konkrétnějším pravidlům. V § 42 až 44 jsou uvedeny podmínky, na nichž mohou být založeny dohody o rozhodném právu. Pokud se smluvní strany pojistné smlouvy nedohodly na právo upravujícím danou smlouvu a sídlo nebo řídicí orgán pojistníka a pojistné riziko se nacházejí na území stejné země, použije se právo této země (§ 45 odst. 1 ZPMS). Nejsou-li tyto požadavky splněny, použije se právo země, ke které má smlouva nejužší vztah. Má se za to, že nejužší vztah má smlouva se zemí, ve které se nachází pojistné riziko (§ 45 odst. 2 ZPMS).

3.2 Mimosmluvní závazky

Estonský právní řád stanoví různé důvody pro určení práva v závislosti na povaze dotyčného mimosmluvního závazku.

Nároky v důsledku bezdůvodného obohacení plynoucí z plnění závazku se řídí právem země, které upravuje skutečný nebo předpokládaný právní vztah, na jehož základě byl závazek splněn; nároky v důsledku bezdůvodného obohacení, které plynou z porušení práva jiné osoby, se řídí právem země, ve které k porušení došlo. V ostatních případech se nároky plynoucí z bezdůvodného obohacení řídí právem země, ve které k bezdůvodnému obohacení došlo (§ 48¹ odst. 1 až 3 ZPMS).

Nároky vyplývající z neoprávněného jednání bez příkazu se řídí právem země, ve které došlo k úkonu nepřikázaného jednatele, a nároky vyplývající z plnění závazků jiné osoby se řídí právem, které tyto závazky upravuje (§ 49 odst. 1 až 2 ZPMS).

Nároky v důsledku škody způsobené protiprávním jednáním se zpravidla řídí právem země, ve které došlo k jednání nebo události, která je posuzována jako základ vzniku škody. Nejsou-li v zemi, ve které došlo k jednání nebo události, na které se nárok zakládá, důsledky zjevné, použije se na žádost poškozené strany právo země, ve které se projeví následky tohoto jednání nebo události (§ 50 odst. 1 až 2 ZPMS). Na náhradu škody způsobené protiprávním jednáním se však vztahují určitá omezení. Pokud se nárok v důsledku škody způsobené protiprávním jednáním řídí cizím právem, nesmí být náhrada škody přiznaná v Estonsku podstatně vyšší než náhrada škody stanovená za obdobnou škodu v estonských právních předpisech (§ 52 ZPMS).

Zákon stranám rovněž umožňuje dohodnout se na použití estonského práva poté, co došlo k události nebo jednání, z něhož vyplývá mimosmluvní závazek. Volbou práva nejsou dotčeny nároky třetích stran (§ 54 ZPMS).

3.3 Osobní stav, jeho aspekty související s občanským stavem (jméno, bydliště, způsobilost k právům a právním úkonům)

Na jména osob se podle estonského právního řádu nevztahují zvláštní pravidla týkající se rozhodného práva.

Při určování bydliště fyzické osoby se použije estonské právo (§ 10 ZMPS). Státní příslušnost fyzické osoby je určena podle práva země, o jejímž občanství má být rozhodnuto; má-li určitá fyzická osoba několik státních příslušností, použije se státní příslušnost země, k níž má tato osoba nejužší vztah, a v případě osoby bez státní příslušnosti, osoby, jejíž státní příslušnost nelze určit, nebo uprchlíka se místo státní příslušnosti použije bydliště dotyčné osoby (§ 11 odst. 1 až 3 ZMPS).

Právo země bydliště fyzické osoby se vztahuje na její pasivní a aktivní způsobilost k právům a právním úkonům, změna bydliště však neomezuje již nabytou aktivní způsobilost k právům a právním úkonům (§ 12 odst. 1 až 2 ZMPS).

Zvláštní pravidlo stanoví, kdy může určitá osoba uplatnit nezpůsobilost; z tohoto pravidla jsou však vyňaty úkony na základě rodinného nebo dědického práva a úkony týkající se nemovitostí nacházejících se v jiné zemi (§ 12 odst. 4 ZMPS). Obecné pravidlo však stanoví, že provádí-li určitá osoba úkon, aniž by podle práva země bydliště měla aktivní způsobilost k právům a právním úkonům, nebo je-li její aktivní způsobilost k právům a právním úkonům omezena, nemůže se tato osoba dovolávat nezpůsobilostí, má-li aktivní způsobilost k právům a právním úkonům podle práva země, ve které daný úkon učinila. Toto obecné pravidlo se nepoužije, pokud druhá strana věděla nebo měla vědět, že dotyčná osoba nemá aktivní způsobilost k právům a právním úkonům (§ 12 odst. 3 ZMPS).

3.4 Určení vztahu rodič – dítě, včetně osvojení

3.4.1 Určení vztahu rodič – dítě

Rodinněprávní vztahy mezi rodičem a dítětem se řídí právem země bydliště dítěte (§ 65 ZMPS). Vzájemná práva a povinnosti rodičů a dětí vyplývají z rodičovství dětí, které se určuje postupem stanoveným v právních předpisech; rodičovství nepodléhá rozdílným pravidlům týkajícím se rozhodného práva. Určení či popření rodičovství se provádí podle práva země, ve které má dítě bydliště v době narození; ve zvláštních případech však lze rodičovství určit nebo popřít rovněž podle práva země, ve které má bydliště rodič, nebo podle práva země bydliště dítěte v době popření rodičovství (§ 62 ZMPS).

3.4.2 Osvojení

Osvojení se řídí právem země, ve které má bydliště osvojitel. Osvojení manžely se řídí právem, které upravuje obecné právní důsledky manželství v době osvojení (§ 63 odst. 1 ZMPS). To znamená, že osvojení manžely se řídí především právem země, ve které mají manželé společně bydliště (§ 57 odst. 1 ZMPS), zákon však uvádí rovněž sled jiných kolizních kritérií pro určení práva v případech, kdy manželé nemají společně bydliště v téže zemi (§ 57 odst. 2 až 4 ZMPS).

Pokud osvojení dítěte vyžaduje podle práva země, ve které má dítě bydliště, souhlas dítěte či jiné osoby, která má k dítěti rodinněprávní vztah, vztahuje se na souhlas právo této země (§ 63 odst. 2 ZMPS).

Řídí-li se osvojení cizím právem nebo je-li dítě osvojeno na základě rozhodnutí cizího soudu, zákon samostatně stanoví, že toto osvojení má v Estonsku stejný účinek, jaký by mělo podle práva, podle něhož bylo dítě osvojeno (§ 64 ZMPS). Je třeba také zdůraznit, že při osvojení dítěte, které má bydliště v Estonsku, musí být splněny rovněž všechny ostatní podmínky pro osvojení podle estonského práva, jak vyžaduje právo země bydliště dítěte nebo manželů (§ 63 odst. 3 ZMPS).

3.5 Manželství, nesezdané soužití, registrované partnerství, rozvod, rozlučka, vyživovací povinnost

3.5.1 Manželství

Obecné právní důsledky manželství má určovat především právo země, ve které mají manželé společně bydliště (§ 57 odst. 1 ZMPS), zákon však uvádí rovněž sled jiných kolizních kritérií pro určení rozhodného práva v případě, že manželé nemají společně bydliště ve stejné zemi: stejná státní příslušnost, země posledního společného bydliště, pokud má jeden z manželů dosud bydliště v této zemi, nebo neexistuje-li výše uvedené, použije se právo země, k níž mají manželé jinak nejužší vztah (§ 57 odst. 2 až 4 ZMPS).

Na uzavření manželství v Estonsku se vztahuje estonské právo. Manželství, které bylo uzavřeno v cizí zemi, se považuje za platné v Estonsku, bylo-li uzavřeno podle příslušného postupu stanoveného v právních předpisech země, ve které bylo manželství uzavřeno, a pokud byly splněny podstatné předpoklady manželství stanovené v právních rádech země bydliště obou manželů (§ 55 odst. 1 až 2 ZMPS).

Předpoklady a překážky manželství a důsledky z toho plynoucí se zpravidla řídí právem země, ve které mají budoucí manželé bydliště (§ 56 odst. 1 ZMPS). Předchozí manželství budoucího manžela nepředstavuje překážku uzavření nového manželství, bylo-li dřívější manželství ukončeno rozhodnutím vydaným či uznaným v Estonsku, a to i v případě, že toto rozhodnutí není v souladu s právem země bydliště budoucího manžela (§ 56 odst. 3 ZMPS).

S ohledem na právo rozhodné pro podmínky pro uzavření manželství se na estonské občany vztahuje zvláštní pravidlo; podle tohoto pravidla se v případě, že estonský občan nesplňuje podmínky pro uzavření manželství podle práva země, ve které má bydliště, použije estonské právo, splňuje-li dotyčná osoba podmínky pro uzavření manželství podle estonského práva (§ 56 odst. 2 ZMPS).

3.5.2 Nesezdané soužití a registrované partnerství

Estonský právní řád neobsahuje pravidla týkající se rozhodného práva pro soužití nebo partnerství. Při určování rozhodného práva by se měla použít pravidla stanovená v ZPMS pro většinu obdobných právních vztahů. V závislosti na povaze soužití či partnerství se může jednat o pravidla vztahující se na smluvní závazkové vztahy či na rodinněprávní vztahy.

3.5.3 Rozvod a rozlučka

Rozvod se řídí právem upravujícím obecné právní důsledky manželství, které je rozhodné v době zahájení řízení o rozvodu (§ 60 odst. 1 a § 57 ZMPS). To znamená, že se rozvody řídí především právem země, ve které mají manželé společně bydliště (§ 57 odst. 1 ZMPS), zákon však uvádí rovněž sled jiných kolizních kritérií pro určení rozhodného práva v případě, že manželé nemají společně bydliště v téže zemi: stejná státní příslušnost, země posledního společného bydliště, pokud má jeden z manželů dosud bydliště v této zemi, nebo neexistuje-li výše uvedené, použije se právo země, k níž mají manželé jinak nejužší vztah (§ 57 odst. 2 až 4 ZMPS).

Výjimečně lze použít místo cizího práva estonské právo, není-li podle práva upravujícího obecné důsledky manželství rozvod přípustný (§ 57 ZPMS), nebo je-li přípustný pouze za mimořádně přísných podmínek. Tato výjimka se použije za předpokladu, že jeden z manželů má pobyt v Estonsku nebo estonské občanství, nebo pobýval v Estonsku či měl estonské občanství v době uzavření manželství (§ 60 odst. 1 až 2 ZMPS).

3.5.4 Vyživovací povinnost

Pro vyživovací povinnosti vyplývající z rodinných vztahů neexistují žádná vnitrostátní pravidla mezinárodního práva soukromého a odkazuje se na příslušné mezinárodní právní předpisy.

3.6 Majetkové poměry v manželství

Manželé si mohou zvolit právo rozhodné pro jejich vlastnická práva s ohledem na společné jmění manželů. Pokud si manželé zvolili rozhodné právo, použije se tudíž právo dle jejich volby. Manželé si však nemohou zvolit právo jakékoli země dle svého přání. Mohou volit mezi právem země, ve které mají bydliště, a právem země, jejímž je jeden z manželů státním příslušníkem. Má-li jeden z manželů více státních příslušností, může si zvolit právo kterékoli země, jejímž je státním příslušníkem (§ 58 odst. 1 ZMPS).

V Estonsku podléhá volba rozhodného práva závazným formálním požadavkům. Volba práva rozhodného pro vlastnická práva manželů musí být notářsky ověřena. Není-li rozhodné právo zvoleno v Estonsku, je volba práva formálně platná, jsou-li splněny formální požadavky na smlouvy o společném jmění manželů stanovené ve zvoleném právu (§ 58 odst. 2 ZMPS).

Pokud si manželé rozhodné právo nezvolili, řídí se vlastnická práva manželů právem rozhodným pro obecné právní důsledky manželství v době uzavření manželství (§ 58 odst. 3 a § 57 ZMPS). Obecné právní důsledky manželství se řídí především právem země, ve které mají manželé společné bydliště (§ 57 odst. 1 ZMPS); nemají-li společné bydliště v téže zemi, právem země, jejímiž státními příslušníky jsou oba manželé, právem země jejich posledního společného bydliště, pokud má jeden z manželů dosud bydliště v této zemi, nebo neexistuje ani jedno z výše uvedeného, použije se právo země, k níž mají manželé jinak nejužší vztah (§ 57 odst. 2 až 4 ZMPS).

3.7 Závěti a dědictví

Dědictví se řídí právem země, ve které měl zůstavitel poslední bydliště. Osoba může ve své závěti nebo v dědické smlouvě stanovit, že je pro její pozůstalost rozhodné právo země, jejíž má státní příslušnost. Toto ustanovení je neplatné, pokud osoba v okamžiku úmrtí již nemá státní příslušnost uvedené země. Dědické právo stanoví zejména: 1. druhy a účinek pořízení pro případ smrti; 2. způsobilost dědit a odmítnout dědictví; 3. rozsah dědictví; 4. dědici a vztahy mezi nimi a 5. odpovědnost za dluhy zůstavitele.

Haagská úmluva z roku 1961 o střetu zákonů týkajících se formy pořízení pro případ smrti se vztahuje na podobu závěti a dědických smluv.

Osoba může svou závěť vyhotovit, změnit nebo zrušit, má-li podle právních předpisů země svého bydliště v době vyhotovení, změny nebo zrušení závěti příslušnou způsobilost k právům. Nemá-li osoba podle práva dané země způsobilost k právům, aby závěť vyhotovila, může ji vyhotovit, změnit nebo zrušit, pokud je k tomu oprávněna podle práva země, jejíž státní příslušnost měla v době vyhotovení, změny nebo zrušení závěti. Změna bydliště nebo státní příslušnosti neomezuje žádnou již nabytou způsobilost k právům vyhotovit závěť. Výše uvedené se vztahuje na způsobilost osoby uzavřít, změnit nebo ukončit dědickou smlouvu.

Dědické smlouvy se řídí právem země, ve které má zůstavitel bydliště v okamžiku uzavření smlouvy, nebo právem země, jejíž má státní příslušnost, pokud tak daná osoba stanoví. Rozhodné právo určuje přípustnost, platnost, obsah a závaznost dědické smlouvy a její důsledky podle dědického práva.

Vzájemná závěť musí být v době vyhotovení v souladu s právem země, v nichž mají bydliště oba zůstavitelé, nebo s právem země bydliště jednoho z manželů, kterou zůstavitelé zvolili společně.

3.8 Věcná práva

Vznik nebo zánik věcného práva se určuje podle práva země, ve které se daná věc nacházela v době vzniku či zániku věcného práva. Existuje určité omezení – věcné právo nesmí být uplatněno v rozporu se základními zásadami práva místa, ve kterém se daná věc nachází (§ 12 odst. 2 ZMPS).

3.9 Insolvence

Vzhledem k tomu, že podle § 3 odst. 2 zákona o konkursu se na konkursní řízení vztahují ustanovení občanského soudního řádu, nestanoví-li zákon o konkursu jinak, a podle § 8 odst. 1 občanského soudního řádu se soudní řízení vede na základě estonského občanského práva, je právem rozhodným pro konkursní řízení vedené v Estonsku estonské právo.

Poslední aktualizace: 26/10/2021

Za originální verzi stránky (v jazyce daného členského státu) odpovídá příslušné kontaktní místo Evropské soudní sítě. Příklad pořídily útvary Evropské komise. Je možné, že změny, které v originální verzi případně provedly orgány daného členského státu, nebyly ještě do překladů zapracovány. ESS-O ani Evropská komise neodpovídá ani neručí za informace a data, které tento dokument obsahuje či na které odkazuje. Předpisy v oblasti autorských práv členských států odpovědných za tuto stránku naleznete v právním oznámení.

Které právo se použije? - Irsko

1 Zdroje platných norem

1.1 Vnitrostátní normy

Zdrojem kolizních norem v Irsku je především zvykové právo a kolizní normy jako takové se mění a vyvíjí. Jelikož judikatura je v této oblasti poměrně vzácná, je v řadě oblastí obtížné definitivně uvést platné právní předpisy v některých oblastech. To platí zejména v souvislosti s rodinným právem. Stejně jako v případě právních předpisů upravujících soudní příslušnost jsou i tradiční právní předpisy, jimiž se řídí volba práva, postupně nahrazovány mezinárodními úmluvami a právními předpisy EU.

1.2 Vícestrané mezinárodní úmluvy

Haagská úmluva z roku 1961 o právu použitelném na formu závěti

Římská úmluva z roku 1980 o právu rozhodném pro smluvní závazkové vztahy

1.3 Hlavní dvoustranné úmluvy

Nejsou nám známy žádné dvoustranné úmluvy obsahující ustanovení o volbě práva, jejichž smluvní stranou je Irsko.

2 Uplatňování kolizních norem

2.1 Povinnost soudce uplatnit kolizní normy z vlastní iniciativy

Obecné stanovisko je takové, že se kolizní normy uplatní pouze tehdy, tvrdí-li nejméně jeden z účastníků řízení, že jsou použitelné.

2.2 Zpětný odkaz

U irských soudů se jen málokdy objevují případy vyžadující zohlednění teorie zpětného odkazu.

2.3 Změna kolizního kritéria

V této pravomoci nebyl přijat jednotný přístup.

2.4 Výjimky z obvyklého uplatňování kolizních norem

Ačkoliv ohledně této záležitosti neexistuje dostatečná judikatura, není pravděpodobné, že by Irsko použilo cizí právo, které je v rozporu s irským veřejným pořádkem.

2.5 Zjištění cizího práva

Irské soudy vyžadují prokázání obsahu cizího práva jako by šlo o skutečnost. Strana, která usiluje o jeho uplatnění, musí o to požádat a musí soudci uspokojivě prokázat obsah cizího práva jako skutečnost. V případě rozporu mezi důkazy, které předložily jednotlivé strany, může soudce posoudit důvěryhodnost znalců a poté může vzít v úvahu přímé důkazy (*např.* cizí zákony a věci), a to zejména pokud používají pojmy známé irskému soudci. Jestliže z irských kolizních norem vyplývá, že je nutno uplatnit cizí právo, žádná ze stran však nepředloží důkaz ohledně obsahu tohoto práva, soud obvykle předpokládá, že je stejné jako irské právo, není-li prokázán opak.

K prokázání obsahu cizího práva se obvykle předkládá znalecký posudek a nepostačuje, aby strany předložily soudu znění cizího zákona, věci nebo orgánu. Důkaz ohledně cizího práva může předložit jakákoliv osoba, která má kvalifikaci právníka v cizím právním systému, nebo osoba, která má dostatečné praktické zkušenosti s tímto systémem. Soud obvykle cizí právo sám nezkoumá.

3 Kolizní pravidla

3.1 Smluvní závazky a právní akty

Irsko je signatářem Římské úmluvy z roku 1980 o právu rozhodném pro smluvní závazkové vztahy. Irsko tuto úmluvu provedlo prostřednictvím právních předpisů, a to zákona o smluvních závazkových vztazích (rozhodném právu) z roku 1991 (*Contractual Obligations (Applicable Law) Act, 1991*). Pravidla úmluvy se vztahují na smluvní závazkové vztahy v jakékoli situaci týkající se volby právních předpisů různých zemí. Úmluvě však nepodléhají určité typy smluv, například smluvní závazky vyplývající z rodinných vztahů.

Je třeba uvést, že v Irsku je přímo použitelné nařízení č. 593/2008 o právu rozhodném pro smluvní závazkové vztahy („Řím I“). Irsko však nesouhlasilo s provedením nařízení č. 1259/2010 („Řím III“), které v jurisdikcích zúčastněných členských států zavádí posílenou spolupráci v oblasti rozhodného práva ve věcech rozvodu a rozluky.

3.2 Mimosmluvní závazky

Ve věcech rodinného práva nebo v případě návrhů na rozvod pokládají irské soudy za vhodnou zásadu *lex fori*, jelikož poskytuje jistotu. V Irsku neexistují právní předpisy týkající se kolize právních norem ve věcech civilních deliktů a k dispozici je velmi málo judikatury. Irské soudy přihlížejí k zásadě *lex fori*, podle níž by se mělo použít právo země soudu, a rovněž k zásadě *lex loci delicti*, podle níž by se mělo použít právo místa, kde byl delikt spáchán. Soudy mohou přihlídnout rovněž k příslušnému deliktovnímu právu, které doporučuje pružný přístup, jenž soudu umožňuje uvážit veškeré příslušné kolizní faktory a o otázce příslušnosti rozhodnout v souladu s tím.

Je třeba uvést, že v Irsku je přímo použitelné nařízení č. 864/2007 o právu rozhodném pro mimosmluvní závazkové vztahy („Řím II“).

3.3 Osobní stav, jeho aspekty související s občanským stavem (jméno, bydliště, způsobilost k právům a právním úkonům)

Dítě získává bydliště svého otce, pokud byli rodiče v době narození dítěte sezdáni. Jestliže rodiče dítěte nebyli v době jeho narození sezdáni nebo je-li otec v době jeho narození mrtvý, má dítě stejné bydliště jako matka. Toto pravidlo se uplatňuje do doby, dokud dítě nedosáhne 18 let věku, kdy je zletilý a má právní způsobilost rozhodnout o svém bydlišti.

Osoba si své bydliště zvolit pouze tím, že skutečně pobývá v příslušné jurisdikci se záměrem pobývat zde po dobu neurčitou či trvale. Jestliže některý z těchto prvků přestane platit, vrátí se dotyčná osoba do svého původního bydliště. Vdaná žena získává bydliště nezávisle na svém manželovi.

3.4 Určení vztahu rodič – dítě, včetně osvojení

Zákon o postavení dítěte z roku 1987 (*Status of Children Act 1987*) zrušil pojem „nemanželský původ“. Podle tohoto zákona se vztah mezi každou osobou a jejím otcem a matkou určuje bez ohledu na to, zda otec a matka jsou či byli sezdáni.

Navzdory této skutečnosti se dítě v případě, že jeho rodiče nejsou sezdáni buď ke dni jeho narození, nebo v době jeho početí, nepovažuje za manželské dítě. Dítě však může manželský původ získat v případě následného sňatku svých rodičů. Mezi ústavním postavením manželského dítěte a dítěte, které manželský původ získalo poté, co jeho rodiče uzavřeli manželství, není žádný rozdíl. Rozdíl neexistuje ani mezi nárokem dítěte na výživné ze strany rodičů nebo na dědictví po kterémkoli z rodičů, ať už byli rodiče sezdáni, či nikoli.

Pokud irské soudy uplatní příslušnost v dané věci na základě nařízení č. 2201/2003 o příslušnosti a uznávání a výkonu rozhodnutí ve věcech manželských a ve věcech rodičovské zodpovědnosti („Brusel IIa“), používají obvykle irské právo.

Irské právo se použije rovněž tehdy, jsou-li irské soudy příslušné ve věci týkající se osvojení.

Je třeba připomenout, že vyšší soudy mají vlastní příslušnost vydávat rozhodnutí, kterými jsou prosazována ústavní práva dítěte, jež je irským občanem, bez ohledu na místo obvyklého pobytu dítěte. Rozhodnutí soudu o uplatnění příslušnosti se řídí tím, zda je za daných okolností vhodné či správné, aby soud tak učinil, a to s přihlédnutím k pravidlu mezinárodního práva soukromého týkajícímu se respektování soudní moci.

3.5 Manželství, nesezdané sožití, registrované partnerství, rozvod, rozluka, vyživovací povinnost

Co se týká manželství, v irském právu platí podle 34. změny ústavy schválené dne 22. května 2015, že manželství mohou v souladu se zákonem uzavřít jakékoli dvě osoby bez ohledu na pohlaví. Osoby, které jsou způsobilé uzavřít manželství a které mohou manželství uzavřít, tak mohou tudíž učinit bez ohledu na své biologické pohlaví, a to poté, co nabyl účinnosti zákon o manželství z roku 2015 (*Marriage Bill 2015*). V Irsku se manželství nepovažuje za platné, je-li jedna ze stran transsexuálem a uzavře-li manželství po změně pohlaví. Podle pravidel mezinárodního práva soukromého bude manželství uzavřené v zahraničí uznáno pouze tehdy, je-li splněna řada podmínek. Strany musí splnit formality platné v jurisdikci, v níž bylo manželství uzavřeno (*lex loci celebrationis*). Strany musí mít právní způsobilost uzavřít manželství podle předpisů jurisdikce, v níž mají bydliště. Manželství uzavřené v zahraničí musí odpovídat tomu, co se manželstvím obvykle rozumí v Irsku. Pokud je například manželství potenciálně polygamní, nebude toto manželství uznáno.

Usneseními vydanými podle § 5 zákona z roku 2010 o registrovaném partnerství a některých právech a povinnostech společně žijících partnerů (*Civil Partnership and Certain Rights and Obligations of Cohabitants Act 2010*) se uznávají určité kategorie zahraničních registrovaných partnerství za partnerství, která mají právo a povinnost získat v irském právu stejné zacházení jako partnerství registrované v Irsku, pokud by dotyčná dvojice měla právní způsobilost k uzavření registrovaného partnerství v Irsku.

Co se týká příslušnosti v řízení o rozvodu, rozluce nebo zrušení manželství, v Irsku je přímo použitelné nařízení č. 2201/2003 o příslušnosti a uznávání a výkonu rozhodnutí ve věcech manželských a ve věcech rodičovské zodpovědnosti („Brusel IIa“). Ve věcech, v nichž podle nařízení Brusel IIa není příslušný žádný jiný členský stát, mohou irské soudy převzít příslušnost tehdy, má-li nejméně jedna ze stran bydliště v Irsku v době zahájení řízení.

Je-li irský soud příslušný v rozvodovém řízení, uplatňuje na řízení ve věcech rodinného práva a na veškeré vedlejší nebo související záležitosti své vlastní právo.

Ve věcech, v nichž se nepoužije nařízení Brusel IIa, bude zahraniční rozvod uznán tehdy, byl-li povolen v zemi, v níž měl některý z manželů bydliště ke dni zahájení rozvodového řízení.

3.5.1 Vyživovací povinnost

Vyživovací povinnosti jsou v současnosti řešeny podle nařízení Rady č. 4/2009 o příslušnosti, rozhodném právu, uznávání a výkonu rozhodnutí a o spolupráci ve věcech vyživovacích povinností.

Nařízení o vyživovací povinnosti má v zásadě poskytnout soubor společných pravidel týkajících se příslušnosti, rozhodného práva, uznávání, výkonu, spolupráce a standardizovaných dokumentů v zájmu usnadnění účinného vymáhání vyživovacích povinností v Evropské unii. Jelikož jedním z prvotných cílů nařízení je zajistit, aby oprávněný mohl v určitém členském státě získat snadno rozhodnutí, které bude automaticky vykonatelné bez dalších formalit v jiném členském státě, obsahuje nařízení o vyživovací povinnosti opatření týkající se příslušnosti, kolize právních norem, uznávání a vykonatelnosti, výkonu a právní pomoci a jeho cílem je zajistit spolupráci mezi ústředními orgány. Podle nařízení je povinnost týkající se podmínek původního rozhodnutí, které má být vykonáno beze změn, velmi jednoznačná a rozhodnutí vydané v jednom členském státě nemůže být s ohledem na svou podstatu v žádném případě přezkoumáno v členském státě, v němž se následně žádá o jeho uznání a výkon. Čistým účinkem nařízení je tudíž vyloučit možnost soudu v členském státě, u něhož nebylo řízení zahájeno, vydat nové nebo související rozhodnutí.

3.6 Majetkové poměry v manželství

Neprojevili-li strany jiný úmysl, vykládá se úprava majetkových poměrů v manželství (smlouva) mezi stranami podle práva bydliště manželů. Neexistuje-li taková dohoda, je rozhodné právo rovněž určeno podle bydliště manželů. Mají-li manželé společné bydliště, považuje se toto za bydliště manželů. Nemají-li společné bydliště, je pravděpodobné, že bydliště manželů bude určeno podle rozhodného práva, k němuž mají strany a manželství nejužší vztah.

3.7 Závěti a dědictví

Právním upravujícím dědění nemovitostí je obecně právo místa, kde se nemovitost nachází, zatímco právo země, v níž měla zesnulá osoba bydliště v době smrti, upravuje rozdělení a dědění movitých věcí.

Způsobnost zůstavitele je určena právem jeho bydliště, ačkoli existuje názor, že by se v případě nemovitého majetku měla uplatnit zásada *lex situs*.

Dojde-li mezi dnem pořízení závěti a dnem smrti ke změně bydliště zůstavitele, existují rozdílné názory na to, zda by měla být způsobilost ověřena podle práva bydliště v době pořízení závěti, nebo v době smrti.

Závěť je podle zákona o dědictví z roku 1965 (*Succession Act 1965*) formálně platná, je-li její forma v souladu s některým z těchto právních předpisů: právo místa, kde zůstavitel závěť pořídil, právo státní příslušnosti, bydliště nebo obvyklého pobytu zůstavitele v době pořízení závěti, nebo v době smrti zůstavitele, nebo v případě nemovitostí právo místa, kde se nemovitý majetek nachází.

3.8 Věcná práva

Irské právo rozlišuje mezi movitým a nemovitým majetkem a používá právo země, ve které se majetek nachází, za účelem určení, zda se dotýčný nárok týká movitého nebo nemovitého majetku.

Rozhodným právem v případě nemovitého majetku je zpravidla místo, kde se dotýčný majetek nachází.

3.9 Insolvence

Nařízení č. 1346/2000 o úpadkovém řízení (dále jen „nařízení o úpadku“) stanoví pravidla příslušnosti v případě úpadkového řízení v EU[1]. Článek 3 nařízení o úpadku stanoví, že příslušné k zahájení úpadkového řízení jsou soudy členského státu, na jehož území jsou soustředěny hlavní zájmy dlužníka. V úpadkovém řízení zahájeném v Irsku proto irské soudy rozhodnou v souladu s irskými právními předpisy upravujícími přihlašování, přezkoumávání a přiznávání pohledávek. Hlavními příslušnými právními předpisy jsou zákon o obchodních společnostech z roku 2014 (*Companies Act 2014*), zákony o osobní insolvenční z roku 2012–2015 (*Personal Insolvency Acts 2012–2015*) a zákon o úpadku z roku 1988 (*Bankruptcy Act 1988*).

Související odkazy

<http://www.irishstatutebook.ie/1995/en/act/pub/0026/sec0027.html>

[1] S účinností od 26. června 2017 nahrazeno přepracovaným nařízením EU 2015/848 o insolvenčním řízení

Poslední aktualizace: 17/12/2020

Za originální verzi stránky (v jazyce daného členského státu) odpovídá příslušné kontaktní místo Evropské soudní sítě. Příklad pořídily útvary Evropské komise. Je možné, že změny, které v originální verzi případně provedly orgány daného členského státu, nebyly ještě do překladů zapracovány. ESS-O ani Evropská komise neodpovídá ani neručí za informace a data, které tento dokument obsahuje či na které odkazuje. Předpisy v oblasti autorských práv členských států odpovědných za tuto stránku naleznete v právním oznámení.

Které právo se použije? - Řecko

Má-li právní vztah mezi jednotlivci prvky, které ho pojí s více než jedním státem (mezinárodní prvek), a dojde-li ke sporu, nepoužívají řecké soudy nutně řecké právo a budou zjišťovat, které právo se musí uplatnit (rozhodné právo) podle mezinárodního práva soukromého. Mezinárodní právo soukromé je mechanismus, který funguje na základě pravidel týkajících se kolizních kritérií, aby bylo možno stanovit rozhodné právo (tj. ustanovení práva jedné země), kterým může být právo dotýčného soudu, nebo právo jiné země. Ke stanovení rozhodného práva na základě pravidel týkajících se kolizních kritérií se používá jedno či více hraničních určovateli. Hraniční určovatel je element sporu s mezinárodním prvkem, který vede k uplatnění konkrétního pravidla mezinárodního práva soukromého za účelem stanovení rozhodného práva v dané věci, tj. řeckého práva, nebo práva cizího státu (kolize norem).

1 Zdroje platných norem

Základním zdrojem pro určení rozhodného práva jsou řecké právní předpisy. Pojem práva zahrnuje také dvoustranné a mnohostranné mezinárodní úmluvy ratifikované Řeckem, které se po ratifikaci používají stejně jako řecké vnitrostátní právní předpisy. Pojem práva zahrnuje rovněž právo Evropské unie, zejména nařízení. Vzhledem k neustálému nárůstu soukromých transakcí uskutečňovaných na mezinárodní úrovni, a to z hlediska počtu i druhu, hrají při zaplňování mezer v mezinárodním právu soukromém, které se používá ke stanovení rozhodného práva, zásadní úlohu judikatura řeckých soudů a Soudního dvora Evropské unie, ačkoli se nejedná o formální zdroj práva.

1.1 Vnitrostátní normy

Hlavní ustanovení jsou obsažena v článcích 4–33 občanského zákoníku a v dalších právních předpisech, například článcích 90–96 směnečného zákona 5325/1932 a článcích 70–76 šekového zákona 5960/1933.

1.2 Vícestanné mezinárodní úmluvy

Níže jsou uvedeny některé mnohostranné mezinárodní úmluvy:

Ženevská úmluva ze dne 19. května 1956 o přepravní smlouvě v mezinárodní silniční nákladní dopravě ratifikovaná Řeckem zákonem 559/1977

Haagská úmluva ze dne 5. října 1961 o právu použitelném na formu závětí ratifikovaná Řeckem zákonem 1325/1983

Haagská úmluva ze dne 15. listopadu 1965 o doručování soudních a mimosoudních písemností v cizině ve věcech občanských a obchodních ratifikovaná Řeckem zákonem 1334/1983

Haagská úmluva ze dne 19. října 1996 o pravomoci orgánů, použitelném právu, uznávání, výkonu a spolupráci ve věcech rodičovské zodpovědnosti a opatření k ochraně dětí ratifikovaná Řeckem zákonem 4020/2011.

1.3 Hlavní dvoustranné úmluvy

Níže jsou uvedeny některé dvoustranné mezinárodní úmluvy:

Úmluva ze dne 17. května 1993 mezi Řeckou republikou a Albánskou republikou o právní pomoci v občanských a trestních věcech ratifikovaná Řeckem zákonem 2311/1995

Smlouva ze dne 3. srpna 1951 mezi Řeckem a USA o přátelství, obchodu a plavbě ratifikovaná Řeckem zákonem 2893/1954.

2 Uplatňování kolizních norem

2.1 Povinnost soudce uplatnit kolizní normy z vlastní iniciativy

Je-li podle kolizních kritérií obsažených v řeckém mezinárodním právu soukromém rozhodným právem právo jiné země, zohlední to řecký soudce z vlastního podnětu, tj. aniž by je musely sporné strany citovat, a musí ověřit, která ustanovení cizího práva se použijí (článek 337 občanského soudního řádu).

2.2 Zpětný odkaz

Pokud pravidla řeckého mezinárodního práva soukromého stanoví, že se použije právo jiné země, použijí se ustanovení jejího hmotného práva, tj. odkazuje se pouze na tato ustanovení, a nikoli na ustanovení mezinárodního práva soukromého této země (článek 32 občanského zákoníku), jež mohou naopak uvádět, že se použije řecké právo nebo právo jiného třetího státu.

2.3 Změna kolizního kritéria

Hraniční určovatel právního vztahu se během vztahu často mění (například sídlo společnosti je přemístěno z jedné země do druhé), přičemž v tomto případě se mění také rozhodné právo. Existují pravidla, která výslovně stanoví řešení, pokud jde o to, které právo se nakonec použije; v opačném případě uplatní soud rozhodné právo, jež použil původně před změnou hraničního určovatele, nebo následně, případně kombinaci obou právních úprav v závislosti na okolnostech dané věci.

2.4 Výjimky z obvyklého uplatňování kolizních norem

Pokud řecké mezinárodní právo soukromé stanoví, že se použije cizí právo, avšak jeho použití je v rozporu s řeckým veřejným pořádkem (článek 33 občanského zákoníku), nepoužije řecký soud při projednávání dané věci příslušné ustanovení cizího práva, nýbrž jiná ustanovení cizího práva (negativní funkce). Pokud však bylo použití tohoto ustanovení vyloučeno a vzniklo by v cizím právu právní vakuum, překlene se použitím řeckého práva (pozitivní funkce).

Jednou z možností, jak ochránit zájem řeckého právního řádu, je přijetí přímo použitelných norem. Tyto normy upravují zvláště důležité otázky ve vnitřních právních vztazích státu a řecké soudy je použijí přímo ve věcech s mezinárodním prvkem, které se neřeší použitím řeckého mezinárodního práva soukromého.

2.5 Zjištění cizího práva

Řecký soudce může použít jakékoli prostředky, jež považuje za vhodné k zjištění obsahu použitelného cizího práva. Tato znalost se může zakládat na právních informacích, které jsou soudci známy, nebo si je může vyhledat v (mnohostranných a dvoustranných) mezinárodních úmluvách, podle nichž se členské státy vzájemně zavázaly poskytovat si informace, nebo si je může vyžádat u vnitrostátních či zahraničních vědeckých organizací. Je-li určení rozhodného cizího práva obtížné či ukáže-li se jako nemožné, může řecký soudce požádat sporné strany o součinnost, aniž by se však omezoval na důkazy, které předloží (článek 337 občanského soudního řádu).

Výjimečně použije řecký soudce řecké právo místo rozhodného cizího práva, pokud navzdory veškerému vynaloženému úsilí nebylo možné obsah cizího práva zjistit.

3 Kolizní pravidla

3.1 Smluvní závazky a právní akty

Řecký soudce stanoví rozhodné právo v případě většiny smluv a právních úkonů uskutečněných ke dni 17. prosince 2009 nebo posléze podle nařízení (ES) č. 593/2008, známého jako Řím I. Zpravidla se použije právo, které si strany zvolí.

Co se týká smluv a právních úkonů uskutečněných v období od 1. dubna 1991 do 16. prosince 2009, rozhodné právo je určeno na základě Římské úmluvy ze dne 19. června 1980, která stanoví stejné obecné pravidlo, tj. právo, které si strany zvolí.

Co se týká všech kategorií smluvních závazků a právních úkonů, které jsou z oblasti působnosti výše uvedeného nařízení a úmluvy výslovně vyloučeny, jakož i smluvních závazků a právních úkonů uskutečněných přede dnem 1. dubna 1991, rozhodné právo je určeno podle článku 25 občanského zákoníku, který stanoví stejné obecné pravidlo jako nařízení.

3.2 Mimosmluvní závazky

Řecký soudce určí právo, které se použije na závazky plynoucí z občanskoprávních deliktů a závazky plynoucí z bezdůvodného obohacení, jednatelství bez příkazu a předšmluvní odpovědnosti (*culpa in contrahendo*) ke dni 11. ledna 2009 nebo posléze, podle nařízení (ES) č. 864/2007, známého jako Řím II. Obvykle se použije právo státu, ve kterém byl delikt spáchán.

Co se týká občanskoprávních deliktů, které nespádají do oblasti působnosti výše uvedeného nařízení, a deliktů spáchaných přede dnem 11. ledna 2009, rozhodné právo je určeno podle článku 26 občanského zákoníku, který stanoví stejné obecné pravidlo jako nařízení.

Podle řecké judikatury je právem, které se použije na odpovědnost plynoucí z bezdůvodného obohacení přede dnem 11. ledna 2009, právo státu, jež je nejhodnější s ohledem na celkové skutkové okolnosti dané věci.

3.3 Osobní stav, jeho aspekty související s občanským stavem (jméno, bydliště, způsobilost k právům a právním úkonům)

– Fyzické osoby

Jméno, bydliště

Jelikož se jméno a bydliště používá k individuální identifikaci fyzické osoby, je právo, které se na ně použije, určeno pokaždé v rámci konkrétního právního vztahu, jenž je třeba upravit. Jméno a bydliště manželů se tudíž řídí právem upravujícím jejich osobní vztahy v souladu s článkem 14 občanského zákoníku; v případě nezletilých dětí se řídí právem upravujícím vztah mezi rodičem a dítětem v souladu s články 18–21 občanského zákoníku.

Způsobilost k právům a právním úkonům

Co se týká záležitostí souvisejících se způsobilostí určité osoby (Řeka nebo cizince) přijímat práva a povinnosti, provádět právní úkony a být stranou soudního sporu a účastnit se osobně soudního řízení, použije se právo státu, jehož je dotyčná osoba státním příslušníkem (články 5 a 7 občanského zákoníku; čl. 62 písm. a) a čl. 63 odst. 1 občanského soudního řádu). Není-li cizinec způsobilý provádět právní úkony nebo účastnit se osobně soudního řízení podle práva státu, jehož je státním příslušníkem, řecké právo však stanoví, že tuto způsobilost má (s výjimkou právních úkonů spadajících do oblasti působnosti rodinného práva, dědického práva a majetkového práva v případě majetku nacházejícího se mimo Řecko), použije se řecké právo (článek 9 občanského zákoníku a článek 66 občanského soudního řádu).

– Právnícké osoby

Co se týká záležitostí souvisejících se způsobilostí právníckých osob k právům a právním úkonům, podle článku 10 občanského zákoníku se použije právo státu, ve kterém má právnícká osoba své sídlo. Podle řecké judikatury se pojmem „sídlo“ rozumí skutečné sídlo, nikoli zapsané sídlo.

3.4 Určení vztahu rodič – dítě, včetně osvojení

3.4.1 Určení vztahu rodič – dítě

Otázky související se vztahy mezi rodiči a dětmi se vztahují k rodinným vazbám mezi rodiči a dětmi a souvisejícím právům a povinnostem z nich vyplývajícím. Při rozhodování o tom, zda se dítě narodilo v manželství, nebo mimo ně (článek 17 občanského zákoníku), je rozhodným právem:

právo státu upravující osobní vztah mezi matkou dítěte a jejím manželem při narození dítěte, jak je definováno v článku 14 občanského zákoníku, pokud bylo manželství zrušeno před narozením dítěte, právo státu upravující osobní vztah mezi matkou dítěte a jejím manželem v době zrušení manželství, jak je definováno v článku 14 občanského zákoníku.

Rozhodné právo pro vztah mezi rodičem a dítětem v případě dětí narozených v manželství, a to i tehdy, je-li manželství zrušeno:

řecký soudce určí rozhodné právo podle Haagské úmluvy ze dne 19. října 1996 o pravomoci orgánů, použitelném právu, uznávání, výkonu a spolupráci ve věcech rodičovské zodpovědnosti a opatření k ochraně dětí, kterou Řecko ratifikovalo zákonem 4020/2011, a to s ohledem na rodičovskou zodpovědnost a opatření k ochraně dětí, v případě práva státu, který je smluvní stranou výše zmíněné úmluvy.

Rozhodné právo v případě státu, který výše uvedenou úmluvu neratifikoval, nebo s ohledem na záležitost, které zmíněná úmluva neupravuje, v souladu s článkem 18 občanského zákoníku:

pokud jsou státními příslušníky téhož státu – právo tohoto státu,

pokud po narození dítěte získali novou společnou státní příslušnost – právo státu jejich poslední společné státní příslušnosti,

pokud jsou před narozením dítěte státními příslušníky různých států a po jeho narození se jejich státní příslušnost nezmění nebo pokud jsou před narozením dítěte státními příslušníky téhož státu, po narození dítěte se však státní příslušnost rodičů nebo dítěte změní – právo státu, ve kterém měli poslední společně obvyklé bydliště v době narození dítěte,

pokud nemají společně obvyklé bydliště – právo státu, jehož je dítě státním příslušníkem.

Rozhodné právo pro vztahy mezi matkou a otcem a dítětem narozeným mimo manželství (články 19 a 20 občanského zákoníku):

pokud jsou státními příslušníky téhož státu – právo tohoto státu,

pokud po narození dítěte získali novou společnou státní příslušnost – právo státu jejich poslední společné státní příslušnosti,

pokud jsou před narozením dítěte státními příslušníky různých států a po jeho narození se jejich státní příslušnost nezmění nebo pokud jsou před narozením dítěte státními příslušníky téhož státu, po narození dítěte se však státní příslušnost rodičů nebo dítěte změní – právo státu, ve kterém měli poslední společně obvyklé bydliště v době narození dítěte,

pokud nemají společně obvyklé bydliště – právo státu, jehož je otec nebo matka státním příslušníkem.

Rozhodné právo pro vyživovací povinnosti rodičů vůči dítěti:

řecký soudce stanoví rozhodné právo ke dni 18. června 2011 nebo posléze na základě nařízení (ES) č. 4/2009, jak je stanoveno v Haagském protokolu ze dne 23. listopadu 2007. Zpravidla se použije právo státu, ve kterém má povinný obvyklé bydliště.

3.4.2 Osvojení

Rozhodným právem pro podmínky osvojení a zrušení osvojení s mezinárodním prvkem je právo státu, jehož je každá osoba, jíž se osvojení týká, státním příslušníkem (článek 23 občanského zákoníku). Rozhodným právem pro formu osvojení je právo stanovené v článku 11 občanského zákoníku, tj. právo, kterým se řídí jeho obsah, nebo právo místa, ve kterém k němu došlo, nebo právo státu, jehož jsou všechny strany státními příslušníky. Jsou-li osobami, jichž se osvojení týká, státní příslušníci různých států, musí být splněny podmínky podle všech právních řádů příslušných států, přičemž pro platnost osvojení nesmí existovat podle těchto právních řádů žádná překážka.

Rozhodné právo pro vztahy mezi osvojitelem a osvojeným dítětem:

pokud jsou po osvojení státními příslušníky téhož státu – právo tohoto státu,

pokud v době osvojení získají novou společnou státní příslušnost – právo státu jejich poslední společné státní příslušnosti,

pokud jsou před osvojením státními příslušníky různých států a po osvojení se jejich státní příslušnost nezmění nebo pokud jsou před osvojením státními příslušníky téhož státu, po ukončení řízení o osvojení se však státní příslušnost jedné z osob, jichž se osvojení týká, změní – právo státu, ve kterém měli poslední společně obvyklé bydliště v době osvojení,

pokud nemají společně obvyklé bydliště – právo státu, jehož je osvojitel státním příslušníkem, nebo pokud si dítě osvojují manželé, právo, které upravuje jejich osobní vztah.

3.5 Manželství, nesezdané soužití, registrované partnerství, rozvod, rozluka, vyživovací povinnost

3.5.1 Manželství

Hmotněprávní podmínky

Rozhodným právem pro podmínky, jež musí splňovat osoby, které hodlají uzavřít manželství, a pro překážky uzavření manželství je právo státu, jehož jsou státními příslušníky, jsou-li státními příslušníky téhož státu, nebo pokud jsou státními příslušníky různých států, právo jednoho z těchto států (čl. 13 odst. 1 písm. a) občanského zákoníku).

Procesní podmínky

Aby bylo manželství formálně platné, je rozhodným právem právo státu, jehož jsou osoby, které mají uzavřít manželství, státními příslušníky, pokud jsou státními příslušníky téhož státu, nebo jsou-li příslušníky různých států, právo jednoho ze států, jehož jsou státními příslušníky, nebo právo státu, ve kterém je manželství uzavřeno (čl. 13 odst. 1 písm. b) občanského zákoníku). Řecký právní řád vyžaduje pro uzavření manželství splnění určitých náležitostí; svazky mezi páry, které žijí ve společné domácnosti, formálně však manželství neuzavřely, se v Řecku považují za platné za předpokladu, že se pokládají za platné podle cizího práva a že osoby, které žijí ve společné domácnosti, nejsou Řekové.

Osobní vztahy mezi manželi

Osobními vztahy mezi manželi jsou vztahy založené na jejich sňatku, jež nesouvisejí s majetkem, jako je například manželské soužití a práva a povinnosti, včetně vyživovacích povinností.

Rozhodné právo pro osobní vztahy mezi manželi (článek 14 občanského zákoníku) kromě vyživovacích povinností:

pokud jsou manželé po sňatku státními příslušníky téhož státu – právo tohoto státu,

pokud manželé získali během manželství novou společnou státní příslušnost – právo státu jejich poslední společné státní příslušnosti,

pokud byli manželé během manželství státními příslušníky téhož státu a jeden z nich se později stal státním příslušníkem jiného státu – právo státu jejich poslední společné státní příslušnosti, je-li druhý manžel dosud státním příslušníkem tohoto státu,

pokud byli manželé před uzavřením manželství státními příslušníky různých států a po uzavření manželství se jejich státní příslušnost nezmění nebo pokud byli před uzavřením manželství státními příslušníky téhož státu, po uzavření manželství se však státní příslušnost jednoho z nich změní – právo státu, ve kterém měli poslední společně obvyklé bydliště,

pokud nemají během manželství společně obvyklé bydliště – právo státu, k němuž mají manželé nejužší vztah.

Vyživovací povinnosti

Rozhodné právo je určeno podle článku 4 Haagské úmluvy ze dne 2. října 1973, kterou Řecko ratifikovalo zákonem 3137/2003, tj. jedná se o právo státu, ve kterém má oprávněný své obvyklé bydliště.

Režimy společného jmění manželů

Režim společného jmění manželů se vztahuje na vlastnická práva a příslušné povinnosti vzniklé z důvodu manželství.

Rozhodným právem je právo upravující osobní vztah manželů bezprostředně po uzavření manželství (článek 15 občanského zákoníku).

3.5.2 Nesezdané soužití a registrované partnerství

Řecký právní řád uznává i jinou formu soužití než manželství, jak stanoví zákon 3719/2008. Podle výslovného ustanovení obsaženého ve výše uvedeném zákoně se zmíněný zákon vztahuje na veškerá registrovaná partnerství uzavřená v Řecku nebo před řeckými konzulárními úřady bez ohledu na to, zda jsou partnery Řekové či cizinci, a to s ohledem na formu i celkové vztahy partnerů. Je-li registrované partnerství uzavřeno v zahraničí, rozhodným právem pro jeho formu je právo stanovené v článku 11 občanského zákoníku, tj. jedná se o právo, které upravuje jeho obsah, nebo právo státu, ve kterém bylo registrované partnerství uzavřeno, nebo právo státu, jehož jsou partneři státními příslušníky; rozhodným právem s ohledem na vztahy partnerů je právo státu, ve kterém bylo registrované partnerství uzavřeno.

3.5.3 Rozvod a rozluka

Rozhodné právo pro záležitosti související s rozvodem nebo jinou formou rozluky je stanoveno podle nařízení (ES) č. 1259/2010, kterým se zavádí posílená spolupráce v oblasti rozhodného práva ve věcech rozvodu a rozluky, známého jako Řím III. Hlavním pravidlem je, že se manželé mohou dohodnout na volbě

práva rozhodného pro rozvod a rozluky, jedná-li se o jeden z těchto právních řádů: a) právo státu, ve kterém mají manželé obvyklé bydliště v době uzavření dohody; nebo b) právo státu, ve kterém měli manželé poslední společné bydliště, pokud tam jeden z manželů v době uzavření dohody dosud bydlí; nebo c) právo státu státní příslušnosti jednoho z manželů v době uzavření dohody; nebo d) právo soudu rozhodujícího v dané věci.

3.5.4 Vyživovací povinnost

Výše zmíněné nařízení výslovně stanoví, že se nevztahuje na vyživovací povinnosti v případě bývalých manželů, jelikož tato záležitost je upravena v článku 8 Haagské úmluvy ze dne 2. října 1973, kterou Řecko ratifikovalo zákonem 3137/2003, v němž je upřesněno, že rozhodným právem je právo státu, ve kterém se uskutečnilo řízení o rozvodu manželství nebo o rozluce.

3.6 Majetkové poměry v manželství

Viz poslední odstavec oddílu 3.5.1.

3.7 Závěti a dědictví

Rozhodné právo pro veškeré záležitosti související s děděním s výjimkou formy pořízení a zrušení závěti je stanoveno podle nařízení (EU) č. 650/2012 o příslušnosti, rozhodném právu, uznávání a výkonu rozhodnutí a přijímání a výkonu veřejných listin v dědických věcech a o vytvoření evropského dědického osvědčení.

Pokud byla pořízena závěť, považuje se tato závěť za platnou, je-li učiněna formou stanovenou v některém z níže uvedených právních řádů (článek 1 Haagské úmluvy ze dne 5. října 1961 o právu použitelném na formu závěti):

právo státu, ve kterém zůstavitel pořídil svou závěť,

právo státu, jehož byl zůstavitel státním příslušníkem v době pořízení závěti nebo smrti,

právo státu, ve kterém měl zůstavitel místo pobytu nebo bydliště v době pořízení závěti nebo smrti,

pokud se závěť týká nemovitého majetku: právo státu, ve kterém se tento majetek nachází.

3.8 Věcná práva

Rozhodné právo pro věcná práva k nemovitému majetku je stanoveno v článku 27 občanského zákoníku, tj. jedná se o právo státu, ve kterém se nemovitý majetek nachází.

Rozhodné právo pro odpovědnostní vztahy podle závazkového práva související s nemovitým majetkem je stanoveno podle nařízení (ES) č. 593/200, nazývaného Řím I, přičemž obecným pravidlem je to, že se použije právo, které si strany zvolí.

Rozhodným právem pro formu výše uvedených úkonů je právo státu, ve kterém se nemovitý majetek nachází (článek 12 občanského zákoníku).

3.9 Insolvence

Rozhodné právo pro insolvenci a její důsledky je stanoveno podle nařízení (ES) č. 1346/2000 o úpadkovém řízení, tj. jedná se o právo státu, ve kterém bylo příslušné řízení zahájeno.

Poslední aktualizace: 26/03/2018

Za originální verzi stránky (v jazyce daného členského státu) odpovídá příslušné kontaktní místo Evropské soudní sítě. Příklad pořídily útvary Evropské komise. Je možné, že změny, které v originální verzi případně provedly orgány daného členského státu, nebyly ještě do překladů zapracovány. ESS-O ani Evropská komise neodpovídá ani neručí za informace a data, které tento dokument obsahuje či na které odkazuje. Předpisy v oblasti autorských práv členských států odpovědných za tuto stránku naleznete v právním oznámení.

Upozorňujeme, že výchozí [es](#) verze této stránky byla v nedávné době aktualizována. Na překladu do jazyka, ve kterém se vám stránka právě zobrazuje, zatím pracujeme.

K dispozici jsou již tyto aktualizované překlady

Které právo se použije? - Španělsko

1 Zdroje platných norem

1.1 Vnitrostátní normy

Většina kolizních norem je obsažena v úvodní části občanského zákoníku (články 9–12). Použitelná ustanovení obsahují i některé zvláštní zákony, jako je například zákon o mezinárodním osvojení.

1.2 Vícestranné mezinárodní úmluvy

Co se týká rozhodného práva, v současnosti platí ve Španělsku tato nařízení EU:

– nařízení č. 1346/2000 o úpadkovém řízení

– nařízení č. 593/2008 o právu rozhodném pro smluvní závazkové vztahy (Řím I)

– nařízení č. 864/2007 o právu rozhodném pro mimosmluvní závazkové vztahy (Řím II)

– nařízení č. 1259/2010, kterým se zavádí posílená spolupráce v oblasti rozhodného práva ve věcech rozvodu a rozluky (Řím III)

– nařízení č. 650/2012 o příslušnosti, rozhodném právu, uznávání a výkonu rozhodnutí a přijímání a výkonu veřejných listin v dědických věcech a o vytvoření evropského dědického osvědčení

– nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2016/1191 ze dne 6. července 2016 o podpoře volného pohybu občanů zjednodušením požadavků na předkládání některých veřejných listin v Evropské unii a o změně nařízení (EU) č. 1024/2012. Nařízení je použitelné ode dne 16. února 2019.

Španělsko je rovněž smluvním státem řady úmluv o kolizních normách. K hlavním mnohostranným úmluvám v tomto ohledu patří:

– Mnichovská úmluva ze dne 5. září 1980 o právu použitelném pro přijetí a jména

– Haagská úmluva ze dne 19. října 1996 o pravomoci orgánů, použitelném právu, uznávání, výkonu a spolupráci ve věcech rodičovské zodpovědnosti a opatření k ochraně dětí

– Haagský protokol ze dne 23. listopadu 2007 o právu rozhodném pro vyživovací povinnosti

– Haagská úmluva ze dne 5. října 1961 o právu použitelném na formu závěti

– Haagská úmluva ze dne 4. května 1971 o právu použitelném pro dopravní nehody

– Haagská úmluva ze dne 2. října 1973 o právu použitelném pro odpovědnost za vadné výrobky

1.3 Hlavní dvoustranné úmluvy

Co se týká rozhodného práva, v současnosti platí Úmluva mezi Španělským královstvím a Uruguayskou východní republikou o kolizních normách týkajících se vyživovací povinnosti dítěte a uznávání a výkonu soudních rozhodnutí a smírů týkajících se vyživovací povinnosti uzavřená v Montevideu dne 4. listopadu 1987.

2 Uplatňování kolizních norem

2.1 Povinnost soudce uplatnit kolizní normy z vlastní iniciativy

V čl. 12 odst. 6 občanského zákoníku je stanoveno, že „soudy a orgány uplatňují kolizní normy obsažené ve španělském právu z úřední pravomoci“.

2.2 Zpětný odkaz

V čl. 12 odst. 2 občanského zákoníku se uvádí, že se odkaz na cizí právo považuje za odkaz na hmotné právo, přičemž se nepřihlíží k zpětnému odkazu na jiné než španělské právo uvedenému v jeho kolizních normách. To znamená, že se uznává pouze zpětný odkaz prvního stupně.

Zpětný odkaz druhého stupně není přípustný s výjimkou cizích směnek, šeků a vlastních směnek, pokud jde o způsobilost přijímat takovéto závazky.

Je-li použitelné nařízení EU nebo mezinárodní úmluva, použijí se zvláštní pravidla týkající se zpětného odkazu, která jsou obsažena v těchto nástrojích.

2.3 Změna kolizního kritéria

Ve španělském právu neexistuje obecné pravidlo pro případy změny hraničního určovatele, tj. změny okolností, které kolizní norma používá jako kolizní kritérium. V čl. 9 odst. 1 občanského zákoníku se ve vztahu k zletilosti uvádí, že změna kolizního kritéria nemá vliv na již nabytou zletilost. V úvahu se bere právo, které bylo rozhodné v době, kdy daná právní situace nastala, a to i tehdy, došlo-li posléze ke změně kolizního kritéria.

Je-li použitelné nařízení EU nebo mezinárodní úmluva, použijí se zvláštní pravidla týkající se změny hraničního určovatele, která jsou obsažena v těchto nástrojích.

2.4 Výjimky z obvyklého uplatňování kolizních norem

V čl. 12 odst. 3 občanského zákoníku je stanoveno, že se cizí právo nepoužije, je-li v rozporu s veřejným pořádkem. Uplatnění cizího práva je tudíž vyloučeno, pokud by to vedlo k jednoznačnému porušení základních zásad španělského práva. Za základní se považují zásady uznané v ústavě.

2.5 Zjištění cizího práva

Obsah a platnost cizího práva musí prokázat účastníci řízení a soud může toto ověřit jakýmkoli prostředky, které považuje za nezbytné pro jeho uplatnění.

Jedná se o smíšený systém, který spojuje zásadu tvrzení a jejich posouzení pouze na návrh účastníka řízení, přičemž soud může při ověřování obsahu práva spolupracovat. Ve výjimečných případech, kdy nelze obsah cizího práva prokázat, se použije španělské právo.

3 Kolizní pravidla

3.1 Smluvní závazky a právní akty

Otázka určení práva rozhodného pro smluvní závazky je obecně upravena nařízením Evropského parlamentu a Rady č. 593/2008 (nařízení Řím I). Případy, kdy není nařízení Řím I použitelné, jsou vyřešeny v souladu s ustanoveními čl. 10 odst. 5 občanského zákoníku, jež vycházejí z uznání svobodné volby, za předpokladu, že je rozhodné právo výslovně zvoleno a že toto právo má určitou spojitost s dotyčnou věcí. Není-li tomu tak, použije se vnitrostátní právo společné účastníkům řízení; pokud takovéto právo neexistuje, právo jejich společného obvyklého bydliště a jako poslední možnost právo místa, kde byla smlouva uzavřena.

3.2 Mimosmluvní závazky

Tato záležitost je upravena nařízením Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 864/2007 ze dne 11. července 2007 (Řím II). Ve věcech týkajících se dopravních nehod a odpovědnosti výrobce se použijí kolizní normy obsažené v Haagské úmluvě z roku 1971 resp. z roku 1973.

Záležitosti, jež nejsou obsaženy v žádném z výše uvedených ustanovení, spadají do oblasti působnosti ustanovení čl. 10 odst. 9 občanského zákoníku, podle něhož se případy mimosmluvní odpovědnosti řídí právem místa, kde došlo k události, která je zapříčinila. Neoprávněné jednatelství bez příkazu se řídí právem místa, kde zástupce vykonává hlavní činnost, a bezdůvodné obohacení se řídí právem, podle něhož došlo k převodu hodnoty na stranu, která se obohatala.

3.3 Osobní stav, jeho aspekty související s občanským stavem (jméno, bydliště, způsobilost k právům a právním úkonům)

Článek 9 občanského zákoníku uvádí, že v těchto věcech je rozhodné právo určeno podle státní příslušnosti fyzických osob. Existují předpisy týkající se případů dvojí státní příslušnosti a neurčité státní příslušnosti. Dvojí státní příslušnost se určuje podle toho, zda se jedná o dvojí státní příslušnost podle španělského práva, nebo dvojí státní příslušnost, jež není ve španělském právu stanovena. Smlouvy o dvojí státní příslušnosti byly uzavřeny s Chile, Peru, Paraguají, Nikaraguou, Guatemalou, Bolívií, Ekvádorem, Kostarikou, Hondurasem, Dominikánskou republikou, Argentinou a Kolumbií. V těchto případech se použijí ustanovení mezinárodních smluv; pokud tyto neobsahují žádné takovéto ustanovení, upřednostní se státní příslušnost odpovídající poslednímu obvyklému bydlišti, a není-li takového místa, naposledy získaná státní příslušnost. Není-li dvojí státní příslušnost stanovena ve španělském právu a je-li jednou ze státních příslušností španělská státní příslušnost, má tato přednost, ačkoli v případě, jedná-li se v obou případech o státní příslušnost zemí EU, je třeba uplatnit zásadu zákazu diskriminace z důvodu státní příslušnosti. V případě osob s neurčitou státní příslušností se jako osobní status použije právo místa obvyklého pobytu. V případě osob bez státní příslušnosti se použije článek 12 Newyorské úmluvy ze dne 28. září 1954, podle něhož je rozhodným právem právo země, v níž má osoba bez státní příslušnosti bydliště, nebo není-li takového bydliště, právo země pobytu.

Právo rozhodné pro jméno fyzických osob se řídí Mnichovskou úmluvou z roku 1980. Jména a příjmení fyzické osoby se určují podle práva státu, jehož je dotyčná osoba občanem.

3.4 Určení vztahu rodič – dítě, včetně osvojení

V čl. 9 odst. 4 občanského zákoníku je stanoveno, že právem rozhodným pro stanovení vztahu mezi biologickým rodičem a dítětem je právo země obvyklého pobytu dítěte v době zjišťování vztahu. Nemá-li dítě místo obvyklého pobytu nebo neumožňuje-li toto právo stanovit vztah mezi rodičem a dítětem, je rozhodným právem právo státní příslušnosti dítěte v té době. Neumožňuje-li toto právo stanovit vztah mezi rodičem a dítětem nebo nemá-li dítě státní příslušnost, použije se španělské hmotné právo.

Právo rozhodné pro osvojení se řídí zvláštním předpisem, zákonem č. 54/2007 o mezinárodním osvojení. Článek 18 tohoto zákona stanoví, že se rozhodnutí příslušného španělského orgánu o osvojení řídí španělským hmotným právem, má-li osvojenec v době osvojení trvalé bydliště ve Španělsku, nebo přestěhuje-li se do Španělska za účelem usídlení ve Španělsku.

Právo rozhodné pro obsah vztahu mezi rodičem a dítětem, a to biologickým rodičem či osvojitelem, a výkon rodičovské odpovědnosti se stanoví podle Haagské úmluvy ze dne 19. října 1996. Článek 17 zmíněné úmluvy uvádí, že se výkon rodičovské odpovědnosti řídí právem státu, ve kterém má dítě místo obvyklého pobytu.

3.5 Manželství, nesezdané sožití, registrované partnerství, rozvod, rozluka, vyživovací povinnost

Uzavření manželství a jeho důsledky jsou upraveny právními předpisy. Co se týká formy uzavření manželství, v občanském zákoníku je uvedeno, že ve Španělsku či mimo ně můžete být sezdáni: 1. soudcem, starostou nebo úředníkem stanoveným občanským zákoníkem; 2. při náboženském obřadu přípustném podle práva. Je v něm rovněž stanoveno, že Španělé mohou být sezdáni mimo Španělsko ve formě stanovené v právu místa, kde se manželství uzavírá. Jsou-li oběma stranami cizinci, může být manželství uzavřeno ve Španělsku podle stejných předpisů, jaké platí pro španělské státní příslušníky, nebo v souladu s ustanoveními osobního statutu jedné ze stran. Způsobilost k uzavření manželství a souhlas s uzavřením manželství podléhají vnitrostátnímu právu každého z manželů (čl. 9 odst. 1 občanského zákoníku).

Podle čl. 9 odst. 2 občanského zákoníku se důsledky manželství řídí společným vnitrostátním právem manželů v době uzavření manželství. Neexistuje-li společné vnitrostátní právo, řídí se osobním statutem nebo právem země obvyklého pobytu jednoho z manželů, které si oba manželé zvolí prostřednictvím úřední listiny vyhotovené před uzavřením manželství. Pokud k této volbě nedošlo, použije se právo země, ve které mají oba manželé obvyklé společné bydliště bezprostředně po uzavření manželství, a pokud takovéto místo neexistuje, právo místa, kde bylo manželství uzavřeno.

Rozluka a rozvod se řídí nařízením č. 1259/2010, kterým se zavádí posílená spolupráce v oblasti rozhodného práva ve věcech rozvodu a rozluky (Řím III). V čl. 107 odst. 1 občanského zákoníku je stanoveno, že se prohlášení manželství za neplatné řídí právem země, kde bylo manželství uzavřeno.

Ve španělském mezinárodním právu soukromém neexistují žádná ustanovení pro nesezdané páry (což v zásadě znamená uplatnění analogie). Vyživovací povinnosti se řídí Haagským protokolem z roku 2007 o právu rozhodném pro vyživovací povinnosti.

3.6 Majetkové poměry v manželství

Pravidlo, kterým se řídí důsledky manželství (čl. 9 odst. 2 občanského zákoníku), zahrnuje jak osobní důsledky, tak i důsledky týkající se majetku. Použije se proto společný osobní status manželů v době uzavření manželství; pokud takovéto právo neexistuje, osobní status nebo právo země obvyklého pobytu jednoho z manželů, které si oba manželé zvolí v úřední listině vyhotovené před uzavřením manželství; nedošlo-li k takovéto volbě práva, je rozhodným právem právo země společného obvyklého bydliště manželů bezprostředně po uzavření manželství, a pokud takovéto místo neexistuje, právo místa, kde bylo manželství uzavřeno.

Smlouvy nebo dohody, které stanovují, pozměňují nebo nahrazují režim společného jmění manželů, jsou platné, jsou-li v souladu s právem, kterým se řídí důsledky manželství, nebo s právem státní příslušnosti či právem země obvyklého pobytu jednoho z manželů v době plnění (čl. 9 odst. 3 občanského zákoníku).

3.7 Závěti a dědictví

Španělsko uplatňuje ustanovení nařízení č. 650/2012 o příslušnosti, rozhodném právu, uznávání a výkonu rozhodnutí a přijímání a výkonu veřejných listin v dědických věcech a o vytvoření evropského dědického osvědčení. Podle tohoto nařízení je rozhodným právem právo země obvyklého pobytu zůstavitele v době smrti, pokud zůstavitel nezvolil jako rozhodné právo státu, jehož je státním příslušníkem.

Forma závětí se řídí Haagskou úmluvou z roku 1961.

3.8 Věcná práva

Podle čl. 10 odst. 1 občanského zákoníku se vlastnictví, majetek a další práva k nemovitému majetku a jeho registrace řídí právem země, ve které se majetek nachází, což se týká i movitých věcí. Pro účely vzniku nebo převodu práv ke zboží v tranzitu se má za to, že se toto zboží nachází v místě, ze kterého bylo odesláno, pokud se odesílatel a příjemce výslovně nebo mlčky nedohodli na tom, že se bude mít za to, že se zboží nachází v místě určení. Plavidla, letadla a železniční vozidla a veškerá práva vážící se k nim podléhají právu státu vlajky nebo země registrace. Motorová vozidla a další prostředky silniční dopravy podléhají právu místa, kde se nacházejí. Vydávání cenných papírů se řídí právem místa, kde jsou vydány.

3.9 Insolvence

Věci, na které se nevztahuje [nařízení Rady \(ES\) č. 1346/2000 ze dne 29. května 2000 o úpadkovém řízení](#), se řídí [zákonem o platební neschopnosti č. 22/2003 ze dne 9. července 2003](#). Podle článku 200 tohoto zákona je obecným pravidlem, že se insolvenční řízení ve Španělsku a jeho důsledky a postupy pro vedení a ukončení tohoto řízení řídí španělským právem (zákon č. 22/2003 ze dne 9. července ve znění zákona č. 9/2015 o naléhavých opatřeních týkajících se úpadku (*Ley 9/2015 de medidas urgentes en material concursal*), Boletín Oficial del Estado, 26. května 2015). Zákon o platební neschopnosti obsahuje rovněž ustanovení mezinárodního práva soukromého, která stanoví právo rozhodné pro různé právní vztahy v rámci tohoto řízení. Poslední aktualizace: 08/12/2020

Za originální verzi stránky (v jazyce daného členského státu) odpovídá příslušné kontaktní místo Evropské soudní sítě. Příklad pořídily útvary Evropské komise. Je možné, že změny, které v originální verzi případně provedly orgány daného členského státu, nebyly ještě do překladů zapracovány. ESS-O ani Evropská komise neodpovídá ani neručí za informace a data, které tento dokument obsahuje či na které odkazuje. Předpisy v oblasti autorských práv členských států odpovědných za tuto stránku naleznete v právním oznámení.

Které právo se použije? - Francie

1 Zdroje platných norem

1.1 Vnitrostátní normy

Mezinárodní právo soukromé není předmětem žádné zvláštní kodifikace nebo právních předpisů. Většina zásad a kolizních norem vyplývá z judikatury s výjimkou několika málo z nich, které je třeba hledat v některých zákonech, zejména v občanském zákoníku, a to v závislosti na předmětné věci.

Obsah jednotlivých zákonů je k dispozici online:

<https://www.legifrance.gouv.fr/>

1.2 Vícestrané mezinárodní úmluvy

Francie je vázána 24 úmluvami přijatými pod záštitou Haagské konference o mezinárodním právu soukromém. Seznam příslušných úmluv je k dispozici na internetových stránkách této konference.

<https://www.hcch.net/fr/states/hcch-members/details1/?sid=39>

Francie je rovněž stranou dalších mnohostranných úmluv, zejména těch, které obsahují hmotněprávní pravidla, jako je například Vídeňská úmluva o smlouvách o mezinárodní koupi zboží z roku 1980.

Všechny úmluvy, kterých je Francie smluvní stranou, jsou uvedeny v databázi smluv a dohod, kterou vede Ministerstvo pro Evropu a zahraniční věci: <http://basedoc.diplomatie.gouv.fr/exl-php/cadcgp.php>

<http://basedoc.diplomatie.gouv.fr/exl-php/cadcgp.php>

1.3 Hlavní dvoustranné úmluvy

Francie uzavřela celou řadu dvojstranných úmluv, z nichž některé obsahují kolizní normy. Tyto úmluvy lze rovněž vyhledat ve výše uvedené databázi.

2 Uplatňování kolizních norem

2.1 Povinnost soudce uplatnit kolizní normy z vlastní iniciativy

Procesní postavení kolizní normy se liší podle toho, zda strany mají možnost svobodné volby práva bez ohledu na zdroj příslušné kolizní normy (vnitrostátní právo, evropské nařízení, mezinárodní úmluva).

Pokud se spor týká záležitosti, v níž si strany mohou svá práva svobodně volit, tj. zejména v majetkových věcech (smlouvy, občanskoprávní odpovědnost, věcná práva atd.), není soudce povinen použít kolizní normy z úřední povinnosti, pokud se žádná ze stran nedovolává použití cizího práva. Má pouze možnost tak učinit, pokud strany sporu neuzavřely dohodu o rozhodném právu ve prospěch francouzského práva. Je tudíž na stranách sporu, aby požádaly o uplatnění kolizní normy.

Pokud se však spor týká záležitosti, v níž strany nemají možnost svobodné volby práva, zejména v nemajetkových záležitostech (osobní stav), je soudce povinen uplatnit kolizní normu z úřední povinnosti.

2.2 Zpětný odkaz

Judikatura již dlouhou dobu připouští zásadu zpětného odkazu, ať již se jedná o zpětný odkaz prvního stupně (odkaz na francouzské právo, které se tedy má dále používat), nebo zpětný odkaz druhého stupně (odkaz na právo třetí země, která připouští svou příslušnost).

Judikatura tak pravidelně využívala zpětný odkaz, pokud jej nevylučovalo evropské právo nebo příslušná mezinárodní úmluva, v záležitostech osobního stavu a v záležitostech formální platnosti právních aktů, zejména pokud šlo o manželství a o závět'. Pokud jde o dědictví, má judikatura v současné době tendenci omezovat používání zpětného odkazu pouze na případy, kdy to umožňuje zajistit jednotu dědického práva uplatněním jediného zákona na veškerý movitý majetek a na veškerý nemovitý majetek.

Na druhou stranu judikatura vždy vylučovala používání zpětného odkazu ve věcech, u nichž mají strany svobodu volby rozhodného práva, jako jsou vlastnické vztahy v manželství a smlouvy.

2.3 Změna kolizního kritéria

Změna kolizních kritérií je definována jako vývoj kolizní normy v průběhu času z důvodu přemístění hraničního určovatele v prostoru. Problémem je tedy zjistit, za jakých podmínek lze uplatnit nové právo namísto toho, které vyplývalo z původní situace.

Může nastat případ, kdy samotná kolizní norma stanoví podmínky uplatnění hraničního určovatele, který je v ní uveden, v čase. Například kolizní norma stanovená v člancích 311-14 občanského zákoníku, který se týká určení vztahu rodič-dítě, sama definuje podmínky uplatnění svého hraničního určovatele v čase, neboť stanoví, že osobní právo matky je nutno posuzovat v den narození dítěte.

Kromě tohoto příkladu jsou řešení uvedena v judikatuře, která má zpravidla tendenci vycházet ze zásad přechodných ustanovení francouzského práva, tj. okamžitě uplatnění nového zákona na budoucí důsledky již vzniklých situací na jedné straně a zákaz retroaktivity nového zákona při posuzování vzniku nebo zániku právního vztahu na straně druhé.

V případě manželství se tak nový zákon okamžitě vztahuje na důsledky uzavření manželství, jakož i na jeho zrušení. Na druhou stranu podmínky týkající se vzniku manželství jsou i nadále upraveny právem, které bylo rozhodné v den jeho uzavření.

Věcná práva k movitému majetku se zase okamžitě řídí právem nové situace dotčeného majetku. Toto řešení se vztahuje i na veškeré smluvní záruky vzniklé v zahraničí. V důsledku toho nebudou mít tyto záruky ve Francii žádný účinek v případě, že daný majetek byl později přemístěn do Francie, protože v rozhodné době neodpovídaly vzorům francouzského práva. Tak se například nelze ve Francii dovolávat doložky výhrady zřízené v Německu ve prospěch německého věřitele ohledně majetku nacházejícího se v Německu, který byl však později přemístěn do Francie, a to z toho důvodu, že se jedná o rozvazovací doložku, kterou v dané době francouzský zákon zakazoval.

2.4 Výjimky z obvyklého uplatňování kolizních norem

– Bezprostřední použití francouzského či cizího imperativního ustanovení

Francouzští soudci pravděpodobně bezprostředně uplatní hmotněprávní ustanovení francouzského, jakož i cizího práva bez použití kolizní metody, jestliže lze mít za to, že představují imperativní ustanovení. Francouzské právo neobsahuje žádnou definici pojmu imperativní ustanovení. To, jestli se o takové ustanovení jedná, tedy rozhoduje soudce případ od případu.

– Výjimka mezinárodního veřejného pořádku

Hmotněprávní ustanovení cizího práva, které je za normálních okolností právem rozhodným v souladu s imperativním ustanovením, lze rovněž zcela nebo zčásti vyloučit v důsledku výjimky mezinárodního veřejného pořádku ve prospěch ustanovení francouzského práva. Jelikož neexistuje přesná definice, z judikatury vyplývá, že výjimka mezinárodního veřejného pořádku zahrnuje především nejdůležitější nebo základní zásady francouzského práva, jako je důstojnost, lidská svoboda (včetně manželské), jakož i fyzická integrita osob. Dále pak zahrnuje pojem, který více kolísá v čase a prostoru, tj. francouzské závazné legislativní politiky, jejichž vymezení závisí na posouzení soudce *in concreto*.

– Výjimka obcházení zákona

Cizí právo lze vyloučit i v případě, kdy by jeho uplatnění vyplývalo z obcházení zákona, tj. bylo by důsledkem záměrných machinací, jejichž cílem by bylo vytvořit umělou příslušnost tohoto zákona namísto zákona, který by se měl uplatnit za obvyklých okolností. Tyto machinace by mohly spočívat například v úmyslném zmanipulování hraničního určovatele jakožto právní kategorie pro určení rozhodného práva.

– Nemožnost určit obsah cizího rozhodného práva

Francouzské právo lze kromě toho uplatnit rovněž jako dodatečné kritérium, pokud by se ukázalo jako nemožné určit obsah cizího práva, které je rozhodné za obvyklých okolností.

2.5 Zjištění cizího práva

Judikatura se po určitém váhání nyní ustálila na následujícím názoru: je na francouzském soudci, který uzná za rozhodné cizí právo, a to buď z úřední povinnosti, nebo na žádost jedné ze stran, která se ho dovolává, aby s pomocí stran, případně osobně vyhledal jeho obsah. Toto řešení platí obecně bez ohledu na to, zda strany mohou svobodně zvolit, jakým právem se bude jejich vztah řídit, či nikoli.

3 Kolizní pravidla

3.1 Smluvní závazky a právní akty

S výhradou vícestranných nebo dvoustranných dohod použitelných na základě příslušné smlouvy lze původní kolizní normu, kterou v dané věci stanovila judikatura, použít již jen v případě, že by daná smlouva nespadala do rámce působnosti nařízení (ES) č. 593/2008 („Řím I“) ani Římské úmluvy z roku 1980 o právu rozhodném pro smluvní závazkové vztahy, kterou toto nařízení následovalo.

Francouzskou kolizní normu, která je již po dlouhou dobu stanovena judikaturou, představuje právo autonomie. Tato smlouva se proto řídí právem, které si zvolí smluvní strany, případně právem státu, s nímž má objektivně nejužší vazby s ohledem na okolnosti daného případu.

Forma právních úkonů se řídí právem místa jejich učinění s výjimkou případů, kdy se strany, pokud tak mohly učinit, výslovně dohodly, že se podoba tohoto úkonu bude řídit právem, které stanovily jako rozhodné s ohledem na předmět sporu.

3.2 Mimosmluvní závazky

Pro rozhodné skutečnosti, které nastaly dříve, než vstoupilo v platnost nařízení Řím II, je rozhodným právem místo, kde došlo ke škodné události, tj. místo vzniku dané rozhodné skutečnosti nebo dané škody.

3.3 Osobní stav, jeho aspekty související s občanským stavem (jméno, bydliště, způsobilost k právům a právním úkonům)

V souladu s čl. 3 třetím pododstavcem občanského zákoníku se stav a způsobilost fyzické osoby řídí právem státu, jehož je daná osoba státním příslušníkem (osobní právo nebo vnitrostátní právo).

Působnost osobního práva se však omezuje především na otázky týkající se způsobilosti fyzických osob k právním úkonům (nezpůsobilost uzavírat právní úkony).

V zásadě platí, že rozsudky, které zakládají stav osob a jejich způsobilost k právním úkonům, případně se jich týkají, mají ve Francii důsledky bez ohledu na jakékoli prohlášení vykonatelnosti s výjimkou případů, kdy nutně vedou k hmotněprávním prováděcím aktům týkajícím se majetku nebo vymáhání vůči daným osobám.

Bydliště nespadá do oblasti osobního práva vzhledem k tomu, že nespadá pod žádný konkrétní hraniční určovatel. Spadá tedy pod právo rozhodné pro každou jednotlivou instituci, která jej zohledňuje.

Obdobně v případě příjmení, na které se nevztahuje žádná konkrétní kolizní norma, platí, že rodič(e), který (kteří) si přeje (přejí) dát svému dítěti určité příjmení nebo je změnit, se mohou dovolávat osobního práva rozhodného pro tento účel.

A konečně postupy použitelné pro změnu jména se řídí osobním právem dotčené osoby v souladu s čl. 3 třetím pododstavcem občanského zákoníku, jak jej vykládá judikatura.

3.4 Určení vztahu rodič – dítě, včetně osvojení

3.4.1 Určení vztahu rodič – dítě

Podle článku 311-14 občanského zákoníku se určení vztahu rodič-dítě řídí osobním právem matky v den narození dítěte; pokud je matka neznámá, pak osobním právem dítěte.

Článek 311-15 občanského zákoníku však stanoví, že pokud dítě a jeho otec a matka, případně jen jeden z nich, mají obvyklé, společné nebo oddělené bydliště ve Francii, určuje tento faktický stav veškeré důsledky, které z něho vyplývají podle francouzského práva, i kdyby ostatní aktéři vztahu rodič-dítě spadali pod cizí právo.

A konečně v souladu s článkem 311-17 občanského zákoníku je dobrovolné uznání otcovství a mateřství platné, pokud bylo učiněno v souladu buď s osobním právem osoby, která je učinila, nebo s osobním právem dítěte.

Podle ustálené judikatury Kasačního soudu se článek 311-17 vztahuje jak na žalobu na neplatnost, tak na žalobu na napadení uznání rodičovství, které musí být možné jak podle práva toho, kdo žalobu podává, tak podle práva dítěte.

3.4.2 Osvojení

V souladu s článkem 370-3 občanského zákoníku se na podmínky osvojení vztahují vnitrostátní právní předpisy osvojitele, případně u osvojení oběma manželi zákon upravující důsledky jejich svazku. Osvojení však nelze provést, pokud je zakazuje vnitrostátní právo kteréhokoli z manželů.

Osvojení nezletilého cizího státního příslušníka nelze provést, pokud jeho osobní právo tuto instituci zakazuje, s výjimkou případu, kdy je tato nezletilá osoba narozena ve Francii a má zde i své obvyklé bydliště.

Bez ohledu na rozhodné právo vyžaduje osvojení souhlas zákonného zástupce dítěte. Tento souhlas musí být svobodný, musí být poskytnut bez jakékoli náhrady, musí být proveden po narození dítěte a osoba, která ho poskytuje, musí být informována o důsledcích osvojení, a to zejména v případě, že se tento souhlas týká úplného osvojení, a toho, že toto osvojení má charakter úplného a nezrušitelného přerušení dříve existujících vztahů rodič-dítě.

Podle článku 370-4 občanského zákoníku má osvojení provedené ve Francii účinky dle francouzského práva.

Článek 370-5 uvádí, že osvojení, které je řádně provedeno v zahraničí, má ve Francii účinky úplného osvojení, pokud úplné a nezrušitelné přeruší dříve existující vztah rodič-dítě. V opačném případě má důsledky jako prosté osvojení. Lze jej změnit na úplné osvojení, pokud byl poskytnut nezbytný výslovný souhlas předmětných osob, které byly o situaci plně informovány.

3.5 Manželství, nesezdané soužití, registrované partnerství, rozvod, rozluka, vyživovací povinnost

3.5.1 Manželství

Kolizní normy jsou stanoveny v článcích 202-1 a 202-2 občanského zákoníku (kodifikace a úprava judikatury).

Podle čl. 202-1 prvního pododstavce se okolnosti a podmínky požadované pro uzavření manželství řídí u každého z manželů jeho osobním právem. Bez ohledu na rozhodné osobní právo však manželství vyžaduje souhlas obou manželů za podmínek stanovených francouzským právem v článcích 120 a 180 občanského zákoníku.

Ve druhém pododstavci se dále stanoví, že dvě osoby stejného pohlaví mohou uzavřít manželství, pokud to alespoň jedné z nich umožňuje buď její osobní právo nebo právo státu, na jehož území má bydliště nebo místo pobytu. Kasační soud měl možnost v rozsudku ze dne 28. ledna 2015 potvrdit, že tento druhý pododstavec článku 202-1 občanského zákoníku by měl být vykládán tak, že si vyhrazuje doplňkové uplatnění francouzského práva z titulu výjimky mezinárodního veřejného pořádku. Pokud tedy cizí právo, které je obvykle rozhodné jako osobní právo jednoho z manželů, zakazuje sňatky mezi osobami stejného pohlaví, musí být částečně vyloučeno v rozsahu, v němž je v rozporu s konkrétní francouzskou legislativní politikou (viz výše, pokud jde o výjimku mezinárodního veřejného pořádku).

Použití těchto ustanovení se však ukázalo jako citlivé v případech, že je Francie vázána dvojstrannou dohodou s cizím státem (případ Alžírsko, Kambodži, Kosova, Laos, Makedonie, Maroko, Černé Hory, Polsko, Srbsko, Slovinsko a Tunisko), jejíž ustanovení odkazují v otázce manželství za účelem posouzení hmotných podmínek nezbytných pro uzavření manželství pouze na osobní právo manžela, které však manželství mezi osobami stejného pohlaví zakazuje. Právní postavení těchto osob však bylo od té doby upřesněno rozsudkem Kasačního soudu ze dne 28. ledna 2015 (odvolání č. 13-50.059), který vyloučil použití marockého práva, jež bylo ve francouzsko-marocké dohodě označeno jako rozhodné v souladu s článkem 4 uvedené dohody, který stanoví, že právo jednoho z obou států určených v této dohodě může být soudy druhého státu vyloučeno v případě, že je zjevně neslučitelné s veřejným pořádkem, což v tomto případě platí, neboť alespoň u jednoho z manželů osobní právo nebo právo státu, na jehož území má tento manžel bydliště nebo místo pobytu, umožňuje manželství osob téhož pohlaví.

Podle článku 202-1 občanského zákoníku se forma manželství řídí právem místa, kde je manželství uzavřeno.

A konečně, pokud jde o čistě osobní důsledky manželství, podle judikatury je právem, které je za obvyklých okolností rozhodné, právo společné státní příslušnosti obou manželů, případně právo společného obvyklého bydliště manželů, případně francouzské právo místa soudu. Majetkové důsledky se řídí právem rozhodným pro majetkové poměry v manželství nebo pro dědictví.

3.5.2 Nesezdané soužití a registrované partnerství

Na nesezdané soužití se nevztahuje žádná zvláštní kolizní norma vzhledem k tomu, že podle francouzského práva vztahy mezi osobami žijícím v nesezdaném soužití nespádají do žádné zvláštní právní kategorie, ale představují skutkový stav. Proto se řídí obecným závazkovým právem. Rozhodným právem tedy bude právo, které se v závislosti na daném sporu a právní povaze vztahu mezi nesezdanými partnery vztahuje na mimosmluvní odpovědnost, na majetek nebo na dědictví.

Naproti tomu registrovaná partnerství podléhají zvláštní kolizní normě stanovené v článku 515-5-1 občanského zákoníku, podle níž podmínky vzniku a důsledky registrovaného partnerství, jakož i příčiny a důsledky jeho ukončení, podléhají podstatným ustanovením státu orgánu, který je zaregistroval. Nařízení (EU) 2016/1104 ze dne 24. června 2016, které se vztahuje na majetkové důsledky registrovaného partnerství stanoví jako kolizní normu v první řadě právo, které si partneři zvolí (mohou volit mezi právem podle své státní příslušnosti, právem podle místa svého obvyklého pobytu a právem státu, který partnerství zaregistroval), případně právem státu, podle jehož práva registrované partnerství vzniklo. Toto nařízení se použije od 29. ledna 2019.

3.5.3 Rozvod a rozluka

Kolizní normy jsou normy uvedené v nařízení (EU) č. 1259/2010 „Řím III“, kterým se zavádí posílená spolupráce v oblasti rozhodného práva ve věcech rozvodu a rozluky.

U řízení zahájených před 21. červnem 2012, tj. datem vstupu tohoto nařízení v platnost, byla kolizní normou norma stanovená v souladu s článkem 309 občanského zákoníku, podle kterého se rozvod řídil francouzským právem, pokud oba manželé měli ke dni zahájení řízení společné francouzské občanství, případně měli společné či oddělené bydliště ve Francii, případně se manželé nacházeli ve Francii, případně měli oba manželé francouzskou státní příslušnost a pokud nebylo uznáno jako rozhodné žádné jiné cizí právo a francouzské soudy byly příslušné o rozvodu rozhodnout.

Rodičovská zodpovědnost

Kolizní norma je stanovena v článku 15 a násl. Haagské úmluvy ze dne 19. října 1996 o pravomoci orgánů, použitelném právu, uznávání, výkonu a spolupráci ve věcech rodičovské zodpovědnosti a opatření k ochraně dětí.

Mimo veškeré postupy a zásahy soudního nebo správního orgánu se přiznání nebo zánik rodičovské zodpovědnosti ze zákona, jakož i výkon této rodičovské zodpovědnosti řídí právem státu obvyklého bydliště dítěte.

Pokud je dožádán francouzský orgán, použije v zásadě francouzské právo. Může však výjimečně použít nebo přihlídnout k právu jiného státu, k němuž má daná situace podstatný vztah.

3.5.4 Vyživovací povinnost

Podle článku 15 nařízení č. 4/2009 o vyživovacích povinnostech se právo rozhodné pro tyto otázky určuje v souladu s Haagským protokolem ze dne 23. listopadu 2007 o mezinárodním vymáhání výživného na děti a dalších druhů vyživovacích povinností vyplývajících z rodinných vztahů. Je uplatňována zásada práva státu místa obvyklého pobytu oprávněného, ale strany si mohou na základě společné dohody v již zahájeném řízení zvolit právo místa soudu nebo některé z následujících práv:

- právo státu, jehož státní příslušnost má jedna ze stran v okamžiku této volby;
- právo státu obvyklého pobytu jedné ze stran v okamžiku této volby;
- právo, které si strany zvolí jako rozhodné pro své majetkové vztahy nebo právo skutečně uplatňované na tyto vztahy;
- právo, které si strany zvolí jako rozhodné pro svůj rozvod nebo rozluku nebo právo skutečně uplatňované na tento rozvod nebo rozluku.

3.6 Majetkové poměry v manželství

Kolizní normy uvedené v Haagské úmluvě ze dne 14. března 1978 o rozhodném právu pro majetkové poměry v manželství se vztahují na manžele, kteří uzavřeli sňatek počínaje 1. zářím 1992, spolu s prováděcími pravidly zvláště stanovenými v člancích 1397-2 až 1397-5 občanského zákoníku.

Vzhledem k tomu, že tato úmluva neupravuje otázku rozhodného práva, řídí se tato otázka i nadále zásadami stanovenými francouzskou judikaturou v této oblasti. Rozhodné právo podle této úmluvy tak upravuje složení majetku manželů, jejich vzájemná práva, povinnosti a pravomoci v průběhu manželství, jakož i zrušení této úpravy majetkových poměrů a její likvidaci po ukončení manželství.

Francouzské kolizní normy se vztahují na manžele, kteří uzavřeli sňatek před 1. zářím 1992. Stanoví, že úprava majetkových poměrů v manželství bez ohledu na to, zda o její formě byla uzavřena smlouva, či nikoli, se řídí právem, které si manželé při vstupu do manželství určili, a to buď výslovně nebo implicitně, ale s jistotou.

Manželé, kteří uzavřou manželství nebo určí právo rozhodné pro úpravu svých majetkových poměrů v manželství po 29. lednu 2019, budou spadat do působnosti [nařízení \(EU\) 2016/1103 ze dne 24. června 2016, provádějícího posílenou spolupráci v oblasti příslušnosti, rozhodného práva a uznávání a výkonu rozhodnutí ve věcech majetkových poměrů v manželství](#)

Pokud strany neprovedou výslovnou nebo implicitní volbu, bude třeba zjistit, jaká byla jejich vůle na základě prosté domněnky, jako je například domněnka práva jejich prvního společného bydliště.

3.7 Závěti a dědictví

Na dědická řízení zahájená počínaje 17. srpnem 2015 se vztahují ustanovení nařízení (EU) č. 650/2012 ze dne 4. července 2012. Článek 21 tohoto nařízení označuje jako rozhodné právo pro dědění jako celek právo státu, ve kterém měl zůstavitel svůj obvyklý pobyt v době smrti.

Dědická řízení zahájená před 17. srpnem 2015 se i nadále řídí francouzskými kolizními normami. Ty tvoří dualistický systém, který dělí mezinárodní dědictví téže osoby mezi movitou pozůstalost na straně jedné a jednu, případně více nemovitých pozůstalostí na straně druhé.

Dědění movitého majetku, pod které spadá majetek hmotný i nehmotný, se řídí právem posledního bydliště zůstavitele.

Dědění nemovitého majetku se řídí právem státu, v němž se nemovitost nachází, francouzské soudy však na ně mohou uplatnit i právo francouzské na základě zpětného odkazu v případě, že to umožňuje zajistit jednotu dědického práva uplatněním stejného práva na movitý i nemovitý majetek (viz výše).

Rozhodné právo pro dědictví *ab intestato*, určené v souladu s výše uvedenými kolizními normami, upravuje také hmotné podmínky a účinky dědění ze závěti nebo na základě dědické smlouvy. Formální požadavky závěti se však řídí Haagskou úmluvou ze dne 5. října 1961, jejíž ustanovení jsou použitelná od 19. listopadu 1967.

Francie je navíc vázána Washingtonskou úmluvou ze dne 26. září 1973, která je v platnosti od 1. prosince 1994 a podle níž každá závěť vyhotovená ve formě, která je v ní stanovena, musí být uznána jako formálně platná ve všech státech, které jsou stranami této úmluvy.

3.8 Věcná práva

Podle čl. 3 druhého pododstavce občanského zákoníku se nemovitosti a veškerá věcná práva, která s nimi souvisejí, řídí právem státu, ve kterém se nacházejí.

3.9 Insolvence

Mimo oblast působnosti nařízení (EU) č. 1346/2000 a (EU) č. 2015/848 judikatura vždy připouštěla možnost zahájit kolektivní úpadkové řízení proti dlužníkovi ve Francii, pokud tam má své sídlo nebo některou ze svých provozoven. Totéž platí pro francouzské věřitele na základě výsady soudní příslušnosti podle článku 14 občanského zákoníku.

Rozhodným právem pro řízení zahájené ve Francii musí být právo francouzské, které upravuje podmínky zahájení řízení, jeho průběh, jakož i jeho účinky, zejména vymahatelnost zajištění. Právo uplatnit svůj nárok mají všichni věřitelé včetně těch, jejichž bydliště se nachází mimo Francii. Takto zahájené řízení ve Francii se v zásadě týká veškerého majetku dlužníka včetně toho, který se nachází v zahraničí; samozřejmě za předpokladu, že francouzská rozhodnutí jsou uznávána i v zahraničí.

A konečně platí, že kolektivní řízení zahájené v zahraničí bude mít účinky ve Francii, pokud zde dosud nebylo zahájeno žádné řízení a prostřednictvím prohlášení vykonatelnosti rozhodnutí přijatých v zahraničí.

Poslední aktualizace: 18/12/2020

Za originální verzi stránky (v jazyce daného členského státu) odpovídá příslušné kontaktní místo Evropské soudní sítě. Překlad pořídily útvary Evropské komise. Je možné, že změny, které v originální verzi případně provedly orgány daného členského státu, nebyly ještě do překladů zapracovány. ESS-O ani Evropská komise neodpovídá ani neručí za informace a data, které tento dokument obsahuje či na které odkazuje. Předpisy v oblasti autorských práv členských států odpovědných za tuto stránku naleznete v prvním oznámení.

Které právo se použije? - Chorvatsko

1 Zdroje platných norem

1.1 Vnitrostátní normy

V Chorvatsku je mezinárodní právo soukromé upraveno zákonem o mezinárodním právu soukromém (*Zakon o međunarodnom privatnom pravu*) [*Narodne Novine* (NN; Úřední věstník Chorvatské republiky) č. 101/17], který vstoupil v platnost 29. ledna 2019. Zákon o mezinárodním právu soukromém upravuje soukromoprávní vztahy s mezinárodním prvkem, pravomoc chorvatských soudů a dalších orgánů v souvislosti s těmito vztahy a příslušná procesní pravidla, jakož i uznávání a výkon rozhodnutí zahraničních soudů. Zákon o mezinárodním právu soukromém se použije na soukromoprávní vztahy s mezinárodním prvkem, pokud již nejsou upraveny závaznými právními nástroji Evropské unie, mezinárodními smlouvami a dalšími zákony platnými v Chorvatsku.

1.2 Vícestranné mezinárodní úmluvy

Haagská úmluva z roku 1954 o civilním řízení

Haagská úmluva z roku 1961 o právu použitelném na formu závětí

Římská úmluva z roku 1971 o právu použitelném pro dopravní nehody

Římská úmluva z roku 1973 o právu použitelném pro odpovědnost za vadné výrobky

1.3 Hlavní dvoustranné úmluvy

Na základě oznámení o nástupnictví se Chorvatská republika stala smluvní stranou řady dvoustranných mezinárodních smluv, například smluv o právní pomoci, konzulárních úmluv a smluv o obchodu a plavbě. S určitými zeměmi byly uzavřeny smlouvy o právní pomoci, které rovněž obsahují kolizní normy: Úmluva z roku 1954 o vzájemné justiční spolupráci s Rakouskem, Vídeň, 16. prosince 1954;

Dohoda z roku 1956 o vzájemné právní pomoci s Bulharskem, Sofie, 23. března 1956;

Smlouva z roku 1964 o úpravě právních vztahů v občanských, rodinných a trestních věcech s Českou republikou, Bělehrad, 20. ledna 1964;

Úmluva z roku 1959 o vzájemném uznávání a výkonu soudních rozhodnutí s Řeckem, Atény, 18. června 1959;

Dohoda z roku 1968 o vzájemné právní pomoci s Maďarskem.

2 Uplatňování kolizních norem

2.1 Povinnost soudce uplatnit kolizní normy z vlastní iniciativy

Soudy využívají tři metody aplikace mezinárodního práva soukromého na právní situace s mezinárodním prvkem: kolizní normy, imperativní normy a zvláštní hmotněprávní předpisy.

2.2 Zpětný odkaz

Článek 9 zákona o mezinárodním právu soukromém stanoví, že uplatňování práva kteréhokoli státu uvedeného v tomto zákoně znamená použití právních norem platných v tomto státě (nikoli však jeho pravidel o volbě rozhodného práva).

2.3 Změna kolizního kritéria

Změna nástrojů je jev, ke kterému dochází, když se během existence právního vztahu změní faktická situace, na níž je založen hraniční určovatel, což vede ke změně rozhodného práva. Použije se stejná kolizní norma, ale došlo ke změně okolností, na nichž je založen hraniční určovatel. Takové situace vyvstávají pouze tam, kde je volba rozhodného práva určena prostřednictvím proměnlivých, nikoli trvalých, hraničních určovatelů.

Článek 21 zákona o mezinárodním právu soukromém stanoví, že nabytí nebo ztráta existujícího věcného práva (vlastnického práva) k majetku, který byl přemístěn do jiného státu, se řídí právem, podle něhož bylo toto věcné právo nabyto. Forma a obsah tohoto práva se řídí rozhodným právem státu, ve kterém se tento majetek nachází. Pokud k majetku, který je přemístěn z jednoho státu do druhého, nebylo nabyto žádné věcné právo, měly by být při nabytí nebo zániku tohoto práva zohledněny také okolnosti nastalé ve druhém státě.

2.4 Výjimky z obvyklého uplatňování kolizních norem

Je třeba poznamenat, že rozhodné právo podle ustanovení zákona o mezinárodním právu soukromém se nepoužije, pokud všechny okolnosti naznačují, že soukromoprávní vztah má jen malou vazbu s dotčeným právem a má zjevně užší spojitost s jiným právem. (Článek 11)

Pravidla [práva] cizího státu, která jsou rozhodným právem podle ustanovení zákona o mezinárodním právu soukromém, se nepoužijí, pokud je účinek spojený s jejich použitím ve zjevném rozporu s veřejným pořádkem v Chorvatsku. (Článek 12)

Bez ohledu na další ustanovení zákona o mezinárodním právu soukromém může soud bez ohledu na rozhodné právo použít ustanovení chorvatského práva, které je považováno za zásadní pro ochranu veřejného zájmu Chorvatska, jako je jeho politická, sociální a ekonomická organizace, a to do takové míry, že je může použít na jakékoli situace spadající do jeho oblasti působnosti. Pokud je plnění závazku zcela nebo zčásti v rozporu s ustanovením práva cizího státu, ve kterém má být tento závazek splněn, může soud uznat účinek tohoto ustanovení. Při rozhodování o uznání účinku tohoto ustanovení by měla být zohledněna povaha, účel a důsledky uznání nebo neuznání jeho účinku. (Článek 13)

2.5 Zjištění cizího práva

Soud nebo jiný chorvatský orgán určí obsah práva cizího státu z moci úřední (automaticky). Cizí právo se použije tak, jak je vykládáno v tomto státě. Soud nebo jiný chorvatský orgán si může vyžádat informace o obsahu cizího práva od ministerstva spravedlnosti nebo jiného orgánu, jakož i od znalců nebo specializovaných institucí. Strany mohou předložit veřejné nebo soukromé dokumenty týkající se obsahu cizího práva. Pokud obsah cizího práva nelze určit žádnou z těchto metod, použije se chorvatské právo. (Článek 8)

3 Kolizní pravidla

3.1 Smluvní závazky a právní akty

Právo, kterým se řídí smluvní závazkové vztahy, se určí v souladu s nařízením Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 593/2008 ze dne 17. června 2008 o právu rozhodném pro smluvní závazkové vztahy (dále jen „nařízení Řím I“) v jeho oblasti působnosti.

Právo, kterým se řídí smluvní závazkové vztahy vyloučené z oblasti působnosti nařízení Řím I (pokud rozhodné právo není určeno jiným zákonem nebo mezinárodní smlouvou platnou v Chorvatsku), se určí podle ustanovení nařízení Řím I použitelných na tyto smluvní závazkové vztahy.

3.2 Mimosmluvní závazky

Právo, kterým se řídí mimosmluvní závazkové vztahy, se určí v souladu s nařízením Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 864/2007 ze dne 11. července 2007 o právu rozhodném pro mimosmluvní závazkové vztahy (dále jen „nařízení Řím II“).

Právo, kterým se řídí mimosmluvní závazky vyloučené z oblasti působnosti nařízení Řím II (pokud rozhodné právo není určeno jiným zákonem nebo mezinárodní smlouvou platnou v Chorvatsku), se určí podle ustanovení nařízení Řím II použitelných na tyto smluvní závazkové vztahy.

Právo, kterým se řídí mimosmluvní závazkové vztahy vyplývající z dopravních nehod, se určí podle Haagské úmluvy ze dne 4. května 1971 o právu použitelném pro dopravní nehody.

Právo, kterým se řídí odpovědnost výrobců za vadné výrobky, se určí podle Haagské úmluvy ze dne 2. října 1973 o právu použitelném pro odpovědnost za vadné výrobky.

3.3 Osobní stav, jeho aspekty související s občanským stavem (jméno, bydliště, způsobilost k právům a právním úkonům)

Právem, kterým se řídí způsobilost fyzické osoby k právům a právním úkonům a způsobilost k jednání, je právo státu, jehož je tato osoba občanem. Nabytá způsobilost k právním úkonům se nepozbývá se změnou státního občanství.

Právem, kterým se řídí osobní jméno fyzické osoby, je právo státu, jehož je tato osoba občanem.

Je-li manželství uzavřeno v Chorvatsku, mohou nevěsta a ženich určit své příjmení v souladu s právem státu, jehož je jeden z nich občanem, nebo pokud má alespoň jeden z nich obvyklé bydliště v Chorvatsku, podle chorvatského práva.

Zákonní zástupci mohou určit osobní jméno dítěte, které se zapíše do matriky, v souladu s právem státu, jehož je jeden z nich občanem, nebo pokud má alespoň jeden z nich obvyklé bydliště v Chorvatsku, podle chorvatského práva.

3.4 Určení vztahu rodič – dítě, včetně osvojení

Právo, které se použije na vztahy mezi rodiči a dětmi, se určí na základě Haagské úmluvy z [19. října] 1996 o pravomoci orgánů, použitelném právu, uznávání, výkonu a spolupráci ve věcech rodičovské zodpovědnosti a opatření k ochraně dětí (dále jen „Haagská úmluva z roku 1996“).

Právo, které se použije na vztahy rodičů a dětí, které nespádají do oblasti působnosti Haagské úmluvy z roku 1996 (není-li určeno jiným zákonem nebo mezinárodní smlouvou platnou v Chorvatsku), se určí podle ustanovení Haagské úmluvy z roku 1996, která tyto vztahy upravují.

Určení nebo popření mateřství nebo otcovství se řídí právem použitelným v době zahájení řízení, kterým je buď:

1. právo obvyklého bydliště dítěte; nebo
2. pokud je to v nejlepším zájmu dítěte, právo státu, jehož je dítě občanem, nebo právo státu, jehož státními příslušníky jsou osoby, jejichž otcovství nebo mateřství je určováno nebo popráno.

Platnost určení mateřství nebo otcovství se řídí:

1. právem, kterým se řídí státní občanství nebo obvyklé bydliště dítěte v době určení; nebo
2. právem, kterým se řídí státní občanství nebo obvyklé bydliště osoby, která uznává mateřství nebo otcovství, v době uznání.

3.4.1 Určení vztahu rodič – dítě

Právem, kterým se řídí podmínky pro osvojení a zrušení osvojení, je právo státu, jehož jsou osvojitel a osvojenec v té době občany.

Jsou-li osvojitel a osvojenec občany různých států, jsou právními řády, kterými se řídí podmínky pro osvojení a jeho zrušení, kumulativně právní řády obou států, jejichž jsou občany.

V případě společného osvojení dvěma osobami se podmínky pro osvojení a jeho ukončení řídí, kromě práva státu osvojené osoby, také právem určeným podle společného státního občanství osvojitelů. Pokud v té době nemají stejné státní občanství, použije se právo státu, v němž mají společné obvyklé bydliště. Nemají-li v té době ani společné obvyklé bydliště, platí právní předpisy států, jichž jsou oba osvojitelé občany.

Právem, kterým se řídí účinky osvojení, je právo státu určené podle společného státního občanství osvojitelů a osvojenec v době, kdy k osvojení dojde. Pokud v té době nemají společné státní občanství, použije se právo státu, v němž mají společné obvyklé bydliště. Pokud v té době nemají ani společné obvyklé bydliště, použije se chorvatské právo, pokud je jeden z nich chorvatským občanem. Není-li osvojitel ani osvojenec občanem Chorvatské republiky, je rozhodným právem právo státu, jehož je osvojenec občanem.

Pokud osvojení ve státě původu dítěte nemá za následek ukončení stávajícího skutečného rodičovství, může být výjimečně osvojení přeměněno na osvojení s takovým následkem, pokud strany, instituce a příslušné orgány, jejichž souhlas nebo povolení je k osvojení vyžadováno, udělily nebo udělí souhlas za účelem takového osvojení a pokud je toto osvojení v nejlepším zájmu dítěte.

Pokud je použití zahraničního práva (na základě výše uvedeného) v rozporu s nejlepším zájmem osvojenec a pokud mají osvojenec, osvojitel nebo osvojitel zjevně užití vazbu s Chorvatskem, použije se chorvatské právo.

3.5 Manželství, nesezdané soužití, registrované partnerství, rozvod, rozluka, vyživovací povinnost

3.5.1 Manželství

Právem, kterým se řídí podmínky pro uzavření manželství v Chorvatsku, je pro každou osobu právo státu, jehož je tato osoba občanem v době uzavření manželství. Manželství nebude uzavřeno, pokud je to ve zjevném rozporu s chorvatským veřejným pořádkem.

Právem, kterým se řídí formální náležitosti manželství uzavřeného v Chorvatsku, je chorvatské právo.

Manželství uzavřené v cizím státě bude uznáno, bylo-li uzavřeno podle práva tohoto státu.

Pokud bylo v cizím státě uzavřeno manželství mezi osobami stejného pohlaví, bude uznáno jako registrované partnerství, bylo-li uzavřeno podle práva státu, ve kterém bylo uzavřeno.

Právem, kterým se řídí platnost manželství, je právo místa uzavření manželství.

Právem, kterým se řídí rozvod, je právo, které si manželé zvolí. Manželé si mohou zvolit některé právo uvedené níže:

1. právo státu, ve kterém mají své obvyklé bydliště v době, kdy si volí rozhodné právo; nebo
2. právo státu, ve kterém měli poslední společné obvyklé bydliště, pokud jeden z manželů má v tomto státě stále své obvyklé bydliště; nebo
3. právo státu, jehož je alespoň jeden z manželů občanem v době, kdy si volí rozhodné právo; nebo
4. chorvatské právo.

Dohoda o rozhodném právu uvedeném v odstavci 1 tohoto článku je třeba uzavřít písemně. Lze ji uzavřít nebo změnit nejpozději v okamžiku zahájení rozvodového řízení.

Pokud si manželé nezvolili rozhodné právo (v souladu s článkem 36 zákona o mezinárodním právu soukromém), je právem, kterým se řídí rozvod:

1. právo státu, ve kterém mají oba manželé obvyklé bydliště v době zahájení rozvodového řízení; alternativně
2. právo státu, ve kterém měli poslední společné obvyklé bydliště, pokud jeden z manželů má v tomto státě stále své obvyklé bydliště; alternativně
3. právo státu, jehož jsou oba občany v době zahájení rozvodového řízení; alternativně
4. chorvatské právo.

3.5.2 Nesezdané soužití a registrované partnerství

Právem, kterým se řídí vznik a zánik (registrovaného) partnerství v Chorvatsku, které podléhá zápisu do rejstříku partnerství, je chorvatské právo.

Registrované partnerství osob stejného pohlaví uzavřené v jiném státě bude v Chorvatsku uznáno, pokud bylo uzavřeno podle práva tohoto státu.

Právem, kterým se řídí vznik a zánik partnerství, je právo státu, ke kterému partnerství má, nebo pokud zaniklo, mělo nejužitější vazbu.

3.5.3 Rozvod a rozluka

Právem, kterým se řídí rozvod, je právo, které si manželé zvolí. Manželé si mohou zvolit některé právo uvedené níže:

1. právo státu, ve kterém mají oba manželé obvyklé bydliště v době, kdy si volí rozhodné právo; nebo
2. právo státu, ve kterém měli poslední společné obvyklé bydliště, pokud jeden z manželů má v tomto státě stále své obvyklé bydliště; nebo
3. právo státu, jehož je alespoň jeden z manželů občanem v době, kdy si volí rozhodné právo; nebo
4. chorvatské právo.

Dohoda o rozhodném právu musí být uzavřena písemně. Lze ji uzavřít nebo změnit nejpozději v okamžiku zahájení rozvodového řízení.

Pokud si manželé nezvolili rozhodné právo (v souladu s článkem 36 zákona o mezinárodním právu soukromém), je právem, kterým se řídí rozvod:

1. právo státu, ve kterém mají oba manželé obvyklé bydliště v době zahájení rozvodového řízení; alternativně
2. právo státu, ve kterém měli poslední společné obvyklé bydliště, pokud jeden z manželů má v tomto státě stále své obvyklé bydliště; alternativně
3. právo státu, jehož jsou oba občany v době zahájení rozvodového řízení; alternativně
4. chorvatské právo.

3.5.4 Vyživovací povinnost

Právo, kterým se řídí vyživovací povinnosti, se určí podle Haagského protokolu ze dne 23. listopadu 2007 o právu použitelném pro vyživovací povinnosti.

3.6 Majetkové poměry v manželství

Právo, kterým se řídí majetkové vztahy mezi manželí, se určí podle nařízení Rady (EU) 2016/1103 ze dne 24. června 2016 provádějícího posílenou spolupráci v oblasti příslušnosti, rozhodného práva a uznávání a výkonu rozhodnutí ve věcech majetkových poměrů v manželství.

3.7 Závěti a dědictví

Právo, kterým se řídí dědění, se určí podle nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 650/2012 ze dne 4. července 2012 o příslušnosti, rozhodném právu, uznávání a výkonu rozhodnutí a přijímání a výkonu veřejných listin v dědických věcech a o vytvoření evropského dědického osvědčení (Úř. věst. L 201, 27.7.2012).

Právo, kterým se řídí forma závětí, se určí podle Haagské úmluvy ze dne 5. října 1961 o právu použitelném na formu závětí.

3.8 Věcná práva

Právo, kterým se řídí věcná práva k nemovitostem, je právem místa, kde se dotyčná nemovitost nachází.

3.9 Insolvence

Na platební neschopnost nebo úpadek se použije nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 2015/848 ze dne 20. května 2015 o insolvenčním řízení (přepracované znění).

Poslední aktualizace: 11/06/2021

Za originální verzi stránky (v jazyce daného členského státu) odpovídá příslušné kontaktní místo Evropské soudní sítě. Příklad pořídily útvary Evropské komise. Je možné, že změny, které v originální verzi případně provedly orgány daného členského státu, nebyly ještě do překladů zapracovány. ESS-O ani Evropská komise neodpovídá ani neručí za informace a data, které tento dokument obsahuje či na které odkazuje. Předpisy v oblasti autorských práv členských států odpovědných za tuto stránku naleznete v právním oznámení.

Které právo se použije? - Itálie

1 Zdroje platných norem

Ke zdrojům mezinárodního práva soukromého v Itálii patří vnitrostátní právo, nařízení Evropské unie a mezinárodní úmluvy, jejichž je Itálie signatářem.

1.1 Vnitrostátní normy

V Itálii jsou věci mezinárodního práva soukromého upraveny zákonem č. 218 ze dne 31. května 1995, který nahradil § 16 až § 31 obecných právních předpisů na začátku občanského zákoníku (*Codice Civile*).

1.2 Vícestranné mezinárodní úmluvy

Úplný seznam platných mezinárodních úmluv

Pokud jde o mnohostranné mezinárodní úmluvy platné v Itálii, viz [příložený seznam\(13 Kb\)](#) (13 Kb) [it](#)

1.3 Hlavní dvoustranné úmluvy

Orientační seznam dvoustranných úmluv nejčastěji používaných soudy

Dvoustranné úmluvy, jež se v minulosti uplatňovaly na věci mezinárodního práva soukromého mezi Itálií a ostatními jednotlivými členskými státy Evropské unie, byly nahrazeny právními předpisy Společenství přijatými pro danou oblast. Mezi nejčastěji používaná nařízení patří nařízení (ES) č. 1393/2007 o doručování soudních a mimosoudních písemností ve věcech občanských a obchodních v členských státech; nařízení Rady (ES) č. 1206/2001 o spolupráci soudů členských států při dokazování v občanských nebo obchodních věcech; nařízení Rady (ES) č. 2201/2003 o příslušnosti a uznávání a výkonu rozhodnutí ve věcech manželských a ve věcech rodičovské zodpovědnosti a nařízení (EU) č. 1215/2012 o příslušnosti a uznávání a výkonu soudních rozhodnutí v občanských a obchodních věcech.

S ohledem na záležitosti mezi Itálií a třetími zeměmi jsou nejčastěji uplatňovanými dvoustrannými úmluvami úmluvy o právní pomoci a uznávání a výkonu soudních rozhodnutí uzavřené s Argentinou (Řím, 9. prosince 1987), s Brazílií (Řím, 17. října 1989), s Ruskou federací a dalšími státy bývalého Sovětského svazu (Řím, 25. ledna 1979), s republikami bývalé Jugoslávie (Bělehrad, 7. května 1962), s některými bývalými dominii Spojeného království včetně Austrálie a Kanady, (Londýn, 17. prosince 1930), se Švýcarskem ohledně uznávání a výkonu občanských a obchodních soudních rozhodnutí (Řím, 3. ledna 1933) a ohledně náhrady škod způsobených silničními nehodami (Řím, 16. srpna 1978), s Bulharskem (Řím, 18. května 1990), s Rumunskem (Bukurešť, 11. listopadu 1972) a s Tureckem (Řím, 10. srpna 1926).

2 Uplatňování kolizních norem

2.1 Povinnost soudce uplatnit kolizní normy z vlastní iniciativy

V jakém rozsahu a za jakých okolností?

Podle italského práva uplatňuje soud kolizní normy ve věci, kterou projednává, z vlastní podnětu: musí určit rozhodné právo, aniž by přihlížel k případným žádostem účastníků řízení (*iura novit curia*). Při zkoumání cizího práva si může soudce vyžádat pomoc ministerstva spravedlnosti a rovněž prostřednictvím Londýnské úmluvy z roku 1968 o poskytování informací o cizím právu.

2.2 Zpětný odkaz

Pokud kolizní normy soudu projednávajícího danou věc určují cizí právo, může se stát, že kolizní normy v tomto cizím právu určují jiné rozhodné právo („zpětný odkaz“).

Například: francouzská kolizní norma určuje, že pro způsobilost anglického státního příslušníka žijícího ve Francii má být rozhodné anglické právo. Anglická kolizní norma však odkazuje na právo země pobytu, tj. francouzské právo.

Co se stane v Itálii v tomto případě? Co se stane, pokud italské právo určuje právo jiného státu, které zase odkazuje na italské právo, nebo na právo třetí země?

Pokud italské právo určuje právo jiného státu, které zase odkazuje na právo dalšího státu, bude zpětný odkaz akceptován a právo dalšího státu se použije pouze v těchto případech:

- 1) pokud právo dalšího státu akceptuje zpětný odkaz;
- 2) odkazuje-li se zpětně na italské právo.

K *zpětnému odkazu* nedochází, pokud si strany zvolily rozhodné právo nebo pokud se toto právo týká formy úkonů, nebo v případě mimosmluvních závazků.

2.3 Změna kolizního kritéria

Co se stane, dojde-li ke změně hraničního určovatele, například v případě převodu movitého majetku?

Platí výše uvedená pravidla.

2.4 Výjimky z obvyklého uplatňování kolizních norem

Mohou soudy odmítnout použití rozhodného práva v případě jeho neslučitelnosti s mezinárodní veřejnou politikou? A existují právní předpisy nebo jiné vnitrostátní normy, které mají přednost před kolizními normami (závazná ustanovení ve smyslu „*lois de police*“)?

Podle italského práva (§ 16 zákona č. 218/1995) nemůže soudce cizí právo, na něž se odkazuje, použít tehdy, je-li jeho účinek „v rozporu s veřejnou politikou“ (*contrari all'ordine pubblico*). To je obvykle chápáno jako „mezinárodní veřejná politika“. Způsobilost a ostatní podmínky pro uzavření registrovaného partnerství jsou upraveny vnitrostátním právem každé strany tohoto svazku v době jeho uzavření. Pokud však rozhodné právo registrované partnerství mezi dospělými osobami stejného pohlaví nepřipouští, použije se italské právo (§ 32ter zákona č. 218 z roku 1995).

V případech kolize právních norem (§ 17 výše uvedeného zákona) má přednost italské právo a není přípustná derogace, bez ohledu na odkaz na cizí právo, pokud se toto odchyluje od účelu a rámce působnosti ustanovení italského práva (jedná se o „imperativní ustanovení“, italsky *norme di applicazione necessaria*).

2.5 Zjištění cizího práva

Úloha soudce a účastníků řízení

Za určení cizího práva odpovídá soudce; může si vyžádat pomoc účastníků řízení, univerzit nebo ministerstva spravedlnosti.

Jaké způsoby zjištění jsou povoleny?

Jako způsoby zjištění cizího práva lze použít nástroje uvedené v mezinárodních úmluvách, informace poskytnuté cizími orgány prostřednictvím ministerstva spravedlnosti a posudky znalců nebo specializovaných subjektů.

Co se stane, pokud nelze cizí právo zjistit?

Je-li to možné, použije soud právo určené pomocí jiných hraničních určovatelů, které se použijí v určitých věcech. Není-li to možné, použije se italské právo.

3 Kolizní pravidla

3.1 Smluvní závazky a právní akty

V § 57 zákona č. 218/1995 je uvedeno, že právem rozhodným pro smluvní závazkové vztahy je právo uvedené v Římské úmluvě ze dne 19. června 1980.

Tato úmluva obecně stanoví, že právem rozhodným pro smlouvu je právo, které si strany zvolí.

Nedojde-li k volbě práva, použije se právo státu, k němuž má daná smlouva nejužší vazbu, avšak s výhradou uplatnění jiných mezinárodních úmluv, které se mohou týkat konkrétního závazku (např. Haagská úmluva z roku 1955 o prodeji movitých věcí má přednost před Římskou úmluvou z roku 1980).

Použití práva určeného mezinárodní úmluvou nebo vůlí stran však může být odmítnuto, pokud by bylo neslučitelné s veřejnou politikou (je-li například neslučitelné se závaznými pravidly nebo bezpečnostními předpisy).

Po provedení nařízení (ES) č. 593/2008 („nařízení Řím I“) nepodléhají přeshraniční věci v souvislosti se smlouvami, které se týkají členských států EU, pravidlům stanoveným v mezinárodních úmluvách, nýbrž se řídí zmíněným nařízením.

Nařízení stanoví, že hlavním kritériem pro určení rozhodného práva pro smluvní závazkový vztah je volba práva, kterou učiní strany. Právo, které si smluvní strany zvolí, však nemůže omezovat použití imperativních ustanovení v právním systému, k němuž má smlouva nejužší vazbu.

Nebyla-li volba práva učiněna, stanoví nařízení pro jednotlivé typy smluv řadu konkrétních hraničních určovatelů. Například:

- smlouva o koupi zboží se řídí právem země, v níž má prodávající obvyklé bydliště,
- smlouva, jejímž předmětem je nájem nemovitosti, se řídí právem země, v níž se daná nemovitost nachází,
- smlouva o poskytování služeb se řídí právem země, v níž má poskytovatel služby obvyklé bydliště.

Příslušnost a uznávání a výkon soudních rozhodnutí v těchto věcech se řídí nařízením (EU) č. 1215/2012 („nařízení „Brusel Ia““).

3.2 Mimosmluvní závazky

Výše zmíněný zákon č. 218/1995 stanoví normy použitelné v následujících případech mimosmluvních závazků:

- jednostranný slib (právo státu, v němž byl slib učiněn),
- úvěrové nástroje (Ženevské úmluvy z roku 1930 o směnkách cizích a vlastních, Ženevská úmluva z roku 1931 týkající se šeků; zatímco v případě ostatních úvěrových nástrojů se na primární závazky vztahuje právo státu, v němž byl nástroj vydán),
- zastoupení (právo státu, v němž má zástupce svou provozovnu nebo povětšinou uplatňuje své pravomoci),
- závazky vyplývající z práva (právo místa, kde došlo ke skutečnosti, která dala vzniknout danému závazku),
- odpovědnost za škodu způsobenou civilním deliktem (právo státu, v němž k události došlo, pokud však o to požádá oběť, právo státu, v němž došlo ke skutečnosti, jež vedla ke vzniku škody, a v případě, že účastníky události byli státní příslušníci pouze jednoho státu, použije se právo tohoto státu).

Po provedení nařízení (ES) č. 864/2007 („nařízení Řím II“) se na věci přeshraniční povahy týkající se členských států EU vztahuje zmíněné nařízení. Toto nařízení stanoví, že se závazkové vztahy, které vznikají z civilních deliktů, z předšlupního jednání, z jednání bez příkazu a z bezdůvodného obohacení řídí právem země, kde škoda vznikla, bez ohledu na to, ve které zemi došlo ke skutečnosti, jež vedla ke vzniku škody. Strany si mohou právo zvolit na základě dohody uzavřené poté, co došlo ke skutečnosti, jež vedla ke vzniku škody.

Příslušnost a uznávání a výkon soudních rozhodnutí v těchto věcech se řídí nařízením (EU) č. 1215/2012 („nařízení „Brusel Ia““).

3.3 Osobní stav, jeho aspekty související s občanským stavem (jméno, bydliště, způsobilost k právům a právním úkonům)

Osobní stav, způsobilost, existence a obsah osobních práv, včetně práva na jméno, se řídí vnitrostátním právem dotčené strany, s výjimkou práv odvozených z rodinných vztahů, na která se podle okolností daného případu vztahují pravidla odkazovaná stanovená zákonem č. 218/1995.

3.4 Určení vztahu rodič – dítě, včetně osvojení

Původ a občanství se nabývá na základě vnitrostátního práva rodičů nebo jednoho z rodičů v době narození. Vztah mezi rodičem a dítětem a osobní a finanční vztahy mezi rodiči a dítětem, včetně rodičovské zodpovědnosti, se řídí vnitrostátním právem dítěte v době narození.

Navzdory těmto odkazům na jiné právní řády však budou mít před cizím právem přednost italské právní předpisy, které stanoví zásadu, že existuje jeden status „dítěte“ (a že tudíž s dětmi narozenými sezdaným a nesezdaným párům je zacházeno stejně), udělují rodičovskou zodpovědnost oběma rodičům, vyžadují, aby oba rodiče zajišťovali výživu dítěte, a zmocňují soudy k přijetí opatření k omezení či zrušení rodičovské zodpovědnosti v případě jednání, které dítě poškozuje.

Je-li italskému soudu podán návrh na osvojení dítěte, které dítěti přiznává status manželského dítěte, použije se italské právo (zákon č. 184/1983).

Ustanovení § 29 a násl. zákona č. 184/1983 obsahují mimo jiné zvláštní pravidlo pro případy, kdy o osvojení dětí ze zahraničí žádají osoby s bydlištěm v Itálii, které doplňují požadavky stanovené v Haagské úmluvě ze dne 29. května 1993 o mezinárodním osvojení.

S ohledem na ostatní kolizní normy obsahuje § 38 zákona č. 218/1995 podrobná ustanovení týkající se různých scénářů.

Příslušnost a uznávání a výkon soudních rozhodnutí týkajících se rodičovské zodpovědnosti se řídí nařízením (ES) č. 2201/2003.

3.5 Manželství, nesezdané sožití, registrované partnerství, rozvod, rozluka, vyživovací povinnost

Co se týká manželských věcí, osobní vztahy mezi manželi se řídí právem společné národnosti manželů, jinak se řídí právem státu, ve kterém manželé většinou pobývali.

Právo rozhodné pro osobní vztahy se obecně vztahuje i na úpravu majetkových poměrů mezi manžely, pokud jde o společné nebo oddělené vlastnictví, lze však učinit výjimky, a to v případě dohody manželů nebo v jiných případech výslovně uvedených v zákoně.

Italské právo uznává svazky mezi osobami téhož pohlaví (*unioni civili*, „registrované partnerství“), jež podléhají takřka naprosto stejným právním předpisům jako manželství s výjimkou práva na osvojení dítěte. Registrované partnerství se řídí právem státu, v němž bylo partnerství uzavřeno, ledaže jedna ze stran požádá soud o použití práva státu, v němž partneri většinou pobývají. Právem rozhodným pro majetkové poměry je rovněž právo státu, v němž bylo registrované partnerství uzavřeno, je však možné zaregistrovat dohodu mezi stranami v tom smyslu, že právem rozhodným má být právo státu, v němž alespoň jeden z partnerů pobývá nebo jehož je státním příslušníkem.

Manželství, které uzavře v cizině italský občan s osobou téhož pohlaví, má účinek registrovaného partnerství, které je upraveno italským právem.

Soudní rozluka a rozvod a zrušení registrovaného partnerství upravuje nařízení (EU) č. 1259/2010, které má přednost před zákonem č. 218/1995. To umožňuje manželům (nebo registrovaným partnerům) určit rozhodné právo, jedná-li se o: právo státu, v němž oba pobývají; právo státu, v němž měli naposledy společný pobyt, pokud jeden z nich v době dohody v tomto státě dosud pobývá; právo státu, jehož je jeden z nich státním příslušníkem, nebo

právo soudu, který danou věc projednává. Pokud strany dohodu neuzavřely, použijí se stejné hraniční určovatele ve stanoveném pořadí (první má přednost před druhým atd.).

Je rovněž možné, aby osoby, které neuzavřely manželství nebo registrované partnerství, uzavřely dohody o společném soužití. Tyto dohody se řídí právem společné státní příslušnosti dvojice, jinak právem státu, v němž většinou společně pobývají.

Vyživovací povinnosti vůči rodině jsou upraveny v souladu s Haagskou úmluvou ze dne 2. října 1973.

Příslušnost a uznávání a výkon soudních rozhodnutí týkajících se manželských věcí se řídí nařízením (ES) č. 2201/2003.

3.6 Majetkové poměry v manželství

V Itálii platí obecná zásada společného jmění manželů (*comunione dei beni*).

Manželé si místo společného jmění manželů mohou zvolit jiný systém, například oddělení majetku (*separazione dei beni*), nebo jinou úpravu stanovenou na základě dohody mezi manžely.

3.7 Závěti a dědictví

Je třeba rozlišovat mezi dvěma obdobími.

Dojde-li k zahájení dědického řízení (*apertura della successione*) před 17. srpna 2015, řídí se dědění vnitrostátním právem zesnulého v době smrti. Dokud je zůstavitel naživu, může prostřednictvím prohlášení v závěti stanovit, že dědění podléhá právu země, v níž pobývá; pokud se jedná o italského státního příslušníka, nemá tato volba vliv na práva dědiců žijících v Itálii, kteří mají podle zákona nárok na dědický podíl (*legittimari*, § 46 zákona č. 218/1995).

V případě dědických řízení zahájených dne 17. srpna 2015 a posléze se použije nařízení (EU) č. 650/2012, které nahrazuje výše uvedenou úpravu. Toto dědění se řídí právem státu obvyklého bydliště zesnulého v době smrti. Zůstavitel může stanovit, že právem rozhodným pro dědění má být právo státu, jehož je státním příslušníkem v době uskutečnění této volby nebo v době smrti. Nařízení zavedlo rovněž evropské dědické osvědčení, které potvrzuje postavení držitele jakožto dědice, závětního dědice nebo vykonavatele v různých členských státech.

3.8 Věcná práva

Nemovitě věci, movitě věci (v této souvislosti se nejeví jako užitečné trvat na podrobných pravidlech pro nehmotný majetek).

Majetková a další věcná práva se řídí právem státu, v němž se majetek nachází.

V případě nemovitého majetku, který se nachází v členském státě EU, se použije nařízení (EU) č. 1215/2012 („nařízení Brusel Ia“): toto nařízení stanoví, že v případě věcných práv k nemovitosti jsou příslušné soudy členského státu, v němž se daná nemovitost nachází.

3.9 Insolvence

Italské právo neobsahuje výslovné ustanovení o právu rozhodném v případě kolize norem týkajících se platební neschopnosti.

Jednotná pravidla pro kolizi právních norem mezi členskými státy EU jsou stanovena v nařízení (EU) 2015/848. Toto nařízení stanoví, že insolvenční řízení je zahájeno v členském státě, na jehož území jsou soustředěny hlavní zájmy dlužníka; právem rozhodným pro insolvenční řízení a jeho důsledky je právo členského státu, na jehož území je toto řízení zahájeno.

Seznam mnohostranných úmluv, k nimž Itálie patří

1. MANŽELSTVÍ, ODLUKA, ROZVOD

Haagská úmluva ze dne 1. června 1970 o uznávání rozvodů a zrušení manželského soužití.

Úmluva Rady Evropy o předcházení násilí páchanému na ženách a domácímu násilí a boji proti němu, otevřená k podpisu v Istanbulu dne 11. května 2011 (zákon č. 77 ze dne 27. června 2013).

2. OTCOVSTVÍ A OSVOJENÍ

Mnichovská úmluva ze dne 5. září 1980 o právu použitelném pro příjmení a jména.

Haagská úmluva ze dne 29. května 1993 o ochraně dětí a spolupráci při mezinárodním osvojení.

3. NEZLETILÉ OSOBY

Haagská úmluva ze dne 5. října 1961 o pravomoci orgánů a použitelném právu při ochraně nezletilých.

Haagská úmluva ze dne 25. října 1980 o občanskoprávních aspektech mezinárodních únosů dětí.

Evropská úmluva ze dne 20. května 1980 o uznávání a výkonu rozhodnutí o výchově dětí a o obnovení výchovy dětí sjednaná v Lucemburku.

Haagská úmluva ze dne 19. října 1996 o pravomoci orgánů, použitelném právu, uznávání, výkonu a spolupráci ve věcech rodičovské zodpovědnosti a opatření k ochraně dětí (zákon č. 101 ze dne 18. června 2015).

4. VYŽIVOVACÍ POVINNOSTI V RODINNÝCH VZTAZÍCH

Newyorská úmluva ze dne 20. června 1956 o vymáhání výživného v cizině.

Haagská úmluva ze dne 2. října 1973 o uznávání a výkonu rozhodnutí o vyživovací povinnosti.

Haagská úmluva ze dne 2. října 1973 o právu použitelném na vyživovací povinnosti.

5. OBČANSTVÍ A OSOBY BEZ STÁTNÍ PŘÍSLUŠNOSTI

Newyorská úmluva ze dne 28. září 1954 o právním postavení osob bez státní příslušnosti.

Ženevská úmluva ze dne 28. července 1951 o právním postavení uprchlíků a Newyorský protokol ze dne 31. ledna 1967.

6. DĚDĚNÍ

Washingtonská úmluva ze dne 26. října 1973 o jednotném právu formy mezinárodní závěti.

Haagská úmluva ze dne 2. října 1973 o mezinárodní správě dědictví.

7. SMLUVNÍ ZÁVAZKOVÉ VZTAHY

Římská úmluva ze dne 19. června 1980 o právu rozhodném pro smluvní závazkové vztahy.

Luganská úmluva ze dne 16. září 1988 o soudní příslušnosti a o výkonu soudních rozhodnutí v občanských a obchodních věcech.

8. MEZINÁRODNÍ OBCHOD

Haagská úmluva ze dne 15. června 1955 o právu použitelném na mezinárodní prodej zboží.

Vídeňská úmluva ze dne 19. dubna 1980 (OSN) o smlouvách o mezinárodní koupi zboží.

Ženevská úmluva ze dne 19. května 1956 o přepravní smlouvě v mezinárodní silniční nákladní dopravě.

9. UVĚROVÉ NÁSTROJE

Ženevská úmluva ze dne 7. června 1930, která stanoví jednotné právo pro směnky cizí a vlastní a pravidla pro řešení kolize norem.

Ženevská úmluva ze dne 19. března 1931, která stanoví jednotné šekové právo a pravidla pro řešení kolize norem.

10. MIMOSMLUVNÍ ZÁVAZKOVÉ VZTAHY

Pařížská úmluva ze dne 29. července 1960 o odpovědnosti vůči třetím stranám v oblasti jaderné energie.

Bruselská úmluva ze dne 29. listopadu 1969 o občanskoprávní odpovědnosti za škody způsobené znečištěním ropou.

11. ROZHODČÍ ŘÍZENÍ

Newyorská úmluva ze dne 10. června 1958 o uznání a výkonu cizích rozhodčích nálezů.

Ženevská úmluva ze dne 21. dubna 1961 o mezinárodní obchodní arbitráži.

12. PRÁVNÍ POMOC A JUSTIČNÍ SPOLUPRÁCE

Haagská úmluva ze dne 1. března 1954 o civilním řízení.

Haagská úmluva ze dne 15. listopadu 1965 o doručování soudních a mimosoudních písemností v cizině ve věcech občanských a obchodních.

Haagská úmluva ze dne 18. března 1970 o provádění důkazů v cizině ve věcech občanských a obchodních.

Luganská úmluva ze dne 16. září 1988 o příslušnosti a výkonu soudních rozhodnutí v občanských a obchodních věcech.

13. TRUST

Haagská úmluva ze dne 1. července 1985 o právu rozhodném pro trust a o jeho uznání.

Koordinaci norem mezinárodních úmluv, a zejména pak jednotných právních předpisů, s odpovídajícími vnitrostátními normami mezinárodního práva soukromého zajišťuje § 2 zákona č. 218/1995, podle něhož nemají situace nebo vztahy spadající do oblasti působnosti vnitrostátního práva vliv na použití mezinárodních úmluv, které jsou platné v Itálii, na stejnou věc.

Poslední aktualizace: 08/12/2020

Za originální verzi stránky (v jazyce daného členského státu) odpovídá příslušné kontaktní místo Evropské soudní sítě. Příklad pořídily útvary Evropské komise. Je možné, že změny, které v originální verzi případně provedly orgány daného členského státu, nebyly ještě do překladů zapracovány. ESS-O ani Evropská komise neodpovídá ani neručí za informace a data, které tento dokument obsahuje či na které odkazuje. Předpisy v oblasti autorských práv členských států odpovědných za tuto stránku naleznete v právním oznámení.

Které právo se použije? - Kypr

1 Zdroje platných norem

1.1 Vnitrostátní normy

Pokud je přeshraniční věc předložená soudu, pravidla, podle kterých se určuje rozhodné právo na Kypru, jsou především pravidla stanovená v právních předpisech EU, a to zejména nařízení (ES) č. 593/2008 (Řím I) o právu rozhodném pro smluvní závazkové vztahy a (ES) č. 864/2007 (Řím II) o právu rozhodném pro mimosmluvní závazkové vztahy.

Kromě toho se kyperské soudy řídí vlastní judikaturou, poněvadž neexistují žádné příslušné vnitrostátní právo ani kodifikovaná pravidla. V případě neexistence příslušné kyperské judikatury soudy použijí anglické obyčejové právo podle článku 29 odst. 1 písem. c) zákona o soudech (zákon č. 14/60).

1.2 Vícestrané mezinárodní úmluvy

Haagská úmluva ze dne 1. července 1985 o právu rozhodném pro trust a o jeho uznávání, kterou Kyperská republika ratifikovala na základě ratifikačního zákona č. 15 (III) z roku 2017.

1.3 Hlavní dvoustranné úmluvy

Nepoužije se.

2 Uplatňování kolizních norem

2.1 Povinnost soudce uplatnit kolizní normy z vlastní iniciativy

Soudce není povinen tato pravidla uplatnit z vlastního podnětu. Tuto věc může předložit pouze účastník řízení, který musí na základě důkazů úspěšně prokázat, že právo jiného státu přednost nahrazuje právo Kypru. Pokud soud o tom není přesvědčený, uplatní se právo Kypru.

Poněvadž je tato praxe záležitostí důkazů a postupu, nedotýkají se jí uvedená nařízení (ES) č. 593/2008 a (ES) č. 864/2007.

2.2 Zpětný odkaz

Nařízení (ES) č. 593/2008 a (ES) č. 864/2007 neumožňují uplatnění pravidla *zpětného a dalšího odkazu*. V případech, na něž se nařízení nevztahují, lze pravidlo *zpětného a dalšího odkazu* uplatnit takto:

Soud projedávající věc, při které se zjistí, že by se mělo uplatnit právo jiného státu, musí uplatnit buď pouze vnitrostátní právní předpisy tohoto práva, nebo právo v celém rozsahu, včetně mezinárodních pravidel rozhodných podle daného práva.

Problémy v tom druhém případě vyplývají ze skutečnosti, že pravidla o rozhodném právu podle právního systému druhého dotčeného státu mohou soudce odkázat na kyperské právo, které musí uplatnit (*zpětný a další odkaz*). V takovém případě má soud dvě možnosti: buď akceptovat pravidlo pravidla *zpětného a dalšího odkazu* a uplatnit kyperské právo (teorie „*částečného zpětného a dalšího odkazu*“), nebo jej odmítnout a použít pouze právo jiného státu v celém rozsahu („*úplný zpětný a další odkaz*“).

2.3 Změna kolizního kritéria

S cílem zabránit jakýmkoliv problému, který by mohl vzniknout při změně kolizního kritéria (např. bydliště, místa, kam byla movitá věc nebo trust přemístěn atd.), se pravidlo o rozhodném právu obvykle používá ke stanovení data, kdy je kolizní kritérium identifikováno zjištěn. Jako příklad zde poslouží článek 7 Haagské úmluvy ze dne 1. července 1985 o trustech.

2.4 Výjimky z obvyklého uplatňování kolizních norem

Právo jiného státu by se nemělo použít ani v případech, kdy pravidla o rozhodném právu vyžadují, aby bylo použito, pokud je jeho použití v rozporu s veřejným pořádkem Kyperské republiky. Podle judikatury zahrnuje „veřejný pořádek“ základní zásady spravedlnosti a veřejné morality a etiky (*Pilavachi & Co Ltd v. International Chemical Co Ltd (1965) 1 CLR 97*).

Právo jiného státu se taktéž nepoužije, pokud jde o cla, daně a zdaňování.

2.5 Zjištění cizího práva

Uplatňuje se pravidlo stanovené ve věci *Royal Bank of Scotland plc v Geodrill Co Ltd and Others (1993) 1 JSC 753*, v níž bylo rozhodnuto, že strana, která argumentuje, že se ve věci má použít cizí právo, musí nejprve tento nárok uplatnit a následně to soudu prokázat předložením znaleckého posudku. Pokud soud není s těmito důkazy spokojen nebo pokud ani jedna ze stran tento nárok neuplatní, použije se právo Kypru.

3 Kolizní pravidla

3.1 Smluvní závazky a právní akty

Nařízení (ES) č. 593/2008 (Řím I) se vztahuje na všechny smluvní závazkové vztahy a právní úkony, když vznikne otázka, které právo by se mělo použít.

3.2 Mimosmluvní závazky

Nařízení (ES) č. 864/2007 (Řím II) se uplatňuje ve většině případů, při kterých je obecným pravidlem, že rozhodné právo by se mělo určit na základě místa, kde vznikla škoda (*lex loci damni*) bez ohledu na to, na území které země nebo zemí by mohly nastat nepřímé následky. Nařízení taktéž stanoví zvláštní pravidla pro určení rozhodného práva pro konkrétní druhy mimosmluvních závazkových vztahů, jako je např. nekalá soutěž a odpovědnost za výrobek.

Co se týče trustů, použije se (ratifikační) zákon o trustech a jejich uznávání z roku 2017 (zákon č. 15(III)/2017), kterým se ratifikuje Haagská úmluva z roku 1985. Podle ratifikačního zákona a úmluvy by měl trust řídit právem, které zvolí správce trustu. V opačném případě by se měl trust řídit právem, s kterým má nejtěsnější vazbu.

3.3 Osobní stav, jeho aspekty související s občanským stavem (jméno, bydliště, způsobilost k právům a právním úkonům)

Příjmení

Zákon o vztahu mezi rodiči a dětmi (zákon č. 216/90) se vztahuje na určení příjmení. Podle zákona č. 216/90 se příjmení dítěte určuje na základě společného prohlášení učiněného rodiči dítěte během tří měsíců od data narození. Pokud toto prohlášení neučiní, dítě dostane příjmení otce. Dítě narozené mimo manželství dostane příjmení matky, pokud nebo dokud otec neuzná otcovství dítěte.

Bydliště

Bydliště osoby se určuje podle kapitoly 195 zákona o závětech a dědění, která stanoví, že každá osoba má v kterýkoli okamžik buď bydliště získané při svém narození („bydliště původu“), nebo bydliště, které získá nebo si dobrovolně ponechala („zvolené bydliště“).

V případě manželského dítěte, které se narodilo během života svého otce, je bydliště původu dítěte stejné jako bydliště otce v době narození dítěte.

V případě nemanželského dítěte nebo dítěte narozeného po smrti svého otce, je bydliště původu dítěte stejné jako bydliště matky v době narození dítěte.

Způsobilost

Způsobilost osoby uzavřít manželství je předmětem zákona o manželství (zákon č. 104(I)/2013), jehož článek 14 stanoví, že osoba není způsobilá uzavřít manželství, pokud je jí méně než osmnáct let nebo není v době uzavření manželství schopna dát svůj souhlas z důvodu duševní poruchy nebo nedostatečných duševních schopností, nebo z důvodu mozkového nebo jiného onemocnění, nebo mozkové či jiné choroby, nebo z důvodu závislosti na návykových látkách, kvůli nimž není tato osoba schopna porozumět svému jednání nebo si není vědoma svého jednání.

Pokud je však danému páru nebo jedné osobě z páru méně než osmnáct let, má se za to, že jsou způsobilí uzavřít manželství, pokud je jim alespoň šestnáct let nebo pokud jejich poručníci písemně souhlasili nebo pokud existují závažné důvody, které manželství odůvodňují. Pokud je výše uvedený souhlas odmítnut nebo pokud není ustanoven žádný poručník, otázka, zda je osoba způsobilá uzavřít manželství, by měla být vyřešena soudem pro rodinné věci v okresu, v němž má daná osoba bydliště.

Co se týče způsobilosti k právnímu jednání, článek 11 kapitoly 149 zákona o smlouvách stanoví, že osoba je způsobilá uzavírat smlouvy, je-li duševně zdravá a tato způsobilost jí není odepřena ze zákona. Tento zákon stanoví, že osoba v manželství se nepovažuje za neschopnou uzavírat smlouvy pouze z toho důvodu, že nedovršila věk osmnáct let.

3.4 Určení vztahu rodič – dítě, včetně osvojení

3.4.1 Určení vztahu rodič – dítě

Právní vztah mezi rodičem a dítětem, včetně rodičovské zodpovědnosti, výživného a komunikace, se jsou upraveny v kyperském právu, zejména zákonem o vztahu mezi rodiči a dětmi (zákon č. 216/90).

Nařízení (ES) č. 2201/2003 (Brusel IIa) a nařízení (ES) č. 4/2009 a Haagská úmluva z roku 1996 o pravomoci orgánů, použitelném právu, uznávání, výkonu a spolupráci ve věcech rodičovské zodpovědnosti a opatření k ochraně dětí se taktéž uplatňují, pokud jde o záležitosti, na které se vztahují.

3.4.2 Osvojení

Pokud řízení o osvojení probíhá před kyperskými soudy, použije se kyperské právo bez ohledu na to, zda má osvojení přeshraniční prvek.

3.5 Manželství, nesezdané soužití, registrované partnerství, rozvod, rozluka, vyživovací povinnost

3.5.1 Manželství

Záležitosti týkající se uzavření a zrušení manželství na Kypru upravuje zákon o rodině z roku 2003 (zákon č. 104(I)/2003). Tyto záležitosti jsou taktéž předmětem úmluvy OSN o souhlasu k manželství, nejnižším věku pro uzavření manželství a registraci manželství, jak je ratifikována v Kyperské republice zákonem č. 16(III)/2003.

3.5.2 Nesezdané soužití a registrované partnerství

3.5.3 Rozvod a rozluka

Záležitosti týkající se rozvodu jsou upravené v článku 111 Ústavy a v zákoně o pokusu o smíření a duchovním rozvedení manželství z roku 1990 (zákon č. 22/1990) v souvislosti s církevními sňatky a v zákoně o manželství (zákon č. 104(I)/2003).

Haagská úmluva o uznávání rozvodů a zrušení manželského soužití z roku 1971, jak byla ratifikována Kyperskou republikou zákonem č. 14(III)1983, se použije v záležitostech týkajících se uznávání rozvodů a rozluk.

3.5.4 Vyživovací povinnost

Vyživovací povinnost

Podle zákona o majetkových poměrech v manželství (zákon č. 232/1991), ve znění pozdějších předpisů:

Pokud manželé přestanou žít spolu, soud může na žádost jednoho z manželů vydat rozhodnutí o vyživovací povinnosti, v kterém uloží druhému manželovi povinnost platit výživné manželovi, který žádá o výživné.

Vyživovací povinnost mezi bývalými manželi se uplatňuje, pokud si jeden z nich není schopen zajistit sám živobytí z vlastního příjmu nebo majetku, a:

- a) pokud po ukončení rozvodu nebo po uplynutí níže uvedených lhůt jeho věk nebo zdravotní stav takový, že není schopen začít vykonávat nebo nadále vykonávat povolání, kterým by si zajistil živobytí;
- b) pokud má ve své péči nezletilé dítě nebo dospělé dítě nebo jinou závislou osobu, která se o sebe není schopna starat z důvodu tělesného nebo duševního postižení, a osoba, která žádá o výživné, si z toho důvodu nemůže nalézt vhodné zaměstnání;
- c) nemůže najít stabilní a vhodné zaměstnání nebo potřebuje odbornou přípravu, která nebude trvat déle než tři roky od ukončení rozvodu;
- d) v jakémkoli jiném případě v případě, že je poskytnutí výživného do ukončení rozvodu nevyhnutelné z důvodu spravedlnosti.

Výživné může být zamítnuto nebo sníženo ze závažných důvodů, a to zejména pokud manželství trvalo krátce nebo pokud manžel, který by mohl mít nárok na výživné, je za rozvod nebo ukončení soužití zodpovědný, nebo pokud si tento manžel svoji chudobu způsobil vlastní vinou.

Nárok na výživné by měl taktéž skončit nebo by měl být soudní usnesení nařizující vyživovací povinnost odpovídajícím způsobem upravit, pokud to vyžadují okolnosti.

Vyživovací povinnost k nezletilému dítěti

Podle zákona o vztahu mezi rodiči a dětmi (zákon č. 216/90) spočívá vyživovací povinnost k nezletilému dítěti na rodičích společně podle jejich finančních prostředků. Výše uvedená rodičovská povinnost může trvat na základě rozhodnutí nebo soudního smíru i poté, co dítě dosáhne dospělosti, je-li to odůvodněno výjimečnými okolnostmi (např. dítě je prohlášeno za nezpůsobilé k právním úkonům nebo postižené, nebo slouží u národní gardy, nebo navštěvuje kurzy ve vzdělávací instituci nebo odborné škole).

Nárok nezletilého dítěte na výživné od rodičů přetrvává, i pokud vlastní nějaký majetek.

3.6 Majetkové poměry v manželství

Uplatňuje se článek 13 zákona č. 232/1991, přičemž základním pravidlem je to, že manželství nemění autonomii manželů ve vztahu k majetku. Článek 14 zákona však umožňuje jednomu z manželů vznést nárok na majetek druhého manžela v případě rozvedení nebo zrušení manželství, a to za předpokladu, že manžel, který nárok vznáší, jakýmkoli způsobem přispěl ke zvýšení hodnoty majetku druhého manžela. Strana, která uplatňuje nárok, může na základě žaloby požádat o to, aby jí byla vyplacena část, o kterou se zvýšila hodnota majetku v důsledku jejího příspěvku.

Za příspěvek jednoho z manželů, který zvýšil hodnotu majetku druhého manžela, se považuje jedna třetina ze zvýšené hodnoty majetku, není-li prokázán nižší nebo vyšší příspěvek.

Zvýšení hodnoty majetku manželů nezahrnuje to, co manželé získali v rámci daru, dědictví, odkazu nebo jiného obdarování.

3.7 Závěti a dědictví

Dědění a všechny záležitosti týkající se dědictví, s výjimkou formuláře, který se používá k sepsání a odvolání závěti, upravuje nařízení (EU) č. 650/2012 o příslušnosti, rozhodném právu, uznávání a výkonu rozhodnutí a přijímání a výkonu veřejných listin v dědických věcech a o vytvoření evropského dědického osvědčení.

V souladu s článkem 22 výše uvedeného nařízení si může osoba za rozhodné právo, kterým se bude spravovat její dědění, zvolit právo státu, jehož státní příslušnost má v době rozhodování nebo v době smrti. Volba rozhodného práva se uskuteční výslovným prohlášením.

Byla-li sepsána závěť, použije se Haagská úmluva z 5. října 1961 o střetu zákonů týkajících se formy pořízení pro případ smrti. V souladu s článkem 1 Úmluvy bude závěť platná, co se týče formy, pokud její forma je v souladu s místním právem podle:

- místa, kde ji zůstavitel vyhotovil, nebo
- státní příslušnosti zůstavitele, a to buď v době, kdy závěť vyhotovil nebo v době jeho smrti, nebo
- místa, kde měl zůstavitel své bydliště nebo obvyklé bydliště buď v době, kdy závěť vyhotovil, nebo v době jeho smrti, nebo
- místa, kde se nachází nemovitost, které se závěť dotýká.

3.8 Věcná práva

Na vztahy vytvářející závazky, které souvisí s nemovitostmi, se uplatňuje nařízení (ES) č. 593/2008 (Řím I), v kterém je stanoveno, že se smlouva řídí právem zvoleným stranami. V případě, že právo nebylo zvoleno, použije se článek 4 nařízení, který výslovně stanoví rozhodné právo pro každý případ. Co se týče smluv týkajících se věcných práv, v souladu s judikaturou kyperských soudů soud uplatní jurisdikci země, v níž se nemovitost nachází (*lex situs*).

3.9 Insolvence

Rozhodné právo se určí podle nařízení (ES) č. 1346/2000 o úpadkovém řízení. Je to právo státu, na jehož území je toto řízení zahájeno.

Poslední aktualizace: 21/09/2020

Za originální verzi stránky (v jazyce daného členského státu) odpovídá příslušné kontaktní místo Evropské soudní sítě. Příklad pořídily útvary Evropské komise. Je možné, že změny, které v originální verzi případně provedly orgány daného členského státu, nebyly ještě do překladů zapracovány. ESS-O ani Evropská komise neodpovídá ani neručí za informace a data, které tento dokument obsahuje či na které odkazuje. Předpisy v oblasti autorských práv členských států odpovědných za tuto stránku naleznete v právním oznámení.

Které právo se použije? - Litva

1 Zdroje platných norem

1.1 Vnitrostátní normy

Kapitola II, část I, hlava první občanského zákoníku Litevské republiky

Nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 593/2008 ze dne 17. června 2008 o právu rozhodném pro smluvní závazkové vztahy (Řím I)

Nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 864/2007 ze dne 11. července 2007 o právu rozhodném pro mimosmluvní závazkové vztahy (Řím II)

Nařízení Rady (EU) č. 1259/2010 ze dne 20. prosince 2010, kterým se provádí posílená spolupráce v oblasti rozhodného práva pro rozvod a rozluku.

1.2 Vícestranné mezinárodní úmluvy

Haagská úmluva ze dne 5. října 1961 o právu použitelném na formu závětí.

Haagská úmluva ze dne 5. října 1961 o pravomoci orgánů a použitelném právu při ochraně nezletilých.

Haagská úmluva ze dne 4. května 1971 o právu použitelném na dopravní nehody.

Haagská úmluva ze dne 2. října 1973 o právu rozhodném pro vyživovací povinnosti.

Úmluva o právu rozhodném pro smluvní závazkové vztahy otevřená k podpisu v Římě dne 19. června 1980.

Haagská úmluva ze dne 19. října 1996 o pravomoci orgánů, použitelném právu, uznávání, výkonu a spolupráci ve věcech rodičovské zodpovědnosti a opatření k ochraně dětí.

 Úmluva ze dne 30. října 2007 o příslušnosti a uznávání a výkonu soudních rozhodnutí v občanských a obchodních věcech (nová Luganská úmluva).

1.3 Hlavní dvoustranné úmluvy

 Dohoda mezi Litevskou republikou a Arménskou republikou o právní pomoci a právních vztazích v občanských, rodinných a trestních věcech.

 Dohoda mezi Litevskou republikou a Ázerbájdžánskou republikou o právní pomoci a právních vztazích v občanských, rodinných a trestních věcech.

 Dohoda mezi Litevskou republikou a Uzbekistánskou republikou o právní pomoci a právních vztazích v občanských, rodinných a trestních věcech.

 Dohoda mezi Litevskou republikou a Kazachstánskou republikou o právní pomoci a právních vztazích v občanských, rodinných a trestních věcech.

 Protokol k Dohodě mezi Litevskou republikou a Kazachstánskou republikou o právní pomoci a právních vztazích v občanských, rodinných a trestních věcech.

 Dohoda mezi Litevskou republikou a Ukrajinou o právní pomoci a právních vztazích v občanských, rodinných a trestních věcech.

 Dohoda mezi Litevskou republikou a Moldavskou republikou o právní pomoci a právních vztazích v občanských, rodinných a trestních věcech.

 Dohoda mezi Litevskou republikou a Polskou republikou o právní pomoci a právních vztazích v občanských, rodinných a trestních věcech.

 Dohoda mezi Litevskou republikou, Estonskou republikou a Lotyšskou republikou o právní pomoci a právních vztazích.

 Dohoda mezi Litevskou republikou a Běloruskou republikou o právní pomoci a právních vztazích v občanských, rodinných a trestních věcech.

 Dohoda mezi Litevskou republikou a Čínskou lidovou republikou o právní pomoci v občanských a trestních věcech.

 Dohoda mezi Litevskou republikou a Ruskou federací o právní pomoci a právních vztazích v občanských, rodinných a trestních věcech.

 Dohoda mezi Litevskou republikou a Tureckou republikou o právní a justiční spolupráci v obchodních a občanských věcech.

2 Uplatňování kolizních norem

2.1 Povinnost soudce uplatnit kolizní normy z vlastní iniciativy

V souladu s čl. 33 odst. 1 zákona Litevské republiky o soudech se při projednávání případů soudy řídí Ústavou Litevské republiky, zákony, mezinárodními dohodami, jejichž stranou je Litevská republika, usneseními vlády a dalšími právními akty platnými v Litevské republice, které nejsou v rozporu s právními předpisy. V souladu s čl. 1.10 odst. 1 občanského zákoníku Litevské republiky se na občanskoprávní vztahy vztahuje zahraniční právo, pokud je tak stanoveno mezinárodními dohodami, kterých je Litevská republika stranou, dohodami mezi stranami nebo právními předpisy Litevské republiky.

2.2 Zpětný odkaz

V souladu s článkem 1.14 občanského zákoníku Litevské republiky platí, že pokud příslušné zahraniční právo stanoví zpětný odkaz na právo Litevské republiky, použije se právo Litevské republiky pouze v případech stanovených tímto zákoníkem nebo v cizím právu. Pokud příslušné zahraniční právo stanoví, že je třeba obrátit se na právo třetího státu, použije se právo třetího státu pouze v případech stanovených tímto zákoníkem nebo právem třetího státu. Pokud při určování občanskoprávního stavu osoby odkazuje příslušné zahraniční právo zpět na právo Litevské republiky, použije se právo Litevské

republiky. Tato pravidla se nepoužijí v případech, kdy si strany transakce zvolily rozhodné právo, včetně určení rozhodného práva pro formu transakce a rozhodného práva pro mimosmluvní závazky. Vyžadují-li pravidla mezinárodního práva soukromého použití mezinárodní smlouvy / úmluvy, řídí se otázky zpětného odkazu a dalšího odkazu na právo třetího státu ustanoveními příslušné mezinárodní smlouvy / úmluvy.

2.3 Změna kolizního kritéria

Občanský zákoník Litevské republiky v tomto ohledu nestanoví žádné obecné pravidlo.

2.4 Výjimky z obvyklého uplatňování kolizních norem

V souladu s článkem 1.11 občanského zákoníku Litevské republiky se pravidla cizího práva nepoužijí, pokud by jejich použití bylo v rozporu s veřejným pořádkem stanoveným Ústavou Litevské republiky a jinými zákony. V takových případech se použijí občanské zákony Litevské republiky. Kogentní právní předpisy Litevské republiky nebo jiného státu, se kterým je spor nejtěsněji spojen, platí bez ohledu na to, že si strany dohodou zvolily jiné zahraniční právo. Při rozhodování o těchto záležitostech musí soud vzít v úvahu povahu a cíle těchto pravidel a důsledky jejich použití nebo nepoužití. Zahraniční právo použitelné podle tohoto zákoníku nemusí být uplatněno, pokud s ohledem na všechny okolnosti věci nemá toto právo jasnou souvislost s věcí nebo její částí, ale věc spíše souvisí s právem jiného státu. Toto pravidlo se nepoužije, pokud bylo rozhodné právo zvoleno dohodou mezi stranami transakce.

2.5 Zjištění cizího práva

V souladu s článkem 1.12 občanského zákoníku Litevské republiky se v případech uvedených v [§ mezinárodních dohodách nebo zákonech](#) Litevské republiky zahraniční právo uplatňuje, vykládá a jeho obsah zjišťuje soud z moci úřední (z vlastního podnětu). Pokud je použití zahraničního práva stanoveno dohodou mezi stranami, veškerá zjištění týkající se obsahu použitého zahraničního práva, s přihlédnutím k oficiálnímu výkladu tohoto práva, jeho použití v praxi a doktríně cizího státu, by měla být poskytnuta stranou spoléhající se na zahraniční právo. Na žádost strany sporu může soud při shromažďování informací o platném zahraničním právu poskytnout pomoc. Pokud soud nebo strana spoléhající se na zahraniční právo tyto povinnosti nesplní, použije se právo Litevské republiky. Ve výjimečných případech, kdy je nutné přijmout naléhavá předběžná opatření na ochranu práv jednotlivce nebo jeho majetku až do určení rozhodného práva pro spor a jeho obsah, může soud vyřešit naléhavé záležitosti uplatněním práva Litevské republiky.

3 Kolizní pravidla

3.1 Smluvní závazky a právní akty

V souladu s článkem 1.37 občanského zákoníku Litevské republiky se smluvní závazky řídí právem zvoleným dohodou mezi stranami závazku. Taková dohoda mezi stranami může být stanovena na základě podmínek smlouvy uzavřené mezi stranami nebo může být odvozena ze skutkových okolností případu. Smluvní strany si mohou po vzájemné dohodě zvolit právo konkrétní země, které se bude vztahovat na celou smlouvu nebo její část či části. Strany mohou kdykoli po vzájemné dohodě nahradit dříve zvolené právo použitelné na smluvní závazek jiným právem. Změna rozhodného práva má zpětný účinek, ale nelze se jí dovolávat vůči třetím stranám a nečiní smlouvu neúčinnou. Skutečnost, že si strany po vzájemné dohodě zvolily, že se na smlouvu uplatní zahraniční právo, nepředstavuje důvod pro odmítnutí použití kogentních norem právních předpisů Litevské republiky nebo jiného státu, které strany nemohou dohodou měnit nebo se jejich uplatnění vzdát.

Pokud si strany nezvolí rozhodné právo, použije se právo státu, s nímž je smluvní závazek nejtěsněji provázán. V takovém případě se předpokládá, že státem, který je nejvíce dotčen závazkem ze smlouvy, je stát, na jehož území se nacházejí:

- 1) bydliště nebo ústřední správa strany, která je povinna plnit závazek, který je pro smlouvu nejcharakterističtější. Pokud je závazek více spojen s právem státu, ve kterém se nachází místo podnikání účastníka závazku, použije se právo tohoto státu;
- 2) umístění nemovitosti, pokud předmětem smlouvy je právo k nemovitosti nebo právo k užívání nemovitosti;
- 3) hlavní místo podnikání dopravce v době uzavření smlouvy o přepravě, pokud byl náklad naložen nebo se sídlo odesílatele nebo místo odeslání nákladu nachází ve stejném státě jako hlavní místo podnikání dopravce.

Posledně uvedené ustanovení se nepoužije, pokud nelze určit místo plnění závazku, který je pro smlouvu nejcharakterističtější, a nelze se dovolávat domněnek stanovených v uvedeném odstavci, protože z okolností případu vyplývá, že smlouva je těsněji provázána s jiným státem.

Pojistné smlouvy se řídí právem státu, v němž má pojistitel bydliště, nebo v případě pojištění nemovitostí právem státu, ve kterém se nemovitost nachází. Rozhodčí smlouva se řídí právem, kterým se řídí hlavní smlouva, nebo není-li to možné, právem místa, kde byla rozhodčí smlouva uzavřena, nebo není-li možné určit místo uzavření, právem státu místa, kde se koná rozhodčí řízení.

Smlouvy uzavřené na burze nebo v aukci se řídí právem státu burzy nebo aukce.

V souladu s článkem 1.39 občanského zákoníku Litevské republiky právo smluvních stran zvolit si rozhodné právo pro smluvní závazek podle článku 1.37 občanského zákoníku nevyklučuje ani neomezuje právo spotřebitele hájit jeho zájmy prostředky a opravnými prostředky stanovenými právními předpisy státu jeho obvyklého bydliště, pokud:

- 1) spotřebitelská smlouva byla uzavřena v zemi jeho obvyklého bydliště na základě zvláštní nabídky nebo reklamy v této zemi;
- 2) druhá smluvní strana přiměla spotřebitele, aby za účelem uzavření smlouvy vycestoval do zahraničí;
- 3) druhá strana nebo její zástupce obdržel objednávku od spotřebitele ve státě jeho obvyklého bydliště.

Pokud si smluvní strany spotřebitelské smlouvy nezvolily rozhodné právo, použije se právo státu obvyklého bydliště spotřebitele. Ustanovení tohoto článku se nepoužijí na smlouvy o přepravě ani na smlouvy o službách, kde jsou služby poskytovány pouze spotřebiteli v jiné zemi než v Litevské republice.

V souladu s článkem 1.38 občanského zákoníku Litevské republiky se rozhodné právo pro formu transakce stanoví v souladu s ustanoveními čl. 1.37 odst. 1 zákoníku. Pokud si strany transakce po vzájemné dohodě nezvolí rozhodné právo, řídí se forma transakce právem místa transakce. Smlouva uzavřená mezi stranami se sídlem v různých státech je rovněž platná, pokud její forma splňuje právní požadavky platné pro formu takové transakce alespoň v jednom z těchto států. Forma transakcí týkajících se jakéhokoli nemovitého majetku nebo práv k němu musí splňovat požadavky práva státu, ve kterém se nemovitý majetek nachází. Forma spotřebitelských smluv se řídí právem obvyklého bydliště spotřebitele.

V souladu s článkem 1.40 občanského zákoníku Litevské republiky se forma plné moci řídí právem státu, ve kterém je vystavena. Lhůta platnosti plné moci, není-li v plné moci stanovena, práva a povinnosti zmocněnce, odpovědnost zmocnitelce a zmocněnce vůči sobě navzájem a jejich odpovědnost vůči třetím osobám se řídí právem státu, ve kterém zmocněnec působí.

V souladu s článkem 1.41 občanského zákoníku Litevské republiky se darovací smlouvy řídí právem státu obvyklého bydliště nebo místa podnikání dárce, s výjimkou darovacích smluv, jejichž předmětem je nemovitý majetek, pro který se použije právo místa, kde je nemovitost umístěna. Darovací smlouva nemůže být prohlášena za neplatnou, pokud její forma splňuje požadavky práva místa uzavření darovací smlouvy nebo státu obvyklého bydliště nebo místa podnikání dárce.

V souladu s článkem 1.42 občanského zákoníku Litevské republiky se vztahy spojené s možností postoupit pohledávku a s převodem dluhu řídí právem zvoleným dohodou mezi stranami. Právo zvolené stranami nelze proti dlužníkům v souvislosti s postoupením pohledávky uplatnit, ledaže by byl získán jejich souhlas s výběrem práva. Pokud si strany rozhodné právo nezvolily, na vztah spojený s postoupením pohledávky a převodem dluhu se použije právo upravující závazek, z kterého tato pohledávka nebo dluh vzešly. Forma postoupení pohledávky nebo převodu dluhu se řídí právem rozhodným pro postoupení pohledávky nebo převod dluhu.

Rovněž platí pravidla nařízení Řím I.

3.2 Mimosmluvní závazky

V souladu s článkem 1.43 občanského zákoníku Litevské republiky se práva a povinnosti stran na základě závazků vyplývajících ze způsobené škody řídí na základě volby poškozeného právem státu, ve kterém došlo k činu nebo jiným okolnostem, které vedly ke škodě, nebo právem státu, ve kterém ke škodě došlo. Není-li možné určit stát, ve kterém k činu nebo k jiným okolnostem, které vedly ke škodě, došlo nebo ve kterém došlo ke škodě, použije se právo státu, s nímž je nejtěsněji provázána žaloba na náhradu škody. Po vzniku škody se strany mohou dohodnout, že náhrada škody se bude řídit právem státu soudu, který případ projednává. Pokud mají obě strany obvyklé bydliště ve stejném státě, řídí se otázka náhrady škody právem tohoto státu.

Povinnosti vyplývající ze škody způsobené vadnými výrobky se řídí právem státu, ve kterém ke škodě došlo, pokud se v tomto státě nachází obvyklé bydliště poškozeného nebo místo podnikání osoby odpovědné za škodu anebo poškozený tento výrobek v tomto státě zakoupil. Pokud se místo podnikání osoby odpovědné za škodu nachází nebo pokud poškozený koupil výrobek ve státě obvyklého bydliště poškozeného, použije se právo státu obvyklého bydliště poškozeného. Nelze-li rozhodně právo určit na základě kritérií stanovených v tomto odstavci, použije se právo státu místa podnikání osoby odpovědné za škodu, ledaže by žadatel opíral svůj nárok o právo státu, ve kterém došlo ke škodě.

Rozhodné právo pro závazky vzniklé v souvislosti se škodou určuje podmínky občanskoprávní odpovědnosti, její rozsah, odpovědnou osobu a podmínky pro osvobození od občanskoprávní odpovědnosti.

V souladu s článkem 1.44 občanského zákoníku Litevské republiky je rozhodné právo pro nároky na náhradu škody způsobené v době nehody stanoveno v souladu s Haagskou úmluvou o právu použitelném na dopravní nehody.

V souladu s článkem 1.45 občanského zákoníku Litevské republiky se nároky na náhradu škody způsobené na nemajetkových právech osob hromadnými sdělovacími prostředky řídí podle volby poškozeného právem státu, ve kterém se nachází obvyklé bydliště nebo místo podnikání poškozeného nebo ve kterém došlo ke škodě, nebo podle práva státu obvyklého bydliště nebo místa podnikání osoby, která škodu způsobila. Právo na reakci (popření) se řídí právem státu, ve kterém byla dotyčná publikace vydána nebo ve kterém bylo vysíláno příslušné rozhlasové nebo televizní vysílání.

V souladu s článkem 1.46 občanského zákoníku Litevské republiky se nároky na náhradu škody způsobené nekalou soutěží řídí právem státu, na jehož trhu došlo k nepříznivým účinkům nekalé soutěže. Pokud nekalá soutěž ovlivnila pouze zájmy určité osoby, rozhodným právem je právo státu, ve kterém se nachází místo podnikání poškozeného.

Rovněž se použijí pravidla v nařízení Řím II.

3.3 Osobní stav, jeho aspekty související s občanským stavem (jméno, bydliště, způsobilost k právům a právním úkonům)

V souladu s článkem 1.15 občanského zákoníku Litevské republiky mají cizí občané v Litevské republice stejnou občanskoprávní způsobilost k právům a k právním úkonům jako občané Litevské republiky. Výjimky z tohoto pravidla mohou být stanoveny zákony Litevské republiky. Čas narození nebo úmrtí cizích státních příslušníků je určen právem státu jejich obvyklého bydliště (článek 2.12 zákoníku) v době narození nebo smrti. Osoby bez státní příslušnosti v Litevské republice mají stejnou občanskoprávní způsobilost k právům a k právním úkonům jako občané Litevské republiky. Jednotlivé výjimky z tohoto pravidla mohou být stanoveny právními předpisy Litevské republiky. Čas narození nebo úmrtí osob bez státní příslušnosti je určen právem státu jejich obvyklého bydliště v době narození nebo úmrtí.

Podle článku 1.16 občanského zákoníku Litevské republiky je občanskoprávní způsobilost cizích státních příslušníků a osob bez státní příslušnosti stanovena právem státu jejich obvyklého bydliště. Pokud tyto osoby nemají obvyklé bydliště nebo je nelze určit s jistotou, určuje se jejich způsobilost k právům a právním úkonům v souladu s právem státu, v němž dotyčnou transakci uzavřely. Pokud osoba žije ve více než jednom státě, platí právo státu, s nímž je osoba nejtěsněji provázána. Cizí státní příslušníci a osoby bez státní příslušnosti, kteří mají trvalé bydliště v Litevské republice, mohou být v souladu s postupem stanoveným právními předpisy republiky Litvy v určitých oblastech uznáni za nezpůsobilé nebo za osoby mající omezenou způsobilost k právům a právním úkonům nebo jim může být při rozhodování poskytována pomoc. Změna obvyklého bydliště nemá žádný vliv na způsobilost k právům a právním úkonům, pokud byla tato způsobilost nabyta již před změnou obvyklého bydliště.

V souladu s článkem 1.17 občanského zákoníku Litevské republiky se osoba nemůže dovolávat nezpůsobilosti podle práva státu svého obvyklého bydliště, pokud byla způsobilá k právům a právním úkonům podle práva státu, ve kterém byla transakce uzavřena, ledaže by druhá strana transakce věděla nebo měla vědět o nezpůsobilosti této osoby podle práva státu jejího obvyklého bydliště. Tato ustanovení se nevztahují na rodinné a dědické právo ani na věcná práva.

Podle článku 1.18 občanského zákoníku Litevské republiky jsou cizí státní příslušníci a osoby bez státní příslušnosti uznáni za pohřešované nebo prohlášeni za mrtvé v souladu s právem státu jejich posledního známého obvyklého bydliště.

3.4 Určení vztahu rodič – dítě, včetně osvojení

3.4.1 Určení vztahu rodič – dítě

Rodičovství dítěte (uznání, určení nebo zpochybnění otcovství nebo mateřství) se stanoví buď v souladu s právem státu, jehož občanství získalo dítě při jeho narození, nebo podle práva státu uznaného jako místo obvyklého bydliště dítěte při jeho narození, nebo podle práva státu obvyklého bydliště jednoho z rodičů dítěte nebo státu, jehož je rodič státním příslušníkem v době narození dítěte, podle toho, co je pro dítě příznivější. Důsledky uznání rodičovství dítěte jsou určeny právem státu, v němž má dítě obvyklé bydliště. Způsobilost otce (matky) dítěte uznat otcovství (mateřství) je dána právem státu, ve kterém má v době uznání otcovství (mateřství) své obvyklé bydliště. Forma uznání otcovství (mateřství) se řídí právem místa uznání otcovství (mateřství) nebo právem státu obvyklého bydliště dítěte (článek 1.31 občanského zákoníku). Osobní a majetkové vztahy mezi dětmi a rodiči se řídí právem státu obvyklého bydliště dítěte. Pokud ani jeden z rodičů dítěte nemá obvyklé bydliště ve státě obvyklého bydliště dítěte a dítě a oba jeho rodiče jsou státními příslušníky stejného státu, použije se právo státu, jehož jsou státními příslušníky (článek 1.32 občanského zákoníku).

3.4.2 Osvojení

Vztahy související s osvojením se řídí právem státu obvyklého bydliště dítěte. Pokud je zřejmé, že osvojení podle práva státu obvyklého bydliště dítěte, které má být osvojeno, nebude mít za následek uznání osvojení ve státě obvyklého bydliště nebo státní příslušnosti adoptivního rodiče (rodičů), může k tomuto osvojení dojít podle práva těchto států za předpokladu, že by to nebylo v rozporu s nejlepším zájmem dítěte. Pokud není jasné, zda bude osvojení uznáno v jiném státě, je osvojení zakázáno. Vztahy mezi osvojeným dítětem, jeho osvojitelem (osvojiteli) a jejich příbuznými se řídí právem státu obvyklého bydliště osvojitele (osvojitelů) (článek 1.33 občanského zákoníku).

3.5 Manželství, nesezdané sožití, registrované partnerství, rozvod, rozluka, výživovací povinnost

3.5.1 Manželství

Způsobilost uzavřít manželství a další podmínky manželství jsou stanoveny právem Litevské republiky. Manželství by mělo být registrováno u matričních orgánů Litevské republiky, pokud alespoň jeden z manželů má v Litvě obvyklé bydliště nebo alespoň jeden z nich je v době uzavření manželství státním příslušníkem Litevské republiky. Způsobilost uzavřít manželství a další podmínky manželství cizích státních příslušníků a osob bez státní příslušnosti, které nemají obvyklé bydliště v Litevské republice, mohou být stanoveny právem státu obvyklého bydliště obou osob, které chtějí manželství uzavřít, za předpokladu, že manželství bude uznáno ve státě obvyklého bydliště alespoň jedné z osob, které chtějí manželství uzavřít. Manželství uzavřené podle práva cizího státu je v Litevské republice uznáno, s výjimkou případů, kdy oba manželé, kteří mají obvyklé bydliště v Litevské republice, uzavírali manželství v cizím státě s cílem vyhnout se zrušení manželství v souladu s právními předpisy Litevské republiky (článek 1.25 občanského zákoníku). Postup uzavření

manželství je dán právem státu, ve kterém je manželství uzavíráno. Manželství je rovněž uznáno za platné, pokud je postup, kterým bylo uzavřeno, v souladu s požadavky práva státu obvyklého bydliště nebo státní příslušnosti alespoň jednoho z manželů v době uzavření manželství (článek 1.26 občanského zákoníku). Osobní vztahy mezi manželi se řídí právem státu jejich obvyklého bydliště. Pokud mají manželé obvyklé bydliště v různých státech, řídí se jejich osobní vztahy právem státu jejich posledního společného obvyklého bydliště. Pokud manželé neměli společné obvyklé bydliště, použije se právo státu, s nímž mají manželé nejtěsnější osobní vztahy. Není-li možné určit, se kterým státem mají manželé nejtěsnější osobní vztahy, použije se právo státu, v němž bylo manželství uzavřeno (článek 1.27 občanského zákoníku).

3.5.2 Nesezdané soužití a registrované partnerství

Není upraveno.

3.5.3 Rozvod a rozluka

V souladu s článkem 1.29 občanského zákoníku se rozluka a rozvod řídí právem obvyklého bydliště manželů. Nemají-li manželé společné obvyklé bydliště, použije se právo státu jejich posledního společného obvyklého bydliště, nebo není-li to možné, právo státu soudu, který věc posuzuje. Pokud právní předpisy státu, jehož jsou oba manželé státními příslušníky, rozvod zakazují nebo stanoví zvláštní podmínky rozvodu, může být manželství zrušeno v souladu s právními předpisy Litevské republiky, pokud je jeden z manželů rovněž státním příslušníkem Litevské republiky nebo má obvyklé bydliště v Litevské republice.

Rovněž se použijí pravidla nařízení Rady (EU) č. 1259/2010 ze dne 20. prosince 2010, kterým se provádí posílená spolupráce v oblasti rozhodného práva pro rozvod a rozluku (Řím III).

3.5.4 Vyživovací povinnost

Rozhodné právo pro vyživovací povinnost v rámci rodiny (výživné) se stanoví v souladu s Haagskou úmluvou ze dne 2. října 1973 o právu rozhodném pro vyživovací povinnosti (článek 1.36 občanského zákoníku).

Rovněž se použije Haagský protokol ze dne 23. listopadu 2007 o právu rozhodném pro vyživovací povinnosti.

3.6 Majetkové poměry v manželství

V souladu s článkem 1.28 občanského zákoníku se majetkové poměry mezi manželi řídí právem státu jejich obvyklého bydliště. Pokud mají manželé obvyklé bydliště v různých státech, použije se právo státu, jehož jsou oba manželé státními příslušníky. Pokud jsou manželé státními příslušníky různých států a nikdy neměli společné obvyklé bydliště, použije se právo státu, v němž bylo manželství uzavřeno. Smluvní úprava majetkových poměrů mezi manželi se řídí právem státu zvoleným dohodou mezi manželi. V tomto případě si manželé mohou zvolit právo státu současného nebo budoucího obvyklého bydliště nebo právo státu, ve kterém došlo k uzavření manželství nebo jehož je jeden z manželů státním příslušníkem. Dohoda mezi manželi o rozhodném právu se považuje za platnou, pokud splňuje požadavky práva státu, který si zvolili, nebo státu, ve kterém byla dohoda uzavřena. Platné právo zvolené dohodou lze proti třetím stranám uplatnit, pouze pokud si třetí strany této skutečnosti byly nebo měly být vědomy. Rozhodné právo zvolené dohodou mezi manželi lze použít k řešení sporu týkajícího se věcných práv k nemovitostem, pouze pokud jsou splněny podmínky pro zápis tohoto majetku a věcných práv k tomuto majetku do veřejného rejstříku ve státě, v němž se nemovitost nachází. Dohoda mezi manželi o změně majetkových poměrů mezi nimi se řídí právem státu obvyklého bydliště manželů v době takové změny. Pokud v době změny majetkových poměrů mezi manželi manželé žili v různých státech, použije se právo státu jejich posledního společného obvyklého bydliště, nebo pokud takové obvyklé bydliště neexistuje, právo, kterým se řídí majetkové poměry mezi manželi.

3.7 Závěti a dědictví

Způsobilost zůstavitele vypracovat, změnit nebo zrušit závěť se řídí právem státu, kde má zůstavitel obvyklé bydliště. Pokud osoba neměla obvyklé bydliště nebo jej nelze zjistit, určuje se způsobilost k vyhotovení závěti podle práva státu, ve kterém byla vyhotovena (článek 1.60 občanského zákoníku). Forma závěti, její změna nebo zrušení se řídí právem státu, ve kterém byly takové úkony učiněny. Závěť, její změna nebo zrušení se rovněž považují za platné, pokud forma těchto úkonů splňuje požadavky práva státu obvyklého bydliště zůstavitele nebo práva státu, jehož byl zůstavitel státním příslušníkem v době, kdy byly tyto úkony provedeny, nebo právem státu, v němž měl obvyklé bydliště v době, kdy byly tyto úkony provedeny, nebo státu, v němž došlo k jeho smrti. Závěť týkající se nemovitého majetku, jakož i změna nebo zrušení takové závěti, se považuje za platnou, pokud je její forma v souladu s právem státu, ve kterém se nemovitý majetek nachází (článek 1.61 občanského zákoníku). V souladu s článkem 1.62 občanského zákoníku se právo státu, v němž měl zesnulý v době své smrti obvyklé bydliště, vztahuje na jiná dědická práva než dědická práva týkající se nemovitého majetku. Dědické vztahy týkající se nemovitostí se řídí právem státu, ve kterém se nemovitost nachází. Pokud k dědictví došlo po smrti státního příslušníka Litevské republiky, zdědí jeho dědici, kteří mají bydliště v Litevské republice a mají nárok na vyhrazenou část pozůstalosti, bez ohledu na rozhodné právo, tuto část v souladu se zákonem Litevské republiky, s výjimkou nemovitého majetku. Pokud podle práva, které se uplatní na dědické vztahy, nelze majetek převést do cizího státu bez dalších dědiců a majetek se nachází v Litvě, převede se dotýčný majetek do vlastnictví Litevské republiky.

Rovněž se uplatní pravidla nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 650/2012 ze dne 4. července 2012 o příslušnosti, rozhodném právu, uznávání a výkonu rozhodnutí a přijímání a výkonu veřejných listin v dědických věcech a o vytvoření evropského dědického osvědčení.

3.8 Věcná práva

V souladu s článkem 1.48 občanského zákoníku se vlastnictví a další majetková práva k nemovitým a movitým věcem řídí právem státu, ve kterém se majetek nacházel v době změny jeho právního postavení. Majetek je uznán jako nemovitý nebo movitý podle práva státu, ve kterém se nachází. Úřední zápis vlastnických a jiných majetkových práv se řídí právem státu, ve kterém se nemovitost v době zápisu nachází. Vlastnictví nemovitosti nabyté vydržením se řídí právem státu, ve kterém se nemovitost nachází.

3.9 Insolvence

Poslední aktualizace: 05/11/2021

Za originální verzi stránky (v jazyce daného členského státu) odpovídá příslušné kontaktní místo Evropské soudní sítě. Překlad pořídily útvary Evropské komise. Je možné, že změny, které v originální verzi případně provedly orgány daného členského státu, nebyly ještě do překladů zapracovány. ESS-O ani Evropská komise neodpovídá ani neručí za informace a data, které tento dokument obsahuje či na které odkazuje. Předpisy v oblasti autorských práv členských států odpovědných za tuto stránku naleznete v právním oznámení.

Které právo se použije? - Lucembursko

1 Zdroje platných norem

1.1 Vnitrostátní normy

V Lucembursku neexistuje zákoník mezinárodního práva soukromého. Kolizní normy vnitrostátního práva jsou rozptýleny v různých právních předpisech a ve zvláštních zákonech. Tato oblast se do značné míry řídí vícestrannými mezinárodními úmluvami, jakož i evropskými nástroji sekundárního práva.

1.2 Vícestranné mezinárodní úmluvy

Velký počet kolizních norem vychází z vícestranných mezinárodních úmluv, jejichž je Lucembursko smluvní stranou. Většina z těchto úmluv byla vypracována v rámci Haagské konference mezinárodního práva soukromého.

Přehled těchto úmluv lze konzultovat na internetových stránkách [Haagské konference](#).

1.3 Hlavní dvoustranné úmluvy

Některé dvoustranné úmluvy obsahují kolizní normy. Podrobnosti viz internetové stránky [Legilux](#).

2 Uplatňování kolizních norem

2.1 Povinnost soudce uplatnit kolizní normy z vlastní iniciativy

Ve věcech osobního stavu uplatňuje soudce kolizní normy z vlastní iniciativy. Není tomu tak v případech, kdy si strany mohou volně stanovit práva, například ve věcech smluvního práva, neboť v těchto věcech si strany samy mohou vybrat rozhodné právo. V tomto případě uplatňuje soudce kolizní normy z vlastní iniciativy pouze tehdy, pokud se jedná o zjevné porušení zákona.

Pokud strany nepožádaly o uplatnění cizího práva, uplatní soud, kterému je věc předložena, automaticky svůj právní pořádek.

2.2 Zpětný odkaz

V Lucembursku přípouští judikatura v oblastech, které nejsou upraveny mezinárodní úmluvou či evropským právním předpisem, jež zpětný odkaz přímo vylučují, zpětný odkaz do určité míry. Pokud se v rámci zpětného odkazu v důsledku uplatnění kolizní normy určí právní pořádek konajícího soudu, tento zpětný odkaz je přípustný, ale tím jeho použití končí. Má se za to, že odkazuje zpět k hmotnému právu soudu, který věc projednává.

Zpětný odkaz je vyloučen ve věcech, v nichž si strany samy mohou vybrat rozhodné právo.

2.3 Změna kolizního kritéria

Ke změně kolizního kritéria dochází za podmínky, kdy se vlivem změny hraničního určovatele, podle něž se určuje rozhodné právo, uplatňují na jednu situaci postupně dva odlišné soudní systémy. Změna kolizního kritéria se definuje jako vývoj kolizní normy v průběhu času z důvodu pohybu hraničního určovatele v prostoru.

V Lucembursku se uplatní nové právní předpisy na budoucí účinky situace, která vznikla v minulosti s ohledem na účinky, jež přetrvávají. Nové právní předpisy, které určuje kolizní norma, se nicméně použijí, i pokud dojde ke změně situace, která vznikla podle starších právních předpisů určených jako rozhodné.

2.4 Výjimky z obvyklého uplatňování kolizních norem

Existují podmínky, za kterých musí soudce uplatnit své právní předpisy i přesto, že kolizní normy určují jako rozhodné jiné právní předpisy: nemožnost určit cizí právo,

v případě osob bez státní příslušnosti,

zahraniční právní předpisy nenabízejí řešení,

v případě přijetí naléhavých předběžných opatření,

pokud jsou zahraniční právní předpisy v rozporu s veřejným pořádkem státu konajícího soudu.

Pokud jsou ustanovení použitelná bezprostředně, uplatní soudce právo země soudu také v následujících případech:

procesní právo a právní předpisy o organizaci soudnictví,

právní ustanovení, kterými se řídí ochrana pracovníků a nájmy,

právní ochrana spotřebitelů,

konečně pokud strany sporu nechtějí uplatnit právo příslušného soudu za účelem, který zjevně vypadá jako podvodný, ve prospěch práva jiného státu, které bylo uměle určeno jako rozhodné, musí soudce toto právo odmítnout zohlednit a musí se vrátit k uplatnění svých právních předpisů.

2.5 Zjištění cizího práva

Vzhledem k tomu, že cizí právní předpisy představují pro lucemburského soudce skutkový stav, platí v zásadě, že ten, kdo se jich dovolává, je musí předložit. Přísluší stranám, a konkrétně té straně sporu, jejíž nároky by se měly řídit cizím právem, aby tyto právní předpisy předložila.

3 Kolizní pravidla

3.1 Smluvní závazky a právní akty

Smluvní závazky se v zásadě řídí vůlí smluvních stran za podmínky, že jsou dodrženy kogentní normy týkající se veřejného pořádku a obcházení zákona. V absenci volby stran se použijí ustanovení Římské úmluvy z roku 1980 a nařízení (ES) č. 593/2008 ze dne 17. června 2008. V tomto druhém případě uplatní soudce právo, které se objektivně jeví jako nejvhodnější.

3.2 Mimosmluvní závazky

Mimosmluvní závazky se v zásadě řídí právem místa, kde došlo ke skutečnosti vedoucí ke vzniku škody či závazku, pokud nemá k dané skutečnosti bližší vztah jiné právo či pokud se nepoužije mezinárodní úmluva.

3.3 Osobní stav, jeho aspekty související s občanským stavem (jméno, bydliště, způsobilost k právům a právním úkonům)

Osobní stav v zásadě podléhá vnitrostátnímu právnímu pořádku příslušné fyzické osoby, s výjimkou zvláštních kritérií závislejších od konkrétní situace, jako je obvyklé bydliště zainteresovaných stran, zejména dětí. Toto pravidlo se vztahuje i na tvoření, složení a podmínky změny příjmení, neboť se jedná o součást osobního stavu.

Obecnou způsobilost k právním úkonům a způsobilost vystupovat před soudem upravuje právo státu dotčené osoby. Aktivní legitimaci nicméně upravuje rozhodné právo, které se na tento nárok vztahuje, jelikož ovlivňuje podstatu práva. Ve smluvních věcech se toto pravidlo uplatňuje v omezené míře, pokud druhá smluvní strana v dobré víře neočekávala důvod nezpůsobilosti, který není znám ve státě, kde byl úkon učiněn. V tomto případě se dává přednost právnímu pořádku místa smluvního plnění před právem osoby.

3.4 Určení vztahu rodič – dítě, včetně osvojení

3.4.1 Určení vztahu rodič – dítě

V Lucembursku se ve věci určení legitimního rodičovství uplatní právo, kterým se řídí sňatek, tedy právo podle společné státní příslušnosti rodičů, případně právo státu jejich společného místa bydliště, případně právo konajícího soudu.

Vše, co souvisí s určením vztahu mezi rodičem a dítětem vzniklým mimo manželství se v zásadě řídí právem státu dítěte.

Co se týče povahy důkazů pro zjištění rodičovství, hmotněprávní podmínky pro uznání, lhůty k popření rodičovství a důvody na obranu proti žalobě, použije se právo státu dítěte.

3.4.2 Osvojení

– Podmínky pro osvojení

V zásadě platí, že v souladu s článkem 370 občanského zákoníku se podmínky, které musí splnit osvojitel, řídí právem státu osvojitele (osvojitelů).

V případě, že každý z manželů, kteří jsou osvojiteli, má jinou státní příslušnost, je rozhodným právem právo státu, kde mají manželé v době žádosti společné obvyklé bydliště. Avšak podmínky, které musí být splněny k tomu, aby dítě mohlo být osvojeno, se v zásadě řídí právem státu osvojení. Výjimkou z této zásady je skutečnost, kdy osvojením získává osvojenec státní příslušnost osvojitele. Podmínky v takovém případě upravuje právo státu osvojitele.

– Účinky osvojení

Účinky osvojení se řídí právem státu osvojitele (osvojitelů). V případě, že osvojení provádějí manželé, kteří mají různou státní příslušnost či bez státní příslušnosti, nebo pokud jeden z partnerů nemá státní příslušnost, použije se právo státu místa jejich společného obvyklého bydliště v době osvojení.

V případě, že k osvojení dochází v zahraničí, může vzniknout konflikt pravidel pro určení příslušnosti, která stanoví právo státu osvojitelů na straně jedné a právo státu osvojence na straně druhé. V takovém případě se osvojení považuje za platné, pokud byly dodrženy formální náležitosti podle práva státu, kde k osvojení došlo, a pokud proběhlo před orgány, které jsou k tomu podle tohoto práva příslušné.

3.5 Manželství, nesezdané soužití, registrované partnerství, rozvod, rozluka, vyživovací povinnost

3.5.1 Manželství

– Podmínky platnosti manželství

Formální podmínky se v zásadě řídí právními předpisy platnými v místě uzavření manželství.

Aby bylo manželství platné, musí být podle Haagské úmluvy ze dne 14. března 1978 o uzavírání a uznávání platnosti manželství dodrženy hmotněprávní podmínky stanovené vnitrostátním právem státu obou manželů. Vnitrostátní právní předpisy se určí na základě kolizních norem státu, kde dochází k uzavření manželství. Dále je třeba, za předpokladu, že minimálně jeden z manželů má státní příslušnost tohoto státu nebo zde má obvyklé bydliště, aby byly dodrženy hmotněprávní podmínky, které požadují právní předpisy státu uzavření manželství. Právní předpisy upravující podmínky platnosti manželství se použijí i na prohlášení manželství za neplatné.

V případě manželství uzavíraných v zahraničí platí domněnka platnosti, pokud je předložen oddací list vystavený podle formálních náležitostí stanovených právními předpisy v místě, kde došlo k uzavření manželství. Uznání manželství lze odepřít, pokud je manželství uzavřené v zahraničí zjevně v rozporu s vnitrostátním veřejným pořádkem Lucemburska.

– Účinky manželství

V případě, že manželé nemají stejnou státní příslušnost, řídí se účinky v Lucembursku v zásadě právními předpisy státu, kde mají manželé společné bydliště, tedy podle místa, kde se pár skutečně usadil.

3.5.2 Nesezdané soužití a registrované partnerství

Na nesezdané soužití se nevztahuje žádná zvláštní kolizní norma vzhledem k tomu, že podle lucemburského práva vztahy mezi osobami žijícím v nesezdaném soužití představují skutkový stav.

Na registrovaná partnerství uzavřená v Lucembursku se použije právo země konajícího soudu.

Partneři, kteří registrované partnerství uzavřeli v zahraničí, mohou být zapsáni do občanského rejstříku za podmínky, že oba partneři splňovali ke dni uzavření registrovaného partnerství v zahraničí podmínky, které stanoví článek 4. Jakmile je registrované partnerství uzavřené v zahraničí uznané v Lucembursku, vztahují se na něj stejné výhody jako na registrovaná partnerství uzavřená v Lucembursku.

3.5.3 Rozvod a rozluka

Pokud mají manželé stejnou státní příslušnost, řídí se rozvod a rozluka vnitrostátními právními předpisy státu manželů. V opačném případě se použije právo státu, kde mají skutečné společné bydliště. V případě, že nelze použít ani jedno z uvedených kritérií, použije se právo země konajícího soudu.

Tato pravidla se vztahují i na přípustnost rozvodu obecně, na jeho důvody, účinky a na dodatečná opatření.

3.5.4 Vyživovací povinnost

Podle článku 15 nařízení č. 4/2009 o vyživovacích povinnostech se právo rozhodné pro tyto otázky určuje v souladu s Haagským protokolem ze dne 23. listopadu 2007 o mezinárodním vymáhání výživného na děti a dalších druhů vyživovacích povinností vyplývajících z rodinných vztahů. Je uplatňována zásada práva státu místa obvyklého pobytu oprávněného, ale strany si mohou na základě společné dohody v již zahájeném řízení zvolit právo místa soudu nebo některé z následujících práv:

- a) právo státu, jehož státní příslušnost má jedna ze stran v okamžiku této volby;
- b) právo státu obvyklého pobytu jedné ze stran v okamžiku této volby;
- c) právo, které si strany zvolí jako rozhodné pro své majetkové vztahy nebo právo skutečně uplatňované na tyto vztahy;
- d) právo, které si strany zvolí jako rozhodné pro svůj rozvod nebo rozluku nebo právo skutečně uplatňované na tento rozvod nebo rozluku.

3.6 Majetkové poměry v manželství

Majetkové poměry v manželství se řídí vnitrostátním právem, které si budoucí manželé zvolí před uzavřením sňatku.

Pokud si v době uzavření manželství manželé nevybrali rozhodné právo, určuje se toto právo podle Haagské úmluvy ze dne 14. března 1978 o uzavírání a uznávání platnosti manželství.

Podle Haagské úmluvy ze dne 14. března 1978 si manželé mohou určit jenom jedno z těchto práv:

1. právo státu, jehož státní příslušnost má jeden z manželů v době tohoto určení;
2. vnitrostátní právo státu, na jehož území má jeden z manželů obvyklé bydliště v době tohoto určení;
3. vnitrostátní právo prvního státu, kde bude mít jeden z manželů po uzavření manželství nové obvyklé bydliště.

Takto zvolené právo se použije na veškerý jejich majetek.

Bez ohledu na to, zda manželé použili výběr podle výše uvedených bodů, mohou u nemovitostí či u některé z nich určit právo podle místa, kde se tyto nemovitosti nacházejí. Mohou se též rozhodnout, že na nemovitosti, které získají následně, se bude vztahovat právo místa, kde se budou nacházet.

V případě, že strany žádnou možnost nezvolí, musí soudce zjistit, jaká byla jejich implicitní volba. Platí presumpce vnitrostátního práva státu, na jehož území si manželé zřídili první obvyklé bydliště po uzavření sňatku.

V níže uvedených případech se však na majetkové poměry v manželství, podle Haagské úmluvy ze dne 14. března 1978, vztahuje vnitrostátní právo státu, jehož mají oba manželé státní příslušnost:

1. jestliže tento stát provedl prohlášení podle článku 5 a jeho účinky nejsou vyloučeny druhým pododstavcem tohoto článku;
2. jestliže tento stát není smluvní stranou úmluvy, pokud je podle jeho mezinárodního práva soukromého rozhodným jeho vnitrostátní právo a pokud si manželé zřídili první obvyklé bydliště po uzavření sňatku:

a) ve státě, který provedl prohlášení podle článku 5,
nebo

b) ve státě, který není smluvní stranou úmluvy a jehož mezinárodní právo soukromé též stanoví použití vlastního vnitrostátního práva;

3. pokud si manželé nezřídí své první obvyklé bydliště po uzavření sňatku na území stejného státu.

V případě, že manželé nemají obvyklé bydliště na území stejného státu a nemají stejnou státní příslušnost, řídí se jejich majetkové poměry v manželství vnitrostátním právem státu, k němuž mají s přihlédnutím ke všem okolnostem nejužší vztah.

Rozhodné právo je možné svobodně změnit do míry, kterou stanoví nově zvolené právo.

3.7 Závěti a dědictví

Na dědická řízení zahájená počínaje 17. srpnem 2015 se vztahují ustanovení nařízení (EU) č. 650/2012 ze dne 4. července 2012. Článek 21 tohoto nařízení označuje jako rozhodné právo pro dědění jako celek právo státu, ve kterém měl zůstavitel svůj obvyklý pobyt v době smrti.

Dědická řízení zahájená před 17. srpnem 2015 se i nadále řídí lucemburskými kolizními normami.

– Dědění ze zákona

Dědictví je v Lucembursku rozděleno do několika skupin: skupina týkající se movitých věcí a jedna nebo více skupin týkající se nemovitostí. Pro zjištění, zda je dané jmění movité či nemovité, se použije právo země konajícího soudu.

Dědění movitých věcí se v zásadě řídí právem posledního místa bydliště zemřelého ke dni jeho úmrtí. Místo bydliště se stanoví podle pravidel občanského zákoníku.

Dědění nemovitých věcí se řídí právem státu, kde se tyto nemovitosti nacházejí.

– Dědění ze závěti

Obecná způsobilost pro pořízení pro případ smrti se řídí podle osobního stavu. Konkrétní nezpůsobilosti však stanoví právo dědické. Obecná způsobilost být příjemcem dědictví je určena právem, které se na příjemce vztahuje.

3.8 Věcná práva

Věcná práva se stanoví v souladu s ustanoveními článku 3 občanského zákoníku podle práva státu, kde se nemovitost nachází. Totéž platí pro obsah věcných práv, která mohou být dotčena, jejich vznik, převod a vydržení.

3.9 Insolvence

Mimo oblast působnosti nařízení EU č. 1346/2000 a 2015/848 se uplatňuje ve věci insolvenční právo místa, kde bylo zahájeno insolvenční řízení.

Toto se vztahuje na účinky všech kolektivních řízení zahájených v Lucembursku a řízení vyhlášených v zahraničí. Co se týče konkrétních účinků insolvenčního řízení vedeného vůči jedné ze stran v souvislosti s právy, kterých se může dovolávat protistrana, použije se právo státu, kde byla platební neschopnost vyhlášena.

Příslušnost uvedeného práva se omezuje na konkrétní účinky a netýká se všech stránek operace dotčené insolvenčním řízením.

Poslední aktualizace: 09/01/2020

Za originální verzi stránky (v jazyce daného členského státu) odpovídá příslušné kontaktní místo Evropské soudní sítě. Překlad pořídily útvary Evropské komise. Je možné, že změny, které v originální verzi případně provedly orgány daného členského státu, nebyly ještě do překladů zapracovány. ESS-O ani Evropská komise neodpovídá ani neručí za informace a data, které tento dokument obsahuje či na které odkazuje. Předpisy v oblasti autorských práv členských států odpovědných za tuto stránku naleznete v právním oznámení.

Které právo se použije? - Maďarsko

1 Zdroje platných norem

1.1 Vnitrostátní normy

Rozhodné právo se řídí zákonem XXVIII z roku 2017 o mezinárodním právu soukromém (dále jen „zákon XXVIII z roku 2017“). To se však použije pouze tehdy, neobsahuje-li ustanovení o rozhodném právu žádný nástroj Evropské unie ani mezinárodní smlouva.

1.2 Vícestranné mezinárodní úmluvy

Příslušné informace jsou k dispozici především na internetových stránkách [Haagské konference o mezinárodním právu soukromém](#).

1.3 Hlavní dvoustranné úmluvy

– [Smlouva mezi Maďarskem a Československem o právní pomoci](#)

– [Smlouva mezi Maďarskem a Jugoslávií o právní pomoci](#)

– [Smlouva mezi Maďarskem a Rumunskem o právní pomoci](#)

2 Uplatňování kolizních norem

2.1 Povinnost soudce uplatnit kolizní normy z vlastní iniciativy

Ano.

2.2 Zpětný odkaz

Pokud se použije cizí právo, jsou použitelné hmotněprávní předpisy stanoveného cizího práva, které dotýchnou záležitost přímo upravují. Je-li rozhodné cizí právo určeno státní příslušností a cizí právo odkazuje na maďarské právo, použijí se maďarské hmotněprávní předpisy, přičemž v případě, že cizí právo odkazuje na právo třetí země, použijí se hmotněprávní předpisy této třetí země.

2.3 Změna kolizního kritéria

Jakákoli následná změna hraničních určovatelných ovlivňuje právní vztahy platně vzniklé podle práva rozhodného před změnou pouze tehdy, je-li to výslovně stanoveno v zákoně XXVIII z roku 2017.

2.4 Výjimky z obvyklého uplatňování kolizních norem

Použití cizího práva, které se považuje za rozhodné podle zákona XXVIII z roku 2017, je v rozporu s maďarským veřejným pořádkem, a toto právo tudíž nelze použít, pokud by to v daném případě vedlo k zjevnému a závažnému porušení základních hodnot a ústavních zásad maďarského právního řádu. Nelze-li narušení veřejného pořádku zabránit jinak, použijí se místo ustanovení cizího práva, k němuž se nepřihlíží, ustanovení maďarského práva. Bez ohledu na právo upravující danou záležitost je nutno použít ustanovení maďarského práva, jejichž imperativní povaha jednoznačně vyplývá z jejich obsahu a účelu (imperativní právní normy). Imperativní právní normy podle právních předpisů jiných států lze uvážit pouze tehdy, pokud existuje úzká vazba a pokud jsou rozhodující za účelem posouzení skutkové podstaty.

2.5 Zjištění cizího práva

Soud zjistí obsah cizího práva z vlastního podnětu s použitím nezbytných prostředků. Na základě mezinárodní dohody může zaslat orgánům cizí země žádost a uvážit podání účastníků řízení a znalecké posudky. Za tímto účelem může rovněž konzultovat s ministrem spravedlnosti.

Nelze-li obsah cizího práva zjistit v přiměřené lhůtě, použije se maďarské právo. Nelze-li skutkovou podstatu dané věci posoudit podle maďarského práva, použije se cizí právo, které je co nejbližší rozhodnému právu.

Ministr spravedlnosti vydává osvědčení o maďarském právu a judikatuře, která se použijí v zahraničí.

3 Kolizní pravidla

3.1 Smluvní závazky a právní akty

Na právní vztahy, které nespádají do oblasti působnosti [nařízení \(ES\) č. 593/2008 \(nařízení Řím I\)](#), se použijí ustanovení zákona XXVIII z roku 2017. Rozhodným právem pro smlouvu je právo zvolené stranami pro celou smlouvu, či pouze pro její část. Není-li volba práva výslovná, musí jednoznačně vyplývat z ustanovení smlouvy či ze skutkových okolností dané věci. Rozhodné právo musí být zvoleno před uplynutím lhůty stanovené soudem během prvního soudního jednání.

Strany se mohou dohodnout na volbě jiného práva, které se vztahuje na smlouvu, namísto dříve uplatňovaného práva. Touto skutečností není dotčena platnost smlouvy podle práva upravujícího formální platnost.

Je-li smlouva spojena s právem pouze jednoho státu, nemůže být volbou práva dotčeno uplatňování ustanovení práva dotýčné země, od nichž se nelze smluvně odchýlit.

Nebylo-li právo zvoleno, je rozhodným právem právo země, k níž mají základní prvky daného smluvního vztahu nejužší vazbu.

Existence a platnost smlouvy, či jakékoli smluvní podmínky se určuje podle práva, které by ji upravovalo podle zákona XXVIII z roku 2017, pokud by byly daná smlouva nebo smluvní podmínka platné.

Na smlouvu, jejímž předmětem je věcné právo k nemovitosti nebo nájem nemovitosti, se vztahují požadavky na formu stanovené právem země, v níž se daná nemovitost nachází, pakliže tyto požadavky platí bez ohledu na zemi, v níž je smlouva uzavřena, a bez ohledu na právo upravující smlouvu, a od těchto požadavků se nelze smluvně odchýlit.

Pravidla týkající se smluv se použijí obdobně na jednostranná prohlášení.

3.2 Mimosmluvní závazky

Na smluvní vztahy, které nespádají do oblasti působnosti **nařízení (ES) č. 864/2007 (nařízení Řím II)**, se vztahují ustanovení zákona XXVIII z roku 2017. Osoba požadující náhradu škody si může zvolit právo podle článku 7 nařízení Řím II do uplynutí lhůty stanovené soudem na prvním soudním jednání.

U mimosmluvních závazkových vztahů je rozhodným právem právo státu, na jehož území nabyta účinku právní skutečnost zakládající závazek. Nachází-li se obvyklé bydliště nebo sídlo věřitele a dlužníka v rámci určitého právního vztahu v době, kdy nabyta účinku právní skutečnost zakládající závazek, ve stejné zemi, použije se právo této země. Je-li mimosmluvní závazkový vztah úzce spojen s jiným právním vztahem, který již byl mezi stranami uzavřen, použije se právo rozhodné pro předchozí právní vztah i na mimosmluvní vztah.

Strany si mohou zvolit rozhodné právo po vzniku mimosmluvního závazkového vztahu. Nebylo-li právo výslovně zvoleno, musí jednoznačně vyplývat ze skutkových okolností dané věci. Rozhodné právo lze zvolit do uplynutí lhůty stanovené soudem na prvním soudním jednání. Je-li právní vztah spojen s právem pouze jednoho státu, nemůže být volbou práva dotčeno uplatňování ustanovení práva dotyčné země, od nichž se nelze smluvně odchýlit.

3.3 Osobní stav, jeho aspekty související s občanským stavem (jméno, bydliště, způsobilost k právům a právním úkonům)

Způsobilost k právům a právním úkonům a osobnostní práva osob je nutno určit podle jejich osobního statutu. Osobním statutem určité osoby je právo státu, jehož je tato osoba státním příslušníkem. Pokud má určitá osoba více než jednu státní příslušnost a jednou z nich je maďarská státní příslušnost, je použitelným osobním statutem maďarské právo, nemá-li dotyčná osoba užší vztah k jiné státní příslušnosti. Jestliže má určitá osoba více než jednu státní příslušnost a žádnou z nich není maďarská státní příslušnost, je použitelným osobním statutem právo státu, k němuž má tato osoba nejužší vztah, přičemž se přihlídnou k základním skutkovým okolnostem dané věci. Jestliže má určitá osoba více než jednu státní příslušnost a žádnou z nich není maďarská státní příslušnost, přičemž má ke státům, jejichž je státním příslušníkem, stejný vztah, nebo nelze-li státní příslušnost určité osoby zjistit, či jedná-li se o osobu bez státní příslušnosti, je použitelným osobním statutem právo státu, v němž má obvyklý pobyt. Nelze-li osobní statut určité osoby zjistit, použije se maďarské právo. Maďarské právo se vztahuje na způsobilost k právům a právním úkonům a osobnostní práva osob, kterým byl udělen azyl nebo které byly přijaty v Maďarsku.

Právem rozhodným pro jméno osoby je její osobní statut, nebo na její žádost maďarské právo. Má-li určitá osoba více než jednu státní příslušnost, může si zvolit právo, které se použije ve vztahu k jejímu příjmení, na základě kterékoli státní příslušnosti. S ohledem na manželské jméno může být na základě společné žádosti stran zvoleno právo státu, jehož státním příslušníkem je některý z manželů, nebo maďarské právo. Není-li takováto žádost podána, je rozhodným právem právo, které je použitelné na osobní vztah manželů. Pravidla týkající se příjmení v případě rozvodu manželství nebo prohlášení manželství se neplatně se řídí právem státu, podle něhož bylo zapsáno manželské jméno. Rodné a manželské jméno maďarského státního příslušníka musí být v případě, bylo-li platně zapsáno podle práva jiné země, uznáno v Maďarsku, pokud je dotyčný maďarský státní příslušník nebo jeho manžel/manželka také státním příslušníkem jiné země, nebo nachází-li se místo obvyklého pobytu dotyčného maďarského státního příslušníka v této zemi. Jména, která jsou v rozporu s maďarským veřejným pořádkem, nelze oficiálně uznat.

Osoba, která není podle svého osobního statutu způsobilá k právům a právním úkonům, nebo jejíž způsobilost je omezená, se musí považovat za způsobilou s ohledem na řadu každodenních transakcí menšího významu, které byly uzavřeny a provedeny v Maďarsku, pokud by byla tato osoba způsobilá k právům a právním úkonům podle maďarského práva. Osoba, která není podle svého osobního statutu způsobilá k právům a právním úkonům, nebo jejíž způsobilost je omezená, která je však způsobilá k právům a právním úkonům podle maďarského práva, se musí považovat za způsobilou rovněž s ohledem na ostatní hospodářské transakce, mají-li právní účinky těchto transakcí nastat v Maďarsku.

Ve věcech zastupování osoby s omezenou způsobilostí k právům a právním úkonům, pokud jde o spravování jejich záležitostí, nebo opatrovnictví *ad hoc* je rozhodným právem právo státu, v němž se nachází soud, který ustanovuje zástupce nebo opatrovníka.

Právem rozhodným pro prohlášení určité osoby za mrtvou či pohřešovanou nebo pro záznam o jejím úmrtí je osobní statut dotyčné osoby. Není-li osobním statutem pohřešované osoby maďarské právo, použije se maďarské právo v případě, je-li dotčen maďarský právní zájem.

Místem obvyklého pobytu určité osoby je místo, kde se v současnosti nachází středisko jejích životních zájmů, jak vyplývá ze všech okolností daného právního vztahu. Při určování místa, kde se v současnosti nachází středisko životních zájmů určité osoby, se přihlíží rovněž ke skutečnostem naznačujícím záměr dotyčné osoby. Bydlištěm se rozumí místo, kde dotyčná osoba pobývá trvale nebo má v úmyslu zde pobývat po neurčitou dobu.

Osobním statutem právnické osoby nebo subjektu bez právní subjektivity je právo státu, v němž je dotyčná právnická osoba zapsána. Je-li právnická osoba zapsaná ve více než jednom státě nebo nemusí-li být zapsána podle práva státu, v němž se nachází její sídlo uvedené v zakládací listině, je použitelným osobním statutem právo státu, v němž se nachází její sídlo. Pokud určitá právnická osoba nemá v zakládací listině uvedeno sídlo nebo pokud má více sídel a není zapsána podle práva žádného státu, je použitelným osobním statutem právo státu, v němž se nachází její hlavní správní ústředí. Právní postavení právnické osoby nebo subjektu bez právní subjektivity se určí podle příslušného osobního statutu.

3.4 Určení vztahu rodič – dítě, včetně osvojení

3.4.1 Určení vztahu rodič – dítě

Právem rozhodným ve věcech určení otcovství nebo mateřství či vyvrácení domněnky otcovství je osobní statut dítěte v době narození. Uznání otcovství dítěte musí být stanoveno podle osobního statutu dítěte v době uznání, zatímco uznání otcovství počatého, dosud však nenarozeného dítěte musí být stanoveno podle osobního statutu matky v době uznání. Uznání otcovství nelze považovat za formálně neplatné, je-li formálně platné podle maďarského práva, nebo podle práva platného v době a místě uznání. Není-li podle rozhodného práva status otce uveden, je použitelné právo jiného státu, k němuž má daná věc úzký vztah, je-li to pro dítě výhodnější.

3.4.2 Osvojení

Osvojení je platné pouze tehdy, jsou-li splněny podmínky podle osobního statutu osvojitele i osoby, která má být osvojena, v době osvojení. Na právní účinky osvojení, zrušení osvojení a právní účinky zrušení osvojení se použije osobní status osvojitele v době osvojení nebo zrušení osvojení.

Jsou-li osvojitelé manželé, je právem rozhodným pro právní účinky osvojení, zrušení osvojení a právní účinky zrušení osvojení:

- a) právo státu společné státní příslušnosti manželů v době osvojení nebo zrušení osvojení; nebo není-li takového práva
- b) právo státu, v němž měli manželé společné bydliště v době osvojení nebo jeho zrušení, nebo není-li takového práva
- c) právo státu, v němž se nachází soud, který danou věc projednává.

3.5 Manželství, nesezdané sožití, registrované partnerství, rozvod, rozluka, vyživovací povinnost

3.5.1 Manželství

Manželství bude platné pouze tehdy, jsou-li splněny hmotněprávní podmínky v době uzavření manželství podle osobního statutu obou snoubenců. Právem rozhodným pro náležitosti týkající se platnosti manželství je právo platné v době a místě uzavření manželství. Pravidla vztahující se na konání svatebního obřadu a platnost manželství se použijí obdobně na určení existence či neexistence manželství. Manželství nemůže být v Maďarsku uzavřeno, existuje-li podle maďarského práva nepřekonatelná překážka manželství.

3.5.2 Nesezdané soužití a registrované partnerství

Ustanovení týkající se manželství se použijí i na uzavření a platnost registrovaného partnerství a jeho právní účinky (nikoli příjmení), a to s níže uvedenými výjimkami.

Překážka uzavření a platnosti registrovaného partnerství neexistuje, pokud osobní statut budoucího partnera v registrovaném partnerství neuznává registrované partnerství osob stejného pohlaví, za předpokladu, že

a) budoucí partner v registrovaném partnerství, který je cizím státním příslušníkem, doloží, že podle jeho osobního statutu by neexistovala překážka manželství, a

b) alespoň jeden z budoucích partnerů v registrovaném partnerství je maďarským státním příslušníkem nebo má místo obvyklého pobytu v Maďarsku. V tomto případě je právem rozhodným pro právní účinky registrovaného partnerství maďarské právo.

Právem rozhodným pro zrušení registrovaného partnerství je právo státu:

a) ve kterém mají partneři v registrovaném partnerství místo obvyklého pobytu v době podání žaloby či návrhu na zahájení řízení o zrušení registrovaného partnerství, nebo není-li takového místa

b) ve kterém měli partneři v registrovaném partnerství poslední místo obvyklého pobytu, pokud bylo toto místo obvyklého pobytu zrušeno nejméně jeden rok před podáním žaloby nebo návrhu, za předpokladu, že jeden z partnerů v registrovaném partnerství v době podání žaloby nebo návrhu dosud pobývá v tomto státě, nebo není-li takového místa

v) jehož byli oba partneři v registrovaném partnerství státními příslušníky v době podání žaloby nebo návrhu.

Nelze-li rozhodné právo určit na základě výše uvedeného, použije se právo státu, v němž se nachází soud, který danou věc projednává.

Na vznik, zrušení a právní účinky nesezdaného soužití se vztahuje právo státu společné státní příslušnosti partnerů žijících ve společné domácnosti. Liší-li se státní příslušnost partnerů žijících ve společné domácnosti, použije se právo státu, v němž se nachází místo obvyklého pobytu těchto partnerů, nebo není-li takového místa, poslední společné místo obvyklého pobytu. Není-li možné určit společné místo obvyklého pobytu partnerů žijících ve společné domácnosti, použije se právo státu, v němž se nachází soud, který danou věc projednává. Partneři žijící ve společné domácnosti si mohou zvolit právo rozhodné pro jejich majetkové vztahy.

3.5.3 Rozvod a rozluka

Použitelným právním předpisem je [nařízení \(EU\) č. 1259/2010 \(nařízení Řím III\)](#). Podle článků 5 až 7 nařízení si mohou manželé zvolit právo do uplynutí lhůty, kterou soud stanoví při prvním soudním jednání.

3.5.4 Vyživovací povinnost

Použitelným právním předpisem je [Haagský protokol ze dne 23. listopadu 2007 o právu rozhodném pro vyživovací povinnosti](#).

3.6 Majetkové poměry v manželství

Právem rozhodným pro majetkové poměry v manželství je právo státu, jehož jsou oba manželé státními příslušníky v době posuzování. Pokud se státní příslušnost manželů v době posuzování liší, použije se právo státu, v němž mají manželé společný obvyklý pobyt, nebo není-li takového místa, právo státu posledního společného místa obvyklého pobytu. Jestliže manželé neměli společný obvyklý pobyt, použije se právo státu, v němž se nachází soud, který danou věc projednává.

Manželé si mohou zvolit právo rozhodné pro společné jmění manželů, je-li jím:

- a) právo státu, jehož státním příslušníkem je jeden z manželů v době uzavření smlouvy;
- b) právo státu, v němž měl jeden z manželů obvyklý pobyt v době uzavření smlouvy, nebo
- c) právo státu, v němž se nachází soud, který danou věc projednává.

Právo si mohou zvolit i budoucí manželé. Rozhodné právo si lze zvolit do uplynutí lhůty stanovené soudem na prvním soudním jednání. Nedohodnou-li se manželé jinak, má volba práva rozhodného pro společné jmění manželů právní účinky pouze do budoucna.

Smlouva o společném jmění manželů je formálně platná rovněž tehdy, je-li v souladu s právem místa, kde byla uzavřena.

3.7 Závěti a dědictví

Na osoby, které zemřely dne 17. srpna 2015 nebo později, se vztahuje [nařízení \(EU\) č. 650/2012](#).

3.8 Věcná práva

Na vlastnické právo a další věcná práva, včetně zástavních práv a držby, se použije právo místa, kde se dotýčný majetek nachází.

3.9 Insolvence

Rozhodné právo se určuje podle článků 7–17 [nařízení \(EU\) č. 2015/848](#).

Poslední aktualizace: 12/05/2021

Za originální verzi stránky (v jazyce daného členského státu) odpovídá příslušné kontaktní místo Evropské soudní sítě. Příklad pořídily útvary Evropské komise. Je možné, že změny, které v originální verzi případně provedly orgány daného členského státu, nebyly ještě do překladů zapracovány. ESS-O ani Evropská komise neodpovídá ani neručí za informace a data, které tento dokument obsahuje či na které odkazuje. Předpisy v oblasti autorských práv členských států odpovědných za tuto stránku naleznete v právním oznámení.

Které právo se použije? - Malta

1 Zdroje platných norem

1.1 Vnitrostátní normy

Vnitrostátní právní předpisy jsou zákonné (tj. psané právo). Tyto právní předpisy jsou volně dostupné na [internetové stránce Sbírký zákonů Malty](#). Po přistoupení k Evropské unii v roce 2004 zahrnuje maltský právní řád rovněž právní předpisy EU a nařízení, která jsou přímo použitelná nebo jsou provedena v maltském právu a která mají pravděpodobně přednost před vnitrostátními právními předpisy.

Ačkoli v maltském právu není zásada precedentu zakotvena a na Maltě není její použití povinné, maltské soudy obvykle přisuzují určitou váhu dříve vyneseným rozsudkům, zejména rozhodnutím odvolacího soudu a ústavního soudu (nejvyšší soudy na Maltě).

1.2 Vícestrané mezinárodní úmluvy

Úmluva ze dne 5. října 1961 o zrušení požadavku ověřování cizích veřejných listin

Úmluva ze dne 15. listopadu 1965 o doručování soudních a mimosoudních písemností v cizině ve věcech občanských a obchodních

Úmluva ze dne 18. března 1970 o provádění důkazů v cizině ve věcech občanských nebo obchodních

Úmluva ze dne 25. října 1980 o občanskoprávních aspektech mezinárodních únosů dětí

Úmluva ze dne 25. října 1980 o mezinárodním přístupu k soudům

Úmluva ze dne 1. července 1985 o právu rozhodném pro trust a o jeho uznání
Úmluva ze dne 25. ledna 1988 o vzájemné správní pomoci v daňových záležitostech
Úmluva ze dne 16. ledna 1992 o ochraně archeologického dědictví
Úmluva ze dne 29. května 1993 o ochraně dětí a spolupráci při mezinárodním osvojení
Úmluva ze dne 19. října 1996 o pravomoci orgánů, použitelném právu, uznávání, výkonu a spolupráci ve věcech rodičovské zodpovědnosti a opatření k ochraně dětí
Římská úmluva z roku 1980 o právu rozhodném pro smluvní závazkové vztahy
Úmluva ze dne 30. června 2005 o dohodách o volbě soudu
Úmluva ze dne 23. listopadu 2007 o mezinárodním vymáhání výživného k dětem a dalších druhů vyživovacích povinností
Protokol ze dne 23. listopadu 2007 o právu rozhodném pro vyživovací povinnosti
Malta ratifikovala rovněž řadu smluv OSN – stav ratifikace je k dispozici [zde](#).

1.3 Hlavní dvoustranné úmluvy

Nejsou nám známy žádné dvoustranné úmluvy obsahující ustanovení o volbě práva, jejichž je Malta smluvní stranou.

2 Uplatňování kolizních norem

2.1 Povinnost soudce uplatnit kolizní normy z vlastní iniciativy

Kolizní normy nemůže uplatnit soudce z *úřední pravomoci*; tyto normy jsou použitelné pouze v případě, tvrdí-li nejméně jeden účastník soudního řízení, že existuje kolize právních norem. Účastník, který předloží tuto námitku, musí u soudu prokázat obsah cizího práva. Neení-li takováto námitka vznesena, nebo není-li předložen uspokojivý důkaz, vynesou vnitrostátní soudy rozsudek v souladu s maltským právem.

2.2 Zpětný odkaz

Co se týká uplatňování teorie zpětného odkazu, pozice Malty není jasná. Kodifikované kolizní normy jsou omezené, a při určování, které právo by se mělo v dané věci použít, musí tudíž soudy velmi často uplatňovat nekodifikované normy mezinárodního práva soukromého. Podle judikatury maltských soudů by se měly maltské soudy v případě neexistence právních předpisů upravujících mezinárodní právo soukromé uchýlit k zásadám anglického zvykového práva. Vzhledem k této skutečnosti uplatňují maltské soudy zpětný odkaz v souladu s anglickým právem. Z toho vyplývá, že v případě deliktů, pojištění a smluv bude teorie zpětného odkazu zamítnuta. Použije se však s ohledem na platnost závětí, nároky na zahraniční nemovitosti a záležitosti rodinného práva.

2.3 Změna kolizního kritéria

To se řeší stanovením rozhodné doby, kdy je kolizní kritérium určeno, v každé kolizní normě.

2.4 Výjimky z obvyklého uplatňování kolizních norem

Maltské soudy mohou odmítnout uplatnit cizí právo, které je v rozporu s maltským veřejným pořádkem, a pokud lze cizí právo charakterizovat jako daňové právo nebo trestní právo.

2.5 Zjištění cizího práva

Námitku týkající se cizího práva je nutno prokázat jako skutkovou okolnost, nikoli jako právní otázku. Maltské soudy jsou zmocněny vykládat vnitrostátní právní předpisy, nemožou však samy vykládat obsah cizího práva. Za účelem pochopení cizího práva jmenuje soud znalce na cizí právo. Rovněž účastníci soudního řízení mohou jako součást důkazů předložit zprávy vyhotovené různými znalci.

Důkazní břemeno nese účastník, který tuto námitku předloží, a to žalovaný.

3 Kolizní pravidla

3.1 Smluvní závazky a právní akty

V případech týkajících se smluvních závazkových vztahů se třetími zeměmi se použije Římská úmluva z roku 1980, a to v důsledku (ratifikačního) zákona o Římské úmluvě o právu rozhodném pro smluvní závazkové vztahy, kapitola 482 Sbírký zákonů Malty. Smluvní závazkové vztahy v rámci zemí EU jsou na druhou stranu upraveny nařízením Řím I (nařízení (ES) č. 593/2008 o právu rozhodném pro smluvní závazkové vztahy).

3.2 Mimosmluvní závazky

Kolizní normy pro mimosmluvní závazkové vztahy jsou upraveny nařízením (ES) č. 864/2007 o právu rozhodném pro mimosmluvní závazkové vztahy (známým jako Řím II).

3.3 Osobní stav, jeho aspekty související s občanským stavem (jméno, bydliště, způsobilost k právům a právním úkonům)

Maltské občanství se nabyvá při narození, je-li otec nebo matka maltským občanem.

Na rozdíl od občanství si může zletilá osoba svůj obvyklý pobyt zvolit. Obvyklý pobyt je stanoven podle místa, kde dotyčná osoba pobývá, spolu se záměrem pobývat v příslušné jurisdikci po dobu neurčitou či trvale.

Schopnost přijímat určité závazky, například uzavřít manželství, smlouvu, zahájit obchodní činnost, učinit závěť atd. určují předpisy platné pro danou oblast.

3.4 Určení vztahu rodič – dítě, včetně osvojení

3.4.1 Určení vztahu rodič – dítě

Povinnosti rodiče vůči dítěti stanoví maltský občanský zákoník, rodičovská zodpovědnost však *ipso jure* zaniká, jakmile dítě dosáhne věku osmnácti let. Příslušnost maltských soudů je stanovena nařízením (ES) č. 2201/2003 o příslušnosti a uznávání a výkonu rozhodnutí ve věcech manželských a ve věcech rodičovské zodpovědnosti (nařízení Brusel IIa). To je blíže projednáno v [příslušném oddíle](#).

3.4.2 Osvojení

Rovněž osvojení je upraveno v maltském občanském zákoníku, který maltské soudy uplatňují pokaždé, jsou-li příslušné. Zahraniční osvojení jsou uznávána podle maltského práva na základě Úmluvy o ochraně dětí a spolupráci při mezinárodním osvojení.

3.5 Manželství, nesezdané soužití, registrované partnerství, rozvod, rozlučka, vyživovací povinnost

3.5.1 Manželství

Formální platnost manželství se řídí právem místa, kde je manželství uzavřeno. Na Maltě jsou náležitosti pro uzavření manželství stanoveny v kapitole 255 Sbírký zákonů Malty ([zde zákon o manželství](#)). Tento zákon upravuje mimo jiné omezení manželství. Jedním z omezení, která jsou v tomto zákoně zmíněna, je to, že „manželství uzavřené osobami, z nichž je jedna mladší šestnácti let, je neplatné“.

Rozhodným právem na Maltě je právo bydliště manželů, které se bere v úvahu.

3.5.2 Nesezdané soužití a registrované partnerství

Registrované partnerství upravuje kapitola 530 Sbírký zákonů Malty (zákon o registrovaném partnerství), jež zase odkazuje na kapitulu 255. Pokud jde o registrované partnerství, je tudíž třeba splnit náležitosti a požadavky vyžadované v kapitole 255.

3.5.3 Rozvod a rozlučka

Maltský soud je v případě rozvodového řízení příslušný podle nařízení (ES) č. 2201/2003 o příslušnosti a uznávání a výkonu rozhodnutí ve věcech manželských a ve věcech rodičovské zodpovědnosti. To je blíže projednáno v [příslušném oddíle](#).

3.5.4 Vyživovací povinnost

Malta je vázána nařízením (ES) č. 4/2009 o příslušnosti, rozhodném právu, uznávání a výkonu rozhodnutí a o spolupráci ve věcech vyživovacích povinností. To je blíže projednáno v [příslušném oddíle](#).

3.6 Majetkové poměry v manželství

Rozhodným právem na Maltě je právo místa společného bydliště manželů (*lex situs*). Občanský zákoník v článku 1316 stanoví, že manželství uzavřené na Maltě vede k režimu společného jmění manželů. Pokud jde o manželství uzavřené mimo Maltu, v případě, že se manželé posléze usadí na Maltě, vznikne společné jmění manželů poté, co zřídí své bydliště na Maltě, ledaže předtím uzavřeli dohodu o vyloučení režimu společného jmění manželů.

3.7 Závěti a dědictví

Ve věcech závětí a dědictví uplatňují maltské soudy zvykové právo. Ve věcech dědění ze zákona (tj. neexistuje-li závěť) se na dědění movitého majetku vztahuje právo bydliště zůstavitele v době smrti; na dědění nemovitého majetku se vztahuje právo jurisdikce, ve které se majetek nachází. V případech, kdy existuje závěť, je způsobilost zůstavitele učinit závěť určena právem bydliště zůstavitele ke dni pořízení závěti. Dědic bude způsobilý k nabytí movitého majetku, je-li způsobilý podle práva svého vlastního bydliště, nebo podle práva bydliště zůstavitele. „Závěť je formálně platná, je-li v souladu s některými z těchto právních předpisů: právo místa, kde je závěť učiněna (tj. obvykle v místě, kde je podepsána a dosvědčena) v době, kdy je pořízena; právo bydliště, obvyklého pobytu nebo státní příslušnosti zůstavitele v době, kdy je závěť učiněna; právo bydliště, obvyklého pobytu nebo státní příslušnosti zůstavitele v době smrti. Pro přechod nemovitého majetku bude závěť formálně platná rovněž tehdy, je-li v souladu s právem jurisdikce, ve které se majetek nachází“.

3.8 Věcná práva

3.9 Insolvence

Malta je vázána nařízením (ES) č. 1346/2000 o úpadkovém řízení v platném znění. Zmíněné nařízení stanoví mimo jiné příslušná pravidla v řízení týkajícím se částečného nebo úplného zabavení majetku dlužníka a jmenování správce podstaty, jsou-li hlavní zájmy dlužníka soustředěny v členském státě EU. V případech, které nespadají do oblasti působnosti nařízení (ES) č. 1346/2000, se maltské právo použije tehdy, je-li příslušný maltský soud, tj. v případě, je-li společnost zaregistrována na Maltě.

Poslední aktualizace: 11/04/2018

Za originální verzi stránky (v jazyce daného členského státu) odpovídá příslušné kontaktní místo Evropské soudní sítě. Překlad pořídily útvary Evropské komise. Je možné, že změny, které v originální verzi případně provedly orgány daného členského státu, nebyly ještě do překladů zapracovány. ESS-O ani Evropská komise neodpovídá ani neručí za informace a data, které tento dokument obsahuje či na které odkazuje. Předpisy v oblasti autorských práv členských států odpovědných za tuto stránku naleznete v prvním oznámení.

Které právo se použije? - Rakousko

1 Zdroje platných norem

1.1 Vnitrostátní normy

Rakouské mezinárodní právo soukromé je kodifikováno v zákoně o mezinárodním právu soukromém (*Gesetz über das internationale Privatrecht – IPR-Gesetz*) ze dne 15. června 1978, Spolková sbírka zákonů (dále jen „BGBl.“) č. 304/1978. Níže uvedená ustanovení o kolizních normách se nacházejí v jiných zákonech než v zákoně o mezinárodním právu soukromém (dále jen „IPGR“):

§ 13a spolkového zákona ze dne 8. března 1979, kterým se přijímají ustanovení o ochraně spotřebitele (zákon o ochraně spotřebitele – KSchG) (*Bundesgesetz vom 8. März 1979, mit dem Bestimmungen zum Schutz der Verbraucher getroffen werden (Konsumentenschutzgesetz – KSchG)*), BGBl. č. 140/1979

§ 11 spolkového zákona o nabytí práv k dočasnému užívání nemovitostí (zákon o dočasném užívání – TNG) (*Bundesgesetz über den Erwerb von Teilzeitnutzungsrechten an unbeweglichen Sachen (Teilzeitnutzungsgesetz – TNG)*), BGBl. I č. 32/1997

§ 20 spolkového zákona, kterým se provádí směrnice 93/7/EHS o navrácení kulturních statků neoprávněně vyvezených z území členského státu Evropského společenství (*Bundesgesetz zur Umsetzung der Richtlinie 93/7/EWG über die Rückgabe von unrechtmäßig aus dem Hoheitsgebiet eines Mitgliedstaates der Europäischen Gemeinschaft verbrachten Kulturgütern*), BGBl. I č. 67/1998

§ 23 spolkového zákona o občanskoprávní odpovědnosti za škody způsobené radioaktivitou (zákon o odpovědnosti za jaderné škody 1999 – AtomHG 1999) (*Bundesgesetz über die zivilrechtliche Haftung für Schäden durch Radioaktivität (Atomhaftungsgesetz 1999 – AtomHG 1999)*), BGBl. I č. 170/1998

§ 16 a 18 spolkového zákona o konečném zúčtování v platebních systémech, systémech dodání cenných papírů a systémech vypořádání obchodů s cennými papíry (zákon o neodvolatelnosti zúčtování) (*Bundesgesetz über die Wirksamkeit von Abrechnungen in Zahlungs- sowie Wertpapierliefer- und -abrechnungssystemen (Finalitätsgesetz)*), BGBl. I č. 98/2001

§ 221 až 235 insolvenčního řádu (*Insolvenzordnung*)

1.2 Vícestranné mezinárodní úmluvy

Podle § 53 IPRG se IPGR nevztahuje na mezinárodní smlouvy, které mají přednost nejen před ustanoveními tohoto zákona, nýbrž také před ostatními vnitrostátními kolizními normami. Kolizní normy obsahují níže uvedené **mnohostranné mezinárodní úmluvy**, jejichž je Rakousko smluvní stranou:

Haagská úmluva ze dne 24. října 1956 o právu použitelném na vyživovací povinnosti k dětem

Haagská úmluva ze dne 5. října 1961 o pravomoci orgánů a použitelném právu při ochraně nezletilých

Haagská úmluva ze dne 5. října 1961 o právu použitelném na formu závětí

Haagská úmluva ze dne 4. května 1971 o právu použitelném na dopravní nehody

Úmluva CIEC ze dne 20. září 1970 o legitimizaci prostřednictvím následného manželství

Haagská úmluva ze dne 19. října 1996 o pravomoci orgánů, použitelném právu, uznávání, výkonu a spolupráci ve věcech rodičovské zodpovědnosti a opatření k ochraně dětí

Haagská úmluva ze dne 13. ledna 2000 o mezinárodní ochraně dospělých osob

Haagský protokol ze dne 23. listopadu 2007 o rozhodném právu pro vyživovací povinnost

1.3 Hlavní dvoustranné úmluvy

Kolizní normy obsahují tyto dvoustranné smlouvy:

Smlouva ze dne 9. září 1959 mezi Rakouskou republikou a Íránským císařstvím o přátelství a pobytu

Smlouva ze dne 16. prosince 1954 mezi Rakouskou republikou a Federativní lidovou republikou Jugoslávie o vzájemném právním styku

Smlouva ze dne 11. prosince 1963 mezi Rakouskou republikou a Polskou lidovou republikou o vzájemných vztazích v občanskoprávních záležitostech a dokumentaci

2 Uplatňování kolizních norem

2.1 Povinnost soudce uplatnit kolizní normy z vlastní iniciativy

Cizí právo se uplatňuje z moci úřední a v jeho původním rozsahu působnosti (§ 3 IPRG).

2.2 Zpětný odkaz

Podle § 5 IPRG se zpětný odkaz a další odkaz použije, pokud neodkazuje konkrétně na věcné právo jiného státu. Pokud cizí právo odkazuje zpětně na rakouské právo, je rozhodující rakouské právo. Odkazuje-li cizí právo na právo, na které již byl odkaz uvedený, je rozhodným právem právo, na které směřoval první odkaz.

2.3 Změna kolizního kritéria

Dodatečná změna podmínek rozhodných pro kolizní kritérium určitého právního pořádku nemá zpravidla vliv na už skončené okolnosti dané věci (§ 7 IPRG) (některé specifické kolizní normy obsahují výjimky z této zásady). Pro skončené skutkové okolnosti je proto v zásadě rozhodné právo v době uskutečnění skutkové okolnosti a pro trvající okolnosti v době posuzování.

2.4 Výjimky z obvyklého uplatňování kolizních norem

Právo, na které se odkazuje, se neuplatní, pokud by jeho použití mělo důsledky, které jsou neslučitelné se základními hodnotami rakouského právního pořádku (§ 6 IPRG).

V rakouském právu jsou obsažena ustanovení, která se uplatňují bez ohledu na pravidla mezinárodního práva soukromého (imperativní normy). U některých z těchto ustanovení mají povahu imperativních norem z jejich znění, u jiných je důsledkem jejich účelu.

Imperativní normy jsou obsaženy například v § 7, 7a a 7b zákona, kterým se mění a doplňuje právní úprava v oblasti pracovních smluv (*Arbeitsvertragsrechts-Anpassungsgesetz – AVRAG*), a stanoví, že bez ohledu na rozhodné právo mají pracovníci v Rakousku nárok alespoň na mzdy sjednané v kolektivní smlouvě a na minimální dovolenou. Další imperativní normou je ustanovení § 13a odst. 2 KSchG, podle něhož se ustanovení § 6 KSchG (o nepřípustných smluvních podmínkách), § 864a občanského zákoníku (ABGB) (o platnosti neobvyklých ustanovení ve všeobecných obchodních podmínkách a formulářových smlouvách) a § 879 odst. 3 ABGB (o neplatnosti smluvních ustanovení ve všeobecných obchodních podmínkách a formulářových smlouvách, která hrubě poškozují ochranu spotřebitele) uplatní bez ohledu na právo rozhodné pro smlouvu, byla-li smlouva uzavřena v souvislosti s činností, kterou podnikatel vykonává v Rakousku za účelem uzavírání takovýchto smluv.

2.5 Zjištění cizího práva

Cizí právo se zjišťuje z moci úřední. Za tímto účelem může soud využít součinnosti stran, informace Spolkového ministerstva spravedlnosti nebo znalecké posudky. Není-li navzdory značnému úsilí možno prokázat cizí právo v přiměřeně lhůtě, potom se uplatní rakouské právo (§ 4 IPRG).

3 Kolizní pravidla

3.1 Smluvní závazky a právní akty

Smluvní závazky, které nespádají do působnosti nařízení (ES) č. 593/2008 o právu rozhodném pro smluvní závazkové vztahy (Řím I), Úř. věst. L 177 ze dne 4. července 2008, s. 6, se posuzují podle práva, které strany výslovně a rozhodně určí. Pokud nebylo právo zvoleno, je rozhodným právem právo státu, ve kterém má své místo obvyklého pobytu (sídlo) strana, která poskytuje službu charakteristickou pro smlouvu (§ 35 IPRG).

Pro spotřebitelské smlouvy platí zvláštní kolizní normy. Kolizní normy stanovené v řadě směrnic o ochraně spotřebitele jsou provedeny v ustanovení § 13a odst. 1 zákona o ochraně spotřebitele, jež omezuje především možnost volby práva v zájmu zajištění ochrany spotřebitele.

3.2 Mimosmluvní závazky

Mimosmluvní nároky na náhradu škody, na něž se nevztahuje nařízení (ES) č. 864/2007 o právu rozhodném pro mimosmluvní závazkové vztahy (Řím II), Úř. věst. L 199 ze dne 31. července 2007, s. 40, se posuzují podle práva, které strany výslovně a rozhodně určí. Pokud nebylo právo zvoleno, je rozhodným právem právo státu, ve kterém došlo k jednání, jež škodu zapříčinilo. Mají-li však dotčené strany užší vztah k právu jednoho a téhož jiného státu, je rozhodným právem právo tohoto státu (§ 48 IPRG).

Tato kolizní norma určuje právo rozhodné pro otázky týkající se toho, zda vznikla odpovědnost za škodu, kdo odpovídá za náhradu škody a jak vysoká částka má být uhrazena. Tato norma zahrnuje rovněž otázky spoluzavinění a přímého nároku poškozené strany vůči pojišťovně, jakož i zákonné promlčecí lhůty pro nároky na náhradu škody.

Nároky na náhradu škody vyplývající z **dopravních nehod**, které spadají do oblasti působnosti Haagské úmluvy ze dne 4. května 1971 o právu použitelném pro dopravní nehody, se rozhodují podle této úmluvy.

Mimosmluvní nároky na náhradu škody, která vznikla v Rakousku v důsledku **ionizujícího záření**, se na žádost poškozené strany posuzují podle rakouského práva (§ 23 odst. 1 AtomHG 1999). Pokud ke škodě způsobené ionizujícím zářením dojde v zahraničí a má se posuzovat podle rakouského práva, je náhrada škody přiznána pouze v rozsahu, v jakém to stanoví osobní status poškozené strany (§ 23 odst. 2 AtomHG 1999).

Právo rozhodné pro **jednatelství bez příkazu** nebo **nároky plynoucí z bezdůvodného obohacení** stanoví nařízení Řím II.

3.3 Osobní stav, jeho aspekty související s občanským stavem (jméno, bydliště, způsobilost k právům a právním úkonům)

Osobní status osob je právo toho státu, jehož jsou státními příslušníky. Má-li dotyčná osoba více než jednu státní příslušnost, je rozhodným právem právo státu, ke kterému má tato osoba nejužší vztah; přednost však má vždy rakouské občanství. U uprchlíků a osob bez státní příslušnosti se osobní status řídí právem státu, ve kterém mají místo obvyklého pobytu (§ 9 IPRG).

Právo osoby užívat určité **jméno** se posuzuje podle jejího příslušného osobního statusu, ať už je získání jména založeno na jakémkoli důvodu (§ 13 IPRG). Například jméno získané sňatkem se tudíž neposuzuje podle manželského statusu, nýbrž podle statutu jména. Na formu prohlášení o používání jmen se uplatňuje obecný formální status podle § 8 IPRG. (Forma právního úkonu se bude tudíž posuzovat podle stejného práva jako samotný právní úkon; postačuje však splnění formálních požadavků státu, v němž se právní úkon provádí). Podle judikatury se jméno nabyté podle předchozího osobního statusu nemění pouhou změnou osobního statusu (státní příslušnosti).

Způsobilost určité osoby k právům a způsobilost k právním úkonům se rovněž posuzuje podle osobního statusu dotyčné osoby (§ 12 IPRG). Do tohoto odkazu je zahrnuto jakékoli omezení způsobilosti k jednání, například v důsledku duševní nemoci, nikoli však způsobilost k uzavření manželství. Jestliže určitá osoba dosáhla zletilosti, zůstane zletilá i v případě, že by podle nově nabytého osobního statusu zletilou dosud nebyla.

3.4 Určení vztahu rodič – dítě, včetně osvojení

3.4.1 Určení vztahu rodič – dítě

Požadavky na **manželský původ dítěte** a popření otcovství se posuzují podle osobního statusu, který měli rodiče v době narození dítěte, nebo pokud bylo manželství předtím rozvedeno, v době rozvodu. Mají-li rodiče odlišné osobní statusy, je rozhodující osobní status dítěte v době narození. Oblast působnosti této kolizní normy zahrnuje také domněnku otcovství manžela, důvody pro popření manželského původu a rovněž otázku, které osoby mohou manželský původ dítěte popřít, a lhůty pro jeho popření.

Podmínky **legitimizace** nemanželského dítěte prohlášením o uznání manželského původu (např. úkonem orgánu veřejné moci, nikoli následným sňatkem) se posuzují podle osobního statusu otce (§ 23 IPRG).

Na základě dohody o legitimizaci je legitimizace následným sňatkem rodičů platná, je-li platná podle práva státu, jehož jsou otec nebo matka státními příslušníky.

Podmínky **určení a uznání otcovství** ve vztahu k nemanželskému dítěti se posuzují podle osobního statusu dítěte v době narození. Následný osobní status dítěte je rozhodující v případě, je-li určení nebo uznání přípustné podle tohoto statusu, nikoli však podle osobního statusu v době narození. Právo, podle něhož je určeno a uznáno otcovství, je rozhodné i pro jeho popření (§ 25 IPRG).

Vztah mezi rodičem a dítětem: Účinky manželského původu a legitimizace dítěte a nemanželského původu se posuzují podle osobního statusu dítěte. Ustanovení § 24 a 25 IPRG upravují otázky péče o dítě a jeho výchovy, správy a užívání majetku dítěte, právního zastoupení jedním nebo oběma rodiči, včetně potřeby úředního souhlasu s určitými úkony při zastupování, a v případě dětí manželského původu dohody o péči o dítě po rozvodu rodičů a vzájemných pohledávek na výživné. Tato ustanovení se z velké části překrývají s Haagskou úmluvou o ochraně dětí v případech, kdy (dosud) platí Haagská úmluva o ochraně nezletilých z roku 1961 (ve vztahu k Turecku a Macau). Příslušné orgány proto musejí s ohledem na opatření k zajištění ochrany nezletilých osob uplatňovat své vnitrostátní právo; příslušné jsou obvykle orgány státu, kde má dítě pobyt.

Zatímco v případě otázek rodičovství se vychází z osobního statusu v dané době, u otázek týkajících se vztahu mezi rodiči a dítětem tomu tak není; rozhodující je příslušný osobní status dítěte. Pokud se osobní status změní, je nutno vztah mezi rodiči a dítětem posoudit podle nového osobního statusu od okamžiku jeho změny (změna skutkové podstaty z hlediska kolizního kritéria, státní příslušnosti).

V judikatuře se opakovaně neuplatnilo předpisy cizích právních řádů týkající se péče o dítě z toho důvodu, že by byly v rozporu s veřejným pořádkem, pokud nezohledňují nejvládnější zájem dítěte.

3.4.2 Osvojení

Podle § 26 IPRG podmínky pro osvojení dítěte a pro ukončení osvojení závisí na osobním statusu každého z osvojitelů. Kromě toho je rozhodující osobní status dítěte, ačkoliv v případě nezletilých dětí pouze tehdy, vyžaduje-li se souhlas dítěte nebo třetí osoby, která je s dítětem v rodinném vztahu. Podmínky osvojení dítěte zahrnují například věk osvojitele, věkový rozdíl mezi osvojitelem a osvojenцем a to, zda a za jakých podmínek brání existence biologických dětí osvojitele osvojení daného dítěte, jakož i případné podmínky souhlasu, včetně možnosti, jak úředně nahradit odmítnutý souhlas.

Účinky osvojení dítěte se posuzují podle osobního statusu osvojitele a v případě osvojení manželem podle práva, které je rozhodné pro osobní právní účinky manželství. Po úmrtí jednoho z manželů je s ohledem na tyto účinky rozhodující osobní status druhého manžela.

Účinky osvojení dítěte z hlediska dědického práva se posuzují nikoli podle statutu osvojení, nýbrž podle statutu dědění.

Samotné osvojení dítěte je ukončenou skutkovou okolností, takže rozhodnutí o něm se nezmění, změní-li se následně osobní status nebo kolizní kritérium.

Osvojení dítěte představuje trvalý právní vztah. Status, který je rozhodný pro účinky osvojení dítěte, se proto může změnit: závisí to na příslušném osobním statusu osvojitele.

3.5 Manželství, nesezdané soužití, registrované partnerství, rozvod, rozluka, vyživovací povinnost

3.5.1 Manželství

Forma manželství se v Rakousku posuzuje podle rakouského práva a forma manželství v zahraničí se posuzuje podle osobního statusu každého ze snoubenců; postačuje však splnění formálních požadavků místa, kde došlo k uzavření manželství (§ 16 IPRG). Omezeným odkazem na formální požadavky místa uzavření manželství se myslí pouze hmotněprávní normy práva, na něž se odkazuje, takže případný zpětný nebo další odkaz podle místního práva proto je bezvýznamný (výjimka z § 5 IPGR).

Podmínky uzavření manželství a neplatnosti manželství a podmínky **prohlášení manželství za neplatné** (na rozdíl od rozvodu) se u každého snoubence posuzují podle jeho osobního statusu (§ 17 IPRG). Pokud však právo rozhodné podle osobního statusu jednoho nebo obou snoubenců nepředpokládá uzavření manželství z důvodu pohlaví jednoho nebo obou snoubenců, musí se podmínky manželství posoudit podle práva státu, ve kterém bylo manželství uzavřeno.

Tato kolizní norma se týká hmotněprávních podmínek uzavření manželství, tzn. požadovaného věku, neexistence překážek pro manželství, požadavků souhlasu a jejich nahrazení.

Podle § 18 IPRG se **osobní právní účinky manželství** posuzují podle společného osobního statusu manželů, nebo v případě, že společný osobní status neexistuje, podle posledního společného osobního statusu, pokud ho některý z nich má. V opačném případě se posuzují podle práva státu, ve kterém mají oba dva místo obvyklého pobytu, nebo neexistuje-li takové místo pobytu, podle práva státu, ve kterém měli oba manželé poslední místo pobytu, pokud ho jeden z nich zachoval.

Oblast působnosti této kolizní normy zahrnuje rovněž povinnost manželského soužití, důsledky pro bydliště, povinnost poskytovat pomoc a také právo manžela na výživné, nikoli však právo na užívání jména získaného sňatkem nebo majetková práva vyplývající z manželského svazku. Tento odkaz se může měnit; změní-li se kolizní kritéria, může být rozhodným právem jiné právo.

3.5.2 Nesezdané soužití a registrované partnerství

Zákon o registrovaném partnerství (Gesetz über die eingetragene Partnerschaft) vložil do IPGR ustanovení § 27a až 27d.

Podmínky (i forma) registrovaného partnerství, jeho neplatnost a zrušení z důvodu nedostatků při uzavření se posuzují podle práva státu, v němž bylo uzavřeno (§ 27a IPRG).

Podle § 27b IPRG se **osobní účinky registrovaného partnerství** posuzují podle práva státu, ve kterém mají registrovaní partneři společné místo obvyklého pobytu, nebo v případě, že společné místo obvyklého pobytu neexistuje, podle práva státu, ve kterém měli oba poslední místo obvyklého pobytu, pokud je jeden z nich zachoval. Nelze-li uplatnit právo státu pobytu nebo nelze-li registrované partnerství zrušit na základě uplatněných skutkových okolností, potom je rozhodný společný osobní status registrovaných partnerů. Pokud nemají společný osobní status, potom poslední společný osobní status, jestliže si jej jeden z partnerů zachoval. V opačném případě se uplatní rakouské právo; tak je tomu i v případě, kdy osobní status neupravuje osobní právní účinky registrovaného partnerství.

Úprava **majetkových práv** registrovaného partnerství se posuzuje podle práva rozhodného podle **nařízení (EU) 2016/1104 týkající se majetkových důsledků registrovaného partnerství** operativně použitelného od 29. ledna 2019.

Zrušení registrovaného partnerství, které se nezakládá na nedostacích při jeho uzavření, se řídí právem státu, v němž měli registrovaní partneři společné místo obvyklého pobytu v době zrušení partnerství. Pokud takové místo pobytu neexistuje, potom podle práva státu, ve kterém měli poslední společné místo pobytu, pokud je jeden z partnerů zachoval. Nelze-li uplatnit právo státu pobytu nebo nelze-li registrované partnerství zrušit na základě uplatněných skutkových okolností, potom je rozhodný společný osobní status registrovaných partnerů. Pokud nemají společný osobní status, potom poslední společný osobní status, jestliže si jej jeden z partnerů zachoval. V opačném případě se uplatní rakouské právo; tak je tomu i v případě, kdy osobní status nepřipouští zrušení registrovaného partnerství na základě uplatněných skutkových okolností.

3.5.3 Rozvod a rozluka

Podle § 20 IPRG se aspekty **rozvodu**, jež neupravuje nařízení Řím III (nařízení Rady (EU) č. 1259/2010 ze dne 20. prosince 2010, kterým se zavádí posílená spolupráce v oblasti rozhodného práva ve věcech rozvodu a rozluky, Úř. věst. L 343, 29.12.2010, s. 10) (majetkové důsledky rozvodu), posuzují podle práva, které je rozhodné pro osobní právní účinky manželství. Rozhodující je doba rozvodu; odkaz se proto nemůže změnit.

Úprava **majetkových práv** registrovaného partnerství se posuzuje podle práva rozhodného podle **nařízení (EU) 2016/1103 týkajícího se majetkových důsledků registrovaného partnerství** operativně použitelného od 29. ledna 2019.

Zrušení manželství rakouské právo nezná. Pokud není upraveno v nařízení Řím III, řeší se kolize podle § 1 IPGR nejuzší vztahem. Nejuzší vztah by našla judikatura pravděpodobně analogicky podle § 20 IPGR.

3.5.4 Vyživovací povinnost

Nařízení Rady (ES) č. 4/2009 ze dne 18. prosince 2008 o příslušnosti, rozhodném právu, uznávání a výkonu rozhodnutí a o spolupráci ve věcech vyživovacích povinností, Úř. věst. L 7, s. 1 (nařízení EU o vyživovací povinnosti) odkazuje s ohledem na statut výživného na Haagský protokol ze dne 23. listopadu 2007 o právu rozhodném pro vyživovací povinnosti. Primárně je proto použitelné právo státu, ve kterém má oprávněný z výživného místo obvyklého pobytu (jež je doplněno tendencemi k lex fori, zvláštními kolizními kritérii, obranným ustanovením proti „překvapivým“ nárokům a – velmi restriktivní – možností volby rozhodného práva).

3.6 Majetkové poměry v manželství

Úprava majetkových práv registrovaného partnerství se posuzuje podle práva rozhodného podle **nařízení (EU) 2016/1103 týkajícího se majetkových důsledků registrovaného partnerství** (viz výše).

3.7 Závěti a dědictví

Dědictví je upraveno v nařízení EU o dědictví (nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 650/2012 ze dne 4. července 2012 o příslušnosti, rozhodném právu, uznávání a výkonu rozhodnutí a přijímání a výkonu veřejných listin v dědických věcech a o vytvoření evropského dědického osvědčení, Úř. věst. L 201 ze dne 27. července 2012, s. 107). Ve starých věcech se použije § 28 IPGR, podle něhož závisí rozhodné právo na osobním statusu zůstavitele v době smrti. Tato kolizní norma zahrnuje v zásadě i odpovědnost za dluhy váznoucí na pozůstalosti a nabytí dědictví. Pokud se však pozůstalostní řízení konalo v Rakousku, posuzuje se nabytí dědictví a odpovědnost za dluhy váznoucí na pozůstalosti podle rakouského práva (§ 28 odst. 2 IPRG).

3.8 Věcná práva

Nabytí a ztráta věcných práv k hmotnému majetku, včetně držby, se posuzují podle práva státu, v němž se majetek nachází v době uskutečnění skutkových okolností vedoucích k nabytí nebo ztrátě práv. Právní druh majetku a obsah těchto práv se posuzují podle práva státu, ve kterém se majetek nachází (§ 31 IPRG).

Do oblasti působnosti kolizní normy patří zejména vlastnictví, věcná břemena (břemena na nemovitosti), zástava, právo stavby, vlastnictví bytu, avšak rovněž zadržovací práva účinná vůči třetím stranám a výhrada vlastnictví. Tento zákon upravuje také důsledky převodu vlastnického práva.

Následná změna místa nemá na rozhodné právo vliv, jelikož nabytí práva představuje skončenou skutkovou okolnost.

Účinky nabytí práva jsou založeny na právu příslušného místa; toto kolizní kritérium se proto může změnit. Podle tohoto práva se posuzují i otázky týkající se rozsahu právní ochrany vlastníka a toho, zda a do jaké míry má osoba, již náleží věcné právo, i dispoziční právo; například to, zda může být zastavená movitá věc prodána bez zásahu soudu, jakož i další otázky.

Zvláštní úprava platí pro **dopravní prostředky** (§ 33 IPRG). Věcná práva k plavidlům a letadlům, která jsou zapsána do registru, se posuzují podle práva státu registru; u železničních vozidel je rozhodným právem právo státu, ve kterém má železniční společnost, v jejímž provozu jsou vozy používány, skutečné sídlo. Pro zákonné a jiné povinné zástavní právo nebo zákonných zadržovacích právo k zajištění nároků na náhradu škody způsobené vozidlem nebo nákladů na odstranění škody je rozhodným právem právo státu, ve kterém se majetek nachází při naplnění skutkové podstaty.

Zvláštní předpis existuje i pro **nehmotný hmotný majetek**: pokud je věcné právo k nemovitému majetku rovněž součástí oblasti působnosti i jiné kolizní normy (například normy pro úpravu majetkových práv vyplývajících z manželského svazku), má přednost odkaz na majetkové právo, tj. vazba na právo státu, ve kterém se majetek nachází.

Pro **nehmotný majetek** žádná kolizní norma neexistuje. Podle § 1 IPRG je rozhodným právem majetkové právo toho právního řádu, ke kterému existuje nejúžší vztah. Listinou doložená práva se posuzují podle lex cartae. Listinou doložená práva se posuzují podle *lex cartae*. Ustanovení § 33a IPRG, kterým se provádí článek 9 směrnice 2002/47/ES o dohodách o finančním zajištění s širší oblastí působnosti, obsahuje zvláštní pravidlo pro převoditelné cenné papíry zapsané v příslušné evidenci. V případě cenných papírů v systémech vypořádání platí zvláštní předpisy obsažené v § 16 a 18 zákona o neodvolatelnosti zúčtování (Finalitätsgesetz), kterým se provádí směrnice 98/26/ES o neodvolatelnosti zúčtování.

3.9 Insolvence

Mezinárodní **insolvenční právo** je upraveno v části sedmé insolvenčního řádu (*Insolvenzordnung* – IO). Podle § 217 IO jsou ustanovení použitelná pouze tehdy, nestanoví-li mezinárodní právo nebo konkrétní právní akty Evropských společenství, zejména nařízení (EU) č. 848/2015 o insolvenčním řízení jinak. Co se týká obsahu, ustanovení velkou měrou odpovídají příslušným ustanovením nařízení EU o insolvenčním řízení.

Na podmínky pro zahájení insolvenčního řízení a účinky insolvenčního řízení se v zásadě uplatňuje právo státu, ve kterém je toto řízení zahájeno. Konkrétně § 221 až 235 IO obsahují pravidla týkající se věcných práv třetích stran, započtení vzájemných pohledávek, výhradu vlastnictví, smlouvy týkající se nehmotného majetku, regulované trhy, pracovní smlouvy, dopady insolvenčního řízení na práva podléhající registraci a právo rozhodné ve vztahu k jednání poškozujícímu věřitele a ochraně kupující třetí osoby, dopady na probíhající soudní řízení, lex rei sitae s ohledem na výkon vlastnických či jiných práv, smlouvy o započtení vzájemných pohledávek a přeměně dluhu, repo obchody a platby po zahájení insolvenčního řízení.

Pokud se tyto normy překrývají s normami IPGR nebo s jinými kolizními normami, mají přednost zvláštní ustanovení insolvenčního řádu.

Poslední aktualizace: 04/11/2021

Za originální verzi stránky (v jazyce daného členského státu) odpovídá příslušné kontaktní místo Evropské soudní sítě. Příklad pořídily útvary Evropské komise. Je možné, že změny, které v originální verzi případně provedly orgány daného členského státu, nebyly ještě do překladů zapracovány. ESS-O ani Evropská komise neodpovídá ani neručí za informace a data, které tento dokument obsahuje či na které odkazuje. Předpisy v oblasti autorských práv členských států odpovědných za tuto stránku naleznete v právním oznámení.

Které právo se použije? - Polsko

POZNÁMKA: Níže uvedené odpovědi se NEVZTAHUJÍ na situace, které se řídí právem EU.

1 Zdroje platných norem

1.1 Vnitrostátní normy

Zákon o mezinárodním právu soukromém ze dne 4. února 2011 (kodifikované znění, Sbírka zákonů 2015, položka 1792) (dále jen „zákon o mezinárodním právu soukromém“)

1.2 Vícestranné mezinárodní úmluvy

Haagská úmluva ze dne 17. července 1905 o odnětí občanských práv a podobných ochranných opatřeních

Haagská úmluva ze dne 5. října 1961 o právu použitelném na formu závětí

Haagská úmluva ze dne 5. října 1961 o pravomoci orgánů a použitelném právu při ochraně nezletilých

Haagská úmluva ze dne 4. května 1971 o právu použitelném pro dopravní nehody

Haagská úmluva ze dne 2. října 1973 o právu rozhodném pro vyživovací povinnosti

Úmluva o právu rozhodném pro smluvní závazkové vztahy otevřená k podpisu v Římě dne 19. června 1980

Haagská úmluva ze dne 19. října 1996 o pravomoci orgánů, použitelném právu, uznávání, výkonu a spolupráci ve věcech rodičovské zodpovědnosti a opatření k ochraně dětí

1.3 Hlavní dvoustranné úmluvy

Polsko podepsalo řadu dvoustranných smluv o právních úkonech, jež rovněž obsahují kolizní normy. K těmto smlouvám patří jak smlouvy s členskými státy EU, tak i se třetími zeměmi. Jelikož nástroje, jimiž jsou členské státy EU vázány a které obsahují kolizní normy týkající se různých oblastí, mají v zásadě **přednost** před dvoustrannými smlouvami, jež byly podepsány mezi členskými státy, mají v současnosti praktický význam pouze dvoustranné smlouvy se třetími zeměmi.

K těmto smlouvám patří smlouvy s Běloruskem (ze dne 26. října 1994), Ruskem (ze dne 16. září 1996), Ukrajinou (ze dne 24. května 1993), Korejskou lidově demokratickou republikou (ze dne 28. září 1986), Kubou (ze dne 18. listopadu 1982), Vietnamem (ze dne 22. března 1993) a na základě právního nástupnictví (u smlouvy s Jugoslávií ze dne 6. února 1960) s Bosnou a Hercegovinou, Černou Horou a Srbskem.

2 Uplatňování kolizních norem

2.1 Povinnost soudce uplatnit kolizní normy z vlastní iniciativy

Soud uplatňuje kolizní normy z úřední pravomoci. Z úřední pravomoci uplatňuje i cizí právo, je-li kolizní normou toto právo určeno jako právo rozhodné pro konkrétní věc.

2.2 Zpětný odkaz

Podle článku 5 zákona o mezinárodním právu soukromém je v polském právním řádu přípustný pouze zpětný odkaz.

Odstavec 1 se nepoužije, pokud bylo rozhodné právo určeno:

1. na základě volby rozhodného práva;
2. s ohledem na formu právního úkonu;
3. s ohledem na smluvní závazkové vztahy, mimosmluvní závazkové vztahy nebo jednostranné právní úkony, pro něž se rozhodné právo stanovuje tímto zákonem.

2.3 Změna kolizního kritéria

2.4 Výjimky z obvyklého uplatňování kolizních norem

Odchytky od uplatňování práva stanoveného v kolizních normách týkajících se daného právního vztahu jsou uvedeny v člancích 3 a 10 zákona o mezinárodním právu soukromém.

Čl. 3 odst. 1. *Vyžaduje-li zákon použití práva státní příslušnosti (lex patriae), a pokud státní příslušnost dotyčné osoby nelze určit, osoba nemá státní příslušnost nebo obsah práva státní příslušnosti nelze zjistit, uplatní se právo státu, ve kterém má daná osoba domicil, a nemá-li domicil, právo země obvyklého pobytu.*

Čl. 10 odst. 1. *Nelze-li zjistit okolnosti, které určují použitelné právo, použije se právo státu, s nímž je daný právní vztah nejužší spojen. Polské právo se mimoto použije tehdy, nelze-li obsah rozhodného cizího práva zjistit v přiměřené lhůtě.*

Článek 67 zákona o mezinárodním právu soukromém navíc stanoví, že není-li rozhodné právo určeno ve zmíněném zákoně, ve zvláštních předpisech, v mezinárodních smlouvách, které byly v Polsku ratifikovány a jsou závazné, nebo v právu EU, právem upravujícím daný vztah by **mělo být právo země, s nímž je právní vztah nejužší spojen.**

2.5 Zjištění cizího práva

Soud určuje a uplatňuje cizí právo z úřední pravomoci – čl. 51a odst. 1 zákona o organizaci obecných soudů ze dne 27. července 2001 (kodifikované znění, Sbírka zákonů 2019, položka 52, ve znění pozdějších předpisů).

3 Kolizní pravidla

3.1 Smluvní závazky a právní akty

Příslušné kolizní normy zakotvené v zákoně o mezinárodním právu soukromém:

Čl. 28 odst. 1. *Právo rozhodné pro smluvní závazkové vztahy je určeno nařízením Evropského parlamentu a Rady č. 593/2008 o právu rozhodném pro smluvní závazkové vztahy (Řím I) (Úř. věst. L 177, 4. července 2008, s. 6). Ustanovení nařízení se případně použijí i na smluvní závazkové vztahy vyloučené z jeho oblasti působnosti podle čl. 1 odst. 2 písm. j) nařízení uvedeného v odstavci 1.*

Podle čl. 29 odst. 1 zákona o mezinárodním právu soukromém se pojistná smlouva řídí polským právem, pokud polské právo stanovuje pojistnou povinnost. 2. *Vyžaduje-li právo členského státu Evropského hospodářského prostoru, kterým se stanovuje pojistná povinnost, uplatnění práva tohoto členského státu na pojistnou smlouvu, uplatní se zmíněné právo.*

Čl. 30 odst. 1. *Vyjma případů uvedených v nařízení podle článku 28 nesmí volba práva jiné země než členského státu Evropského hospodářského prostoru s ohledem na smlouvu, která je úzce spojena s územím nejméně jednoho členského státu, zbavit spotřebitele ochrany, kterou jim přiznávají polské právní předpisy provádějící tyto směrnice:*

- 1) směrnice Rady 93/13/EHS ze dne 5. dubna 1993 o nepřiměřených podmínkách ve spotřebitelských smlouvách (Úř. věst. L 95, 21. 4. 1993, s. 29); zvláštní vydání Úř. věst. EU v polštině, kapitola 15, sv. 2, s. 288);
- 2) (zrušeno);
- 3) směrnice Evropského parlamentu a Rady 1999/44/ES ze dne 25. května 1999 o některých aspektech prodeje spotřebního zboží a záruk na toto zboží (Úř. věst. L 171, 7. 7. 1999, s. 12); zvláštní vydání Úř. věst. EU v polštině, kapitola 15, sv. 4, s. 223);
- 4) směrnice Evropského parlamentu a Rady 2002/65/ES ze dne 23. září 2002 o uvádění finančních služeb pro spotřebitele na trh na dálku a o změně směrnice Rady 90/619/EHS a směrnic 97/7/ES a 98/27/ES (Úř. věst. L 271, 9. 10. 2002, s. 16); zvláštní vydání Úř. věst. EU v polštině, kapitola 6, sv. 4, s. 321);
- 5) směrnice Evropského parlamentu a Rady 2008/48/ES ze dne 23. dubna 2008 o smlouvách o spotřebitelském úvěru a o zrušení směrnice Rady 87/102/EHS (Úř. věst. L 133, 22. 5. 2008, s. 66, v platném znění).

2. *Je-li právem rozhodným pro smlouvu, na kterou se vztahuje směrnice Evropského parlamentu a Rady ze dne 14. ledna 2009 o ochraně spotřebitele ve vztahu k některým aspektům smluv o dočasném užívání ubytovacího zařízení (timeshare), o dlouhodobých rekreačních produktech, o dalším prodeji a o výměně (Úř. věst. L 33, 3. 2. 2009, s. 10), právo jiné země než členského státu Evropského hospodářského prostoru, nesmějí být spotřebitelé zbaveni ochrany, které požívají podle polských právních předpisů provádějících zmíněnou směrnici:*

- 1) pokud se nemovitost nachází v jednom z členských států, nebo
- 2) pokud jde o smlouvu, která nesouvisí přímo s nemovitostí, jestliže hospodářský subjekt vykonává podnikatelskou nebo profesní činnost v jednom z členských států, nebo přemístil-li tuto činnost jakýmkoli způsobem do jednoho z členských států a smlouva spadá do rozsahu této činnosti.

Článek 31 *Závazek vyplývající z jiného cenného papíru, než je směnka nebo šek, se řídí právem země, ve které byl tento cenný papír vystaven nebo emitován.*

Článek 32 1. *Závazek vyplývající z jednostranného právního úkonu se řídí právem podle volby strany, která úkon provádí. Jsou-li určeny obě strany tohoto závazku, volba práva, jeho změna nebo zrušení se uskutečňuje na základě dohody těchto stran.*

2. *Nedošlo-li k výslovné volbě práva, řídí se závazek vyplývající z jednostranného právního úkonu právem země, ve které má osoba, která úkon provádí, obvyklé bydliště nebo sídlo. Pokud z okolností daného případu vyplývá, že závazek souvisí úžeji s právem jiné země, použije se právo této země.*

Podle **článku 36** se účinky příkázání pohledávky vůči třetím stranám stanovují podle práva země, jímž se řídí příkázaná pohledávka.

Článek 37 Právem rozhodným pro převzetí dluhu je právo země, jímž se řídí převzatý dluh.

Článek 38 Účinky změny hodnoty měny na výši závazku se posuzují podle práva rozhodného pro tento závazek.

3.2 Mimosmluvní závazky

Příslušné kolizní normy zakotvené v zákoně o mezinárodním právu soukromém:

Článek 33 Právem rozhodným pro závazky vyplývající z jiných událostí než právních úkonů se řídí nařízením Evropského nařízení a Rady č. 864/2007/ES ze dne 11. července 2007 o právu rozhodném pro mimosmluvní závazkové vztahy (Řím II) (Úř. věst. L 199, 31. 7. 2007, s. 40).

Článek 34 Haagská úmluva ze dne 4. května 1971 o právu použitelném pro dopravní nehody (Sbírka zákonů 2003/63, položka 585) určuje právo rozhodné pro mimosmluvní zákonnou odpovědnost plynoucí z dopravních nehod.

Článek 35 Zákonná odpovědnost za jednání a opomenutí orgánů veřejné moci v dané zemi se řídí právem této země.

3.3 Osobní stav, jeho aspekty související s občanským stavem (jméno, bydliště, způsobilost k právům a právním úkonům)

Kolizní normy, které se vztahují na statut fyzické osoby:

Způsobilost fyzické osoby k právům a právním úkonům se řídí právem státní příslušnosti (*lex patriae*) (čl. 11 odst. 1).

2. Provádí-li fyzická osoba právní úkon v rámci svého podnikání, stačí, aby byla způsobilá provést tento úkon podle práva země, ve které se tato podnikatelská činnost vykonává.

3. Odstavec 1 nevylučuje uplatňování práva, kterým se řídí právní úkon, pokud toto právo stanoví s ohledem na způsobilost k provedení daného právního úkonu zvláštní požadavky.

Podle článku 12 se může v případě, že smlouvu podepsaly strany, jež mají pobyt v téže zemi, fyzická osoba, která je způsobilá podepsat smlouvu podle práva této země, dovolávat nezpůsobilosti podle práva uvedeného v čl. 11 odst. 1 pouze tehdy, byla-li si druhá strana této nezpůsobilosti při podpisu smlouvy vědoma, nebo pokud druhá strana o této nezpůsobilosti při podpisu smlouvy nevěděla z nedbalosti.

2. Fyzická osoba, která provádí jednostranný právní úkon a která je způsobilá tak učinit podle práva země, ve které se tento úkon uskutečňuje, se může dovolávat nezpůsobilosti podle práva uvedeného v čl. 11 odst. 1 pouze tehdy, nemá-li to nepříznivý dopad na osoby jednající s náležitou péčí, které předpokládaly, že osoba provádějící daný právní úkon má k tomu potřebnou způsobilost.

3. Jedná-li fyzická osoba prostřednictvím zástupce, uplatňování odstavců 1 a 2 se určí na základě příslušných okolností týkajících se zástupce.

4. Odstavce 1 a 2 se nevztahují na právní úkony v oblasti rodinného a opatrovnického práva nebo na opatření týkající se nemovitosti, která se nachází v jiné zemi, než je země, ve které byl právní úkon proveden.

Podle čl. 13 odst. 1. se zbavení právní způsobilosti řídí právem státní příslušnosti nezpůsobilé fyzické osoby. Rozhoduje-li polský soud o zbavení cizího státního příslušníka právní způsobilosti, použije se polské právo.

Podle čl. 14 odst. 1 se na domněnku smrti nebo prohlášení za mrtvého vztahuje právo státní příslušnosti. Rozhoduje-li polský soud o domněnce smrti nebo o prohlášení cizího státního příslušníka za mrtvého, použije se polské právo.

Podle čl. 16 odst. 1. se osobní práva fyzické osoby řídí právem státu, jehož je tato osoba státním příslušníkem.

Fyzická osoba, jejíž osobní práva jsou ohrožena nebo byla porušena, se může domáhat ochrany podle práva země, na jejímž území se vyskytla událost způsobující toto ohrožení či porušení, nebo podle práva země, na jejímž území nastaly účinky porušení.

Byla-li osobní práva určité fyzické osoby porušena v hromadných sdělovacích prostředcích, řídí se právo na odpověď, opravu či jiné podobné ochranné opatření právem země, ve které má vydavatel nebo vysílací subjekt sídlo či bydliště.

3.4 Určení vztahu rodič – dítě, včetně osvojení

3.4.1 Určení vztahu rodič – dítě

Kolizní normy vztahující se na vztahy mezi rodiči a dětmi (zákon o mezinárodním právu soukromém):

Rodičovství dítěte lze určit nebo popřít podle práva státní příslušnosti dítěte v době narození (čl. 55 odst. 1 zákona o mezinárodním právu soukromém).

Neumožňuje-li právo státní příslušnosti dítěte v době narození určení rodičovství rozhodnutím soudu, řídí se určení otcovství rozhodnutím soudu právem státní příslušnosti dítěte v době určování rodičovství dítěte. Uznání rodičovství dítěte se řídí právem státní příslušnosti dítěte v době uznání. Neumožňuje-li toto právo uznání rodičovství dítěte, použije se právo státní příslušnosti dítěte v době narození, pokud toto právo uznání připouští. Uznání počatého, dosud však nenarozeného dítěte se řídí právem státní příslušnosti matky v době uznání.

Podle čl. 56 odst. 1 zákona o mezinárodním právu soukromém **určuje právo rozhodné pro rodičovskou zodpovědnost a styk s dítětem** Haagská úmluva ze dne 19. října 1996 o pravomoci orgánů, použitelném právu, uznávání, výkonu a spolupráci ve věcech rodičovské zodpovědnosti a opatření k ochraně dětí (Úř. věst. L 151, 11. 6. 2008, s. 39; Sbírka zákonů 2010/172, položka 1158).

Dojde-li ke změně obvyklého pobytu dítěte do země, která není smluvní stranou úmluvy uvedené v odstavci 1, určuje od tohoto okamžiku právo této země podmínky použití opatření uložených v zemi dřívějšího obvyklého pobytu dítěte.

Haagská úmluva ze dne 19. října 1996 o pravomoci orgánů, použitelném právu, uznávání, výkonu a spolupráci ve věcech rodičovské zodpovědnosti a opatření k ochraně dětí určuje právo rozhodné pro **opatrovnickví dětí** (článek 59 zákona o mezinárodním právu soukromém).

Dojde-li ke změně obvyklého pobytu dítěte do země, která není smluvní stranou úmluvy uvedené v odstavci 1, určuje od tohoto okamžiku právo této země podmínky použití opatření uložených v zemi dřívějšího obvyklého pobytu dítěte.

3.4.2 Osvojení

Podle článku 57 zákona o mezinárodním právu soukromém se osvojení řídí právem země, jejímž státním příslušníkem je osvojitel.

Společné osvojení manželů se řídí právem jejich společné státní příslušnosti. Nemají-li manželé společnou státní příslušnost, je rozhodným právem právo země, ve které mají manželé bydliště, a nemají-li bydliště v téže zemi, je rozhodným právem právo státu, ve kterém mají oba manželé obvyklý pobyt. Nemají-li manželé obvyklý pobyt v téže zemi, je rozhodným právem právo země, k níž mají oba manželé jiným způsobem nejužší vztah.

Jak je uvedeno v článku 58 zákona o mezinárodním právu soukromém, osvojení není možné bez uplatnění práva státní příslušnosti budoucího osvojeence, pokud jde o jeho souhlas, souhlas jeho právního zástupce a souhlas příslušného orgánu, jakož i případná omezení osvojení po změně bydliště z jedné země do jiné.

3.5 Manželství, nesezdané sožití, registrované partnerství, rozvod, rozluka, vyživovací povinnost

3.5.1 Manželství

Způsobilost uzavřít manželství je s ohledem na každou stranu určena podle práva státní příslušnosti v době uzavírání manželství (článek 48 zákona o mezinárodním právu soukromém).

Podle ustanovení čl. 49 odst. 1. se forma uzavření manželství řídí právem země, ve které je manželství uzavíráno. Je-li manželství uzavíráno mimo Polsko, stačí dodržet požadavky práva státní příslušnosti obou manželů nebo práva státu, ve kterém mají oba manželé bydliště či obvyklého pobytu v době uzavírání manželství.

Podle článku 50 zákona o mezinárodním právu soukromém se právo uvedené v člancích 48 a 49 použije obdobně na účinky nezpůsobilosti k uzavření manželství a nesplnění požadavků týkajících se formy uzavření manželství.

Osobní vztahy manželů a režim společného jmění manželů se řídí právem jejich společné státní příslušnosti (čl. 51 odst. 1). Nemají-li manželé společnou státní příslušnost, je rozhodným právem právo země, ve které mají oba manželé bydliště, a nemají-li bydliště v téže zemi, je rozhodným právem právo země, ve které mají oba manželé obvyklý pobyt. Nemají-li manželé obvyklý pobyt v téže zemi, je rozhodným právem právo země, k níž mají oba manželé jiným způsobem nejúžší vztah.

3.5.2 Nezezdané soužití a registrované partnerství

Nepoužitelné.

3.5.3 Rozvod a rozluka

Podle článku 54 zákona o mezinárodním právu soukromém se zrušení manželství řídí právem společné státní příslušnosti manželů v době podání návrhu na zrušení manželství. Nemají-li manželé společnou státní příslušnost, je rozhodným právem právo země, ve které mají oba manželé bydliště v době podání návrhu na zrušení manželství, a nemají-li v době podání návrhu na zrušení manželství společné bydliště, je rozhodným právem právo země, ve které měli manželé poslední společný obvyklý pobyt, má-li tam jeden z manželů dosud obvyklý pobyt. Polské právo se použije v případě, neexistují-li žádné okolnosti, které by umožnily určit rozhodné právo.

Výše uvedená ustanovení se použijí obdobně na rozluku.

3.5.4 Vyživovací povinnost

Podle článku 63 se právo rozhodné pro vyživovací povinnost určí podle nařízení Rady (ES) č. 4/2009 ze dne 18. prosince 2008 o příslušnosti, rozhodném právu, uznávání a výkonu rozhodnutí a o spolupráci ve věcech vyživovacích povinností (Úř. věst. L 7, 10. 1. 2009, s. 1).

3.6 Majetkové poměry v manželství

Osobní vztahy manželů a režim společného jmění manželů se řídí právem jejich společné státní příslušnosti (čl. 51 odst. 1). Nemají-li manželé společnou státní příslušnost, je rozhodným právem právo země, ve které mají oba manželé bydliště, a nemají-li bydliště v téže zemi, je rozhodným právem právo země, ve které mají oba manželé obvyklý pobyt. Nemají-li manželé obvyklý pobyt v téže zemi, je rozhodným právem právo země, k níž mají oba manželé jiným způsobem nejúžší vztah.

Podle čl. 52 odst. 1 zákona o mezinárodním právu soukromém si manželé mohou jako právo rozhodné pro režim společného jmění manželů zvolit právo státní příslušnosti jednoho z manželů, nebo právo země, ve které má jeden z nich bydliště nebo obvyklý pobyt. Právo lze zvolit i před uzavřením manželství. Smlouvy o společném jmění manželů se řídí právem, které si strany zvolí podle odstavce 1. Pokud nebylo právo výslovně zvoleno, řídí se smlouva o společném jmění manželů právem rozhodným pro osobní vztahy manželů a režim společného jmění manželů v době podpisu smlouvy. Při volbě práva rozhodného pro režim společného jmění manželů nebo manželskou smlouvu postačuje dodržení formy požadované pro smlouvy o společném jmění manželů podle zvoleného práva nebo podle práva země, ve které bylo právo zvoleno.

3.7 Závěti a dědictví

Právo rozhodné pro dědictví je stanoveno v nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 650/2012 ze dne 4. července 2012 o příslušnosti, rozhodném právu, uznávání a výkonu rozhodnutí a přijímání a výkonu veřejných listin v dědických věcech a o vytvoření evropského dědického osvědčení (Úř. věst. L 201, 27. 7. 2012, s. 107, v platném znění).

3.8 Věcná práva

Podle čl. 41 odst. 1 zákona o mezinárodním právu soukromém se vlastnictví a jiná věcná práva řídí právním řádem země, ve které se daná věc nachází. Nabytí a zánik vlastnictví a nabytí, zánik nebo změna obsahu nebo přednosti jiných věcných práv se řídí právním řádem země, ve které se věc nacházela v době, kdy došlo k události, ze kterých vyplývají uvedené právní účinky.

3.9 Insolvence

Kolizní normy, které určují právo rozhodné pro insolvenční řízení, jsou obsaženy v zákoně o úpadku ze dne 28. února 2003 (konsolidované znění: Sbírka zákonů 2019, položka 498):

Podle článku 460 zákona o úpadku se na insolvenční řízení zahájená v Polsku použije polské právo, nestanoví-li ustanovení této kapitoly jinak.

Podle článku 461 zákona o úpadku se pracovní činnost pracovníků zaměstnaných v jiném členském státě EU nebo členském státě Evropského sdružení volného obchodu (ESVO), který je smluvní stranou Dohody o Evropském hospodářském prostoru, řídí právem rozhodným pro pracovní smlouvu.

Právem, které určuje, zda určitá věc představuje nemovitost, je právo uplatňované v místě, kde se daná věc nachází.

Smlouvy o užívání nebo koupi nemovitosti nacházející se v jiném členském státě EU nebo členském státě Evropského sdružení volného obchodu (ESVO), který je smluvní stranou Dohody o Evropském hospodářském prostoru, se řídí právem země, ve které se dotyčná nemovitost nachází.

Práva k nemovitosti nacházející se v jiném členském státě EU nebo členském státě Evropského sdružení volného obchodu (ESVO), který je smluvní stranou Dohody o Evropském hospodářském prostoru, nebo k zapsanému námořnímu plavidlu či letadlu se řídí právem země, která vede příslušný rejstřík.

Prohlášení o úpadku nesmí porušit práva věřitelů nebo třetích stran, jimiž jsou zatížena aktiva či jiný majetek úpadce nacházející se v jiném členském státě Evropské unie nebo členském státě Evropského sdružení volného obchodu (ESVO), který je smluvní stranou Dohody o Evropském hospodářském prostoru, včetně všech organizovaných částí tohoto majetku, a zejména právo zcizit majetek za účelem uhrazení závazků nebo právo uhradit závazky z výnosů z majetku, zástavní a hypoteční práva, právo požadovat vydání majetku od osob, které s ním nakládají proti vůli oprávněného, nebo právo využívat majetek jako jeho správce (článek 462 zákona o úpadku). To se vztahuje na osobní práva a nároky zapsané v katastru nemovitostí a jiných veřejných rejstřících, jejichž uplatnění nebo výkon má za následek vznik výše uvedených práv.

Podle čl. 463 odst. 1 zákona o úpadku nezaniká výhrada vlastnického práva ve prospěch zcizitele v kupní smlouvě prohlášením o úpadku domácí banky, která je kupujícím předmětu smlouvy, pokud se v okamžiku prohlášení o úpadku předmět smlouvy nacházel v jiném členském státě Evropské unie nebo v členském státě Evropského sdružení volného obchodu (ESVO), který je smluvní stranou Dohody o Evropském hospodářském prostoru.

Prohlášení o úpadku domácí banky, která s majetkem nakládá, nemůže představovat základ pro odstoupení od kupní smlouvy, pokud byl předmět prodeje přemístěn před prohlášením o úpadku a v době prohlášení o úpadku se nacházel v zahraničí.

Podle článku 464 podléhá výkon práv, jejichž vznik, existence nebo zcizení vyžaduje zápis do registru nebo na účet nebo uložení v centrálním depozitním systému, právnímu řádu země, ve které jsou tyto registry, účty nebo depozitní systémy vedeny.

Aniž je dotčen článek 464, právo zpětně koupě se řídí právním řádem rozhodným pro smluvní závazkové vztahy, kterým se řídí smlouva zakládající toto právo.

Aniž je dotčen článek 464, právo rozhodné pro smluvní závazkové vztahy, jímž se řídí obchody uzavřené na regulovaném trhu, se vztahuje i na smlouvy podepsané v rámci obchodů na regulovaném trhu ve smyslu zákona o obchodování s finančními nástroji ze dne 29. července 2005.

Započtení uvedené v článku 467 zákona o úpadku se řídí právem rozhodným pro smluvní závazkové vztahy, kterým se řídí dohoda o započtení.

Podle článku 4671 zákona o úpadku nesmí prohlášení o úpadku porušit právo věřitele na započtení své pohledávky vůči pohledávce úpadce, je-li to přípustné podle právního řádu rozhodného pro dluh úpadce.

Účinnost a platnost právního úkonu provedeného po prohlášení o úpadku, který se týká prodeje nemovitosti, námořního plavidla nebo letadla, jež musí být zapsány do registru, nebo zcizení práv, jejichž vznik, existence nebo zcizení vyžaduje zápis do registru nebo na účet nebo uložení v centrálním depozitním systému, se řídí právním řádem země, ve které se majetek nachází nebo ve které jsou tyto registry, účty nebo depozitní systémy vedeny.

Podle článku 469 zákona o úpadku se ustanovení o neúčinnosti a neplatnosti právního úkonu provedeného v neprospěch věřitelů nepoužijí, pokud právo vztahující se na daný úkon nepřipouští, aby se právní úkony provedené na úkor věřitelů považovaly za neúčinné.

Podle článku 470 zákona o úpadku se účinky prohlášení o úpadku na soudní řízení u soudu členského státu Evropské unie nebo členského státu Evropského sdružení volného obchodu (ESVO), který je smluvní stranou Dohody o evropském hospodářském prostoru, posuzují podle právního řádu země, ve které řízení probíhá.

Poslední aktualizace: 07/12/2020

Za originální verzi stránky (v jazyce daného členského státu) odpovídá příslušné kontaktní místo Evropské soudní sítě. Překlad pořídily útvary Evropské komise. Je možné, že změny, které v originální verzi případně provedly orgány daného členského státu, nebyly ještě do překladů zapracovány. ESS-O ani Evropská komise neodpovídá ani neručí za informace a data, které tento dokument obsahuje či na které odkazuje. Předpisy v oblasti autorských práv členských států odpovědných za tuto stránku naleznete v právním oznámení.

Které právo se použije? - Portugalsko

1 Zdroje platných norem

Následující prameny vnitrostátního práva jsou zakotveny v článcích 1, 3 a 4 portugalského občanského zákoníku:

- zákony,
- zvyklosti,
- obyčejové právo.

Prameny mezinárodního práva (článek 8 portugalské ústavy):

- pravidla a zásady obecného mezinárodního práva tvoří nedílnou součást portugalského práva,
- ustanovení mezinárodních úmluv, které jsou řádně ratifikovány nebo schváleny, nabývají platnosti v portugalském vnitrostátním právu poté, co jsou úředně zveřejněny, a zůstávají v platnosti, dokud jsou pro portugalský stát mezinárodně závazné,
- pravidla stanovená příslušnými orgány mezinárodních organizací, jichž je Portugalsko členem, nabývají platnosti v portugalském vnitrostátním právu přímo, pokud je tak stanoveno v příslušných zakládajících smlouvách,
- ustanovení smluv, kterými se řídí Evropská unie, a pravidla stanovená jejími institucemi v rámci výkonu jejich pravomocí jsou v portugalském vnitrostátním právu použitelná v souladu s právem Unie a při dodržování základních zásad demokratického právního státu.

1.1 Vnitrostátní normy

Zákony

Zákony představují přímý pramen vnitrostátního práva. Ustanovení čl. 1 odst. 2 portugalského občanského zákoníku považuje veškerá obecná ustanovení stanovená příslušnými orgány státu za zákony. Ustanovení čl. 112 odst. 1 portugalské ústavy stanoví, že zákony, vládní nařízení a regionální legislativní akty jsou legislativními akty.

Zvyklosti

Zvyklosti jsou právně ospravedlnitelné jako pramen vnitrostátního práva, pokud jsou splněny obě následující podmínky:

- nejsou v rozporu se zásadami dobré víry a
- je to stanoveno zákonem (čl. 3 odst. 1 portugalského občanského zákoníku).

Obyčejové právo

Portugalské soudy mohou urovnat spor v souladu se zásadami obyčejového práva pouze při splnění jedné z následujících podmínek:

- když to umožňuje zákon (čl. 4 písm. a) portugalského občanského zákoníku) nebo
- když se na tom strany dohodnou a mají možnost se odvolat (čl. 4 písm. b) portugalského občanského zákoníku) nebo
- když se strany předem dohodly na uplatnění zásady spravedlnosti, tedy obyčejového práva (čl. 4 písm. c) portugalského občanského zákoníku).

1.2 Vícestranné mezinárodní úmluvy

Úmluvy Haagské konference o mezinárodním právu soukromém

Portugalsko je vázáno 26 haagskými úmluvami:

1. Úmluva o civilním řízení soudním (Haag, 1954)

Viz: [zde](#)

2. Úmluva o právu rozhodném pro vyživovací povinnosti k dětem (Haag, 1956)

Viz: [zde](#)

3. Úmluva o uznávání a výkonu rozhodnutí týkajících se vyživovacích povinností k dětem (Haag, 1958)

Viz: [zde](#)

4. Úmluva o pravomoci orgánů a rozhodném právu pro ochranu nezletilých (Haag, 1961)

Viz: [zde](#)

5. Úmluva o střetu zákonů týkajících se formy pořízení pro případ smrti (Haag, 1961)

Viz: [zde](#)

6. Úmluva o zrušení požadavku ověřování cizích veřejných listin (Haag, 1961)

Viz: [zde](#)

7. Úmluva o doručování soudních a mimosoudních písemností v cizině ve věcech občanských a obchodních (Haag, 1965)

Viz: [zde](#)

8. Úmluva o uznávání a výkonu cizích soudních rozhodnutí v občanských a obchodních věcech (Haag, 1971)

Viz: [zde](#)

9. Dodatkový protokol k úmluvě o uznávání a výkonu cizích soudních rozhodnutí v občanských a obchodních věcech (Haag, 1971)

Viz: [zde](#)

10. Úmluva o uznávání rozvodů a zrušení manželského soužití (Haag, 1970)

Viz: [zde](#)

11. Úmluva o právu použitelném na dopravní nehody (Haag, 1971)

Viz: [zde](#)

12. Úmluva o provádění důkazů v cizině ve věcech občanských a obchodních (Haag, 1970)

Viz: [zde](#)

13. Úmluva o mezinárodní správě dědictví (Haag, 1973)

Viz: [zde](#)

14. Úmluva o právu použitelném pro odpovědnost za vadné výrobky (Haag, 1973)

Viz: [zde](#)

15. Úmluva o uznávání a výkonu rozhodnutí týkajících se vyživovacích povinností (Haag, 1973)

Viz: [zde](#)

16. Úmluva o právu rozhodném pro vyživovací povinnosti (Haag, 1973)

Viz: [zde](#)

17. Úmluva o rozhodném právu pro majetkové poměry v manželství (Haag, 1978)

Viz: [zde](#)

18. Úmluva o oslavě a uznání platnosti manželství (Haag, 1978)

Viz: [zde](#)

19. Úmluva o právu rozhodném pro zprostředkování a obchodní zastoupení (Haag, 1978)

Viz: [zde](#)

20. Úmluva o občanskoprávních aspektech mezinárodních únosů dětí (Haag, 1980)

Viz: [zde](#)

21. Úmluva o právech dítěte a spolupráci při mezinárodním osvojení (Haag, 1993)

Viz: [zde](#)

22. Úmluva o pravomoci orgánů, použitelném právu, uznávání, výkonu a spolupráci ve věcech rodičovské zodpovědnosti a opatření k ochraně dětí (Haag, 1996)

Viz: [zde](#)

23. Úmluva o mezinárodní ochraně dospělých osob (Haag, 2000)

Viz: [zde](#)

24. Úmluva o dohodách o volbě soudu (Haag, 2005)

Viz: [zde](#)

25. Úmluva o mezinárodním vymáhání výživného na děti a dalších druhů vyživovacích povinností vyplývajících z rodinných vztahů (Haag, 2007)

Viz: [zde](#)

26. Protokol o právu rozhodném pro vyživovací povinnosti (Haag, 2007)

Viz: [zde](#)

Úmluvy Mezinárodní komise pro osobní stav (ICCS)

Portugalsko je vázáno deseti úmluvami ICCS.

Tyto úmluvy jsou k dispozici [zde](#).

1. Úmluva o vydávání určitých výpisů ze zápisů o osobním stavu k použití v zahraničí (Paříž, 27. září 1956). Schválení: zákon č. 33/81, zveřejněný v portugalském úředním věstníku, řada I, č. 196 ze dne 27. 8. 1981

Viz: [zde](#)

2. Úmluva o bezplatném vydávání dokladů osvědčujících osobní stav a o jejich osvobození od ověřování (Lucemburk, 26. září 1957). Schválení: zákon č. 22/81, zveřejněný v portugalském úředním věstníku, řada I, č. 189 ze dne 19. 8. 1981

Viz: [zde](#)

3. Úmluva o mezinárodní výměně informací o osobním stavu (Istanbul, 4. září 1958). Schválení: [vládní nařízení č. 39/80](#), zveřejněné v portugalském úředním věstníku, řada I, č. 145 ze dne 26. 6. 1980

Viz: [zde](#)

4. Úmluva o změnách příjmení a jmen (Istanbul, 4. září 1958). Schválení: usnesení Shromáždění republiky č. 5/84, zveřejněné v portugalském úředním věstníku, řada I, č. 40 ze dne 16. 2. 1984

Viz: [zde](#)

5. Úmluva o rozšíření pravomocí orgánů oprávněných přijímat prohlášení uznávající nemanželské děti (Řím, 14. září 1961). Schválení: usnesení Shromáždění republiky č. 6/84, zveřejněné v portugalském úředním věstníku, řada I, č. 50 ze dne 28. 2. 1984

Viz: [zde](#)

6. Mezinárodní úmluva o vydávání vícejazyčných výpisů z matriky (Vídeň, 8. září 1976). Schválení: vládní nařízení č. 34/83, zveřejněné v portugalském úředním věstníku, řada I, č. 109 ze dne 12. 5. 1983

Viz: [zde](#)

7. Mezinárodní úmluva o vydávání vícejazyčných výpisů z matriky (Vídeň, 8. září 1976). Schválení: vládní nařízení č. 34/83, zveřejněné v portugalském úředním věstníku, řada I, č. 109 ze dne 12. 5. 1983

Viz: [zde](#)

8. Úmluva o osvobození některých dokladů a listin od ověřování (Paříž, 15. září 1977). Schválení: vládní nařízení č. 135/82, zveřejněné v portugalském úředním věstníku, řada I, č. 292 ze dne 20. 12. 1982

Viz: [zde](#)

9. Úmluva o právu použitelném pro příjmení a jména (Mnichov, 5. září 1980). Schválení: usnesení Shromáždění republiky č. 8/84, zveřejněné v portugalském úředním věstníku, řada I, č. 54 ze dne 3. 3. 1984

Viz: [zde](#)

10. Úmluva o vydávání osvědčení o právní způsobilosti uzavřít manželství (Mnichov, 5. října 1980). Schválení: vládní nařízení č. 40/84, zveřejněné v portugalském úředním věstníku, řada I, č. 170 ze dne 24. 7. 1984

Viz: [zde](#)

Další relevantní mnohostranné úmluvy, které jsou pro Portugalsko závazné:

Pařížská úmluva o ochraně průmyslového vlastnictví (Stockholm, 1967)

Viz: [zde](#) a [zde](#)

Úmluva OSN o právním postavení uprchlíků z roku 1951 a její protokol z roku 1967

Viz: [zde](#) a [zde](#)

Protokol: [zde](#)

Úmluva o jednotném zákonu směnečném a Úmluva o řešení určitých střetů zákonů v souvislosti se směnkami (Ženeva, 1930)

Viz: [zde](#)

Úmluva o jednotném zákonu šekovém směnečném a Úmluva o řešení určitých střetů zákonů v souvislosti se šeky (Ženeva, 1931)

Viz: [zde](#)

1973 Washingtonská úmluva o jednotném právu formy mezinárodní závěti, již je Portugalsko smluvní stranou, přistoupení schváleno vládní vyhláškou č. 252/75

Viz: [zde](#)

Úmluva o uznání a výkonu cizích rozhodčích nálezů (New York, 1958)

Viz: [zde](#)

Druhá lugsanská úmluva o příslušnosti a výkonu soudních rozhodnutí v občanských a obchodních věcech (rozhodnutí Rady 2009/430/ES ze dne 27. listopadu 2008)

Viz: [zde](#)

Rozhodnutí: [zde](#)

Úmluva o mezinárodní železniční přepravě z roku 1980, ve znění Vilniuského protokolu z roku 1999

Viz: [zde](#)

Evropská úmluva o poskytování informací o cizím právu, uzavřená v Londýně v roce 1970

Viz: [zde](#)

Úmluva Rady Evropy o předcházení násilí páchanému na ženách a domácímu násilí a boji proti němu – Istanbulská úmluva z roku 2011

Viz: [zde](#)

Úmluva Organizace spojených národů o vymáhání výživného v cizině – Newyorská úmluva z roku 1956

Viz: [zde](#) a [zde](#)

1.3 Hlavní dvoustranné úmluvy

Dohoda o právní a soudní spolupráci mezi Portugalskou republikou a Angolskou republikou, uzavřená v Luandě (1995)

Viz: [zde](#)

Dohoda o právní spolupráci mezi Portugalskou republikou a Republikou Guinea-Bissau, uzavřená v Bissau (1988)

Viz: [zde](#)

Dohoda o právní a soudní spolupráci mezi Portugalskou republikou a Mosambickou lidovou republikou, uzavřená v Lisabonu (1990)

Viz: [zde](#)

Dohoda o právní a soudní spolupráci mezi Portugalskou republikou a Demokratickou republikou Svatý Tomáš a Princův ostrov (1976)

Viz: [zde](#)

Dohoda o vymáhání výživného mezi Portugalskem a Kapverdskou republikou (1982)

Viz: [zde](#)

Dohoda o právní a soudní spolupráci mezi Portugalskem a Kapverdskou republikou (2003)

Viz: [zde](#)

Dohoda mezi vládou Portugalské republiky a vládou Spojených států amerických o vymáhání výživného (2000)

Viz: [zde](#)

Úmluva mezi Portugalskou republikou a Lucemburským velkovévodstvím o právní pomoci v záležitostech týkajících se opatrovnictví a práva na styk s dítětem (1992)

Viz: [zde](#)

2 Uplatňování kolizních norem

Pokud kolizní norma odkazuje na zahraniční právo, implikuje to pouze použití vnitrostátního práva v daném státě; neznamená to příslušnost soudů daného státu. Jedinou výjimkou je situace, kdy je to v rozporu s určitou konkrétní zásadou (článek 16 portugalského občanského zákoníku).

Uplatňování zahraničního práva je omezeno na pravidla zahraničního právního systému, která jsou součástí režimu upravujícího oblast práva, které se daná kolizní norma týká (např. dědění, rodina, závazky, věcná práva) (článek 15 portugalského občanského zákoníku).

2.1 Povinnost soudce uplatnit kolizní normy z vlastní iniciativy

V Portugalsku není soud vázán návrhy stran, pokud jde o získávání, výklad a uplatňování kolizních norem (čl. 5 odst. 3 portugalského občanského soudního řádu). Z této obecné zásady vyplývá, že vnitrostátní soud uplatňuje kolizní normy z moci úřední.

2.2 Zpětný odkaz

V Portugalsku existují tři klíčové normy upravující zpětný a další odkaz:

norma, která upravuje zpětný a další odkaz na právo jiného státu (článek 17 portugalského občanského zákoníku),

norma, která upravuje zpětný a další odkaz na portugalské právo (článek 18 portugalského občanského zákoníku),

norma, která upravuje případy, kdy není zpětný a další odkaz povolen (článek 19 portugalského občanského zákoníku).

Zpětný a další odkaz na právo jiného státu

V Portugalsku může soud využít právo jiného státu.

Zpětný a další odkaz na právo jiného státu je možný, pokud portugalská kolizní norma odkazuje na právo jiného státu a má se za to, že tento stát je příslušný k projednání dané věci (čl. 17 odst. 1 portugalského občanského zákoníku).

Zpětný a další odkaz není možný, pokud:

zahraniční právo, na které odkazuje portugalská kolizní norma, je právem osobním a

zúčastněná strana má obvyklé bydliště v Portugalsku, nebo

má bydliště v zemi, jejíž kolizní norma považuje za rozhodné právo země, již je daná osoba státním příslušníkem (čl. 17 odst. 2 portugalského občanského zákoníku).

Zpětný a další odkaz se však použije vždy, pokud jsou současně splněny obě následující podmínky:

tyto případy zahrnují poručenství, opatrovnictví, majetkové vztahy mezi manželi, rodičovskou odpovědnost, vztahy mezi osvojitelem a osvojencem nebo dědění a

zahraniční právo určené portugalskou kolizní normou odkazuje na právo místa, kde se nachází nemovitost, a je považováno za použitelné. (čl. 17 odst. 3 portugalského občanského zákoníku).

Zpětný a další odkaz na portugalské právo

Zpětný a další odkaz na portugalské právo lze uplatnit, pokud portugalská kolizní norma odkazuje na právo jiného státu, jehož kolizní norma odkazuje zase zpět na právo portugalské. V tomto případě se použije portugalské právo (čl. 18 odst. 1 portugalského občanského zákoníku).

V záležitostech týkajících se **osobního stavu** je však zpětný a další odkaz na portugalské právo přípustný pouze tehdy, pokud je splněn následující dodatečný požadavek:

zúčastněná strana má obvyklé bydliště na portugalském území, nebo

v rámci práva země bydliště zúčastněné strany je portugalské právo považováno za příslušné (čl. 18 odst. 2 portugalského občanského zákoníku).

Věci, ve kterých není zpětný a další odkaz povolen

Žádný z výše uvedených typů zpětného a dalšího odkazu není povolen v následujících případech:

v případě, kdy zpětný a další odkaz činí neplatnou nebo nevymahatelnou transakci, která by byla jednoduše uplatněna portugalská kolizní norma (bez zpětného a dalšího odkazu) (čl. 19 odst. 1 portugalského občanského zákoníku),

pokud je důsledkem zpětného a dalšího odkazu nezákonnost určitého stavu, který by jinak byl zákonný (čl. 19 odst. 1 portugalského občanského zákoníku),

pokud zúčastněné strany určily rozhodné zahraniční právo v případech, kdy je to přípustné (čl. 19 odst. 2 portugalského občanského zákoníku).

2.3 Změna kolizního kritéria

Kolizní kritérium je faktická nebo právní okolnost zvolená kolizní normou, která slouží jako základ pro určení rozhodného práva. Podle okolností jím může být například státní příslušnost, místo, kde se uskutečnila daná transakce, kde bylo vytvořeno dílo na základě duševní práce, kde byl zaregistrován nárok, kde se nachází majetek nebo kde sídlí zúčastněná strana.

Portugalský právní řád stanoví nejméně dvě omezení změn kolizního kritéria:

obcházení zákona – změna kolizního kritéria vyplývající z faktické nebo právní situace vyvolané zúčastněnými stranami s cílem vyhnout se použití práva, které by se za jiných okolností použilo, je považována za irelevantní (článek 21 portugalského občanského zákoníku),

zletilost dosažená podle předchozího osobního statutu není změnou osobního statutu dotčena (článek 29 portugalského občanského zákoníku).

Není-li možné určit kolizní kritérium, na kterém závisí specifikace rozhodného práva, použije se právo, které je jinak použitelné (článek 23 portugalského občanského zákoníku).

2.4 Výjimky z obvyklého uplatňování kolizních norem

Narušení veřejného pořádku

Ustanovení zahraničního práva uvedeného v kolizní normě se nepoužijí, pokud porušují základní zásady mezinárodního veřejného pořádku portugalského státu (čl. 22 odst. 1 portugalského občanského zákoníku). V takovém případě se použijí jiná ustanovení zahraničního práva, která jsou považována za vhodnější, případně pravidla portugalského vnitrostátního práva (čl. 22 odst. 2 portugalského občanského zákoníku).

Mezinárodní úmluvy a právní předpisy EU

V případě, že mezinárodní úmluvy, které jsou pro portugalský stát závazné, nebo právní předpisy EU stanoví normy rozhodného práva, které jsou odlišné od vnitrostátních kolizních norem, tyto vnitrostátní normy se nepoužijí.

2.5 Zjištění cizího práva

Strana, která se dovolává cizího práva, musí prokázat jeho existenci a obsah. Soud se však musí pokusit z vlastního podnětu získat informace o tomto cizím právu. Cizí právo se vykládá v rámci systému, do kterého náleží, a v souladu s pravidly výkladu, která jsou v něm stanovena (čl. 23 odst. 1 portugalského občanského zákoníku).

Pro získání informací o cizím právu v občanských a obchodních věcech lze odkázat na obě úmluvy, jichž je Portugalsko stranou:

Evropská úmluva o poskytování informací o cizím právu (Londýn, 1968),

Úmluva o poskytování informací o právních otázkách s ohledem na platné právo a jeho uplatňování (Brasília, 1972)

Není-li možné určit obsah tohoto zahraničního práva, použije se právo, které je jinak použitelné (čl. 23 odst. 2 portugalského občanského zákoníku).

3 Kolizní pravidla

3.1 Smluvní závazky a právní akty

Režim stanovený v právních předpisech EU

V členských státech Evropské unie (s výjimkou Dánska) se rozhodné právo pro smluvní závazkové vztahy stanoví podle nařízení (ES) č. 593/2008 ze dne 17. června 2008 (Řím I), které má přednost před vnitrostátními kolizními normami uvedenými níže, pokud tyto normy stanoví jinak.

Dánsko je jediným členským státem EU, na který se nařízení (ES) č. 593/2008 ze dne 17. června 2008 nevztahuje. I nadále se řídí Římskou úmluvou z roku 1980 o právu rozhodném pro smluvní závazkové vztahy. V Dánsku se právo rozhodné pro smluvní závazkové vztahy určuje podle Římské úmluvy z roku 1980, která má přednost před níže uvedenými vnitrostátními kolizními normami, pokud tyto normy stanoví jinak.

Režim stanovený ve vnitrostátních kolizních normách

Záležitosti týkající se přijetí, výkladu a odvolání projevu vůle a nedostatku vůle či vad vůle se řídí:

právním rozhodným pro podstatu transakce (čl. 35 odst. 1 portugalského občanského zákoníku).

Význam určitého jednání jako vyjádření vůle se řídí:

právním společného obvyklého bydliště osoby, která vůli vyjadřuje, i osoby, které je vyjádření určeno, nebo pokud to není možné, právním místa, kde došlo k danému jednání.

Význam mlčení jako prostředku vyjádření vůle se řídí:

právním společného obvyklého bydliště osoby, která vůli vyjadřuje, i osoby, které je vyjádření určeno, nebo pokud to není možné, právním místa, kde byl návrh přijat (čl. 35 odst. 2 a 3 portugalského občanského zákoníku).

Forma projevu vůle se řídí:

právním rozhodným pro podstatu transakce, nebo

právním platným v místě, kde je projev vůle učiněn, nebo

právním státu, na které odkazuje kolizní norma účinná v místě, kde je projev učiněn (čl. 36 odst. 1 a 2 portugalského občanského zákoníku).

Pozn.:

Alternativy 2 a 3 jsou přípustné pouze v případě, že právo rozhodné pro podstatu transakce nestanoví, že je tento projev neplatný nebo nevymahatelný v případě nedodržení souladu s určitou formou, a to i v případě, že je transakce uzavřena v zahraničí.

Rozhodným právním pro právní zastoupení je:

právo upravující právní vztah, ze kterého vyplývá pravomoc k zastupování (článek 37 portugalského občanského zákoníku).

Rozhodným právním pro zastupování právnických osob jejich statutárními orgány je:

příslušný osobní statut.

Dobrovolné zastupování je upraveno takto:

právem státu, ve kterém se vykonává pravomoc k zastupování, se upravuje existence, rozšíření, změna, účinky a zánik pravomoci k zastupování (čl. 39 odst. 1 portugalského občanského zákoníku),

právo státu obvyklého bydliště zastupované osoby se použije, pokud zástupce vykonává své pravomoci v jiné zemi než v zemi označené zastupovanou osobou a pokud je tato skutečnost známa třetí straně, se kterou uzavírá smlouvu (čl. 39 odst. 2 portugalského občanského zákoníku),

právo místa, kde má zástupce své sídlo, se použije v případě, že dotčený zástupce provozuje zastupování profesionálně a tato skutečnost je známa třetí straně, která uzavírá smlouvu (čl. 39 odst. 3 portugalského občanského zákoníku),

právo místa, kde se nachází nemovitost, se použije, pokud se zastupování týká nakládání s touto nemovitostí nebo její správy (čl. 39 odst. 3 portugalského občanského zákoníku).

Promlčecí lhůty a propadnutí se řídí:

právem rozhodným pro právo, kterého se tyto lhůty nebo propadnutí týkají (článek 40 portugalského občanského zákoníku).

Závazky vyplývající z právních transakcí a podstata transakce se řídí:

I. právem, které si smluvní strany zvolily nebo měly na mysli (čl. 41 odst. 1 portugalského občanského zákoníku) za předpokladu, že je splněna jedna z následujících podmínek:

jeho použitelnost odpovídá vážnému zájmu osob, které se vyjadřují, nebo

je spojeno s jedním z aspektů transakce, které spadají do působnosti mezinárodního práva soukromého (čl. 41 odst. 2 portugalského občanského zákoníku).

II. Pokud by strany toto právo neurčily, je rozhodné právo následující:

v případě jednostranné transakce právo obvyklého bydliště vyhledávatele,

v případě smlouvy právo společného obvyklého bydliště smluvních stran (čl. 42 odst. 1 portugalského občanského zákoníku).

III. V případě smlouvy, ve které strany neurčily právo a nemají obvyklé společné bydliště, je třeba rozlišovat mezi dvěma situacemi:

bezúplatné smlouvy, pro něž je rozhodným právem právo obvyklého bydliště smluvní strany, která poskytuje danou výhodu,

úplatné smlouvy, pro něž je rozhodným právem právo místa, kde byly uzavřeny (čl. 42 odst. 2 portugalského občanského zákoníku).

Rozhodným právem pro řízení podniku je:

právo místa, kde probíhá hlavní činnost vedoucího pracovníka (článek 43 portugalského občanského zákoníku).

Rozhodným právem pro bezdůvodné obohacení je:

právo, na kterém byl založen převod výhod ve prospěch strany, která se obohatila.

3.2 Mimosmluvní závazky

Režim stanovený v právních předpisech EU

V členských státech Evropské unie (s výjimkou Dánska) se rozhodné právo pro mimosmluvní závazkové vztahy stanoví podle nařízení (ES) č. 864/2007 ze dne 11. července 2007 (Řím II), které má přednost před vnitrostátními kolizními normami uvedenými níže, pokud tyto normy stanoví jinak.

Ve vztazích mezi Portugalskem a státy, které jsou smluvními stranami Haagské úmluvy o právu použitelném na dopravní nehody z roku 1971, je však použitelné právo v takových případech určeno v souladu s uvedenou úmluvou, která má přednost před souvisejícími kolizními normami, které jsou stanoveny v nařízení Řím II (článek 28 nařízení Řím II).

Režim stanovený ve vnitrostátních kolizních normách

I. Právo rozhodné pro mimosmluvní odpovědnost na základě protiprávního činu nebo rizika je následující:

a) právo státu, v němž probíhala hlavní činnost, v jejímž důsledku vznikla škoda, nebo

b) v případě opomenutí právo místa, kde měla odpovědná osoba konat (čl. 45 odst. 1 portugalského občanského zákoníku).

II. Pokud se pachatel nepovažuje za odpovědného podle práva místa, kde došlo k činnosti, v jejímž důsledku vznikla škoda, nebo v případě opomenutí práva místa, kde měla daná osoba konat, je rozhodným právem právo státu, kde došlo k předmětnému škodlivému účinku za předpokladu, že jsou současně splněny oba následující požadavky:

a) právo státu, v němž došlo ke škodlivému účinku, považuje pachatele za odpovědného, a

b) pachatel měl předvídat škodu způsobenou v tomto státě v důsledku svého jednání nebo opomenutí (čl. 45 odst. 2 portugalského občanského zákoníku).

III. Pravidla uvedená výše v bodech I a II se nepoužijí za následujících podmínek:

a) v případě, že pachatel i poškozený mají stejnou státní příslušnost nebo stejné obvyklé bydliště a příležitostně pobývají v zahraničí, je rozhodným právem právo země jejich státní příslušnosti, případně jejich společného obvyklého bydliště;

b) jde o případ bez vlivu na ustanovení místního státu, která musí platit pro všechny osoby rovnocenně (čl. 45 odst. 3 portugalského občanského zákoníku).

3.3 Osobní stav, jeho aspekty související s občanským stavem (jméno, bydliště, způsobilost k právům a právním úkonům)

Pojem osobního statutu

Fyzické osoby:

Osobní statutem je právo země, jíž je daná fyzická osoba státním příslušníkem (čl. 31 odst. 1 portugalského občanského zákoníku).

V případě osob bez státní příslušnosti je osobním statutem právo místa obvyklého bydliště osoby bez státní příslušnosti (čl. 32 odst. 1 portugalského občanského zákoníku). Pokud je však osoba bez státní příslušnosti osobou nezletilou nebo nezpůsobilou k právním úkonům, je jejím osobním statutem právo místa jejího úředního bydliště (čl. 32 odst. 2 portugalského občanského zákoníku).

Právnícké osoby:

U právníckých osob je osobním statutem právo státu, v němž se nachází jejich hlavní sídlo a skutečné ústředí (čl. 33 odst. 1 portugalského občanského zákoníku).

Osobním statutem fyzických osob se řídí jejich:

rodinný stav (článek 25 portugalského občanského zákoníku),

způsobilost (článek 25 portugalského občanského zákoníku),

počátek a konec právní subjektivity (čl. 26 odst. 1 portugalského občanského zákoníku),

osobnostní práva – existence, ochrana a omezení (s tím, že cizinec nebo osoba bez státní příslušnosti nepožívá žádné právní ochrany, kterou by neuznávalo portugalské právo) (článek 27 portugalského občanského zákoníku),

zletilost (s tím, že změna osobního statutu nemá vliv na zletilost dosaženou podle předcházejícího osobního práva) (článek 29 portugalského občanského zákoníku),

poručenství a obdobné instituty, jejichž cílem je chránit nezpůsobilé osoby (článek 29 portugalského občanského zákoníku).

Osobním statutem právníckých osob se řídí:

způsobilost dané právnícké osoby,

založení, působení a pravomoc jejích orgánů,

způsoby nabývání a pozbývání členství a práv a povinností, které z něho vyplývají,

odpovědnost za škodu způsobenou právníčkou osobou, jejími příslušnými orgány a členy třetím osobám, přeměna, zrušení a zánik právnícké osoby (čl. 33 odst. 2 portugalského občanského zákoníku).

Přemístění a spojení právníckých osob:

Přemístění sídla právnícké osoby z jednoho státu do druhého nemá za následek ztrátu právní subjektivity, pokud v právu obou zemí existuje v této věci shoda.

Spojení právníckých osob, na které se vztahují odlišná osobní práva, se posuzuje podle obou těchto práv (čl. 33 odst. 3 a 4 portugalského občanského zákoníku).

Zahraniční právnícké osoby:

Osobní statut je stanoven v jejich zakládajících smlouvách nebo v jejich stanovách.

Pokud tomu tak není, je rozhodným právem právo země, kde se nachází jejich hlavní sídlo (článek 34 portugalského občanského zákoníku).

3.4 Určení vztahu rodič – dítě, včetně osvojení

3.4.1 Určení vztahu rodič – dítě

Právo rozhodné pro určení rodičovství je následující:

osobní statut rodiče v okamžiku vzniku rodičovství (čl. 56 odst. 1 portugalského občanského zákoníku),

obecné vnitrostátní právo obou rodičů. Pokud to není možné, právo místa obvyklého společného bydliště manželů; pokud ani to není možné, osobní statutem dítěte, pokud je dítě dítětem vdané ženy a určení rodičovství se týká otce (čl. 56 odst. 2 portugalského občanského zákoníku).

Vztahy mezi rodiči a dětmi se řídí:

společným vnitrostátním právem rodičů, nebo jinak

právem společného obvyklého bydliště rodičů, nebo

pokud mají rodiče bydliště v různých státech, osobním statutem dítěte (čl. 57 odst. 1 portugalského občanského zákoníku).

3.4.2 Osvojení

Rozhodné právo pro osvojení, pro vztahy mezi osvojitelem a osvojencem a pro vztahy mezi osvojencem a jeho biologickou rodinou je následující:

osobní statut osvojitele (čl. 60 odst. 1 portugalského občanského zákoníku), nebo

v případě, že osvojitelé jsou manželi nebo osvojenec je dítětem jednoho z nich, společné vnitrostátní právo osvojitelů, nebo jinak

právo obvyklého společného bydliště osvojitelů, nebo jinak

právo země, s níž je rodinný život osvojitelů spojen nejtěsněji (čl. 60 odst. 2 portugalského občanského zákoníku).

Situace, kdy není osvojení povoleno:

osvojení není povoleno, pokud příslušný zákon, který upravuje vztahy mezi osvojencem a jeho biologickými rodiči, za daných okolností osvojení neuznává nebo neumožňuje (čl. 60 odst. 4 portugalského občanského zákoníku).

Situace, kdy je vyžadován souhlas pro osvojení či pro předpoklad rodičovství:

pokud osobní statut osvojence vyžaduje jeho souhlas (čl. 61 odst. 1 portugalského občanského zákoníku),

pokud právo, které upravuje vztah mezi zúčastněnou stranou a třetí stranou, s níž dotčená osoba má jakýkoli právní rodinný či poručnický vztah, vyžaduje souhlas této třetí strany (čl. 62 odst. 2 portugalského občanského zákoníku).

3.5 Manželství, nesezdané soužití, registrované partnerství, rozvod, rozluka, vyživovací povinnost

3.5.1 Manželství

Osobní statut každého ze snoubenců se uplatňuje:

na jejich způsobilost uzavřít manželství,

na jejich způsobilost uzavřít předmanželskou smlouvu,

na pravidla upravující absenci souhlasu nebo nedostatku vůle smluvních stran (článek 49 portugalského občanského zákoníku).

Rozhodné právo pro formy manželství je následující:

právo státu, ve kterém se manželství uzavírá,

vnitrostátní právo jednoho z manželů, pokud jsou oba cizinci, kteří uzavřeli manželství v Portugalsku před příslušným konzulárním nebo diplomatickým úředníkem, a pokud toto právo poskytuje stejné pravomoci portugalským konzulárním a diplomatickým úředníkům (čl. 51 odst. 1 portugalského občanského zákoníku),

manželství dvou portugalských státních příslušníků nebo portugalského státního příslušníka a cizince v zahraničí lze uzavřít před diplomatickým nebo konzulárním úředníkem portugalského státu nebo katolickým duchovním (čl. 51 odst. 2 portugalského občanského zákoníku),

v obou situacích uvedených v poslední odrážce musí příslušný orgán před uzavřením manželství zveřejnit oznámení, pokud nebyl této povinnosti zproštěn (čl. 51 odst. 3 portugalského občanského zákoníku),

církevní sňatek dvou portugalských státních příslušníků nebo portugalského státního příslušníka a cizince uzavřený v zahraničí je považován za sňatek katolický a je zapsán v Portugalsku do farních záznamů bez ohledu na právní formu manželství (čl. 51 odst. 4 portugalského občanského zákoníku).

Právo rozhodné pro vztahy mezi manželi a změny majetkových poměrů mezi manželi je následující:

společné vnitrostátní právo (čl. 52 odst. 1 portugalského občanského zákoníku), jinak

právo obvyklého společného bydliště, nebo jinak

právo země, s níž je jejich rodinný život spojen nejtěsněji (čl. 51 odst. 2 portugalského občanského zákoníku).

3.5.2 Nesezdané soužití a registrované partnerství

Neexistují žádné vnitrostátní kolizní normy, které by výslovně upravovaly soužití nesezdaných/spolubydlících párů a partnerství.

Podle vnitrostátního práva se soužití v mimomanželském svazku řídí zákonem č. 7/2001 ze dne 11. května 2001 (o ochraně párů v nesezdaném soužití), naposledy pozměněným zákonem č. 71/2018 ze dne 31. prosince 2018.

Portugalské právo definuje mimomanželský svazek jako právní situaci páru, který bez ohledu na pohlaví žije společně, jako by byl oddán, po dobu delší než dva roky (čl. 1 odst. 2 zákona o ochraně párů v nesezdaném soužití).

Vzhledem k tomu, že neexistují kolizní normy výslovně upravující mimomanželský svazek, je možné analogicky použít normy upravující vztahy mezi manželi a změny majetkových poměrů mezi manželi. Tento výklad však kolísá v závislosti na vnitrostátní judikatuře.

3.5.3 Rozvod a rozluka

Režim stanovený v právních předpisech EU

V členských státech Evropské unie, které se účastní tohoto mechanismu užší spolupráce, se rozhodné právo ve věcech rozvodu a rozluky řídí nařízením Rady (EU) č. 1259/2010, které má přednost před vnitrostátními kolizními normami uvedenými níže, pokud tyto normy stanoví jinak.

Režim stanovený ve vnitrostátních kolizních normách

Rozhodným právem ve věcech rozvodu a rozluky, týkajícím se osob a majetku, je:

společné vnitrostátní právo, jinak

právo obvyklého společného bydliště, nebo jinak

právo země, s níž je jejich rodinný život spojen nejtěsněji (článek 52 portugalského občanského zákoníku, použitelný na soudní rozlučku osob a rozdělení majetku v souladu s čl. 55 odst. 1 téhož zákoníku).

Změna rozhodného práva týkajícího se trvalosti manželství:

v tomto případě by jako základ pro rozvod nebo rozlučku bylo možno použít pouze skutečnost, která byla relevantní v době uzavření manželství (čl. 55 odst. 2 portugalského občanského zákoníku).

3.5.4 Vyživovací povinnost

Režim stanovený Haagským protokolem z roku 2007

V členských státech Evropské unie (s výjimkou Dánska) se právo rozhodné pro vyživovací povinnosti vyplývající z rodinných vztahů, rodičovství, manželství nebo přibuzenství včetně vyživovacích povinností k dětem, vůči dětem, jejichž rodiče nejsou sezdaní, stanoví v souladu s Haagským protokolem o právu rozhodném pro vyživovací povinnosti ze dne 23. listopadu 2007, který má přednost před vnitrostátními kolizními normami uvedenými níže, pokud tyto normy stanoví jinak.

Režim stanovený ve vnitrostátních kolizních normách

Jako rozhodné právo se podle potřeby uplatní výše uvedené právo:

pod nadpisem „*Vznik rodičovství včetně osvojení*“, pokud jde o *vztahy mezi rodiči a dětmi a vztahy mezi osvojiteli a osvojenci*,

pod nadpisem „*Sňatek, nesezdané/spolubydlící páry, partnerství, rozvod, rozlučka a vyživovací povinnost*“, pokud jde o *vztahy mezi manželi*.

V případech dlužného výživného na základě jiných rodinných vztahů:

rozhodným právem je osobní statut příslušných stran.

V případech dlužného výživného na základě právních transakcí:

rozhodným právem je právo uvedené výše pod nadpisem „*Smluvní závazky a právní úkony*“, zejména odkaz na *závazky vyplývající z právních úkonů a z podstaty transakce*.

V případech dlužného výživného na základě dědění nebo pořízení pro případ smrti:

rozhodným právem je právo uvedené níže pod nadpisem „*Dědění a závět*“.

3.6 Majetkové poměry v manželství

Režim stanovený v právních předpisech EU

V členských státech Evropské unie, které se účastní tohoto mechanismu užší spolupráce, jedním z nichž je Portugalsko, se rozhodné právo ve věcech manželských majetkových režimů a majetkových důsledků registrovaných partnerství řídí nařízením Rady (EU) 2016/1103, resp. nařízením Rady (EU) 2016/1104, jež mají přednost před vnitrostátními kolizními normami uvedenými níže, pokud tyto normy stanoví jinak.

Režim stanovený ve vnitrostátních kolizních normách

Rozhodné právo pro předmanželské dohody (podstata a účinky) a pro úpravu majetkových poměrů mezi manželi (ze zákona nebo smluvní) je následující: vnitrostátní právní předpisy obou manželů v době uzavření sňatku (čl. 53 odst. 1 portugalského občanského zákoníku), nebo pokud nemají stejnou státní příslušnost,

právo obvyklého společného bydliště manželů v době uzavření sňatku, nebo, pokud to není možné,

právo jejich prvního manželského bydliště (čl. 53 odst. 1 portugalského občanského zákoníku) nebo

terakoli z předcházejících úprav, pokud lze použít zahraniční právo, jeden ze snoubenců má obvyklé bydliště v Portugalsku a je to dohodnuto před uzavřením smlouvy, aniž by tím byla dotčena práva třetích stran (čl. 53 odst. 3 portugalského občanského zákoníku).

Pokud jde o změny úpravy majetkových poměrů mezi manželi, viz odkaz na *vztahy mezi manželi a změny úpravy majetkových poměrů mezi manželi* v bodě 3.5.1 – „*Manžeství*“ (článek 54 portugalského občanského zákoníku).

3.7 Závěti a dědictví

Režim stanovený v právních předpisech EU

V členských státech Evropské unie (s výjimkou Dánska, Irska a Spojeného království) se rozhodné právo pro dědické věci stanoví podle nařízení (EU) č. 650/2012, které má přednost před níže uvedenými kolizními normami, pokud tyto normy stanoví jinak.

Nařízením EU o dědických věcech není dotčeno uplatňování mezinárodních úmluv, jejichž smluvní stranou je Portugalsko v okamžiku přijetí nařízení (čl. 75 odst. 1 nařízení (EU) č. 650/2012).

Ačkoli je Portugalsko signatářem Haagské úmluvy o střetu zákonů týkajících se formy pořízení pro případ smrti z roku 1961, Portugalsko do dnešního dne (duben 2021) tuto úmluvu neratifikovalo, a proto jí není vázáno.

Mezinárodní závěti se tudíž řídí Washingtonskou úmluvou z roku 1973 o jednotném právu formy mezinárodní závěti, které je Portugalsko smluvní stranou a jeho přistoupení bylo schváleno vládním nařízením č. 252/75 ze dne 23. května 1975, a pravidly stanovenými v portugalském notářském řádu.

Režim stanovený ve vnitrostátních kolizních normách

Osobní statut zůstavitele v době jeho smrti se vztahuje:

na dědění,

na pravomoci správce pozůstalosti a vykonavatele závěti (článek 61 portugalského občanského zákoníku).

Právo zůstavitele v době pořízení závěti se vztahuje:

na způsobilost provést, změnit nebo zrušit pořízení pro případ smrti (čl. 63 odst. 1 portugalského občanského zákoníku),

na zvláštní formu vyžadovanou na základě věku osoby provádějící pořízení pro případ smrti (čl. 63 odst. 1 portugalského občanského zákoníku),

na výklad doložek a ustanovení v případě smrti, pokud není uveden odkaz na jiné právo (čl. 64 písm. a) portugalského občanského zákoníku),

na absenci souhlasu a nedostatek vůle (čl. 64 písm. b) portugalského občanského zákoníku),

na přípustnost společných závětí (čl. 64 písm. c) portugalského občanského zákoníku),

na přípustnost dohod týkajících se dědění, aniž by byla dotčena úprava uvedená výše pod nadpisem „*Úprava majetkových poměrů mezi manželi*“ (čl. 64 písm. c) portugalského občanského zákoníku).

Pozn.:

V případě změny osobního statutu poté, co bylo provedeno pořízení pro případ smrti, může osoba provádějící pořízení pro případ smrti toto pořízení i nadále odvolat podle předcházejícího osobního statutu (čl. 65 odst. 1 portugalského občanského zákoníku).

Pokud jde o formu pořízení pro případ smrti a zrušení nebo změnu tohoto pořízení, lze alternativně uplatnit následující právo:

právo země, kde byl tento úkon proveden, nebo

osobní statut zemřelého v době provedení tohoto úkonu, nebo

osobní statut zemřelého v době smrti, nebo

právo, na které odkazuje místní kolizní norma (čl. 64 odst. 1 portugalského občanského zákoníku).

Omezení tohoto režimu:

musí se dodržet forma vyžadovaná osobním statutem zemřelého v době provedení úkonu, pokud její nedodržení způsobí neplatnost nebo nevymahatelnost tohoto úkonu, a to i v případě, že je proveden v zahraničí.

3.8 Věcná práva

Rozhodným právem pro držbu, vlastnictví a další věcná práva je:

právo státu, na jehož území se daná věc nachází (čl. 46 odst. 1 portugalského občanského zákoníku).

Rozhodným právem pro zakládání a převod věcných práv k majetku v přepravě je:

právo země určení (čl. 46 odst. 2 portugalského občanského zákoníku).

Rozhodným právem pro zakládání a převod věcných práv k dopravním prostředkům, které podléhají registraci, je:

právo země, kde byla registrace provedena (čl. 46 odst. 3 portugalského občanského zákoníku).

Rozhodným právem pro způsobilost zřídit věcná práva k nemovitému majetku nebo s ním nakládat, je:

právo místa, kde se tento majetek nachází, pokud tak stanoví uvedené právo, případně pokud tak nestanoví,

příslušný osobní statut (článek 47 portugalského občanského zákoníku).

Rozhodným právem u autorského práva je:

právo místa, kde bylo dílo poprvé zveřejněno, nebo pokud zveřejněno nebylo,

osobní statut autora, aniž by byla dotčena ustanovení zvláštních právních předpisů (čl. 48 odst. 1 portugalského občanského zákoníku).

Rozhodným právem u průmyslového vlastnictví je:

právo země, ve které bylo vytvořeno (čl. 48 odst. 2 portugalského občanského zákoníku).

3.9 Insolvence

Rozhodným právem je zpravidla právo státu, v němž bylo řízení zahájeno (článek 276 portugalského zákona o insolvenční a ozdravení podniků).

V určitých případech existují s ohledem na účinky vyhlášení úpadku výjimky z tohoto pravidla:

- pracovní smlouvy a pracovní poměry se řídí právem rozhodným pro pracovní smlouvy (článek 277 portugalského zákona o insolvenční a ozdravení podniků),
- v případě práv dlužníka ve vztahu k nemovitému majetku, plavidlu nebo letadlu podléhajícímu registraci ve veřejném rejstříku je rozhodným právem právo státu, v jehož pravomoci je rejstřík veden (článek 278 portugalského zákona o insolvenční a ozdravení podniků),
- smlouvy přiznávající právo na nabytí věcných práv k nemovitému majetku nebo právo na užívání tohoto majetku se řídí právem státu, na jehož území se dotyčná nemovitost nachází (čl. 279 odst. 1 portugalského zákona o insolvenční a ozdravení podniků),
- práva prodávajícího ve vztahu k majetku prodávanému dlužníkovi v platební neschopnosti s výhradou vlastnictví a věcná práva věřitelů nebo třetích stran k majetku náležejícímu dlužníkovi, jenž se v době zahájení řízení nacházel na území jiného státu, se řídí výhradně právem tohoto státu (čl. 280 odst. 1 portugalského zákona o insolvenční a ozdravení podniků),
- práva týkající se zapsaných nebo uložených cenných papírů se řídí právem rozhodným pro jejich převod podle článku 41 portugalského zákona o cenných papírech (čl. 282 odst. 1 portugalského zákona o insolvenční a ozdravení podniků),
- práva a povinnosti účastníků finančního trhu nebo platebního systému podle čl. 2 písm. a) směrnice Evropského parlamentu a Rady 98/26/ES ze dne 19. května 1998 nebo rovnocenná práva a povinnosti se řídí právem použitelným na tento systém (článek 285 portugalského zákona o cenných papírech a čl. 282 odst. 2 portugalského zákona o insolvenční a ozdravení podniků),
- transakce prodeje se zpětným odkupem ve smyslu článku 12 směrnice Rady 86/635/EHS ze dne 8. prosince 1986 se řídí právem použitelným na tyto smlouvy (článek 283 portugalského zákona o insolvenční a ozdravení podniků),
- probíhající řízení týkající se majetku nebo práva, jež jsou nedílnou součástí majetkové podstaty, se řídí výhradně právem státu, v němž je řízení vedeno (článek 285 portugalského zákona o insolvenční a ozdravení podniků).

Odkazy na příslušné vnitrostátní právní předpisy:

[Portugalská ústava](#)

[Portugalský občanský zákoník](#)

[Portugalský notářský řád](#)

[Portugalský zákon o insolvenční a ozdravení podniků](#)

Závěrečná poznámka

Informace uvedené v tomto přehledu jsou obecné povahy, nejsou vyčerpávající a nejsou závazné ani pro kontaktní místo, ani pro Evropskou soudní síť pro občanské a obchodní věci, ani pro soudy či jiné adresáty. V každém případě je nutné nahlížet do platných právních předpisů.

Poslední aktualizace: 09/11/2021

Za originální verzi stránky (v jazyce daného členského státu) odpovídá příslušné kontaktní místo Evropské soudní sítě. Příklad pořídily útvary Evropské komise. Je možné, že změny, které v originální verzi případně provedly orgány daného členského státu, nebyly ještě do překladů zapracovány. ESS-O ani Evropská komise neodpovídá ani neručí za informace a data, které tento dokument obsahuje či na které odkazuje. Předpisy v oblasti autorských práv členských států odpovědných za tuto stránku naleznete v právním oznámení.

Které právo se použije? - Rumunsko

1 Zdroje platných norem

1.1 Vnitrostátní normy

(výběr)

Mezi vnitrostátní zdroje mezinárodního práva soukromého v Rumunsku patří: Ústava; Hlava VII občanského zákoníku a občanského soudního řádu; různé zvláštní zákony, které souvisejí s mezinárodním právem soukromým týkajícím se cizích státních příslušníků; s úpravou společností; Obchodního rejstříku; a občanství.

1.2 Vícestranné mezinárodní úmluvy

(výběr)

Úmluvy Haagské konference o mezinárodním právu soukromém týkající se občanskoprávního řízení; o zrušení požadavku na legalizaci dokladů; o doručování písemností; o provádění důkazů; o usnadnění přístupu ke spravedlnosti; o občanskoprávních aspektech mezinárodních únosů dětí; o ochraně dětí; o osvojení; o volbě soudu; o vyživovacích povinnostech a uznání a výkonu rozhodnutí v občanských a obchodních věcech.

Úmluvy Rady Evropy o obchodní arbitráži; o uznávání a výkonu soudních rozhodnutí ve věcech péče o děti; o informacích o zahraničním právu; o osvojení; o právním postavení dětí narozených mimo manželství; a o občanství.

Úmluvy Organizace spojených národů o otázkách práv žen a dětí; o vymáhání výživného k dětem v zahraničí; o arbitráži; o imunitě; o přepravě; o duševním vlastnictví; o mimosmluvní odpovědnosti; o občanskoprávní odpovědnosti za škody způsobené znečištěním; o nástupu na palubu; o promlčecích lhůtách; a o kupních smlouvách.

1.3 Hlavní dvoustranné úmluvy

Rumunsko uzavřelo smlouvy o právní pomoci ve věcech občanských s Albánií, Alžírskem, Belgií, Bulharskem, Českou republikou, Čínou, Egyptem, Francií, Itálií, Jižní Koreou, Kubou, Maďarskem, Makedonií, Marokem, Moldavskem, Mongolskem, Polskem, Rakouskem, Ruskem, Řeckem, Srbskem, Slovenskem, Slovinskem, Spojeným královstvím, Sýrií, Španělskem, Tuniskem, Tureckem a Ukrajinou.

2 Uplatňování kolizních norem

Uplatňování zahraničního práva na právní vztah s mezinárodním prvkem se může dovolávat jak soud z moci úřední, tak dotčená strana.

Soud může na základě své aktivní úlohy z moci úřední uplatnit použití zahraničního práva a nechat strany, aby ho projednaly, pokud na ně odkazuje rumunská kolizní norma. Kterákoli ze zúčastněných stran se navíc může dovolávat zahraničního práva u soudu podle zásady dostupnosti.

2.1 Povinnost soudce uplatnit kolizní normy z vlastní iniciativy

Cizí právo zahrnuje ustanovení hmotného práva (včetně kolizních norem), pokud strany nezvolily rozhodné cizí právo; případy cizího práva rozhodného pro formu právních úkonů a smluvních závazků a jiné zvláštní případy stanovené mezinárodními úmluvami, jichž je Rumunsko stranou, právem Evropské unie nebo ze zákona.

V případě, že cizí právo odkazuje zpět na rumunské právo nebo na právo jiného státu, použije se rumunské právo, není-li výslovně stanoveno jinak.

Viz články 2559 a 2560 občanského zákoníku.

2.2 Zpětný odkaz

Cizí právo zahrnuje ustanovení hmotného práva (včetně kolizních norem), pokud strany nezvolily rozhodné cizí právo; případy cizího práva rozhodného pro formu právních úkonů a smluvních závazků a jiné zvláštní případy stanovené mezinárodními úmluvami, jichž je Rumunsko stranou, právem Evropské unie nebo ze zákona.

V případě, že cizí právo odkazuje zpět na rumunské právo nebo na právo jiného státu, použije se rumunské právo, není-li výslovně stanoveno jinak.

Viz články 2559 a 2560 občanského zákoníku.

2.3 Změna kolizního kritéria

Případy, ve kterých se vždy uplatňuje předcházející právní úprava, a to i když dojde ke změně hraničního určovatele, zahrnují: právo země posledního občanství (rozhodnutí konstatující předpokládané úmrtí, nepřítomnost nebo nevěstnost); právo, kterým se při narození dítěte řídí účinky manželství rodičů dítěte (rodičovské vztahy k manželskému dítěti); vnitrostátní právo dítěte ke dni jeho narození (rodičovské vztahy k nemanželskému dítěti).

Případy, kdy má starý zákon přednost před novým zákonem, i když se mění hraniční určovatel, zahrnují: právo státu, kam byl majetek odeslán (majetek, který má být odeslán); právo bydliště/sídla dlužníka charakteristického plnění při uzavření smlouvy (stanovení nejužších vazeb, které by smlouva představovala).

Případy, ve kterých se může uplatnit buď nová, nebo původní právní úprava v případě změny hraničního určovatele zahrnují: právo místa, kde se nachází movitý majetek v okamžiku výskytu právní skutečnosti, na jejímž základě vzniklo nebo zaniklo dané právo (vznik, převod nebo zánik věcných práv); právo rozhodné v čase a na místě, kde se uskutečňují dané formy reklamy (movitý majetek, který byl již dříve přemístěn nebo který má být později přestěhován do jiné země); právo státu, kde se majetek nachází na začátku období držby nebo do něhož byl přestěhován (vydržení).

Případy, ve kterých se uplatňuje příznivější právní úprava při změně hraničního určovatele, zahrnují: případ změny státní příslušnosti v souvislosti s dosažením zletilosti; případ rodičovských vztahů k nemanželskému dítěti (které má při narození dvojí státní občanství).

2.4 Výjimky z obvyklého uplatňování kolizních norem

Cizí právo se nepoužije, pokud je v rozporu s veřejným pořádkem podle rumunského mezinárodního práva soukromého (například pokud vede k výsledku, který je neslučitelný se základními zásadami rumunského práva nebo práva Evropské unie a se základními lidskými právy), nebo v případě, že se zahraniční právo stalo vymahatelným na základě spáchání podvodu podle rumunského práva. Pokud se nepoužije cizí právo, použije se právo rumunské.

Ve výjimečných případech se neuplatní právo, které je stanoveno v souladu s vnitrostátními předpisy o mezinárodním právu soukromém, pokud má daný právní vztah jen velmi vzdálenou souvislost s tímto právem. V takovém případě platí právo, které nejtěsněji souvisí s daným právním vztahem.

Přednost mají závazná ustanovení podle rumunského práva upravující právní vztah s mezinárodním prvkem. K regulaci právního vztahu s mezinárodním prvkem lze rovněž přímo uplatnit závazná ustanovení podle práva jiného státu, pokud tento právní vztah těsně souvisí s právem daného státu a vyžadují to oprávněné zájmy zúčastněných stran.

Viz články 2564 a 2566 občanského zákoníku.

2.5 Zjištění cizího práva

Obsah cizího práva určí soud prostřednictvím osvědčení získaných od státních orgánů, na základě znaleckého posudku nebo jiným vhodným způsobem.

Strana, která se dovolává cizího práva, může být požádána, aby prokázala jeho obsah.

Viz článek 2562 občanského zákoníku. Článek 29 zákona č. 189/2003 o mezinárodní justiční pomoci v občanských věcech; Evropská úmluva o poskytování informací o cizím právu, Londýn 1968, a dvoustranné smlouvy uzavřené se státy uvedenými v bodě 1.3.

3 Kolizní pravidla

3.1 Smluvní závazky a právní akty

Podstatu právního aktu určuje právo zvolené stranami nebo jeho autorem. Strany si mohou zvolit právo rozhodné pro celý právní akt nebo pouze pro jeho část.

Při absenci volby se použije právo státu, s nímž daný právní dokument nejtěsněji souvisí (stát, v němž má dlužník charakteristického plnění nebo autor aktu ke dni uzavření aktu obvyklé bydliště nebo sídlo); pokud toto právo nelze určit, použije se právo místa, kde byl právní akt uzavřen.

Formální požadavky právního aktu se určují podle práva, kterým se řídí jeho obsah. Akt se považuje za platný, pokud splňuje podmínky stanovené jedním z následujících práv: právo místa, kde byl vytvořen; právo založené na občanství nebo právo obvyklého bydliště osoby, která s ním souhlasila; případně rozhodné právo podle mezinárodního práva soukromého orgánu přezkoumávajícího platnost právního úkonu.

Právo rozhodné pro smluvní závazky se určuje v souladu s právními předpisy práva Evropské unie a ve věcech, které nespádají do jejich působnosti, vnitrostátními předpisy, nestanoví-li mezinárodní úmluvy nebo zvláštní předpisy jinak.

Viz články 2640 až 2646 občanského zákoníku.

3.2 Mimosmluvní závazky

Právo rozhodné pro mimosmluvní závazky se určuje v souladu s právními předpisy práva Evropské unie a ve věcech, které nespádají do jejich působnosti, s právem, kterým se řídí obsah předcházejícího právního vztahu mezi smluvními stranami, nestanoví-li mezinárodní úmluvy nebo zvláštní předpisy jinak.

Nároky na náhradu škody na základě narušení soukromí a osobnostních práv se řídí podle výběru poškozené osoby buď právem státu obvyklého bydliště poškozené osoby, nebo státu, ve kterém vznikly škodlivé účinky, případně státu, ve kterém má obvyklé bydliště nebo sídlo původce újmy.

Právo na odpověď při porušování osobnostních práv se řídí právem státu, kde byla vydána daná publikace nebo odvysílán daný program.

Viz články 2641 a 2642 občanského zákoníku.

3.3 Osobní stav, jeho aspekty související s občanským stavem (jméno, bydliště, způsobilost k právům a právním úkonům)

Jméno fyzické osoby se řídí právem státu, jehož je tato osoba státním příslušníkem. Při určování jména dítěte při narození lze zvolit buď právo státu, jehož státními příslušníky jsou oba rodiče i dítě, nebo právo státu, kde se dítě narodilo a kde od narození žilo.

Na místo pobytu (bydliště) fyzické osoby se vztahuje vnitrostátní právo.

Manželský stav a způsobilost fyzických osob se řídí jejich vnitrostátním právem. Zvláštní nezpůsobilosti související s konkrétním právním vztahem podléhají právu rozhodnému pro tento právní vztah. Vznik a zánik právní subjektivity se určují podle vnitrostátního práva každého jednotlivce.

Poskytování péče fyzické osobě s plnou způsobilostí k právním úkonům se řídí právem státu, kde má tato osoba obvyklé bydliště ke dni vzniku opatrovnictví nebo ke dni, kdy je přijato jiné ochranné opatření.

Viz články 2570, 2572 až 2576 a 2578 až 2579 občanského zákoníku.

3.4 Určení vztahu rodič – dítě, včetně osvojení

3.4.1 Určení vztahu rodič – dítě

Rodičovské vztahy k dítěti narozenému v manželství se stanovují v souladu s právem, kterým se k datu jeho narození řídí všeobecné účinky manželství jeho rodičů. Pokud manželství rodičů skončilo nebo zaniklo před narozením dítěte, použije se právo, kterým se řídily jeho účinky ke dni jeho skončení nebo zániku. To platí i pro popření otcovství dítěte narozeného v manželství stejně jako pro nabytí jména dítětem.

Rodičovské vztahy k dítěti narozenému mimo manželství se stanovují v souladu s právem státní příslušnosti dítěte od jeho narození, kterým se rovněž řídí uznávání rodičovství a jeho účinků a popření rodičovství. V případě, že má dítě více než jednu státní příslušnost jiného státu než Rumunska, použije to právo státní příslušnosti, které je pro dítě nejpříznivější.

Viz články 2603 až 2606 občanského zákoníku.

3.4.2 Osvojení

Hmotněprávní podmínky vyžadované pro osvojení jsou stanoveny vnitrostátním právem osvojitele a dítěte, které má být osvojeno. Tyto osoby musí rovněž splňovat podmínky, které jsou povinné pro oba tyto režimy a které stanoví oba tyto vnitrostátní právní řády. Hmotněprávní podmínky vyžadované v případě manželů, kteří společně osvojí dítě, případně pokud jeden z manželů osvojí dítě druhého manžela, se stanovují podle práva, kterým se řídí obecné účinky manželství.

Účinky osvojení, vztahy mezi osvojitelem a osvojencem a zánik osvojení se řídí vnitrostátním právem osvojitele, a pokud jsou osvojiteli oba manželé, právem, kterým se řídí obecné účinky manželství.

Forma osvojení se řídí právem státu, na jehož území se osvojení uskutečňuje.

Viz články 2607 až 2610 občanského zákoníku.

3.5 Manželství, nesezdané soužití, registrované partnerství, rozvod, rozluka, vyživovací povinnost

3.5.1 Manželství

Hmotněprávní podmínky pro uzavření manželství určuje vnitrostátní právo každého z budoucích manželů v době uzavření sňatku.

Forma uzavření manželství se řídí právem státu, na jehož území je manželství uzavíráno.

Právo upravující právní požadavky na uzavření manželství se použije rovněž na prohlášení neplatnosti manželství a pro účinky této neplatnosti.

Obecné účinky manželství se řídí právem o obvyklém společném bydlišti manželů, a pokud neexistuje, vztahuje se na ně právo společného občanství manželů. Pokud nejsou manželé státními příslušníky téhož státu, použije se právo státu, kde bylo manželství uzavřeno.

Viz články 2585 až 2589 občanského zákoníku.

3.5.2 Nesezdané soužití a registrované partnerství

3.5.3 Rozvod a rozluka

Rumunsko uplatňuje nařízení Řím III.

Podle vnitrostátního práva si manželé mohou na základě vzájemné dohody zvolit pro rozvod jedno z těchto rozhodných práv: právo státu, v němž mají manželé obvyklé společné bydliště ke dni uzavření dohody o zvoleném rozhodném právu; právo státu, v němž měli manželé poslední obvyklé společné bydliště, pokud v něm alespoň jeden z nich v době uzavření dohody o zvoleném rozhodném právu dosud žije; právo státu, jehož je kterýkoli z manželů státním příslušníkem; právo státu, v němž manželé žili po dobu nejméně tří let, případně rumunské právo.

Dohodu o volbě rozhodného práva pro rozvod lze uzavřít nebo změnit nejpozději ke dni, kdy je věc předložena orgánu oprávněnému rozhodnout o rozvodu. Soud však může zohlednit dohodu manželů nejpozději při prvním soudním jednání, k němuž byly strany řádně předvolány.

Pokud si manželé nezvolí právo, je právem rozhodným pro rozvod: právo státu, v němž mají manželé obvyklé společné bydliště ke dni podání žádosti o rozvod; pokud nemají obvyklé společné bydliště, je jím právo státu posledního obvyklého společného bydliště manželů, pokud má alespoň jeden z manželů ke dni podání žádosti o rozvod obvyklé bydliště na území tohoto státu; pokud to není možné, právo země společného občanství manželů v době podání žádosti o rozvod; pokud manželé nejsou občany téhož státu, právo země posledního společného občanství manželů, pokud je alespoň jeden z nich k datu podání žádosti o rozvod dosud občanem tohoto státu, a ve všech ostatních případech rumunské právo.

Právo upravující rozvod se obdobně použije i v případě rozluky.

Viz články 2597 až 2602 občanského zákoníku.

3.5.4 Vyživovací povinnost

Právo rozhodné pro vyživovací povinnost se určí podle právních předpisů práva Evropské unie (článek 2612 občanského zákoníku).

3.6 Majetkové poměry v manželství

Rozhodným právem pro úpravu poměrů mezi manželi je právo zvolené manžely (obvyklé bydliště jednoho z manželů ke dni výběru; právo státu, jehož je jeden z manželů státním příslušníkem, nebo právo státu prvního společného bydliště po uzavření manželství). Upravuje opatření týkající se zveřejnění a vymahatelnosti vůči třetím stranám a případně i s právem místa uzavření manželství i formality potřebné pro uzavření manželské smlouvy.

Dohoda o volbě rozhodného práva upravujícího majetkové poměry mezi manželi může být uzavřena buď před uzavřením manželství, v době uzavření manželství, nebo v průběhu manželství.

Formální podmínky jsou podmínky stanovené buď v právu zvoleném pro úpravu poměrů mezi manželi, nebo v právu místa, kde byla tato dohoda uzavřena.

Pokud si manželé nezvolili rozhodné právo pro úpravu vzájemných poměrů, vztahuje se na ně právo rozhodné pro obecné účinky manželství.

Viz články 2590 až 2596 občanského zákoníku.

3.7 Závěti a dědictví

Rumunsko uplatňuje nařízení (EU) č. 650/2012.

Podle vnitrostátního práva se dědictví řídí právem státu, kde měl zůstavitel v době smrti obvyklé bydliště.

Fyzická osoba si může zvolit jako právo rozhodné pro dědictví právo státu, jehož je státním příslušníkem. Je-li zvoleno rozhodné právo, řídí se jím existence a platnost souhlasu vyjádřeného prohlášením o volbě rozhodného práva.

Pořízení, změna nebo odvolání závěti se považují za platné, pokud tento úkon splňuje příslušné formální požadavky platné buď v den jejího pořízení, změny nebo odvolání, nebo ke dni smrti zůstavitele, podle: vnitrostátních právních předpisů země zůstavitele; práva obvyklého bydliště; práva místa, kde byl tento dokument pořízen, změněn nebo odvolán; právo místa, kde se nachází nemovitost, případně práva soudu nebo orgánu, který je vykonavatelem v dědickém řízení.

V případě, že je podle rozhodného práva pozůstalost bez dědiců, připadá majetek nacházející se na území Rumunska rumunskému státu podle rumunského práva upravujícího odůmrť.

Viz články 2633 až 2636 občanského zákoníku.

3.8 Věcná práva

Právem místa, kde se majetek nachází (*lex rei sitae*), se řídí otázky, jako je například: držba, vlastnictví a jiná věcná práva k majetku včetně zástavního práva; (na počátek období vlastnictví) vydržení; (v okamžiku vzniku právní skutečnosti, která vedla ke vzniku, změně nebo zániku daného práva) vznik, převod nebo zánik věcných práv k majetku, který změnil umístění; (při uzavření zástavní smlouvy na movitý majetek), podmínky platnosti, zápisu a účinků zástavy movitého majetku; formy zápisu a formy stanovení práv týkajících se nemovitého majetku a (v době krádeže/vývozu nebo v době nároku) nároky na odcizený nebo neoprávněně vyvezený majetek.

Na věci v přepravě se vztahuje právo státu, z něhož byly odeslány.

Vznik, převod nebo zánik věcných práv k dopravnímu prostředku se řídí: právem státu vlajky, pod níž pluje plavidlo, nebo právem státu registrace letadla; osobním statutem u přepravní společnosti pro kolejová a silniční vozidla.

Vydání akcií nebo dluhopisů, na jméno nebo na doručitele se řídí právem osobního statutu právnické osoby (emitenta).

Vznik, obsah a uplynutí autorskoprávní ochrany díla, které je duševním tvůrem, se řídí právem státu, ve kterém bylo toto dílo poprvé zveřejněno.

Vznik, obsah a vypršení platnosti práv průmyslového vlastnictví se řídí právem státu, ve kterém byl proveden zápis, případně kde byla podána žádost o zápis.

Viz články 2613 až 2632 občanského zákoníku.

3.9 Insolvence

Ustanovení o rozhodném právu lze nalézt v zákoně č 85/2014 o insolvenční a způsobech prevence insolvence, kterým se provádí uplatňování nařízení (ES) č. 2015/848 o insolvenčním řízení.

Poslední aktualizace: 13/04/2021

Za originální verzi stránky (v jazyce daného členského státu) odpovídá příslušné kontaktní místo Evropské soudní sítě. Příklad pořídily útvary Evropské komise. Je možné, že změny, které v originální verzi případně provedly orgány daného členského státu, nebyly ještě do překladů zapracovány. ESS-O ani Evropská komise neodpovídá ani neručí za informace a data, které tento dokument obsahuje či na které odkazuje. Předpisy v oblasti autorských práv členských států odpovědných za tuto stránku naleznete v právním oznámení.

Které právo se použije? - Slovinsko

1 Zdroje platných norem

1.1 Vnitrostátní normy

Základním zákonem, kterým se stanoví obecná pravidla mezinárodního práva soukromého, je zákon o mezinárodním právu soukromém a procesním řádu (*Zakon o mednarodnem zasebnem pravu in postopku*; zkráceně ZMZPP, Úřední věstník Republiky Slovinsko (*Uradni list RS*) č. 56/99). Konkrétní kolize norem se řídí zákony týkajícími se různých témat (například zákonem o finančních operacích, úpadkovém řízení a povinném zrušení společnosti (*Zakon o finančnem poslovanju, postopkih zaradi insolventnosti in prisilnem prenehanju*; zkráceně ZFPPIPP).

1.2 Vícestrané mezinárodní úmluvy

Úmluvy, které jsou ratifikovány a zveřejněny ve Slovinsku, jsou přímo použitelné a jsou nadřazeny vnitrostátním právním předpisům. Kolizní normy se řídí nařízením Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 593/2008 ze dne 17. června 2008 o právu rozhodném pro smluvní závazkové vztahy (Řím I), které se vztahuje na členské státy vázané změnami Římské úmluvy ze dne 19. června 1980 o právu rozhodném pro smluvní závazkové vztahy, a nařízením Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 864/2007 ze dne 11. července 2007 o právu rozhodném pro mimosmluvní závazkové vztahy (Řím II). Kolizní normy jsou obsaženy rovněž v mnohostranných úmluvách přijatých [Haagskou úmluvou](#) o mezinárodním právu soukromém, jejímž je Republika Slovinsko signatářem.

1.3 Hlavní dvoustranné úmluvy

Kolizní normy jsou obsaženy také v dvoustranných úmluvách o právní pomoci uzavřených s Bulharskem, Českou republikou, Francií, Maďarskem, Mongolskem, Polskem, Rakouskem, Rumunskem, Ruskou federací a Slovenskem. Seznam úmluv je k dispozici na [webových stránkách ministerstva](#).

2 Uplatňování kolizních norem

2.1 Povinnost soudce uplatnit kolizní normy z vlastní iniciativy

Soudci jsou vázáni zákonem, kterým se řídí kolize právních řádů, ale strany se mohou svobodně dohodnout, kterým právem by se měl jejich právní vztah řídit. V takovém případě se použije právo, které si strany zvolí. Kromě toho se právo, které by za normálních okolností bylo rozhodné podle zákona o mezinárodním právu soukromém a procesním řádu, nepoužije, pokud je na základě všech okolností zřejmé, že nemá žádnou významnou vazbu k právu, které má být pro daný právní vztah použito, vztah má však podstatně užší vazbu k jinému právu.

2.2 Zpětný odkaz

Zásada zpětného a dalšího odkazu je uvedena v článku 6 zákona o mezinárodním právu soukromém a procesním řádu, který stanoví, že pokud pravidla cizího státu při rozhodování o tom, které právo se použije, poukazují na slovinský právní řád, pak se použije slovinské právo bez ohledu na pokyny Slovinska, které právo se má použít. Toto ustanovení neplatí v případě, že si rozhodné právo zvolily samy strany.

2.3 Změna kolizního kritéria

V konkrétní kolizní normě, kterou se řídí proměnlivé kolizní kritéria (hraniční určovatele), zpravidla definuje také časový okamžik, v němž se má tato norma uplatnit. Některá kolizní kritéria obsahují časový okamžik, který je rozhodující pro výběr rozhodného práva stanoveného v dané kolizní normě (např. státní příslušnost zůstavitele při sepisování závěti), zatímco v jiných případech může změna určující okolnosti znamenat, že se uplatní právo jiného právního řádu. V případě trvalých vztahů je nutné uplatňovat zásadu uznání již nabytých práv.

2.4 Výjimky z obvyklého uplatňování kolizních norem

Právo určené zákonem o mezinárodním právu soukromém a procesním řádu se nepoužije v případě, že by dopad jeho uplatnění byl v rozporu se slovinským právem. Pojem veřejného pořádku je právní norma stanovovaná pomocí judikatury. Ve většině případů se zakládá na ústavních pravidlech státu, základních zásadách vnitrostátního práva a na morálních zásadách.

2.5 Zjištění cizího práva

Soud nebo jiný příslušný orgán určuje obsah cizího práva, které se má uplatnit, z moci úřední na základě oznámení ministerstva spravedlnosti o cizím právu, případně zjistí jeho obsah jiným vhodným způsobem. Strany mohou předložit veřejný nebo jiný dokument příslušného cizího orgánu nebo instituce týkající se obsahu cizího práva. Jestliže se v konkrétním případě není možné zjistit obsah cizího práva, použije se slovinské právo.

3 Kolizní pravidla

3.1 Smluvní závazky a právní akty

Ve vztahu k členským státům je rozhodným právem pro Republiku Slovinsko nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 593/2008 ze dne 17. června 2008 o právu rozhodném pro smluvní závazkové vztahy, které nahrazuje vnitrostátní právní předpisy, kterými se řídí hmotné právo. V záležitostech, na něž se toto nařízení nevztahuje, se podle potřeby použijí dvoustranné úmluvy. Pokud dvoustranné úmluvy neexistují, použijí se vnitrostátní právní předpisy upravující kolizní normy ve smluvních vztazích (zákon o mezinárodním právu soukromém a procesním řádu).

Obecná kolizní norma:

Zákon o mezinárodním právu soukromém a procesním řádu stanoví, že se na smlouvu uzavřenou smluvními stranami vztahuje právo, které si tyto strany zvolí, pokud není v zákoně nebo v mezinárodní úmluvě stanoveno jinak. Vůle smluvních stran týkající se volby práva může být výslovně uvedena, nebo smluvní ustanovení či jiné okolnosti mohou jednoznačně poukazovat na volbu určitého práva. Platnost smlouvy se pak přezkoumá v souladu se zvoleným právem. V případě, že si strany nezvolí rozhodné právo, uplatní se právo, které s danou smlouvou nejtěsněji souvisí. Pokud okolnosti nepoukazují na jiné právo, uplatní se právo státu, ve kterém má strana, která má povinnost plnit základní prvky smlouvy, bydliště (tj. trvalý pobyt) nebo hlavní místo obchodní činnosti.

Pracovní smlouvy se řídí právem státu, ve kterém pracovník obvykle vykonává svou práci. Souhlasem k použití jiného práva v pracovní smlouvě strany nemohou vyloučit závazná ustanovení na ochranu práv zaměstnanců obsažená v právním řádu státu, který by byl použit, pokud by strany nezvolily tento jiný právní řád.

Spotřebitelská smlouva je smlouva o prodeji zboží, práv a/nebo služeb spotřebiteli. Spotřebitel je osoba, která si pořizuje zboží, práva nebo služby, převážně pro osobní potřebu či pro domácnost. Spotřebitelská smlouva nezahrnuje přepravní smlouvu ani smlouvu o poskytování služeb spotřebiteli, pokud plnění na základě této smlouvy proběhne v plném rozsahu mimo stát, v němž má spotřebitel bydliště. Bez ohledu na ustanovení zákona o mezinárodním právu soukromém a procesním řádu se spotřebitelská smlouva řídí právem státu, ve kterém má spotřebitel bydliště, kde byla smlouva uzavřena na základě nabídky nebo reklamy v tomto státě, nebo pokud spotřebitel podnikl kroky nezbytné k uzavření smlouvy v tomto státě, je-li spotřebitel jednou ze smluvních stran, nebo pokud zástupce spotřebitele obdrží objednávku spotřebitele v tomto státě, pokud byla kupní smlouva uzavřena v jiném státě, nebo pokud spotřebitel vystavil objednávku v jiném státě, případně kde prodávající zorganizoval cestu se záměrem podpořit uzavírání takových smluv.

Ve výše popsaných situacích se smluvní strany nemohou dohodnout na použití práva, které vylučuje závazná ustanovení o právech na ochranu spotřebitele použitelná ve státě, v němž má spotřebitel bydliště.

U smluv týkajících se nemovitostí se vždy použije právo státu, ve kterém se nemovitost nachází.

Pokud se smluvní strany nedohodnou jinak, použije se na vztah mezi smluvními stranami obecná kolizní norma i v případě rozhodnutí, od které doby má nabyvatel movité věci právo na užitky a plody této věci, a pro rozhodnutí o tom, od které doby na něj přecházejí přijatá rizika týkající se této věci.

Navíc pokud se smluvní strany nedohodly jinak, řídí se způsob dodání věci a opatření nezbytná při odmítnutí dodávky právem státu, do něhož měla být daná věc dodána.

Pokud jde o účinek postoupení pohledávky nebo převzetí dluhu: řídí se právní postavení všech případných dlužníků nebo věřitelů, kteří nejsou do tohoto postoupení nebo převzetí přímo zapojeni, stejným právem jako postoupení pohledávky nebo převzetí dluhu samo.

Právo rozhodné pro hlavní transakci se použije i pro pomocnou transakci, není-li stanoveno jinak.

V případě jednostranného právního úkonu se použije právo státu bydliště nebo sídla dlužníka.

3.2 Mimosmluvní závazky

Pokud jde o mimosmluvní závazkové vztahy, které nejsou upraveny mezinárodní úmluvou nebo nařízením Evropského parlamentu a Rady č. 864/2007 ze dne 11. července 2007 o právu rozhodném pro mimosmluvní závazkové vztahy (Řím II), stanoví kolizní normy, že se použije vnitrostátní právo.

Zákon o mezinárodním právu soukromém a procesním řádu stanoví, že na mimosmluvní závazkové vztahy se vztahuje právo státu, kde k danému jednání došlo. Právo státu, kde se projev příslušný následek, se použije v případě, že toto právo je pro poškozeného příznivější, za předpokladu, že poškozený měl nebo mohl předvídat, kde se tyto následky projeví. Tam, kde takové právo nemá úzkou vazbu k danému vztahu, ale právní vztah má vazbu k jinému právu, použije se toto jiné právo.

V případě, že k události, v jejímž důsledku vzniká povinnost náhrady škody, došlo na lodi na volném moři nebo v letadle, považuje se za rozhodné právo státu registrace dané lodi nebo letadla.

3.3 Osobní stav, jeho aspekty související s občanským stavem (jméno, bydliště, způsobilost k právům a právním úkonům)

V případě, že je státní příslušník Republiky Slovinsko zároveň státním příslušníkem jiného státu, je pro účely zákona o mezinárodním právu soukromém a procesním řádu považován pouze za slovinského státního příslušníka. V případě, že osoba, která není státním příslušníkem Republiky Slovinsko, ale je státním příslušníkem dvou nebo více států, použije se pro účely zákona o mezinárodním právu soukromém a procesním řádu právní řád státu, ve kterém má tato osoba bydliště. V případě, že daná osoba nemá bydliště v žádném ze států, jejichž je státním příslušníkem, použije se pro účely zákona o mezinárodním právu soukromém a procesním řádu právo státu, k němuž má dotčená osoba nejužší vazbu.

V případě, že je daná osoba bez státní příslušnosti, případně její státní příslušnost nelze určit, použije se právo státu jejího bydliště. V případě, že daná osoba nemá bydliště nebo jej nelze určit, použije se právo státu jejího dočasného bydliště (přechodný pobyt). Tam, kde není možné určit ani dočasné bydliště, použije se slovinské právo.

Při změně osobního jména se použije právo státu, jehož je daná osoba státním příslušníkem.

Na způsobilost dané osoby uzavírat smlouvy se použije právo státu, jehož je daná osoba státním příslušníkem. U fyzické osoby, která podle práva státu, jehož je státním příslušníkem, není způsobilá uzavírat smlouvy, se předpokládá, že k tomu způsobilá je, pokud je k tomu způsobilá v souladu s právem státu, ve kterém daný závazek vznikl. Ztráta nebo omezení způsobilosti fyzické osoby uzavírat smlouvy se řídí právem státu, jehož je tato osoba státním příslušníkem.

3.4 Určení vztahu rodič – dítě, včetně osvojení

3.4.1 Určení vztahu rodič – dítě

Určení nebo ukončení poručnictví a vztahy mezi poručníkem a osobou, která je opatrována (osoba v péči) se řídí právem státu, jehož je osoba v péči státním příslušníkem. Dočasná zdravotní opatření vydaná proti cizímu státnímu příslušníkovu nebo osobě bez státní příslušnosti v Republice Slovinsko se řídí slovinským právem a zůstávají v platnosti, dokud o daném opatření nerozhodne příslušný stát, případně dokud je nezruší. Toto pravidlo se vztahuje rovněž na ochranu majetku cizího státního příslušníka nebo osoby bez státní příslušnosti, která se nachází v Republice Slovinsko.

Vztahy mezi rodiči a dětmi se řídí právem státu, jehož jsou tyto osoby státními příslušníky. Pokud jsou rodiče a děti státními příslušníky různých států, použije se právo státu, ve kterém mají všichni bydliště. Jsou-li rodiče a děti státními příslušníky různých států a nemají bydliště ve stejném státě, použije se právo státu, jehož státním příslušníkem je dítě.

Postup pro uznání, určení a popření otcovství nebo mateřství se řídí právem státu, jehož státním příslušníkem je dítě.

Vyživovací povinnost vůči pokrevním příbuzným s výjimkou povinnosti rodičů vůči dětem a vyživovací povinnost vůči sešvagřeným (tj. nepokrevním) příbuzným se řídí právem státu, jehož státním příslušníkem je osoba, která výživné požaduje.

Postup při legitimizaci dítěte se řídí právem státu, jehož státními příslušníky jsou rodiče, nebo právem státu toho z rodičů, podle kterého se má řídit osvojení, pokud rodiče nejsou státními příslušníky téhož státu. Souhlas s legitimizací vydaný dítětem, jinou osobou nebo vnitrostátním orgánem se řídí právem státu, jehož státním příslušníkem je dítě.

3.4.2 Osvojení

Podmínky osvojení a jeho zrušení se řídí právem státu, jehož státními příslušníky jsou osvojitel i osvojenec. V případě, že jsou osvojitel a osvojenec státními příslušníky různých států, řídí se podmínky osvojení a jeho zrušení společně právem států, jejichž státními příslušníky tyto osoby jsou. V případě, že si manželé osvojují dítě společně, řídí se podmínky osvojení a jeho zrušení právem státu, jehož státním příslušníkem je osvojenec, a rovněž států, jejichž státními příslušníky jsou oba manželé. Forma osvojení se řídí právem státu, ve kterém se osvojení uskutečnilo. Účinek osvojení se řídí právem státu, jehož státními příslušníky byli osvojitel i osvojenec v době schválení osvojení. V případě, že osvojitel i osvojenec jsou státními příslušníky různých států, použije se právo státu, ve kterém mají bydliště. Jsou-li osvojitel a osvojenec státními příslušníky různých států a nemají bydliště ve stejném státě, použije se právo státu, jehož státním příslušníkem je osvojenec.

3.5 Manželství, nesezdané soužití, registrované partnerství, rozvod, rozluka, vyživovací povinnost

3.5.1 Manželství

Podmínky pro uzavření manželství se řídí právem státu, kterého je každá z osob státním příslušníkem v době uzavírání manželství. Forma manželství se řídí právem státu, ve kterém bylo manželství uzavřeno. Neplatnost manželství se řídí právem, podle kterého bylo manželství uzavřeno na základě uvedených kolizních norem.

3.5.2 Nesezdané soužití a registrované partnerství

Zákon o mezinárodním právu soukromém a procesním řádu neobsahuje žádná zvláštní ustanovení týkající se nesezdaných/spolubydlících párů. Avšak vzhledem k tomu, že důsledky partnerského soužití bez uzavření manželství jsou stejné jako důsledky manželství, mohla by se ustanovení upravující manželství použít i na takové případy partnerského spolužití.

Majetkoprávní vztahy mezi dvěma osobami, které spolu žijí v partnerství bez uzavření manželství, se řídí právem státu, jehož jsou státními příslušníky. Pokud tyto osoby nemají stejnou státní příslušnost, použije se právo státu, v němž mají společné bydliště. Smluvní vlastnické vztahy mezi lidmi, kteří spolu žijí v partnerství bez uzavření manželství, se řídí rozhodným právem pro jejich majetkový vztah v době uzavření smlouvy.

Zákon o mezinárodním právu soukromém a procesním řádu neobsahuje žádná zvláštní ustanovení týkající se registrovaných partnerství osob stejného pohlaví a jejich podmínek. Avšak vzhledem k tomu, že důsledky partnerství osob stejného pohlaví jsou stejné jako důsledky manželství, mohou se použít stejná ustanovení, jimiž se řídí manželství.

3.5.3 Rozvod a rozluka

Rozvod se řídí právem státu, jehož státními příslušníky jsou oba manželé v době podání žádosti o rozvod. Pokud jsou manželé v době podání žádosti o rozvod státními příslušníky různých států, řídí se rozvod společně právem států, jejichž jsou státními příslušníky. V případě, že rozvod nemůže proběhnout na základě uvedených pravidel, řídí se slovinským právem, pokud měl jeden z manželů v době podání žádosti o rozvod bydliště v Republice Slovinsko. Je-li jeden z manželů slovinským státním příslušníkem, ale nemá bydliště ve Slovinsku a rozvod nemůže proběhnout na základě předchozích pravidel, řídí se rozvod slovinským právem.

Zákon o mezinárodním právu soukromém a procesním řádu neobsahuje žádná zvláštní ustanovení týkající se ukončení partnerství osob stejného pohlaví. Avšak vzhledem k tomu, že důsledky partnerství osob stejného pohlaví jsou stejné jako u manželství, mohou se použít stejná ustanovení, jimiž se řídí rozvod.

3.5.4 Vyživovací povinnost

Vztahy mezi rodiči a dětmi se řídí právem státu, jehož jsou tyto osoby státními příslušníky. Pokud jsou rodiče a děti státními příslušníky různých států, použije se právo státu, ve kterém mají všichni bydliště. Jsou-li rodiče a děti státními příslušníky různých států a nemají bydliště ve stejném státě, použije se právo státu, jehož státním příslušníkem je dítě.

3.6 Majetkové poměry v manželství

Osobní a majetkové poměry mezi manželi se řídí právem státu, jehož jsou tyto osoby státními příslušníky. V případě, že jsou manželé státními příslušníky různých států, použije se právo státu, ve kterém mají bydliště. Jestliže manželé nemají stejnou státní příslušnost ani bydliště ve stejném státě, použije se právo státu, ve kterém měli poslední společné bydliště. V případě, že na základě těchto pravidel nelze určit rozhodné právo, použije se právo, k němuž mají nejužší vazbu.

Smluvní majetkové poměry mezi manželi se řídí právem státu, jímž se řídily jejich osobní a majetkové poměry v době uzavření smlouvy. V případech, kdy toto právo stanoví, že si manželé mohou zvolit právo, jímž se budou řídit jejich majetkové dohody, použije se to právo, které si zvolí.

Pokud je manželství prohlášeno za neplatné nebo je zrušeno, použijí se pro osobní a majetkové poměry manželů stejné kolizní normy jako se uplatňují na osobní a majetkové poměry mezi manželi.

3.7 Závěti a dědictví

Dědictví se řídí právem státu, jehož byl zůstavitel příslušníkem v době smrti. Způsobilost sepsat závěť se řídí právem státu, jehož byl zůstavitel příslušníkem v době sepsání závěti.

Forma závěti je platná, pokud je platná podle jednoho z následujících právních systémů: právo státu, ve kterém byla závěť sepsána; právo státu, jehož byl zůstavitel příslušníkem v době sepsání závěti nebo v době smrti; právo státu, ve kterém měl zůstavitel bydliště v době sepsání závěti nebo v době smrti; slovinské právo; případně pokud jde o nemovitost, právo státu, ve kterém se daná nemovitost nachází.

Forma odvolání závěti je platná, pokud je platná podle některého z práv, podle nichž by bylo platné sepsání závěti, jak bylo uvedeno výše.

3.8 Věcná práva

Pro vlastnické vztahy a další věcná práva se použije právo státu, kde se daná věc nachází. Pro vlastnické vztahy týkající se přepravovaných věcí se použije právo státu určení. Pro vlastnické vztahy týkající se vozidel používaných k přepravě se použije právo státu, ve kterém se tato vozidla nacházejí, pokud slovinské právo nestanoví jinak.

3.9 Insolvence

Nařízení Rady (ES) č. 1346/2000 ze dne 29. května 2000 o úpadkovém řízení se ve Slovinsku použije přímo v případě otázek, které spadají do jeho působnosti, a členských států EU. V případech, na které se toto nařízení nevztahuje, je rozhodným právem slovinské vnitrostátní právo, konkrétně zákon o finančních operacích, úpadkovém řízení a povinném zrušení společnosti (*Zakon o finančnem poslovanju, postopkih zaradi insolventnosti in prisilnem prenehanju*; zkráceně ZFPPIPP, UL RS, ZFPPIPP-UPB7, č. 63/2013).

V tomto zákoně se nachází kapitola s názvem „Úpadkové řízení s mezinárodním prvkem“, která obsahuje obecná pravidla týkající se úpadkového řízení s mezinárodním prvkem, upravuje přístup zahraničních věřitelů a správců k vnitrostátnímu soudu a rovněž spolupráci se zahraničními soudy a zahraničními správci. Upravuje rovněž uznávání zahraničních úpadkových řízení a dočasných opatření, paralelních opatření v důsledku úpadku a určuje, které právo se použije v případě následků úpadkového řízení.

Vnitrostátní soud, který má pravomoc projednávat zahraniční úpadková řízení, může rozhodnout o uznání zahraničního řízení a o spolupráci se zahraničními soudy. Místními vnitrostátními soudy příslušnými k řešení vnitrostátních úpadkových řízení jsou: 1. v případě, že dlužník, který je vnitrostátní právnickou osobou nebo podnikatelem, má sídlo v Republice Slovinsko: soud na území, kde má sídlo dlužník; 2. v případě, že dlužník, který je zahraničním subjektem, má pobočku v Republice Slovinsko: soud na území, kde má pobočka dlužníka hlavní místo podnikání; 3. v ostatních případech: okresní soud v Lublani (Okrožno sodišče v Ljubljani).

Pokud jde o právo upravující právní důsledky úpadkového řízení, obecným pravidlem je, že se použije právo státu, ve kterém toto řízení probíhá, pokud zákon nestanoví pro daný případ jinak. Zákon o finančních operacích, úpadkovém řízení a povinném zrušení společnosti obsahuje pravidla o rozhodném právu týkající se smluv o využívání nabytých nemovitostí vzhledem k tomu, že se použije právo státu, ve kterém se daná nemovitost nachází. V případě práva upravujícího používání platebních systémů a finančních trhů (právo státu uplatněné na tyto platební systémy/finanční trhy) a v případě práva, které se použije na smlouvy o kompenzacích a smlouvy o zpětném odkupu a práva upravujícího pracovní smlouvy, se použijí zvláštní pravidla týkající se právního řádu upravujícího práva evidovaná v rejstříku (právo státu, který je oprávněn takový rejstřík spravovat).

Poslední aktualizace: 17/04/2018

Za originální verzi stránky (v jazyce daného členského státu) odpovídá příslušné kontaktní místo Evropské soudní sítě. Překlad pořídily útvary Evropské komise. Je možné, že změny, které v originální verzi případně provedly orgány daného členského státu, nebyly ještě do překladů zapracovány. ESS-O ani Evropská komise neodpovídá ani neručí za informace a data, které tento dokument obsahuje či na které odkazuje. Předpisy v oblasti autorských práv členských států odpovědných za tuto stránku naleznete v právním oznámení.

Které právo se použije? - Slovensko

1 Zdroje platných norem

1.1 Vnitrostátní normy

Základním vnitrostátním pramenem slovinského mezinárodního práva soukromého je zákon č. 97/1963 o mezinárodním právu soukromém a procesním (dále jen „zákon o mezinárodním právu soukromém“), který prostřednictvím kolizních norem v § 3–31 určuje rozhodné právo v konkrétních právních oblastech (způsobilost k právům a právním úkonům, platnost právních úkonů, věcná práva, závazková práva, pracovní právo, dědické právo, rodinné právo). Ustanovení zákona o mezinárodním právu soukromém se použijí pouze tehdy, pokud přímo použitelné právo Evropské unie nebo mezinárodní smlouva, která je pro Slovenskou republiku závazná, či zákon k provedení této smlouvy nestanoví jinak. To znamená, že odkazuje-li se níže na zákon o mezinárodním právu soukromém, je třeba mít na paměti, že se použije pouze v případě neexistence mezinárodní právní úpravy či právních předpisů Unie.

Slovenská právní úprava obsahuje samostatné kolizní normy i v jiných právních předpisech než jen v zákoně o mezinárodním právu soukromém, jako je například:

- zákon č. 513/1991 („obchodní zákoník“). Kromě kolizní normy v § 22 obsahuje uvedený zákon v hlavě III zvláštní ustanovení pro závazkové vztahy v mezinárodním obchodě, které se mají použít vedle ostatních ustanovení v případě závazkových vztahů s mezinárodním prvkem
- zákon č. 311/2001 („zákoník práce“), § 241a odst. 7) (rozhodné právo pro určení, zda je zaměstnavatel fiktivním zaměstnavatelem, pokud se na takového zaměstnavatele vztahuje jiné právo než právo členského státu)
- zákon č. 8/2008 o pojišťovnictví, § 89 (rozhodné právo v případě pojistných smluv)
- zákon č. 191/1950 směnečný a šekový (dále jen „zákon směnečný a šekový“), zvláštní ustanovení mezinárodního práva směnečného (§ 91 a násl.) a šekového (§ 69 a násl.).

1.2 Vícestranné mezinárodní úmluvy

- a) Úmluvy OSN: Úmluva o vymáhání výživného v cizině, 20. 6. 1956; Vídeňská úmluva o konzulárních stycích, 24. 4. 1963
- b) Úmluvy Rady Evropy: Evropská úmluva o informacích o cizím právu, 7. 6. 1968; Dodatkový protokol k Evropské úmluvě o informacích o cizím právu, 15. 3. 1978; Evropská úmluva o uznávání a výkonu rozhodnutí o výchově dětí a obnově výchovy dětí, 20. 5. 1980
- c) Úmluvy Haagské konference mezinárodního práva soukromého: Úmluva o civilním řízení, 1. 3. 1954; Úmluva o dokazování v cizině v občanských nebo obchodních věcech, 18. 3. 1970; Úmluva o uznávání rozvodů a zrušení manželského soužití, 1. 6. 1970; Úmluva o uznávání a výkonu rozhodnutí o vyživovací povinnosti, 2. 10. 1973; Úmluva o doručování soudních a mimosoudních písemností v cizině ve věcech občanských a obchodních, 15. 11. 1965; Úmluva o občanskoprávních aspektech mezinárodních únosů dětí, 25. 10. 1980; Úmluva o ochraně dětí a spolupráci při mezinárodním osvojení, 29. 5. 1993; Úmluva o zrušení požadavku ověřování cizích veřejných listin, 5. 10. 1961; Úmluva o pravomoci orgánů, použitelném právu, uznávání, výkonu a spolupráci ve věcech rodičovské zodpovědnosti a opatření k ochraně dětí, 19. 10. 1996; Úmluva o mezinárodním přístupu k soudům, 25. 10. 1980
- d) Smlouvy sjednocující kolizní normy: Úmluva o právu použitelném pro dopravní nehody, 4. 5. 1971; Úmluva o pravomoci orgánů, použitelném právu, uznávání, výkonu a spolupráci ve věcech rodičovské zodpovědnosti a opatření k ochraně dětí, 19. 10. 1996
- e) Smlouvy sjednocující hmotněprávní přímé normy: Úmluva OSN o smlouvách o mezinárodní koupi zboží, 11. 4. 1980; Úmluva o promlčení při mezinárodní koupi zboží uzavřená v New Yorku dne 14. června 1974 ve znění protokolu ze dne 11. dubna 1980
- f) Smlouvy o arbitráži: Úmluva o uznávání a výkonu cizích rozhodčích nálezů, 10. 6. 1958; Evropská úmluva o mezinárodní obchodní arbitráži, 21. 4. 1961
- g) Smlouvy v oblasti mezinárodní přepravy: Úmluva o přepravní smlouvě v mezinárodní silniční nákladní dopravě, 19. 5. 1965; Úmluva o mezinárodní železniční přepravě, 9. 5. 1980, ve znění protokolu ze dne 20. 12. 1990
- h) Ostatní právně významné úmluvy v oblasti mezinárodního práva soukromého: Změny Statutu Haagské konference mezinárodního práva soukromého ze dne 15. července 1955, 30. 6. 2005; Úmluva UNIDROIT o kradených nebo protiprávně vyvezených kulturních statcích, 24. 6. 1995; Občanskoprávní úmluva o korupci, 4. 11. 1999; Dohoda o převozu těl zemřelých, 26. 10. 1973
- i) Úmluvy o spolupráci v právní oblasti, které jsou závazné pro Slovenskou republiku: Úmluva o řešení sporů z investic mezi státy a občany druhých států, 18. 2. 1965; Statut Haagské konference o mezinárodním právu soukromém (platný od 15. července 1955, pozměněný dne 1. ledna 2007), 31. 10. 1951; Úmluva o vykonatelnosti cizích rozhodčích výroků, 26. 9. 1927; Protokol o doložkách o rozsudcích, 24. 9. 1923; Úmluva o řešení občanskoprávních sporů vznikajících ze vztahů hospodářské a vědeckotechnické spolupráce v rozhodčím řízení, 26. 5. 1972; Úmluva o uznávání a vykonatelnosti rozhodnutí o vyživovací povinnosti k dětem, 15. 4. 1958; Úmluva o právním postavení, výsadách a imunitách mezistátních ekonomických organizací působících v určitých oblastech spolupráce, 5. 12. 1980

j) Smlouvy v oblasti autorských a průmyslových práv (příklady): Pařížská úmluva o ochraně průmyslového vlastnictví, 20. 3. 1883; Bernská úmluva o ochraně literárních a uměleckých děl, 9. 9. 1886

Další úmluvy, kterými je Slovenská republika vázána, lze nalézt na internetových stránkách slovenského Ministerstva zahraničních věcí a evropských záležitostí na adrese www.mzv.sk

1.3 Hlavní dvoustranné úmluvy

1. Smlouva mezi Československou socialistickou republikou a Maďarskou lidovou republikou o právní pomoci a úpravě právních vztahů ve věcech občanských, rodinných a trestních, 28. 3. 1989
2. Smlouva mezi Československou socialistickou republikou a Polskou lidovou republikou o právní pomoci a úpravě právních vztahů ve věcech občanských, rodinných, pracovních a trestních, 21. 12. 1987
3. Smlouva mezi Československou socialistickou republikou a Svazem sovětských socialistických republik o právní pomoci a právních vztazích ve věcech občanských, rodinných a trestních, 12. 8. 1982
4. Smlouva mezi Československou socialistickou republikou a Rakouskou republikou o vzájemném právním styku ve věcech občanskoprávních, o listinách a o právních informacích se Závěrečným protokolem, 10. 11. 1961
5. Smlouva mezi Slovenskou republikou a Českou republikou o právní pomoci poskytované justičními orgány a o úpravě některých právních vztahů v občanských a trestních věcech, 29. 10. 1992
6. Smlouva mezi Československou socialistickou republikou a Socialistickou federativní republikou Jugoslávie o úpravě právních vztahů ve věcech občanských, rodinných a trestních, 20. 1. 1964

2 Uplatňování kolizních norem

2.1 Povinnost soudce uplatnit kolizní normy z vlastní iniciativy

Určení příslušné právní normy a její použití na konkrétní právní vztah je záležitostí justičního orgánu, který tak činí z úřední pravomoci ve smyslu zásady, že strany soudního sporu nemusejí předkládat nebo dokazovat právní předpisy, které se vztahují na jejich věc. Pokud jde o použitelnost, slovenský právní řád rozlišuje kogentní a dispozitivní kolizní normy. Kogentní kolizní normy musí soudce uplatnit bez ohledu na vůli stran nebo skutečnost, zda se strany dovolávají tohoto práva. Dispozitivní kolizní normy (ve slovenském právním řádu typické pro závazkové vztahy) jsou kolizní normy, kdy lze dohodou stran vyloučit použití zákonem stanovených norem a nahradit jejich hraniční určovatele.

2.2 Zpětný odkaz

Slovenské mezinárodní právo soukromé považuje odkaz ve vlastních kolizních normách za odkaz na celý právní řád daného státu včetně jeho kolizních norem. Zákon o mezinárodním právu soukromém (§ 35) stanoví obecné pravidlo, že zpětný odkaz lze přijmout, pokud to odpovídá rozumnému a spravedlivému uspořádání daného vztahu. Při rozhodování soudu o přijetí či nepřijetí remise a transmise jsou přítom podstatné jen skutkové a právní okolnosti, které mohou ovlivnit volbu rozhodného práva, nikoli však okolnosti, které mohou mít vliv na konkrétní hmotněprávní řešení dané věci. Ve slovenském právním řádu se má zpětný odkaz přijmout v případech právních otázek týkajících se osoby, rodinného a dědického práva. V závazkových vztazích je zpětný odkaz použitelný jen velmi výjimečně a v případě volby práva je přímo vyloučen (§ 9 odst. 2 zákona o mezinárodním právu soukromém). Zvláštní úprava existuje v zákoně směnečném a šekovém, v němž je zakotvena povinnost přijmout zpětný odkaz, aniž by soud musel zkoumat požadavek na rozumné a spravedlivé uspořádání věci (§ 69 a § 91 zákona směnečného a šekového).

2.3 Změna kolizního kritéria

Slovenské právo neobsahuje obecnou normu týkající se účinku změny kolizního kritéria. Pokud slovenská kolizní norma neurčuje rozhodující časový okamžik, ke kterému se má kolizní kritérium posoudit, odvozuji ho slovenské soudy z jiného kolizního kritéria, nebo využívají judikaturu. Obecně je však rozhodujícím okamžikem čas vzniku právní situace, konkrétně den, k němuž je zahájeno řízení v dané věci, v závislosti na konkrétních okolnostech případu. Změna statutu je typická pro movité věci. Změna kritéria práva místa polohy je zahrnuta v § 6 zákona o mezinárodním právu soukromém, který rozlišuje mezi movitými věcmi jako takovými (obecně) a movitými věcmi přepravovanými podle smlouvy (zboží v tranzitu). V případě movitých věcí jako takových je rozhodným právem právo místa, kde se věc nacházela v době, kdy nastala skutečnost, která zakládá vznik nebo zánik tohoto práva. Podle judikatury je však nutno obsah a účinky věcného práva získaného v souladu s jiným právním řádem (tj. převedení práva získaného v jedné zemi do rovnocenné kategorie v jiné zemi) posoudit podle práva nové (aktuální) polohy věci.

Hraničním určovatelem v případě přepravované věci (kdy přeprava musí dosud trvat) je právo místa, ze kterého byla věc odeslána. Otázka změny hraničních určovatelů u movitých věcí může vyvstat rovněž v souvislosti s vydržením. Konkrétně pro tento účel § 8 zákona o mezinárodním právu soukromém stanoví, že vydržení se řídí právem místa, kde se majetek nacházel na počátku vydržecí lhůty. Nabyvatel vlastnického práva vydržením se však může dovolat právního řádu státu, na jehož území k vydržení došlo, pokud od okamžiku, kdy se daná věc nacházela v tomto státě, jsou podle právního řádu tohoto státu splněny všechny podmínky vydržení. Jestliže byla daná věc postupně přemístěna na území několika států, podmínky se budou posuzovat podle práva místa, kde se věc nacházela na počátku vydržecí lhůty, nebo podle práva místa, kde se věc nacházela nepřetržitě po celou dobu lhůty, která je podstatná pro vydržení.

2.4 Výjimky z obvyklého uplatňování kolizních norem

Imperativní právní normy a výhrada veřejného pořádku

Základním rozdílem mezi imperativními normami a výhradou veřejného pořádku je jejich účinek: imperativní normy působí ofenzivně (bez ohledu na obsah cizího práva), zatímco institut výhrady veřejného pořádku defenzivně (jen v případě, že by použití cizího právního řádu ohrožovalo deklarované zájmy). Výhradou veřejného pořádku nejsou chráněny všechny kogentní normy slovenského práva, nýbrž pouze normy, které lze považovat za zásadní a principiální (jako je zásada monogamního manželství).

Imperativními normami jsou normy vnitrostátního práva, od nichž se nelze odchýlit, musí být použity v každé situaci bez ohledu na právní řád, podle něhož se má určitý právní vztah na základě kolizní normy řídit. Tyto normy mají většinou veřejnoprávní charakter, není však vyloučen ani charakter soukromoprávní, je-li jejich cílem ochrana určitého podstatného zájmu. Posouzení, zda je určitá právní norma imperativní, náleží soudu. Právo je jednoznačně nevymezuje, typické jsou pro spotřebitelské právo a některé oblasti pracovního práva (např. předpisy o bezpečnosti a ochraně zdraví, pracovní době apod.). V oblasti rodinného práva se jedná například o normy trestního zákoníku upravující trestné činy proti rodině a mládeži.

Výhrada veřejného pořádku je stanovena v § 36 zákona o mezinárodním právu soukromém, podle něhož nelze právní předpis cizího státu použít, pokud by byly účinky jeho použití v rozporu se zásadami společenského a státního zřízení Slovenské republiky a jejího právního řádu, které je nutno bez výhrad dodržovat, a to bez ohledu na vůli účastníků. To znamená zejména ústavní normy, které zakotvují právo na spravedlivý proces či základní zásady rovnosti před zákonem a zákaz diskriminace z důvodu pohlaví, rasy, barvy pleti, náboženství, národnosti atd. V souladu s účelem práva se má výhrada veřejného pořádku uplatňovat pouze výjimečně a při jejím uplatňování nesmí soud zkoumat ani hodnotit právní předpis cizího státu, nýbrž pouze účinky jeho použití ve vztahu k veřejnému pořádku Slovenské republiky.

2.5 Zjištění cizího práva

Slovenská republika je jednou ze zemí, které považují právní předpis za právo, a nikoli za skutečnost, kterou je nutno prokázat. Justiční orgány proto zjišťují právní předpis z moci úřední. Podle § 53 zákona o mezinárodním právu soukromém justiční orgán za účelem zjištění cizího práva přijme veškerá potřebná opatření, včetně získání obsahu cizího práva vlastními prostředky, z obecně dostupných zdrojů, uložením povinnosti poskytnout informace účastníkům řízení nebo vyžádáním si informací od Ministerstva spravedlnosti (které musí takovéto žádosti vyhovět). Soudec může využít i vlastní znalost obsahu cizího práva, nebo může obsah zjistit prostřednictvím znalce z oblasti mezinárodního práva soukromého nebo účastníků řízení, či dokonce pomocí internetu. Nelze-li obsah cizího práva zjistit v přiměřené lhůtě, nebo je-li zjištění obsahu cizího práva spojeno s vážnými překážkami či je-li nemožné, použije se slovenské právo. V případě pochybností, které se objeví při zjišťování obsahu cizího práva, se mohou soudy obrátit se žádostí o součinnost na Ministerstvo spravedlnosti.

3 Kolizní pravidla

3.1 Smluvní závazky a právní akty

Smluvní závazky

Do oblasti působnosti zákona o mezinárodním právu soukromém spadají pouze soukromoprávní smlouvy, tj. občanskoprávní, obchodní, rodinné, pracovní a jiné podobné smlouvy s mezinárodním prvkem. V souladu se zásadou autonomie vůle smluvních stran zákon o mezinárodním právu soukromém v § 9 v případě úpravy majetkových vztahů jednoznačně upřednostňuje volbu práva ze strany samotných smluvních stran (mimoto umožňuje volbu práva i v oblasti pracovněprávních vztahů). Volba práva je omezená pouze v případě spotřebitelských smluv, které v případě, že by zvolený právní řád neposkytoval spotřebiteli dostatečnou míru ochrany, spadají do oblasti působnosti právního řádu, jenž spotřebiteli zajišťuje příznivější zacházení (§ 9 odst. 3 a § 10 odst. 4 zákona o mezinárodním právu soukromém). Nebylo-li právo zvoleno, použije se právní předpis, jehož použití odpovídá rozumnému uspořádání daného vztahu. Zákon zásadu rozumného uspořádání vztahu váže formou příkladu na typy smluv uvedené v § 10 odst. 1 a 3 zákona o mezinárodním právu soukromém (např. v případě kupních smluv se vztahy z ní vyplývající řídí právem místa, kde se nachází sídlo prodávajícího). Zákon o mezinárodním právu soukromém v rámci smluvních závazků upravuje i hmotněprávní účinky závazkových vztahů (§ 12), institut promlčení a započtení (§ 13) a režim při jednostranných právních úkonech (§ 14), a to bez ohledu na jejich adresný či neadresný charakter (hraničním ukazovatelem je v těchto případech bydliště dlužníka).

Smluvní závazky v oblasti mezinárodního práva směnečného a šekového upravuje konkrétně zákon směnečný a šekový (§ 69 a násl., § 91 a násl.).

Právní úkony

Otázky kolize norem v souvislosti s platností právních úkonů, důsledky jejich neplatnosti a formou právního úkonu řeší § 4 zákona o mezinárodním právu soukromém. Právní řád, jímž se řídí otázky právního úkonu, se uplatňuje i na otázky jeho platnosti případně neplatnosti. Rozhodné právo se určí podle příslušné kolizní normy určené pro daný právní úkon. Existují dvě výjimky, kdy se platnost právního úkonu a důsledky jeho neplatnosti neřídí stejným právem jako účinky, a to v případě, stanoví-li zákon jinak, nebo je-li to nezbytné pro rozumné uspořádání vztahu. Co se týká formy právního úkonu, postačuje, aby se právní úkon uskutečnil ve formě v souladu s právem místa, kde byl proveden nebo kde se provádí. Není tudíž nutné dodržet formu úkonu, kterou vyžaduje právo zvolené soudem, jenž danou věc projednává, jak je tomu v případě jeho platnosti. Tuto podpůrnou kolizní normu nelze použít, pokud právo zvolené příslušným soudem vztahující se na smlouvu stanoví jako podmínku platnosti smlouvy písemnou formou.

3.2 Mimosmluvní závazky

Základní vnitrostátní kolizní normou v případě mimosmluvních závazků je § 15 zákona o mezinárodním právu soukromém, podle něhož se nároky na náhradu škody, která vznikla v důsledku porušení povinnosti vyplývající z obecně závazného právního předpisu (občanskoprávní delikty), nebo v případě, kdy zákon ukládá povinnost náhrady škody bez ohledu na protiprávnost jednání (odpovědnost za výsledek), řídí právem místa, kde škoda vznikla, nebo právem místa, kde došlo ke skutečnosti, která zakládá nárok na náhradu škody. Z § 15 a dalších ustanovení zákona o mezinárodním právu soukromém lze analogicky odvodit i kolizní kritéria v případě neoprávněného jednatelství, bezdůvodného obohacení atd.

3.3 Osobní stav, jeho aspekty související s občanským stavem (jméno, bydliště, způsobilost k právům a právním úkonům)

Obecné kolizní normy, tj. určené rozhodného práva upravujícího otázky právní subjektivity fyzické osoby, jsou obsaženy v § 3 zákona o mezinárodním právu soukromém, v němž se uvádí, že způsobilost osoby k právům a právním úkonům se řídí právem státu, jehož je tato osoba státním příslušníkem.

Uskutečňuje-li právní úkon ve Slovenské republice cizinec, který podle práva státu, jehož je státním příslušníkem, není způsobilý k právům a právním úkonům, postačuje, je-li způsobilý k danému úkonu podle slovenského práva. Tento právní úkon však nemusí být nutně považován za platný podle právní úpravy ostatních států, včetně domovského státu cizince.

Podle slovenského vnitrostátního práva vzniká způsobilost fyzické osoby mít práva a povinnosti narozením (tuto způsobilost má i počaté dítě, pokud se narodí živé) a zaniká smrtí (prohlášením dané osoby za mrtvou soudem). Způsobilost k právním úkonům vzniká v plném rozsahu dosažením osmnácti let věku nebo uzavřením manželství (což je možné až od šestnácti let). Plná způsobilost k právům a právním úkonům je předpokladem procesní způsobilosti; zákon však může svěřit procesní způsobilost i účastníkovi, který by jí jinak nedisponoval, jako je například nezletilý rodič v řízení o osvojení, pokud dosáhl šestnácti let. Nezletilé osoby mají způsobilost pouze k právním úkonům, které jsou svou povahou přiměřené rozumové a volní vyspělosti odpovídající jejich věku. Kromě věkového omezení je dalším předpokladem plné způsobilosti k právním úkonům i duševní zdraví. O zbavení určité osoby způsobilosti k právním úkonům či o jejím omezení však může rozhodnout pouze soud.

Zvláštní vnitrostátní kolizní normy týkající se způsobilosti k právům a právním úkonům se vztahují na způsobilost uzavřít manželství (§ 19 zákona o mezinárodním právu soukromém – viz bod 3.5), pořádit a zrušit závěť (§ 18 zákona o mezinárodním právu soukromém – viz bod 3.7) a na procesní způsobilost cizinců (§ 49 zákona o mezinárodním právu soukromém). Kolizní normy upravující způsobilost právnických osob podle slovenského práva jsou obsaženy v § 22 obchodního zákoníku, podle něhož se osobní statut právnických osob řídí inkorporační zásadou, přičemž rozsah jejich způsobilosti podle rozhodného práva se přiznává ve stejném rozsahu i podle slovenského práva. Posuzování způsobilosti osoby přijímat závazky s ohledem na šeky nebo směnky stanoví zákon směnečný a šekový, podle něhož je tato osoba vázána právem státu, jehož je státním příslušníkem.

Co se týká občanského statutu ve vztahu k bydlišti, kolizní kritérium vázané na „domicil“ se ve slovenském právu nepoužívá a není totožné ani se slovenským pojmem „trvalé bydliště“ (které se zapisuje do registru obyvatel Slovenské republiky). Otázku práva osoby na jméno lze analogicky zahrnout pod osobní statut, rozhodným právem je tudíž právo, kterým se řídí způsobilost k právům a právním úkonům a procesní způsobilost dotyčné osoby.

3.4 Určení vztahu rodič – dítě, včetně osvojení

3.4.1 Určení vztahu rodič – dítě

Podle vnitrostátního práva se za matku považuje žena, která dítě porodila. V případě pochybností rozhodne o mateřství soud na základě zjištěných skutečností o porodu. Otcovství se určuje na základě tří vyvratitelných domněnek otcovství, které jsou stanoveny v zákoně č. 36/2005 o rodině (dále jen „zákon o rodině“): i) doba trvání manželství; ii) souhlasné prohlášení rodičů před matrikou nebo soudem, iii) čas soulože domnělého otce s matkou dítěte. Zákon o mezinárodním právu soukromém obsahuje kolizní normu týkající se určení (zjištění nebo popření) rodičovství, to je spojeno s okamžikem narození dítěte. Podle § 23 zákona o mezinárodním právu soukromém je rozhodným právem právo státu, jehož státní příslušnost dítě získalo narozením. Tímto právem se řídí zejména otázky, koho se může prohlášení o rodičovství týkat, v jaké formě se má prohlášení učinit, zda lze uznat otcovství počatého dítěte atd. Jestliže dítě získá při narození více státních občanství, případně nezíská žádné, postupuje se v tomto případě podle § 33 zákona o mezinárodním právu

soukromém. Pokud dítě uvedeným způsobem získalo slovenské státní občanství, narodilo se však a žije v zahraničí, je rozhodným právem právo státu, ve kterém má dítě obvyklý pobyt. Podle § 23 odst. 3 zákona o mezinárodním právu soukromém může být v případě, že dítě (bez ohledu na občanství) žije (tj. má trvalý pobyt) v čase rozhodování ve Slovenské republice, rodičovství určeno podle slovenského práva, je-li to v zájmu dítěte. Toto ustanovení podpůrně umožňuje posuzovat platnost uznání podle právního řádu státu, v němž k uznání rodičovství došlo, a nikoli podle práva státu státní příslušnosti dítěte v době narození. Pro platnost uznání rodičovství však stačí, pokud se tak stane podle práva státu, ve kterém k uznání došlo.

3.4.2 Osvojení

Podle slovenského zákona o rodině vzniká osvojením mezi osvojencem a osvojitelem (a jeho příbuznými) v právním smyslu stejný vztah jako v biologické rodině. O osvojení může rozhodnout pouze soud na návrh osvojitele, který nemusí být slovenským státním občanem, podle zákona č. 305/2005 o sociálněprávní ochraně dětí a o sociální kuratele však musí být zapsán v osvědčení o osvojení. Osvojit lze pouze nezletilé dítě, tj. dítě mladší osmnácti let. Současná právní úprava umožňuje společně osvojení dítěte pouze manželům (resp. jednomu z manželů, který žije s jedním z rodičů dítěte v manželství, nebo pozůstalému manželovi po rodiči nebo osvojiteli). Výjimečně si může osvojit dítě i osamělá osoba. K osvojení nezletilého dítěte v cizině je zapotřebí souhlas Ministerstva práce, sociálních věcí a rodiny Slovenské republiky, nebo jím určeného orgánu státní správy. Osvojení lze zrušit na základě rozhodnutí soudu do šesti měsíců ode dne, kdy rozhodnutí o osvojení nabylo platnosti.

Podle § 26 zákona o mezinárodním právu soukromém se osvojení řídí právem státu, jehož státním příslušníkem je osvojitel. Mají-li osvojitelé rozdílnou státní příslušnost, je rozhodným právem právo státu společného obvyklého pobytu manželů. Pokud takový pobyt neexistuje, řídí se osvojení právem, k němuž mají nejužší vztah. Slovenské právo lze použít v případě, že cizí právo nedovoluje osvojení vůbec, nebo jen za okolností mimořádně obtížných a osvojitel nebo alespoň jeden z osvojitelů žije delší dobu ve Slovenské republice (což podle judikatury znamená nejméně jeden rok). Podle § 26a zákona o mezinárodním právu soukromém se svěření dítěte do péče před osvojením (jež podle slovenského práva předchází osvojení) řídí právem státu obvyklého pobytu dítěte. Právo státu státní příslušnosti osvojovaného dítěte se použije při posuzování potřeby vyžádat si souhlas dítěte, případně jiných osob nebo institucí s osvojením (§ 27 zákona o mezinárodním právu soukromém). Toto ustanovení se použije i v případech podobných osvojení, například při uznání nemanželského dítěte za manželské (což slovenské právo nezná).

3.5 Manželství, nesezdané soužití, registrované partnerství, rozvod, rozluka, vyživovací povinnost

3.5.1 Manželství

Podle slovenské právní úpravy mohou manželství uzavřít pouze muž a žena s náležitým zdravotním (psychickým) stavem, kteří nesmí být v době uzavření manželství v jiném manželském svazku. Zákon zakazuje uzavření manželství mezi předky, potomky a sourozenci a nezletilým osobám (výjimečně může soud povolit uzavření manželství nezletilé osobě starší šestnácti let). Tento věkový cenzus lze považovat za imperativní normu slovenského práva.

Manželství se podle slovenského právního řádu uzavírá souhlasným prohlášením před matřičním úřadem nebo církevním orgánem.

Podle zákona o mezinárodním právu soukromém (§ 19 a § 20) se způsobilost osoby uzavřít manželství a podmínky platnosti manželství řídí právem státu, jehož je dotyčná osoba státním příslušníkem. Pokud jde o formu uzavření manželství, rozhodné je právo místa, kde se manželství uzavírá. Na rozdíl od obecných kolizních norem (§ 3 a § 4 zákona o mezinárodním právu soukromém) je vyloučeno podpůrné použití slovenského práva. Co se týká posouzení formy uzavření manželství, jelikož rozhodným právem je právo místa, kde se manželství uzavírá, použije se toto právo i při posuzování otázek, jako je například způsob vyjádření souhlasu dotyčné osoby s uzavřením manželství, počet svědků, orgán příslušný manželství uzavřít, možnost uzavření manželství v zastoupení atd. Toto kritérium se nepoužije v případě konzulárních sňatků. Uzavření manželství slovenskými občany v cizině před jiným orgánem, než je orgán Slovenské republiky, který je k tomu zplnomocněn, řeší § 20a zákona o mezinárodním právu soukromém, podle něhož je toto manželství platné ve Slovenské republice, je-li platné ve státě, před jehož orgánem bylo uzavřeno, pokud neexistovala okolnost vylučující uzavření manželství podle slovenského hmotného práva.

3.5.2 Nesezdané soužití a registrované partnerství

Slovenské právo neobsahuje úpravu jiných partnerství než manželství. Právní teorie uznává institut druha a družky, tj. muže a ženy, kteří nejsou sezdaní, tvoří však životní společenství. Jedná se však o faktický svazek, který nemá právní význam. Slovenské právo nezná ani (registrované) partnerství osob stejného pohlaví nebo institut soudní (právní) rozluky.

3.5.3 Rozvod a rozluka

Podle vnitrostátního hmotného práva se rozvodem rozumí zrušení manželství za života manželů soudem. V případě rozvodu rodičů nezletilého dítěte musí soud v rozhodnutí upravit i výkon jejich rodičovských práv a povinností. Slovenský právní řád umožňuje určení střídaté péče.

V § 22 zákona o mezinárodním právu soukromém je obsažena kolizní norma pro zrušení manželského soužití rozvodem, prohlášení manželství za neplatné nebo zjištění existence manželství. Dotyčné ustanovení je proto primárně určeno ke kolizní úpravě zrušení manželství za života manželů. Zrušení manželství rozvodem se řídí právem státu, jehož občany jsou manželé v době zahájení řízení. Stejně jako v případě osobních a majetkových vztahů manželů se uplatní kritérium jejich státní příslušnosti vázané na určitý časový okamžik, kterým je doba zahájení řízení o rozvod manželství (původní státní příslušnost nebo její změna proto nejsou podstatné). Nemají-li manželé v době zahájení řízení o rozvod manželství stejnou státní příslušnost, nelze kritérium týkající se státní příslušnosti použít a uplatní se slovenské právo. Pokud rozhodné (cizí právo) nepřipouští zrušení manželství rozvodem, nebo pokud je připouští pouze za mimořádně obtížných podmínek, manželé (nebo alespoň jeden z nich) však žijí ve Slovenské republice delší dobu, lze použít slovenské právo. Jelikož tato možnost je dostupná pouze pro osoby, které mají přiměřenou vazbu na území Slovenské republiky, musí podle judikatury pobývat tyto osoby ve Slovenské republice nejméně jeden rok.

Ve vztahu ke kolizním kritériím, jež v § 22 odst. 3 zákona o mezinárodním právu soukromém podřizují posouzení platnosti manželství případně zjišťování jeho existence především právnímu řádu státu, jehož jsou manželé státními příslušníky, je třeba uvést, že tato úprava koliduje s § 19 a § 20 zákona o mezinárodním právu soukromém, jež upravují způsobilost k uzavření manželství, platnost manželství a formu manželství. Podle judikatury se § 19 a § 20 zákona o mezinárodním právu soukromém použijí v případě, že se posuzuje možnost (způsobilost a forma) uzavření manželství ještě před jeho uzavřením a § 22 odst. 3 zákona o mezinárodním právu soukromém se použije tehdy, posuzuje-li se zpětně platnost vzniku manželství, případně při posuzování otázky, zda manželství existuje, či nikoli. Podle judikatury je v případě § 22 odst. 3 zákona o mezinárodním právu soukromém rozhodným právem právní řád státu, jehož byli manželé státními příslušníky v době, kdy mělo k uzavření manželství dojít.

3.5.4 Vyživovací povinnost

Slovenské právo uznává šest základních druhů vyživovacích povinností: vyživovací povinnost rodičů k dětem (která se považuje za nejdůležitější), vyživovací povinnost dětem k rodičům, vyživovací povinnost mezi ostatními příbuznými, vyživovací povinnost mezi manželi, příspěvek na výživu rozvedeného manžela a příspěvek na výživu a úhradu některých nákladů svobodné matky. Kolizní normy obsažené v § 24a zákona o mezinárodním právu soukromém se výslovně týkají jen vyživovacích povinností rodičů k dětem a zahrnují veškeré druhy této vyživovací povinnosti kromě nároků matky dítěte vůči jeho otci (právo státu státní příslušnosti matky, § 25 zákona o mezinárodním právu soukromém), bez ohledu na to, zda je oprávněný zletilý či nezletilý. Tyto vztahy se řídí právem státu, ve kterém má oprávněný bydliště, případně obvyklý pobyt v případě dítěte nezletilého dítěte. Slovenské soudy proto ve většině případů rozhodují podle práva země, ve které je zahájeno řízení. Ostatní vyživovací povinnosti (např. vyživovací povinnost mezi manželi) se řídí právem státu, v němž má bydliště oprávněný z výživného.

Hlavním kolizním kritériem vztahujícím se na vztahy mezi rodiči a dětmi je kolizní kritérium obvyklého pobytu dítěte. Pouze výjimečně přihlíží soud i k právu jiného státu, se kterým má daná věc podstatnou vazbu.

3.6 Majetkové poměry v manželství

Kolizní normy v § 21 zákona o mezinárodním právu soukromém, které se týkají majetkových vztahů mezi manželi, stanoví jako hraniční určovateli kritérium státní příslušnosti manželů. Jeho důsledné uplatňování je však možné pouze tehdy, jsou-li manželé státními příslušníky jednoho státu. V ostatních případech je rozhodným právem slovenské právo. Zákon o mezinárodním právu soukromém se nezabývá situacemi, kdy dojde ke změně hraničního určovatele (změna společné státní příslušnosti manželů). Podle judikatury se však rozhodné právo určuje podle stavu v čase, kdy došlo k právně významné skutečnosti. V § 21 odst. 2 zákona o mezinárodním právu soukromém jsou případné kolize vyloučeny tím, že je v něm upřesněno, že se dohodnutý režim společného jmění manželů (např. dohody o zúžení společného jmění manželů, manželské smlouvy atd.) posuzuje v souladu s právem rozhodným pro režim společného jmění manželů v době, kdy k úpravě došlo. Tuto kolizní normu lze použít pouze v souvislosti s jinou kolizní normou, nikoli však samostatně.

Slovenské hmotné právo stanoví zvláštní typ režimu společného jmění manželů: bezpodílové spoluvlastnictví manželů, které vzniká uzavřením manželství a zaniká ukončením manželství. Rozsah bezpodílového spoluvlastnictví lze následně zúžit nebo rozšířit na základě vzájemné dohody manželů nebo jej lze upravit jiným způsobem (včetně zrušení nebo obnovení) rozhodnutím soudu. Ve slovenském právu neexistuje institut předmanželských smluv.

3.7 Závěti a dědictví

Podle kolizní normy je dědění založeno na jediném hraničním určovateli: podle obecné kolizní normy v zákoně o mezinárodním právu soukromém se dědické právní poměry řídí právním řádem státu, jehož byl zůstavitel státním příslušníkem v době smrti (§ 17). To je jediný hraniční určovatel pro celé dědictví, přičemž se nerozlišuje, zda se jedná o hmotný či nehmotný majetek. Pokud byl zůstavitel v době smrti státním příslušníkem dvou či více států, nebo nebyl-li státním příslušníkem žádného státu, je rozhodující státní příslušnost určena podle § 33 zákona o mezinárodním právu soukromém.

Pokud jde o způsobilost k pořízení či zrušení závěti či účinky vady vůle a jejího projevu, rozhodující je státní příslušnost zůstavitele v době projevu vůle. To znamená, že dojde-li ke změně státní příslušnosti po projevu vůle, nemá to vliv na otázku platnosti závěti nebo platnosti jejího zrušení. Ustanovení § 18 zákona o mezinárodním právu soukromém tudíž představuje zvláštní pravidlo ve vztahu k ustanovení § 3 odst. 2 zákona o mezinárodním právu soukromém, podle něhož v případě, že cizinec provádí právní úkon ve Slovenské republice, postačuje, je-li k tomu způsobilý podle slovenského práva. Právo určené podle země státní příslušnosti v době projevu vůle je rozhodující i pro určení přípustných způsobů nakládání s majetkem pro případ smrti ve formě závěti. Forma závěti a její zrušení se řídí právem státu, jehož byl zůstavitel státním příslušníkem v době pořízení závěti (§ 18). Tato dodatečná kolizní norma se použije tehdy, nedodržel-li zůstavitel formu závěti požadovanou státem, jehož státním příslušníkem byl v době pořízení závěti. To znamená, že pokud zůstavitel z hlediska formy závěti nesplní požadavky stanovené právním řádem státu, jehož byl státním příslušníkem v době projevu vůle, splní však podmínky podle práva místa, kde k projevu vůle došlo, považuje se závěť za platnou.

Podle slovenského hmotného práva se dědí ze zákona, ze závěti, nebo z obou těchto důvodů. Ze zákona dědí postupně čtyři dědické skupiny, přičemž každá z nich může dědit pouze samostatně, tzn., že překrývání několika dědických skupin není možné. Do první skupiny patří zůstavitelovy děti a manžel; další skupiny jsou rozšířeny na ostatní příbuzné a osoby, které žily se zůstavitelem ve společné domácnosti nejméně po dobu jednoho roku před jeho smrtí a které se z tohoto důvodu staraly o společnou domácnost nebo byly na zůstavitele odkázány výživou. Při dědění ze závěti umožňuje zákon pořídit závět' za zákonem stanovených podmínek v písemné formě nebo ve formě notářského zápisu. Minimální věk pro pořízení závěti činí patnáct let. Vůle zůstavitele je omezená, pokud jde o jeho potomky, kdy nezletilé děti musí obdržet alespoň dědický podíl ze zákona a zletilé děti polovinu svého dědického podílu ze zákona. Slovenské právo zná institut odmítnutí dědictví (jen celého, aktiv i pasiv), dědickou nezpůsobilost (nastává ze zákona), vydědění potomků (na základě listiny o vydědění vyhotovené zůstavitelem), odumrtí (pokud dědic neexistuje, případně dědictví státu), nezná však institut společné závěti, dědické smlouvy či darovací listiny pro případ smrti.

3.8 Věcná práva

Slovenské právo definuje nemovitost jako pozemek nebo stavbu spojenou se zemí pevným základem (§ 119 občanského zákoníku).

Podle zákona o mezinárodním právu soukromém je obecným hraničním ukazovatelem v případě věcných práv k nemovitostem právo místa polohy věci (§ 5 zákona o mezinárodním právu soukromém, který se vztahuje i na movitý majetek, pokud se na něj nevztahuje § 6 a § 8 – viz bod 2.3). Před tímto ustanovením však má přednost § 7 zákona o mezinárodním právu soukromém, podle něhož se posuzuje zápis vzniku, změny či zániku věcných práv do veřejných rejstříků v případě nemovitosti, která se nachází na území jiného státu, než je stát, jehož právním řádem se řídí právní důvod vzniku, změny či zániku věcných práv k dané nemovitosti. V těchto případech se použijí právní předpisy o zápisech do veřejných rejstříků platné v místě, kde se nemovitost nachází.

Podle stávající slovenské právní úpravy se pojem „veřejné rejstříky“ váže na katastr nemovitostí (zákon č. 162/1995 o katastru nemovitostí), v historii evidence nemovitostí se však lze setkat i s pozemkovou knihou, železniční knihou, horní knihou a vodní knihou.

3.9 Insolvence

Insolvenční řízení s mezinárodním prvkem se ve vztahu k členským státům Evropské unie nebo smluvním státům Dohody o Evropském hospodářském prostoru řídí ustanoveními zákona č. 7/2005 o konkursu a restrukturalizaci (dále jen „insolvenční zákon“), nestanoví-li nařízení Rady (ES) č. 1346/2000 jinak. Podle insolvenčního zákona platí v případě, že Slovenská republika není vázána mezinárodní smlouvou upravující uspokojení věřitelů dlužníka, který je v úpadku, při uznávání cizích rozhodnutí v řízeních upravených insolvenčním zákonem zásada vzájemnosti. Konkurs vyhlášený slovenským soudem se vztahuje i na majetek, který se nachází na území cizího státu, pokud to umožňují právní předpisy tohoto cizího státu.

Zákon o mezinárodním právu soukromém obsahuje kolizní normy, které se použijí obdobně i v případě konkursu (platební neschopnosti), a to konkrétně § 5 (hraničním určovatelem je místo, kde se nachází movitá či nemovitá věc), § 7 (hraničním určovatelem v případě zápisu do veřejného rejstříku je místo, kde se nemovitost nachází) a v neposlední řadě i ustanovení týkající se závazků (§ 9 a násl.).

Poslední aktualizace: 12/11/2021

Za originální verzi stránky (v jazyce daného členského státu) odpovídá příslušné kontaktní místo Evropské soudní sítě. Příklad pořídily útvary Evropské komise. Je možné, že změny, které v originální verzi případně provedly orgány daného členského státu, nebyly ještě do překladů zapracovány. ESS-O ani Evropská komise neodpovídá ani neručí za informace a data, které tento dokument obsahuje či na které odkazuje. Předpisy v oblasti autorských práv členských států odpovědných za tuto stránku naleznete v právním oznámení.

Které právo se použije? - Švédsko

1 Zdroje platných norem

1.1 Vnitrostátní normy

Mezinárodní právo soukromé je nyní velkou měrou upraveno právními předpisy EU. Švédská vnitrostátní pravidla pro tuto oblast jsou stanovena právními předpisy a judikaturou. Právní předpisy zejména provádějí mezinárodní úmluvy, jichž je Švédsko smluvní stranou. Hlavní právní předpisy v této oblasti jsou tyto:

Manželství a děti

- § 4 a § 6 kapitoly 3 zákona (1904:26, s. 1) o některých mezinárodněprávních vztazích týkajících se manželství a poručnictví (*lagen om vissa internationella rättsförhållanden rörande äktenskap och förmynderskap*) (dále jen „IÄL“),
- § 9, § 12 a § 13 nařízení (1931:429) o některých mezinárodněprávních vztazích týkajících se manželství, osvojení a poručnictví (*förordningen om vissa internationella rättsförhållanden rörande äktenskap, adoption och förmynderskap*) (dále jen „NÄF“),
- § 3 zákona (2018:1289) o osvojení v mezinárodních situacích (*lagen om adoption i internationella situationer*),
- § 2, § 3, § 3a, § 5, § 5a, § 6 a § 6a zákona (1985:367) o mezinárodních otázkách určení otcovství (*lagen om internationella faderskapsfrågor*) (dále jen „IFL“),
- nařízení Rady (EU) 2016/1103 ze dne 24. června 2016 provádějící posílenou spolupráci v oblasti příslušnosti, rozhodného práva a uznávání a výkonu rozhodnutí ve věcech majetkových poměrů v manželství,
- nařízení Rady (EU) 2016/1104 ze dne 24. června 2016 provádějící posílenou spolupráci v oblasti příslušnosti, rozhodného práva a uznávání a výkonu rozhodnutí ve věcech majetkových důsledků registrovaného partnerství,
- zákon (2019:234) o majetkových vztazích manželů nebo osob žijících ve společné domácnosti v mezinárodních situacích (*lagen om makars och sambors förmögenhetsförhållanden i internationella situationer*),
- § 1 zákona (2012:318) o Haagské úmluvě z roku 1996 (*lagen om 1996 års Haagkonvention*) a články 15–22 Úmluvy o pravomoci orgánů, použitelném právu, uznávání, výkonu a spolupráci ve věcech rodičovské zodpovědnosti a opatření k ochraně dětí uzavřené v Haagu dne 19. října 1996 (dále jen „Haagská úmluva z roku 1996“),
- článek 15 nařízení Rady (ES) č. 4/2009 ze dne 18. prosince 2008 o příslušnosti, rozhodném právu, uznávání a výkonu rozhodnutí a o spolupráci ve věcech vyživovacích povinností (dále jen „nařízení o vyživovací povinnosti“) a Haagský protokol z roku 2007 o právu rozhodném pro vyživovací povinnosti.

Dědictví

- články 20–38 nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 650/2012 ze dne 4. července 2012 o příslušnosti, rozhodném právu, uznávání a výkonu rozhodnutí a přijímání a výkonu veřejných listin v dědických věcech a o vytvoření evropského dědického osvědčení.

Smlouvy a nákupy

- nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 593/2008 ze dne 17. června 2008 o právu rozhodném pro smluvní závazkové vztahy (dále jen „nařízení Řím I“),
- § 79–§ 87 zákona o směnkách (*växellagen*) (1932:130),
- § 58–§ 65 zákona o šecích (*checklagen*) (1932:131),
- zákon (1964:528) o právu použitelném na prodej zboží (*lagen om tillämplig lag beträffande köp av lösa saker*) (dále jen „IKL“),
- § 25a, § 31a a § 42a zákona (1976:580) o spolurozhodování na pracovišti (*lagen om medbestämmande i arbetslivet*) (dále jen „MBL“),
- zákon (1993:645) o právu rozhodném pro některé pojistné smlouvy (*lagen om tillämplig lag för vissa försäkringsavtal*),
- § 4 kapitoly 13 a § 2 kapitoly 14 námořního zákoníku (*sjölagen*) (1994:1009),
- § 14 zákona o spotřebitelských smlouvách (1994:1512) (*lagen om avtalsvillkor i konsumentförhållanden*),
- § 4 kapitoly 1 zákona (2011:914) o ochraně spotřebitelů ve smlouvách týkajících se dočasného užívání ubytovacího zařízení nebo dlouhodobých rekreačních produktů (*lagen om konsumentskydd vid avtal om tidsdelat boende eller långfristig semesterprodukt*),
- § 14 kapitoly 3 zákona (2005:59) o smlouvách uzavřených na dálku a o prodeji na dálku (*lagen om distansavtal och avtal utanför affärslokaler*),
- § 48 zákona o prodeji spotřebitelům (*konsumentköplagen*) (1990:932).

Náhrada škody

- nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 864/2007 ze dne 11. července 2007 o právu rozhodném pro mimosmluvní závazkové vztahy (dále jen „nařízení Řím II“),
- § 8, § 14 a § 38 zákona o škodách způsobených v důsledku silničního provozu (*trafikskadelagen*) (1975:1410),
- § 1 zákona (1972:114) o Úmluvě ze dne 9. února 1972 mezi Švédskem a Norskem o pasení sobů (*lagen med anledning av konventionen den 9 februari 1972 mellan Sverige och Norge om renbetning*),
- § 1 zákona (1974:268) o Úmluvě o ochraně životního prostředí ze dne 19. února 1974 mezi Dánskem, Finskem, Norskem a Švédskem (*lagen med anledning av miljöskyddskonventionen den 19 februari 1974 mellan Danmark, Finland, Norge och Sverige*).

Insolvenční právo

- nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2015/848 ze dne 20. května 2015 o insolvenčním řízení (dále jen „nařízení o insolvenční z roku 2015“),
- § 1, § 3 a § 5–§ 8 zákona (1934:67), kterým se stanoví pravidla úpadku zahrnujícího majetek v Dánsku, Finsku, na Islandu nebo v Norsku (*lag med bestämmelser om konkurs, som omfattar egendom i Danmark, Finland, Island eller Norge*),
- § 1, § 4–§ 9 a § 13 zákona (1934:68) o účincích úpadku, k němuž došlo v Dánsku, Finsku, na Islandu nebo v Norsku (*lag om verkan av konkurs, som inträffat i Danmark, Finland, Island eller Norge*),
- § 1, § 3–§ 8 a § 12 zákona (1981:6) o úpadku zahrnujícím majetek v jiné severské zemi (*lag om konkurs som omfattar egendom i annat nordiskt land*),
- § 1, § 4–§ 9, § 13 a § 14 zákona (1981:7) o účincích úpadku, k němuž došlo v jiné severské zemi (*lag om verkan av konkurs som inträffat i annat nordiskt land*).

1.2 Vícestranné mezinárodní úmluvy

Švédsko je smluvní stranou níže uvedených mnohostranných mezinárodních úmluv, jež stanoví pravidla určení rozhodného práva. Jelikož Švédsko zaujímá k mezinárodním smlouvám „dualistický“ přístup, byly tyto mnohostranné úmluvy rovněž provedeny ve švédských vnitrostátních právních předpisech. Viz výše. *Společnost národů*

- úmluva z roku 1930 o ustanoveních v oblasti mezinárodního práva směnečného,
- úmluva z roku 1931 o ustanoveních v oblasti mezinárodního práva šekového.

Haagská konference mezinárodního práva soukromého

- úmluva z roku 1955 o právu použitelném na mezinárodní prodej zboží,
- úmluva z roku 1961 o právu použitelném na formu závětí,
- úmluva z roku 1996 o pravomoci orgánů, použitelném právu, uznávání, výkonu a spolupráci ve věcech rodičovské zodpovědnosti a opatření k ochraně dětí,
- Haagský protokol z roku 2007 o právu rozhodném pro vyživovací povinnosti.

Evropská unie

- úmluva z roku 1980 o právu rozhodném pro smluvní závazkové vztahy (u smluv uzavřených po 17. prosinci 2009 nahrazuje tuto úmluvu nařízení Řím I).

Severské úmluvy

- úmluva z roku 1931 mezi Dánskem, Finskem, Islandem, Norskem a Švédskem, kterou se stanoví pravidla mezinárodního práva soukromého týkající se manželství, osvojení a poručnictví (naposledy pozměněná pozměňující úmluvou z roku 2006),

- úmluva z roku 1933 mezi Švédskem, Dánskem, Finskem, Islandem a Norskem o úpadku (dále jen „severská úmluva o úpadku“),
- úmluva z roku 1934 mezi Dánskem, Finskem, Islandem, Norskem a Švédskem o dědění, závětích a správě pozůstalosti (naposledy pozměněná pozměňující úmluvou z roku 2012),
- úmluva z roku 1974 o ochraně životního prostředí mezi Dánskem, Finskem, Norskem a Švédskem.

1.3 Hlavní dvoustranné úmluvy

- Úmluva z roku 1972 mezi Švédskem a Norskem o pasení sobů (*1972 års konvention mellan Sverige och Norge om renbetning*).

2 Uplatňování kolizních norem

2.1 Povinnost soudce uplatnit kolizní normy z vlastní iniciativy

Má-li spor mezinárodní prvky, měl by se soud zabývat otázkou rozhodného práva z vlastního podnětu. Řada pravidel švédského mezinárodního práva soukromého stanoví, že je nutno dodržet volbu práva, kterou učinily smluvní strany s ohledem na záležitosti upravené smlouvou. Lze-li spor vyřešit mimosoudně, je rovněž možné, aby se strany dohodly na rozhodném právu při předložení sporu soudu. Pokud se daná věc týká právního vztahu, u něhož je podle švédských vnitrostátních předpisů přípustné smířčí řízení, měl by soud schválit jednomyslné prohlášení o podřízení se švédskému právu, pokud existuje vztah ke Švédsku (viz archiv nových právních předpisů (NJA) 2017 s. 168).

2.2 Zpětný odkaz

Švédské mezinárodní právo soukromé obecně nepřipouští zásadu zpětného a dalšího odkazu. Existuje však výjimka v § 79 odst. 2 zákona o směnkách a § 58 odst. 2 zákona o šecích, co se týká způsobilosti cizích státních příslušníků uzavírat transakce týkající se smének nebo šeků. Důvodem je to, že tato ustanovení vycházejí z mezinárodních úmluv. Další výjimka je stanovena v § 9 odst. 2 zákona (1981:7) o účincích úpadku, k němuž došlo v jiné severské zemi. A konečně co se týká formální platnosti manželství, je zpětný a další odkaz uznán v § 1 odst. 7 kapitoly 1 zákona (1904:26 s. 1) o některých mezinárodněprávních vztazích týkajících se manželství a poručnictví.

2.3 Změna kolizního kritéria

Neexistují obecná pravidla týkající se změny kolizního kritéria. Například nařízení Evropské unie o majetkových poměrech manželů a registrovaných partnerů se zakládají na zásadě možné změny. To znamená, že rozhodné právo stanovené pro kolizní kritérium, jež existovalo v době uzavření manželství nebo registrovaného partnerství, se změní pouze výjimečně a na žádost, a to za určitých podmínek stanovených v příslušném nařízení Evropské unie. V severských zemích se na majetkové poměry v manželství naopak vztahuje zásada možné změny. To znamená, že pokud manželé neuzavřeli dohodu o volbě rozhodného práva a pokud si následně zřídí trvalý pobyt v jiné severské zemi a pobývají zde nejméně po dobu dvou let, použije se místo toho právo této země. Pokud však měli oba manželé v této zemi trvalý pobyt dříve během manželství nebo pokud jsou státními příslušníky této země, použije se právo této země od okamžiku, kdy si zde zřídili trvalý pobyt. Podobná zásada se vztahuje na nesezdané soužití. (Viz § 9 kapitoly 3 a § 6 kapitoly 5 zákona [2019: 234] o majetkových vztazích manželů nebo osob žijících ve společné domácnosti v mezinárodních situacích.)

2.4 Výjimky z obvyklého uplatňování kolizních norem

Za obecnou zásadu švédského mezinárodního práva soukromého se považuje to, že by se ustanovení cizího práva nemělo použít, je-li zjevně neslučitelné se základními zásadami švédského právního systému. Ustanovení za tímto účelem jsou obsažena v řadě právních předpisů mezinárodního práva soukromého, z toho však nelze odvodit, že omezení s ohledem na veřejný pořádek vyžaduje základ v právních předpisech. Existuje několik málo rozsudků, v nichž bylo shledáno, že cizí právo nelze uplatnit z důvodu veřejného pořádku.

O tom, která pravidla švédského práva jsou imperativní, obvykle rozhodují soudci.

2.5 Zjištění cizího práva

Pokud soud zjistí, že je rozhodné cizí právo, není však obeznámen s jeho hmotněprávními ustanoveními, má na výběr dvě možnosti. Může prošetřit záležitost sám, nebo může požádat účastníka řízení, aby poskytl potřebné informace. Zvolená možnost závisí na účelnosti. Jestliže soud prošetřuje záležitost sám, může si vyžádat pomoc ministerstva spravedlnosti. Soud by měl hrát obecně aktivnější úlohu ve sporech, které nelze vyřešit mimosoudně, zatímco ve sporech, jež lze urovnat mimosoudně, může pověřit šetřením z velké části samotné účastníky řízení.

3 Kolizní pravidla

3.1 Smluvní závazky a právní akty

Švédsko je smluvní stranou Římské úmluvy z roku 1980 o právu rozhodném pro smluvní závazkové vztahy. V některých oblastech platí zvláštní pravidla týkající se volby práva. U smluv uzavřených po 17. prosinci 2009 nahrazuje tuto úmluvu nařízení Řím I.

Smlouvy o **prodeji zboží** jsou upraveny zákonem (1964:528) o právu použitelném na prodej zboží, který ve švédském právním řádu provádí Haagskou úmluvu z roku 1955 o právu použitelném na mezinárodní prodej zboží. Tento zákon má přednost před pravidly obsaženými v nařízení Řím I. Nevztahuje se však na spotřebitelské smlouvy. § 3 zákona umožňuje, aby kupující a prodávající určili rozhodné právo dohodou. V § 4 se uvádí, že pokud si strany nevolí rozhodné právo, je právem, které se použije, právo země, v němž má bydliště prodávající. Výjimky z tohoto pravidla existují v případech, že prodávající přijal objednávku v zemi bydliště kupujícího, a u nákupů na burze nebo v aukci.

Další výjimka z pravidel nařízení Řím I se týká některých **spotřebitelských smluv**. V § 48 zákona o prodeji spotřebitelům (1990:932), § 14 zákona o spotřebitelských smlouvách (1994:1512), § 4 kapitoly 1 zákona (2011:914) o ochraně spotřebitelů ve smlouvách týkajících se dočasného užívání ubytovacího zařízení nebo dlouhodobých rekreačních produktů a § 14 kapitoly 3 zákona (2005:59) o smlouvách uzavřených na dálku a o prodeji na dálku existují zvláštní pravidla zaměřená na ochranu spotřebitele s ohledem na ustanovení o volbě práva. Podle těchto ustanovení se za určitých podmínek musí použít právo země EHP, jestliže poskytuje spotřebiteli lepší ochranu.

Zvláštní pravidla pro **směnky a šeky** jsou obsažena v § 79–§ 87 zákona o směnkách (1932:130) a § 58–§ 65 zákona o šecích (1932:131). Ta jsou založena na Ženevské úmluvě z roku 1930 o ustanoveních v oblasti mezinárodního práva směnečného a Ženevské úmluvě z roku 1931 o ustanoveních v oblasti mezinárodního práva šekového.

Některé smlouvy týkající se **pojištění odpovědnosti za škody** jsou upraveny zákonem (1993:645) o právu použitelném na některé pojistné smlouvy.

3.2 Mimosmluvní závazky

Otázka práva použitelného na mimosmluvní závazky je upravena nařízením Řím II.

3.3 Osobní stav, jeho aspekty související s občanským stavem (jméno, bydliště, způsobilost k právům a právním úkonům)

Ve švédském mezinárodním právu soukromém je tradičně rozhodujícím hraničním určovatelem pro určení osobního stavu státní příslušnost. Nyní existuje mnoho případů, v nichž státní příslušnost musela ustoupit trvalému bydlišti jako hlavnímu hraničnímu určovateli, takže je sporné, zda dosud můžeme hovořit o jediném hlavním hraničním určovateli pro osobní stav. Ve švédském mezinárodním právu soukromém se „osobním stavem“ rozumí způsobilost k právům a právním úkonům a jméno dotyčné osoby.

Podle § 1 kapitoly 1 zákona (1904:26 s. 1) o některých mezinárodněprávních vztazích týkajících se manželství a poručnictví je v zásadě nutno stanovit **způsobilost uzavřít manželství** u švédského orgánu v souladu se švédským právem, je-li jedna ze stran švédským státním příslušníkem nebo má-li trvalé bydliště ve Švédsku. Obdobná pravidla platí v rámci severských zemí podle § 1 nařízení (1931:429) o některých mezinárodněprávních vztazích týkajících se manželství, osvojení a poručnictví.

Zvláštní pravidla týkající se **poručnictví a opatrovnictví** jsou obsažena v kapitolách 4 a 5 zákona (1904:26 s. 1) o některých mezinárodněprávních vztazích týkajících se manželství a poručnictví a v § 14–§ 21 a nařízení (1931:429) o některých mezinárodněprávních vztazích týkajících se manželství, osvojení a poručnictví.

Otázka práva použitelného na **způsobilost uzavírat smlouvy** je upravena částečně v článku 13 nařízení Řím I. Způsobilost uzavírat transakce zahrnující směnky nebo šeky je upravena zvláštními pravidly v § 79 zákona o směnkách a v § 58 zákona o šecích.

V § 3 kapitole 11 občanského soudního řádu (*rättegångsbalken*) je uvedeno zvláštní pravidlo týkající se **aktivní a pasivní procesní způsobilosti**, v němž se uvádí, že cizinec, který nemá ve své vlastní zemi procesní způsobilost, může řízení vést ve Švédsku, je-li k tomu způsobilý podle švédského práva.

Švédské mezinárodní právo soukromé považuje **otázky jména** za otázky, které patří do práva týkajícího osobního stavu. To například znamená, že se přijetí jména druhého manžela jedním z manželů nepovažuje za záležitost s právními účinky manželství v osobní sféře. Podle § 31 zákona (2016:1013) o osobních jménech (*lagen om personnamn*) se zákon nevztahuje na švédské státní příslušníky, kteří mají trvalé bydliště v Dánsku, Norsku nebo Finsku. *A contrario* lze odvodit, že se vztahuje na švédské státní příslušníky jinde. Podle § 32 zákona se může vztahovat rovněž na cizí státní příslušníky, kteří mají trvalé bydliště ve Švédsku.

3.4 Určení vztahu rodič – dítě, včetně osvojení

Švédské hmotné právo nerozlišuje mezi **dětmí manželského a nemanželského původu** a švédské mezinárodní právo soukromé neobsahuje zvláštní kolizní normy, pokud jde o určení, zda má být dítě považováno za narozené v manželství nebo za nemanželské, či zda může být nemanželské dítě legitimizováno. Co se týká práva rozhodného pro určení **otcovství**, existují různá pravidla pro domněnky otcovství a pro určení otcovství soudem. Domněnka otcovství je upravena v § 2 zákona (1985:367) o mezinárodních otázkách určení otcovství. Podle tohoto ustanovení je muž, který je či byl ženatý s matkou dítěte, považován za otce dítěte, je-li to důsledkem práva státu, v němž dítě získalo trvalé bydliště narozením, nebo pokud toto právo nepokládá nikoho za otce, je-li to důsledkem práva státu, jehož státním příslušníkem se dítě stalo při narození. Pokud však bylo místo trvalého bydliště dítěte při narození ve Švédsku, bude o této otázce rozhodnuto vždy podle švédského práva. Musí-li otcovství určit soud, použije obvykle právo země, v níž mělo dítě trvalé bydliště v době vydání rozsudku soudu prvního stupně.

Podle § 3 zákona (2018:1289) o **osvojení** v mezinárodních situacích musí švédský soud, který zkoumá návrh na osvojení, použít švédské právo.

Zahraniční rozhodnutí o osvojení, které je platné ve Švédsku, má stejný právní účinek jako švédské rozhodnutí o osvojení.

Otázka rozhodného práva upravujícího **výživné na děti** se řídí Haagským protokolem z roku 2007 o právu rozhodném pro vyživovací povinnosti. Obecným pravidlem je, že vyživovací povinnosti se řídí právem státu, v němž má dítě trvalé bydliště. V případě, že není možné, aby dítě získalo výživné od strany, která je povinná je poskytnout na základě tohoto práva, použije se právo země, v níž se nachází soud. V případě, že není možné, aby dítě získalo výživné od strany, která je povinná je poskytnout na základě kteréhokoli z těchto právních řádů a obě strany jsou občany stejného státu, použije se právo tohoto státu.

3.5 Manželství, nesezdané soužití, registrované partnerství, rozvod, rozluka, vyživovací povinnost

Co se týká **způsobilosti uzavřít manželství**, viz bod 3.3. Obecným pravidlem je, že manželství se považuje za **formálně platné**, je-li platné v zemi, v níž bylo uzavřeno; viz § 7 kapitola 1 zákona (1904:26 s. 1) o některých mezinárodněprávních vztazích týkajících se manželství a poručnictví.

Právní účinky manželství lze rozdělit do dvou hlavních kategorií: účinky v osobní sféře a účinky týkající se majetku manželů (viz bod 3.6). Hlavním právním účinkem manželství v osobní sféře je to, že manželé mají vzájemnou vyživovací povinnost. Ve švédském mezinárodním právu soukromém se otázky týkající se práva manželů dědit, přijetí jména druhého manžela nebo jejich vyživovací povinnosti k dětem druhého manžela nepovažují za právní účinky manželství a použitelné právo je stanoveno kolizními normami, která upravují dědictví, osobní jména atd.

Problematickou práva použitelného pro **placení výživného manželovi** upravuje Haagský protokol z roku 2007 o právu rozhodném pro vyživovací povinnosti.

Obecným pravidlem je, že vyživovací povinnosti se řídí právem státu, v němž má trvalé bydliště strana, která má vyživovací povinnost. Pokud některý z manželů nesouhlasí s použitím tohoto práva a právo jiného státu je v užším vztahu k tomuto manželství (zejména právo státu, kde manželé naposledy měli společné trvalé bydliště), použije se právo tohoto jiného státu.

Co se týká **rozvodu**, § 4 odst. 1 kapitoly 3 zákona (1904:26 s. 1) o některých mezinárodněprávních vztazích týkajících se manželství a poručnictví stanoví, že švédské soudy musí používat švédské právo. V § 4 odst. 2 stanoví výjimku v případě, že oba manželé jsou cizími státními příslušníky a žádný z nich neměl ve Švédsku trvalé bydliště po dobu nejméně jednoho roku.

Švédské hmotné právo nezahrnuje právní instituty **rozluky** nebo **prohlášení manželství za neplatné**. Pravidla upravující rozdělení majetku po rozluce jsou stanovena v § 6 kapitoly 2 a § 13 kapitoly 3 zákona (2019:234) o majetkových vztazích manželů nebo osob žijících ve společné domácnosti v mezinárodních situacích.

3.6 Majetkové poměry v manželství

Otázky týkající se práva rozhodného pro úpravu majetkových poměrů v manželství upravuje kapitola III nařízení Rady (EU) 2016/1103 ze dne 24. června 2016 provádějící posílenou spolupráci v oblasti příslušnosti, rozhodného práva a uznávání a výkonu rozhodnutí ve věcech majetkových poměrů v manželství. Podobná pravidla pro registrované partnery jsou obsažena v kapitole III nařízení Rady (EU) 2016/1104 ze dne 24. června 2016 provádějící posílenou spolupráci v oblasti příslušnosti, rozhodného práva a uznávání a výkonu rozhodnutí ve věcech majetkových důsledků registrovaného partnerství. Hlava 2 zákona (2019:234) o majetkových vztazích manželů nebo osob žijících ve společné domácnosti v mezinárodních situacích obsahuje ustanovení, která doplňuje nařízení Evropské unie (viz mimo jiné § 4 a § 5 kapitoly 2).

Zvláštní ustanovení o právu rozhodném pro úpravu majetkových poměrů v manželství v severských zemích jsou obsažena v kapitole 3 zákona (2019:234) o majetkových vztazích manželů nebo osob žijících ve společné domácnosti v mezinárodních situacích (viz mimo jiné § 8–§ 11 kapitoly 3).

3.7 Závěti a dědictví

Otázku volby práva s ohledem na závěti a dědění upravuje nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 650/2012 ze dne 4. července 2012 o příslušnosti, rozhodném právu, uznávání a výkonu rozhodnutí a přijímání a výkonu veřejných listin v dědických věcech a o vytvoření evropského dědického osvědčení. Kolizní normy v tomto nařízení se použijí bez ohledu na to, zda existuje mezinárodní vztah s některým členským státem nebo s jakýmkoli jiným státem.

Zvláštní ustanovení upravující formální platnost závěti jsou však obsažena v § 3 kapitole 2 zákona (2015: 417) o dědictví v mezinárodních situacích (*lagen om arv i internationella situationer*), který ve švédském právním řádu provádí Haagskou úmluvu z roku 1961 o právu použitelném na formu závětí. Závět' je nutno považovat za platnou, pokud je její forma v souladu s požadavky podle práva místa, kde ji zůstavitel pořídil, případně podle práva místa trvalého bydliště zůstavitele, nebo země, jejímž státním příslušníkem zůstavitel byl buď v době, kdy byla závět' pořizena, nebo v okamžiku smrti. Pořízení týkající se nemovitého majetku se rovněž musí považovat z hlediska formy za platné, pokud splňuje požadavky na formu podle práva místa, kde se nemovitost nachází. Stejná pravidla platí pro zrušení závěti. Zrušení se musí považovat za platné v případě, že splňuje požadavky na formu zrušení podle kteréhokoli právního řádu, podle něhož je závět' formálně platná.

3.8 Věcná práva

V oblasti majetkového práva existují kodifikované kolizní normy pouze u některých případů týkajících se lodí a letadel, finančních nástrojů a protiprávně přemístěných kulturních statků a pro určité situace upravené severskou úmluvou o úpadku a nařízením o insolvenční.

Účinky například pořízení nebo zastavení movitého či nemovitého majetku ve věcném právu je nutno určit v souladu s právem země, v níž se majetek nachází v době pořízení nebo zastavení. Toto právo určí povahu případných vlastnických práv, jak vlastnická práva vznikají a zanikají a jaké formální požadavky mohou existovat a jaká práva vlastnické právo přiznává s ohledem na třetí strany.

Co se týká zahraničních zajišťovacích práv, v judikatuře je stanoveno, že pokud v okamžiku vzniku zajišťovacího práva prodávající věděl, že majetek má být odvezen do Švédska (a zajišťovací právo není ve Švédsku platné), musí prodávající místo toho získat zajištění, které splňuje požadavky švédského práva. Zahraniční zajišťovací právo by mimoto nemělo nabýt právního účinku, pokud od přemístění majetku do Švédska uplynula určitá doba. V těchto případech měl věřitel čas buď získat nové zajištění, nebo vymoci pohledávku.

3.9 Insolvence

Nařízení o insolvenční z řízení z roku 2015 stanoví pravidla upravující rozhodné právo ve vztahu k ostatním členským státům Evropské unie (vyjma Dánska).

Co se týká severských zemí, na něž se nevztahuje nařízení o insolvenční z řízení z roku 2015, existují zvláštní ustanovení týkající se rozhodného práva, která jsou založena na Severské úmluvě o úpadku z roku 1933 a která jsou provedena ve švédském právním řádu právními předpisy přijatými v roce 1981 (ve vztahu k Islandu se však použijí ustanovení dřívějších právních předpisů z roku 1934). Obecným pravidlem Severské úmluvy o úpadku je, že insolvenční řízení ve smluvním státě (země, v níž probíhá insolvenční řízení) musí zahrnovat také majetek náležející dlužníkovi, který se nachází v jiném smluvním státě. Na záležitosti týkající se tohoto majetku se musí obvykle použít právo země, v níž insolvenční řízení probíhá, jako je právo dlužníka kontrolovat svůj majetek a to, co má být zahrnuto v majetkové podstatě.

Většina švédských předpisů o mezinárodní insolvenční z řízení není stanovena v právních předpisech, vyjma výše zmíněných pravidel. Základním předpokladem je, že se použije právo země, v níž se insolvenční řízení koná (*lex fori concursus*). To mimo jiné znamená, že s ohledem na švédské insolvenční řízení se použije švédské právo na samotné řízení i na jakékoli jiné záležitosti týkající se insolvenčního práva.

Poslední aktualizace: 29/03/2021

Za originální verzi stránky (v jazyce daného členského státu) odpovídá příslušné kontaktní místo Evropské soudní sítě. Příklad pořídily útvary Evropské komise. Je možné, že změny, které v originální verzi případně provedly orgány daného členského státu, nebyly ještě do překladů zapracovány. ESS-O ani Evropská komise neodpovídá ani neručí za informace a data, které tento dokument obsahuje či na které odkazuje. Předpisy v oblasti autorských práv členských států odpovědných za tuto stránku naleznete v právním oznámení.

Které právo se použije? - Anglie a Wales

1 Zdroje platných norem

1.1 Vnitrostátní normy

Kolizní normy v Anglii a Walesu zabývající se rozhodným právem dnes vyplývají zejména z přímo použitelných nařízení EU. Pokud jde o občanské a obchodní věci, jedná se o: nařízení č. 593/2008 (Řím I) o právu rozhodném pro smluvní závazkové vztahy a nařízení č. 864/2007 (Řím II) o právu rozhodném pro mimosmluvní závazkové vztahy. Zákon o právu rozhodném pro smlouvy z roku 1990 (Contracts (Applicable Law) Act 1990) (který prováděl Římskou úmluvu z roku 1980) je i nadále relevantní pro smlouvy uzavřené před 17. prosincem 2009 (na smlouvy uzavřené k tomuto dni nebo po tomto datu se vztahuje nařízení Řím I). Zákon o mezinárodním právu soukromém (různá ustanovení) z roku 1995 (Private International Law (Miscellaneous Provisions) Act 1995) je relevantní pouze ve vztahu k situacím, na něž se nevztahuje nařízení Řím II (nařízení se použije na případy, kdy ke škodě došlo po 11. lednu 2009). Tradiční pravidla zvykového práva jsou i nadále použitelná na delikt pomluvy a v souvislosti s dědickým právem a majetkovým právem. V rodinných věcech je obvykle zdrojem pravidel týkajících se rozhodného práva zvykové právo, s určitými výjimkami. V rodinných věcech se obecně používají anglické právní předpisy s výhradou omezených výjimek stanovených ve zvykovém právu (např. pokud jde o neplatnost manželství) nebo v zákoně (např. v souvislosti s výživným v zákoně o nárocích na výživné (nástroje pro usnadnění výkonu rozhodnutí) z roku 1920 (Maintenance Orders (Facilities for Enforcement) Act 1920) a v zákoně o nárocích na výživné (vzájemný výkon rozhodnutí) z roku 1972 (Maintenance Orders (Reciprocal Enforcement) Act 1972)). Ve věcech rodičovské odpovědnosti a v záležitostech týkajících se ochrany dětí, na něž se vztahuje nařízení EU č. 2201/2003 a Haagská úmluva ze dne 19. října 1996, se jedná o předpisy o rodičovské odpovědnosti a opatřeních k ochraně dětí (mezinárodní závazky (Anglie a Wales a Severní Irsko)) z roku 2012 (Parental Responsibility and Measures for the Protection of Children (International Obligations (England and Wales and Northern Ireland)) Regulations 2012) a článek 15 úmluvy z roku 1996, který obsahuje pravidla týkající se rozhodného práva, tj. že se s výhradou omezených výjimek použije anglické právo.

1.2 Vícestrané mezinárodní úmluvy

Haagská úmluva o kolizních právních předpisech týkajících se formy závěti z roku 1961.

Římská úmluva o právu rozhodném pro smluvní závazkové vztahy z roku 1980 (nahrazená nařízením Řím I ve vztahu ke smlouvám uzavřeným dne 17. prosince 2009 nebo po tomto datu).

Haagská úmluva ze dne 1. července 1985 o právu rozhodném pro trust a o jeho uznání.

1.3 Hlavní dvoustranné úmluvy

Nejsme si vědomi žádných dvoustranných úmluv obsahujících ustanovení o volbě práva, jichž je Spojené království smluvní stranou.

Je však třeba poznamenat, že i když Římská úmluva z roku 1980 a Haagská úmluva umožňují státu uplatňovat určitý jiný režim rozhodného práva na „vnitřní“ kolize, jako jsou kolize mezi právními předpisy Anglie a Walesu a Skotska, Spojené království se rozhodlo této možnosti nevyužít. Na kolize mezi různými jurisdikcemi Spojeného království i na mezinárodní kolize se proto vztahují pravidla Římské úmluvy (ve vztahu k smlouvám uzavřeným před 17. prosincem 2009) a Haagské úmluvy.

2 Uplatňování kolizních norem

2.1 Povinnost soudce uplatnit kolizní normy z vlastní iniciativy

Obecné stanovisko je takové, že se kolizní normy použijí pouze tehdy, pokud alespoň jedna ze stran požaduje jejich uplatnění. Pokud tomu tak není nebo pokud neexistuje uspokojivý důkaz o obsahu cizího práva, soudce zpravidla použije na danou záležitost anglické právo. Jedná se o pravidlo, které se týká důkazů a řízení, a není tudíž dotčeno nařízením EU.

2.2 Zpětný odkaz

Nařízení EU vylučují použití doktríny týkající se zpětného odkazu v případech, na něž se vztahují kolizní normy EU, a to byl rovněž převládající názor podle zákona o mezinárodním právu soukromém (různá ustanovení) z roku 1995 a zákona o rozhodném právu pro smlouvy z roku 1990. Pokud by tedy anglická kolizní norma pro delikt nedbalosti poukazovala na francouzské právo, uplatní se francouzské vnitrostátní právní předpisy, a to i v případě, že by francouzský soud použil právní předpisy jiné země. Zdá se, že jedním z důvodů pro odmítnutí zpětného odkazu v těchto oblastech je to, že by složitá pravidla stanovená v zákonech byla v případě použití zpětného odkazu narušena.

Úloha zpětného odkazu ve zbývajících oblastech práva je nyní poněkud omezená a v některých případech není zcela jasná. Lze říci, že se zpětný odkaz použije v případě pozemků nacházejících se v zahraničí, na něž se podle anglických právních předpisů vztahuje právo místa, ve kterém se věc nachází (*lex*

situs). V takových případech existuje pragmatická vůle uplatnit stejné právo soudu, v jehož obvodu se nemovitost nachází, aby se zvýšila šance, že jakékoli anglické rozhodnutí týkající se nemovitosti bude účinné. Výsledkem rozhodnutí soudů prvního stupně, pokud jde o hmotný movitý majetek nacházející se v zahraničí, je to, že odkaz na *lex situs* nebude zahrnovat zpětný odkaz.

V rodinných věcech existuje určitá omezená judikatura, podle níž se doktrína týkající se zpětného odkazu může uplatnit za určitých okolností, tento problém však nastává jen velmi zřídka, neboť v rodinných věcech se obecně uplatňuje anglické právo.

Je však třeba uvést, že v mnoha případech je zjišťování obsahu zahraničních kolizních norem nákladné a strany se často rozhodnou nepožadovat jejich uplatnění (viz bod 2.1).

2.3 Změna kolizního kritéria

Tento problém se řeší tím, že se v každé kolizní normě stanoví příslušný okamžik, k němuž se určí hraniční určovatel. Například v případě převodu movitého majetku je příslušným rozhodným právem použitelné v místě, kde se daný movitý majetek nachází v okamžiku převodu.

2.4 Výjimky z obvyklého uplatňování kolizních norem

Podle tradičních pravidel mohou anglické soudy odmítnout použití cizího práva, které je v rozporu s anglickým veřejným pořádkem. Práh je však velmi vysoký: například pokud by to vedlo k výsledku, který je „zcela neslučitelný se základními požadavky spravedlnosti uplatňovanými anglickým soudem“. Obsah anglického veřejného pořádku je ovlivněn mezinárodními závazky Spojeného království, zejména Evropskou úmluvou o lidských právech; porušování lidských práv je jedním z dobře známých příkladů výjimek z veřejného pořádku, jiným příkladem je „flagrantní porušení pravidel mezinárodního práva zásadního významu“ (např. invaze Iráku do Kuvajtu v roce 1990).

Nařízení Řím 1 a Řím II navíc nyní stanoví použití imperativních ustanovení *lex fori* bez ohledu na právo, které by se jinak na smlouvu vztahovalo. Tato pravidla obecně existují v oblasti spotřebitele a zaměstnanosti nebo v právních předpisech, které doplňují mezinárodní úmluvu.

2.5 Zjištění cizího práva

Obsah cizího práva se zjišťuje stejně, jako by se jednalo o skutkovou okolnost. Je věcí stran, aby prokázaly obsah cizího práva; soudcům není dovoleno, aby sami zkoumali obsah cizího práva. V případě rozporu mezi důkazy předloženými stranami může soudce posoudit důvěryhodnost znalců a může posoudit primární důkazy (např. zahraniční zákony a případy), zejména tehdy, pokud jsou napsány v angličtině a používají pojmy, jež jsou anglickému soudci známy. Obsah cizího práva se obvykle prokazuje znaleckým posudkem. Nepostačuje předložit soudu znění cizího zákona, případu nebo autoritativní text. Znalecký posudek týkající se cizího práva může poskytnout každý, kdo je „dostatečně odborně způsobilý k tomu, aby tak učinil, na základě svých znalostí nebo zkušeností“, a to bez ohledu na to, zda je oprávněn jednat v příslušné jurisdikci jako právník. Je však běžné, že znalci jsou buď akademičtí pracovníci, nebo právníci v dané jurisdikci. Pokud byl obsah cizího práva zjištěn v dřívější anglické věci, lze tuto věc uvést jako důkaz o obsahu cizího práva, přičemž se předpokládá, že obsah cizího práva je stejný jako v dané věci, neprokáže-li se opak.

Důkazní břemeno nese strana, která se opírá o cizí právo. Není-li cizí právo uspokojivě zjištěno, je obecným pravidlem to, že se použije anglické právo. Avšak v případech, kdy není důvod se domnívat, že se cizí právo jakýmkoli způsobem podobá anglickému právu (např. daňový zákon z jiné evropské jurisdikce), může být žaloba zamítnuta.

3 Kolizní pravidla

3.1 Smluvní závazky a právní akty

Ve všech případech týkajících se smluvních závazků a volby práva je přímo použitelné nařízení Řím I. Kolizní normy obsažené v nařízení Řím I se mohou vztahovat také na případy, které anglické vnitrostátní právo neuznává jako smluvní závazky (např. tehdy, není-li dohoda podpořena protiplněním, jako jsou darovací smlouvy).

Procesní záležitosti stanoví *lex fori*. Posouzení výše škody (nikoli však odškodnění) a důkazní prostředky jsou tudíž upraveny právem místa soudu.

Promlčecí lhůty jsou hmotněprávní, a proto jsou v případě smluvních závazků stanoveny právními předpisy použitelnými podle nařízení. Hlavní hmotněprávní pravidla jsou následující.

V případech, kdy smluvní strany učinily výslovnou volbu práva, nebo v případě, kdy je volba práva prokazatelná s přiměřenou jistotou, se použije toto právo. Je pravděpodobné, že volba bude s přiměřenou jistotou prokázána tehdy, je-li smlouva ve standardní podobě, o níž je známo, že se řídí určitým právem (např. smlouva společnosti Lloyd's o námořním pojištění), nebo s ohledem na předchozí transakce mezi stranami. Existuje-li dohoda o volbě soudu, postačuje to často k vyvození závěru, že záměrem byla volba práva tohoto soudu, není tomu tak však vždy. V případě smlouvy o rozhodčím řízení platí, že pokud jsou stanovena kritéria pro výběr rozhodců, umožní to snadněji odvodit volbu práva, jsou-li však rozhodci určeni odkazem na mezinárodní orgán, je mnohem méně pravděpodobné, že volba byla prokázána s přiměřenou jistotou.

V několika ohledech je svoboda volby omezena. Za prvé, pokud jde o spotřebitelské a pracovní smlouvy, volba práva nemůže zbavit spotřebitele nebo zaměstnance ochrany na základě kogentních pravidel, která existují podle práva, jež by se v případě neexistence výslovné volby práva na daný případ vztahovalo. Za druhé, jestliže jsou všechny prvky situace spojeny s jednou zemí, nemůže volba jiného práva zbavit účinnosti kogentní pravidla této země. S ohledem na spotřebitele existují rovněž ochranná pravidla v souvislosti s pojistnými smlouvami. Lze také uvést, že pokud panuje neshoda o účinnosti volby, například v případě tvrzení ohledně nátlaku, je o tom, zda je taková volba účinná, rozhodnuto podle domnělého rozhodného práva (tj. práva, kterým by se smlouva řídila, pokud by byla volba platná), ledaže by to bylo „nepřiměřené“ (v tomto případě lze použít právo obvyklého bydliště strany, která tvrdí, že neudělila souhlas).

Jestliže výslovná volba práva neexistuje nebo není volba prokazatelná s přiměřenou jistotou, stanoví nařízení Řím 1 zvláštní pravidla v závislosti na druhu smlouvy, pokud jsou však tato pravidla neprůkazná, bude obecně rozhodným právem právo obvyklého bydliště typického plnítele. Typického plnítele nelze vždy snadno určit, obvykle se však jedná o stranu, která neposkytuje platbu za zboží nebo službu (typickým plnitelem je např. prodejce výrobku, věřitel v bankovní transakci, ručitel ve smlouvě o záruce). Tato domněnka může být vyvrácena ve prospěch země, se kterou je smlouva úžeji spojena.

3.2 Mimosmluvní závazky

Pokud jde o mimosmluvní závazkové vztahy, ve většině případů se použije nařízení Řím II. Zákon o mezinárodním právu soukromém (různá ustanovení) z roku 1995 se použije pouze na záležitosti týkající se protiprávního jednání, které nespadají do oblasti působnosti nařízení, a na pomluvu se nadále vztahuje zvykové právo (viz níže). Rozhodné právo určuje také promlčecí lhůty.

Podle nařízení Řím II platí obecné pravidlo, že se použije právo místa, kde škoda vznikla. Zvláštní pravidla určují rozhodné právo pro určité druhy mimosmluvních závazkových vztahů, včetně odpovědnosti za škodu způsobenou vadou výrobku, nekalé hospodářské soutěže, deliktů v oblasti životního prostředí a deliktů v souvislosti s právy duševního vlastnictví. Nařízení rovněž umožňuje stranám zvolit si za určitých okolností rozhodné právo, avšak toto ustanovení nelze použít s cílem vyhnout se závazným pravidlům unijního nebo vnitrostátního práva. Je třeba poznamenat, že posouzení škody je věcí rozhodného práva.

Jak bylo uvedeno výše, pomluva (která zahrnuje pomluvu v souvislosti s vlastnickým nárokem, nepravdivé údaje o jakosti zboží, úmyslnou lež a nárok podle cizího práva, který „odpovídá [takovému] nároku nebo jee jinak v souladu s jeho povahou“) se i nadále řídí zvykovým právem. V takových případech platí zásada „dvojitá žalovatelnost“ (double actionability): delikt je žalovatelný v Anglii a ve Walesu pouze tehdy, je-li napadnutelný občanskoprávní žalobou podle cizího práva jurisdikce, v níž k protiprávnímu jednání došlo (obvykle oznámení), a v případě, že k jednání došlo v Anglii a ve Walesu, je-li toto jednání

napadnutelné občanskoprávní žalobou podle anglického práva. Toto pravidlo bylo zachováno po nátlaku ze strany mediálních organizací, které se obávaly uplatňování represivních cizích právních předpisů. Toto pravidlo však podléhá výjimce: pokud má k dané situaci a stranám významnější vztah jiná země, použije se místo toho právo této jurisdikce. Je třeba uvést, že tato oblast je obzvláště nejistá.

Pokud jde o správu trustů, rozhodné právo se řídí zákonem o uznávání trustů z roku 1987 (Recognition of Trusts Act 1987), který provádí Haagskou úmluvu o právu rozhodném pro trust. Tento zákon stanoví, že rozhodným právem je právo, které si zakladatel zvolil, nebo není-li takové volby, právo, k němuž má trust nejužší vztah. Tento zákon určuje platnost trustu, jeho strukturu, účinky a správu trustu.

3.3 Osobní stav, jeho aspekty související s občanským stavem (jméno, bydliště, způsobilost k právům a právním úkonům)

Při narození je bydliště (domicil původu) dotyčné osoby stejné jako bydliště otce dítěte v době jeho narození, je-li dítě legitimní. Je-li dítě nelegitimní nebo je-li otec v době narození mrtvý, je bydliště dítěte stejné jako bydliště jeho matky. Toto pravidlo platí do doby, než dítě dosáhne věku 16 let (tj. bydliště dítěte se mění podle bydliště otce resp. matky).

U osob starších 16 let platí i nadále domicil původu, pokud nepřijmou domicil zvolený. Za účelem přijetí domicilu zvoleného musí skutečně pobývat v příslušné jurisdikci a mají v úmyslu pobývat zde po dobu neurčitou nebo trvale. Jestliže některý z těchto prvků zanikne, zvolený domicil není nadále platný a použije se domicil původu.

Bydliště manželky se již neurčuje podle bydliště jejího manžela: posuzuje se nezávisle.

Způsobilost k plnění zvláštních povinností (např. uzavírání smluv, pořízení závětí, uzavření manželství) je stanovena podle pravidel specifických pro danou oblast a je projednána v příslušných oddílech.

3.4 Určení vztahu rodič – dítě, včetně osvojení

Záležitosti týkající se rodičovské odpovědnosti a ochrany dítěte jsou obecně upraveny anglickým právem, s výhradou omezených výjimek, jako jsou (výše uvedené) výjimky vztahující se na záležitosti podle Haagské úmluvy z roku 1996 a záležitosti spadající do oblasti působnosti nařízení Brusel IIa. Otázky týkající se legitimacy a osvojení jsou rovněž obecně určeny anglickým právem, s výhradou určitých výjimek.

3.5 Manželství, nesezdané sožití, registrované partnerství, rozvod, rozluka, vyživovací povinnost

Formální platnost manželství se obecně řídí právem místa uzavření manželství, s výhradou určitých výjimek.

Způsobilost osob k uzavření manželství je obecně určena podle práva místa bydliště dotyčné osoby bezprostředně před uzavřením manželství. Toto právo upravuje otázky, jako je souhlas stran, požadavky na věk a to, které osoby v rámci širší rodiny nemohou manželství uzavřít. Co se týká konkrétní věku, manželství nebude platné, pokud některý z účastníků byl v době jeho uzavření mladší 16 let, má-li bydliště v Anglii a ve Walesu.

Ve věcech rozvodu nebo rozluky se uplatní obecně anglické právo, s výhradou omezených výjimek.

Pokud jde o vyživovací povinnost, obecně se použije anglické právo, s výhradou určitých výjimek.

3.6 Majetkové poměry v manželství

Výraz „majetkové poměry v manželství“ není pojmem obecně známým ve zvykovém právu. Pokud jde o finanční zajištění v případech rozvodu, rozluky nebo neplatnosti manželství nebo vyživovací povinnost, anglické soudy budou obecně uplatňovat anglické právo, s výhradou omezených výjimek.

3.7 Závěti a dědictví

V případě dědictví ze zákona (tj. pokud neexistuje závěť) se na dědění movitého majetku vztahuje právo bydliště zůstavitele v době smrti; na dědění nemovitého majetku se vztahuje právo jurisdikce, v níž se dotyčný majetek nachází (*lex situs*).

Ve věcech týkajících se závětí (dědění ze závěti) se způsobilost zůstavitele k odkázání movitého majetku určuje podle práva bydliště zůstavitele ke dni pořízení závěti. Odkazovník bude způsobilý k přijetí movitých věcí, je-li způsobilý podle práva svého vlastního bydliště, nebo podle práva v místě bydliště zůstavitele. Neexistuje žádný konkrétní precedent, pokud jde o stanovisko ohledně nemovitého majetku, nejpravděpodobnějším výsledkem by však byl *lex situs*, a pravděpodobně by určil rovněž způsobilost odkazovníka k převzetí nemovitosti.

Podle zákona o závětech z roku 1963 (Wills Act 1963) je v případě úmrtí zůstavitele dne 1. ledna 1964 nebo po tomto datu závěť formálně platná (např. správný počet svědků), je-li v souladu s některým z těchto právních předpisů: právo místa provedení závěti (tj. obvykle tam, kde je podepsána a dosvědčena) v době pořízení závěti; právo bydliště, obvyklého pobytu nebo státní příslušnosti zůstavitele v době pořízení závěti; právo bydliště, obvyklého pobytu nebo státní příslušnosti zůstavitele v době smrti. Závěť bude formálně platná i s ohledem na převod nemovitého majetku, pokud je v souladu s vnitrostátním právem jurisdikce, v níž se nemovitost nachází (což vylučuje uplatnění zpětného odkazu, třebaže se týká nemovitostí).

Odkázání movitého majetku je věčně platné (např. omezení výše částky, kterou lze v závěti zanechat), je-li v souladu s právem v místě bydliště zůstavitele v době smrti; odkázání nemovitého majetku je věčně platné, pokud je v souladu s právem jurisdikce, v níž se daný majetek nachází, tj. bez ohledu na systém vnitrostátního práva se uplatní *lex situs*.

Závěť je vykládána podle práva zamýšleného zůstavitelem, přičemž se předpokládá, že se jedná o právo jeho bydliště ke dni pořízení závěti. Tato domněnka představuje *prima facie* pravidlo, jež může být nahrazeno důkazy o tom, že zůstavitel zjevně předpokládal a zamýšlel, že jeho závěť bude vykládána podle jiného právního systému. S ohledem na nemovitý majetek může existovat dodatečné omezení, kdy v případě, že zájem vyplývající z takového výkladu není přípustný nebo uznáván podle *lex situs*, má přednost posledně uvedené právo.

Platnost údajného zrušení závěti je určena právem místa bydliště zůstavitele v době údajného zrušení (je třeba uvést, že podle anglického vnitrostátního práva (pokud se použije) platí, že manželství ruší závěť, ledaže se prokáže, že závěť byla pořízena výslovně s ohledem na zvažované manželství). Jestliže však bylo zrušení údajně dosaženo pozdější závětí (na rozdíl například od jejího roztrhání), je to, zda tato druhá závěť ruší předchozí závěť, určeno právními předpisy vztahujícími se na formální platnost druhé závěti. Není-li jasné, zda druhá závěť ruší předchozí závěť, je otázka výkladu určena podle práva zamýšleného zůstavitelem, přičemž se předpokládá, že tímto právem je právo v místě jeho bydliště v době pořízení druhé závěti.

3.8 Věcná práva

Majetkové záležitosti se dělí na movitý a nemovitý majetek; o tom, zda se jedná o movitý nebo nemovitý majetek, rozhoduje právo v místě, kde se dotyčný majetek nachází.

V případě nemovitosti je rozhodným právem právo místa, kde se nemovitost nachází, a použije se zpětný odkaz. To platí pro všechny otázky týkající se transakce, včetně způsobilosti, formalit a věčné platnosti. Je třeba konstatovat, že samozřejmě existuje rozdíl mezi převodem pozemku nebo jiného nemovitého majetku a smlouvou, která upravuje práva a závazky stran tohoto převodu, přičemž tato smlouva se řídí odlišnými použitelnými právními předpisy (zejména podle nařízení Řím I).

V případě vlastnických (na rozdíl od smluvních) otázek týkajících se převodu hmotného movitého majetku je rozhodným právem obecně právo místa, kde se majetek nacházel v době, kdy došlo k události, jež měla údajně vliv na právní nárok na tento majetek. Není jasné, zda se v této situaci použije zpětný odkaz, a celkový účinek prvoinstančních rozhodnutí anglických soudů naznačuje, že se nepoužije. Vlastnické právo k hmotnému majetku nabyté v souladu s tímto obecným pravidlem bude v Anglii uznáno jako platné, je-li movitý majetek poté přemístěn ze země, v níž se nacházel v době nabytí vlastnického práva, pokud a dokud není toto vlastnické právo nahrazeno novým vlastnickým právem nabytým v souladu s právními předpisy země, do níž byl majetek přemístěn. Zvláštní výjimka z obecného pravidla týkajícího se hmotného movitého majetku se vztahuje na případy, kdy je hmotné zboží v tranzitu a místo, kde se nachází, není stranám známo, nebo převod, který je platný podle rozhodného práva týkajícího se převodu, bude účinný v Anglii.

V případě postoupení nehmotného movitého majetku platí, že je-li vztah mezi postupitelem a nabyvatelem smluvní (jako v případě většiny pohledávek) a jestliže se problém týká pouze platnosti a účinnosti samotného převodu, použije se nařízení Řím I.

Je třeba uvést, že kolizní normy pro postoupení a převod nehmotného majetku je obtížné shrnout a na tyto záležitosti se nevztahuje jediná kolizní norma, a to zejména z toho důvodu, že kategorie nehmotných aktiv zahrnuje velmi širokou škálu práv, přičemž ne všechna jsou smluvní povahy. V případě nehmotného movitého majetku se doporučuje vyžádat si odborné poradenství.

3.9 Insolvency

Spojené království je stranou nařízení Rady č. 1346/2000 o úpadkovém řízení, které stanoví příslušná pravidla v řízeních, jež zahrnují úplný nebo částečný odprodej majetku a ustanovení likvidátora, pokud jsou hlavní zájmy dlužníka v některém členském státě EU (kromě Dánska). Jestliže jsou příslušné anglické soudy (což nastane v případě, jsou-li hlavní zájmy dlužníka soustředěny v Anglii a Walesu, přičemž se předpokládá, že se jedná o sídlo), použije se anglické právo.

V případech, které nespádají do oblasti působnosti nařízení č. 1346/2000, se použijí anglické právní předpisy, pokud jsou příslušné anglické soudy (což nastane tehdy, je-li společnost registrována v Anglii a ve Walesu, nebo existují-li v Anglii a Walesu osoby, které by mohly mít prospěch z likvidace, a pokud neexistují náležité důvody pro odmítnutí příslušnosti). Oddlužení v Anglii je platné bez ohledu na právo, kterým se dluh řídí.

Poslední aktualizace: 03/06/2021

Za originální verzi stránky (v jazyce daného členského státu) odpovídá příslušné kontaktní místo Evropské soudní sítě. Příklad pořídily útvary Evropské komise. Je možné, že změny, které v originální verzi případně provedly orgány daného členského státu, nebyly ještě do překladů zapracovány. ESS-O ani Evropská komise neodpovídá ani neručí za informace a data, které tento dokument obsahuje či na které odkazuje. Předpisy v oblasti autorských práv členských států odpovědných za tuto stránku naleznete v právním oznámení.

Které právo se použije? - Severní Irsko

1 Zdroje platných norem

1.1 Vnitrostátní normy

Kolizní normy platné v Severním Irsku, které se zabývají rozhodným právem, vyplývají zejména z přímo použitelných nařízení EU. Pokud jde o občanské a obchodní věci, jedná se o:

- nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 593/2008 ze dne 17. června 2008 o právu rozhodném pro smluvní závazkové vztahy (Řím I) a
- nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 864/2007 ze dne 11. července 2007 o právu rozhodném pro mimosmluvní závazkové vztahy (Řím II).

Zákon o právu rozhodném pro smlouvy z roku 1990 (Contracts (Applicable Law) Act 1990) (který prováděl Římskou úmluvu z roku 1980) je i nadále relevantní pro smlouvy uzavřené před 17. prosincem 2009 (na smlouvy uzavřené k tomuto dni nebo po tomto datu se vztahuje nařízení Řím I).

Zákon o mezinárodním právu soukromém (různá ustanovení) z roku 1995 (Private International Law (Miscellaneous Provisions) Act 1995) je relevantní pouze ve vztahu k situacím, na něž se nevztahuje nařízení Řím II (nařízení se použije na případy, kdy ke škodě došlo po 11. lednu 2009).

Tradiční pravidla zvykového práva jsou i nadále použitelná na delikt pomluvy a v souvislosti s dědickým právem a majetkovým právem.

V rodinných věcech je obvykle zdrojem pravidel týkajících se rozhodného práva zvykové právo, s určitými výjimkami. V rodinných věcech se obecně používají právní předpisy Severního Irsku s výhradou omezených výjimek stanovených ve zvykovém právu (např. pokud jde o neplatnost manželství) nebo v zákoně (např. v souvislosti s výživným v zákoně o nárocích na výživné (nástroje pro usnadnění výkonu rozhodnutí) z roku 1920 (Maintenance Orders (Facilities for Enforcement) Act 1920) a v zákoně o nárocích na výživné (vzájemný výkon rozhodnutí) z roku 1972 (Maintenance Orders (Reciprocal Enforcement) Act 1972)). Ve věcech rodičovské odpovědnosti a v záležitostech týkajících se ochrany dětí, na něž se vztahuje nařízení EU č. 2201/2003 a Haagská úmluva ze dne 19. října 1996, se jedná o předpisy o rodičovské odpovědnosti a opatřeních k ochraně dětí (mezinárodní závazky (Anglie a Wales a Severní Irsko)) z roku 2010 (Parental Responsibility and Measures for the Protection of Children (International Obligations (England and Wales and Northern Ireland)) Regulations 2010) a článek 15 úmluvy z roku 1996, který obsahuje pravidla týkající se rozhodného práva, tj. že se s výhradou omezených výjimek použije právo Severního Irsku.

1.2 Vícestrané mezinárodní úmluvy

- Haagská úmluva o kolizních právních předpisech týkajících se formy závěti z roku 1961
- Římská úmluva o právu rozhodném pro smluvní závazkové vztahy z roku 1980 (jak je uvedeno výše, na smlouvy uzavřené dne 17. prosince 2009 nebo po tomto datu se vztahuje nařízení Řím I)
- Haagská úmluva o právu rozhodném pro trust a o jeho uznání z roku 1985

1.3 Hlavní dvoustranné úmluvy

Nejsme si vědomi žádných dvoustranných úmluv obsahujících ustanovení o volbě práva, jichž je Spojené království smluvní stranou.

Je však třeba poznamenat, že i když úmluvy uvedené v bodě 1.2 umožňují státu uplatňovat určitý jiný režim rozhodného práva na „vnitřní“ kolize, Spojené království se rozhodlo této možnosti nevyužít. Na kolize mezi příslušnými jurisdikcemi Spojeného království i na mezinárodní kolize se proto vztahují úmluvy uvedené v bodě 1.2, a Severní Irsko se s ohledem na Anglii, Wales a Skotsko považuje za cizí jurisdikci.

2 Uplatňování kolizních norem

2.1 Povinnost soudce uplatnit kolizní normy z vlastní iniciativy

Kolizní normy se obvykle použijí pouze tehdy, pokud alespoň jedna ze stran požaduje jejich uplatnění. Pokud tomu tak není nebo pokud neexistuje uspokojivý důkaz o obsahu cizího práva, soudce zpravidla použije na danou záležitost právo Severního Irsku. Jedná se o pravidlo, které se týká důkazů a řízení, a není tudíž dotčeno nařízeními EU.

2.2 Zpětný odkaz

Nařízení EU vylučují použití doktríny týkající se zpětného odkazu v případech, na něž se vztahují kolizní normy EU, a to byl rovněž převládající názor podle zákona o mezinárodním právu soukromém (různá ustanovení) z roku 1995 a zákona o rozhodném právu pro smlouvy z roku 1990. Pokud by tedy kolizní norma v Severním Irsku poukazovala například na francouzské právo, uplatní se francouzské vnitrostátní právní předpisy, a to i v případě, že by francouzský soud použil právní předpisy jiné země. Zdá se, že jedním z důvodů pro odmítnutí zpětného odkazu v těchto oblastech je to, že by složitá pravidla stanovená v zákonech byla v případě použití zpětného odkazu narušena.

Úloha zpětného odkazu ve zbývajících oblastech práva je nyní poněkud omezená a v některých případech není zcela jasná. Lze říci, že se zpětný odkaz použije v případě pozemků nacházejících se v zahraničí, na něž se podle právních předpisů Severního Irsku vztahuje právo místa, ve kterém se věc nachází (*lex situs*). V takových případech existuje pragmatická vůle uplatnit stejné právo soudu, v jehož obvodu se nemovitost nachází, aby se zvýšila šance, že jakékoli rozhodnutí týkající se nemovitosti bude účinné. Výsledkem rozhodnutí soudů prvního stupně, pokud jde o hmotný movitý majetek nacházející se v zahraničí, je to, že odkaz na *lex situs* nebude zahrnovat zpětný odkaz. Je však třeba uvést, že v mnoha případech je zjišťování obsahu zahraničních kolizních norem nákladné a strany se často rozhodnou nepožadovat jejich uplatnění (viz bod 2.1).

2.3 Změna kolizního kritéria

Tento problém se řeší tím, že se v každé kolizní normě stanoví příslušný okamžik, k němuž se určí hraniční určovatel. Například v případě převodu movitého majetku je příslušným rozhodným právem právo použitelné v místě, kde se daný movitý majetek nachází v okamžiku převodu.

2.4 Výjimky z obvyklého uplatňování kolizních norem

Podle tradičních pravidel mohou soudy v Severním Irsku odmítnout použití cizího práva, které je v rozporu s veřejným pořádkem. Veřejný pořádek je ovlivněn mezinárodními závazky Spojeného království, zejména Evropskou úmluvou o lidských právech.

Nařízení Řím 1 a Řím II navíc nyní stanoví použití imperativních ustanovení *lex fori bez ohledu na právo, které by se jinak na smlouvu vztahovalo*. Tato pravidla obecně existují v oblasti spotřebitele a zaměstnanosti nebo v právních předpisech, které doplňují mezinárodní úmluvu.

2.5 Zjištění cizího práva

Obsah práva každé země nebo území mimo Severní Irsko je stranami prokázán stejně, jako by se jednalo o skutkovou okolnost. Je však na soudu, aby určil účinek důkazů předložených s ohledem na dané právo.

V řízení u soudu v Severním Irsku může znalecký posudek ohledně právních předpisů kterékoli země nebo území mimo Severní Irsko poskytnout jakákoli osoba s vhodnou kvalifikací k tomu, aby tak učinila na základě svých znalostí nebo zkušeností, a to bez ohledu na to, zda v této zemi nebo na daném území jedná nebo je oprávněna jednat jako právník.

Za určitých okolností může soud v Severním Irsku zohlednit dřívější rozhodnutí nebo nálezy anglického soudu, pokud jde o právo kterékoli země nebo území mimo Severní Irsko. Písemné oznámení o tom, že se účastník řízení zamýšlí odvolat na dřívější rozhodnutí, musí být doručeno všem ostatním účastníkům řízení nebo jejich právním zástupcům.

3 Kolizní pravidla

3.1 Smluvní závazky a právní akty

Ve všech případech týkajících se smluvních závazků a volby práva je přímo použitelné nařízení Řím I. Kolizní normy obsažené v nařízení Řím I se mohou vztahovat také na případy, které právo Severního Irsku neuznává jako smluvní závazky (např. tehdy, není-li dohoda podpořena protiplněním, jako jsou darovací smlouvy).

Procesní záležitosti stanoví *lex fori*. Posouzení výše škody (nikoli však odškodnění) a důkazní prostředky jsou tudíž upraveny právem místa soudu.

Promlčecí lhůty jsou hmotněprávní, a proto jsou v případě smluvních závazků stanoveny právními předpisy použitelnými podle nařízení.

V případech, kdy smluvní strany učinily výslovnou volbu práva, nebo v případě, kdy je volba práva prokazatelná s přiměřenou jistotou, se použije toto právo. Je pravděpodobné, že volba bude s přiměřenou jistotou prokázána tehdy, je-li smlouva ve standardní podobě, o níž je známo, že se řídí určitým právem, nebo s ohledem na předchozí transakce mezi stranami. Existuje-li dohoda o volbě soudu, postačuje to často k vyvození závěru, že záměrem byla volba práva tohoto soudu, není tomu tak však vždy. V případě smlouvy o rozhodčím řízení platí, že pokud jsou stanovena kritéria pro výběr rozhodců, umožní to snadněji odvodit volbu práva, jsou-li však rozhodci určeni odkazem na mezinárodní orgán, je mnohem méně pravděpodobné, že volba byla prokázána s přiměřenou jistotou.

V několika ohledech je svoboda volby omezena. Za prvé, pokud jde o spotřebitelské a pracovní smlouvy, volba práva nemůže zbavit spotřebitele nebo zaměstnance ochrany na základě kogentních pravidel, která existují podle práva, jež by se v případě neexistence výslovné volby práva na daný případ vztahovalo. Za druhé, jestliže jsou všechny prvky situace spojeny s jednou zemí, nemůže volba jiného práva zbavit účinnosti kogentní pravidla této země. S ohledem na spotřebitele existují rovněž ochranná pravidla v souvislosti s pojistnými smlouvami. Lze také uvést, že pokud panuje neshoda o účinnosti volby, například v případě tvrzení ohledně nátlaku, je o tom, zda je taková volba účinná, rozhodnuto podle domnělého rozhodného práva (tj. práva, kterým by se smlouva řídila, pokud by byla volba platná), ledaže by to bylo „nepřiměřené“ (v tomto případě lze použít právo obvyklého bydliště strany, která tvrdí, že neudělila souhlas).

Jestliže výslovná volba práva neexistuje nebo volba není prokazatelná s přiměřenou jistotou, stanoví nařízení Řím 1 zvláštní pravidla v závislosti na druhu smlouvy. Pokud jsou však tato pravidla neprůkazná, bude obecně rozhodným právem právo obvyklého bydliště typického plnítele. Typického plnítele nelze vždy snadno určit, obvykle se však jedná o stranu, která neposkytuje platbu za zboží nebo službu (typickým plnítelem je např. prodejce výrobku, věřitel v bankovní transakci, ručitel ve smlouvě o záruce). Tato domněnka může být vyvrácena ve prospěch země, se kterou je smlouva úžeji spojena.

3.2 Mimosmluvní závazky

Pokud jde o mimosmluvní závazkové vztahy, ve většině případů se použije nařízení Řím II. Zákon o mezinárodním právu soukromém (různá ustanovení) z roku 1995 se použije pouze na záležitosti týkající se protiprávního jednání, které nespadají do oblasti působnosti nařízení, a na pomluvu se nadále vztahuje zvykové právo (viz níže).

Rozhodné právo určuje také promlčecí lhůty.

Podle nařízení Řím II platí obecné pravidlo, že se použije právo místa, kde škoda vznikla. Zvláštní pravidla určují rozhodné právo pro určité druhy mimosmluvních závazkových vztahů, včetně odpovědnosti za škodu způsobenou vadou výrobku, nekalé hospodářské soutěže, deliktů v oblasti životního prostředí a deliktů v souvislosti s právy duševního vlastnictví. Nařízení rovněž umožňuje stranám zvolit si za určitých okolností rozhodné právo, avšak toto ustanovení nelze použít s cílem vyhnout se závazným pravidlům unijního nebo vnitrostátního práva. Je třeba poznamenat, že posouzení škody je věcí rozhodného práva.

Jak bylo uvedeno výše, pomluva (která zahrnuje pomluvu v souvislosti s vlastnickým nárokem, nepravdivé údaje o jakosti zboží, úmyslnou lež a nárok podle cizího práva, který „odpovídá [takovému] nároku nebo je jinak v souladu s jeho povahou“) se i nadále řídí zvykovým právem. V takových případech platí zásada „dvojitá žalovatelnost“ (double actionability): delikt je žalovatelný v Severním Irsku pouze tehdy, je-li napadnutelný občanskoprávní žalobou podle cizího práva jurisdikce, v níž k protiprávnímu jednání došlo (obvykle oznámení), a v případě, že k jednání došlo v Severním Irsku, je-li toto jednání napadnutelné občanskoprávní žalobou podle práva Severního Irsku. Toto pravidlo však podléhá výjimce: pokud má k dané situaci a stranám významnější vztah jiná země, použije se místo toho právo této jurisdikce. Je třeba uvést, že tato oblast je obzvláště nejistá.

Pokud jde o správu trustů, rozhodné právo se řídí zákonem o uznávání trustů z roku 1987 (Recognition of Trusts Act 1987), který provádí Haagskou úmluvu o právu rozhodném pro trust. Tento zákon stanoví, že rozhodným právem je právo, které si zakladatel zvolil, nebo není-li takové volby, právo, k němuž má trust nejužší vztah. Tento zákon určuje platnost trustu, jeho strukturu, účinky a správu trustu.

3.3 Osobní stav, jeho aspekty související s občanským stavem (jméno, bydliště, způsobilost k právům a právním úkonům)

Při narození je bydliště (domicil původu) dotyčné osoby stejné jako bydliště otce dítěte v době jeho narození, je-li dítě legitimní. Je-li dítě nelegitimní nebo je-li otec v době narození mrtvý, je bydliště dítěte stejné jako bydliště jeho matky. Toto pravidlo platí do doby, než dítě dosáhne věku 16 let (tj. bydliště dítěte se mění podle bydliště otce resp. matky).

U osob starších 16 let platí i nadále domicil původu, pokud nepřijmou domicil zvolený. Za účelem přijetí domicilu zvoleného musí skutečně pobývat v příslušné jurisdikci a mají v úmyslu pobývat zde po dobu neurčitou nebo trvale. Jestliže některý z těchto prvků zanikne, zvolený domicil není nadále platný a použije se domicil původu.

Bydliště manželky se již neurčuje podle bydliště jejího manžela: posuzuje se nezávisle.

Způsobilost k plnění zvláštních povinností (např. uzavírání smluv, pořízení závěti, uzavření manželství) je stanovena podle pravidel specifických pro danou oblast a je projednána v příslušných oddílech.

3.4 Určení vztahu rodič – dítě, včetně osvojení

Povinnosti rodiče vůči nezletilému (osobě mladší 18 let) jsou stanoveny právem Severního Irsku v případech, kdy jsou příslušné soudy v Severním Irsku, a to i v případě, že dítě pobývá v zahraničí a je cizím státním příslušníkem. Podle nařízení EU č. 2201/2003 však bude soud v Severním Irsku příslušný pouze tehdy, jestliže má dítě bydliště v Severním Irsku nebo pokud je dítě v jiném členském státě a pokud alespoň jeden z manželů má rodičovskou odpovědnost a dotyčný manžel uznal příslušnost.

Dítě je legitimní, jestliže se narodilo v manželství, bez ohledu na to, kde se dítě narodilo, nebo pokud by bylo dítě legitimní podle práva v místě bydliště každého z rodičů v době narození dítěte.

Soud v Severním Irsku použije právo Severního Irsku k ustanovení opatrovníka dítěte, je-li k tomu příslušný (tak tomu bude vždy, je-li navrhovatel státním příslušníkem Spojeného království nebo má-li obvyklé bydliště nebo přítomnost v Severním Irsku).

Soud v Severním Irsku použije právo Severního Irsku v případech osvojení, je-li příslušný (tak tomu bude vždy, má-li navrhovatel v době podání návrhu bydliště v Severním Irsku, soud však také uváží, zda je pravděpodobné, že rozhodnutí bude uznáno v zahraničí, je-li to relevantní pro výkon jeho pravomoci). Účinkem takového rozhodnutí je převedení veškerých povinností ze stávajících rodičů na adoptivní rodiče.

3.5 Manželství, nesezdané sožití, registrované partnerství, rozvod, rozluka, vyživovací povinnost

Formální platnost manželství se obecně řídí právem místa uzavření manželství. Toto právo upravuje platnost obřadu a jeho prvků, např. to, zda musí být použita nějaká zvláštní formulace, zda je nutné použít určitou budovu, zda se vyžaduje souhlas rodičů a zda může být manželství uzavřeno v zastoupení. Z tohoto pravidla existují určité omezené výjimky: zejména v případě, není-li možné použít místní formu manželství. Zvláštní pravidla platí také pro příslušníky ozbrojených sil, kteří slouží v cizím státě mimo Společenství národů.

Způsobilost osob k uzavření manželství je určena bydlištěm dotyčné osoby v době bezprostředně před uzavřením manželství. Toto právo upravuje otázky, jako je souhlas stran, požadavky na věk a to, které osoby v rámci širší rodiny nemohou manželství uzavřít. Co se týká konkrétně věku, manželství nebude platné, pokud některý z účastníků byl v době jeho uzavření mladší 16 let, má-li bydliště v Severním Irsku.

Právo Severního Irsku neumožňuje manželství osob stejného pohlaví. Svazky osob stejného pohlaví uzavřené v jiných zemích však mohou být za určitých okolností považovány podle právních předpisů Severního Irsku za registrovaná partnerství.

Pokud jde o rozvod, soud v Severním Irsku bude příslušný pouze v řízení o rozvodu manželství podle nařízení Rady č. 2201/2003. Pokud je splněna jedna z těchto podmínek: manželé mají obvyklý pobyt nebo bydliště v Severním Irsku, manželé měli obvyklý pobyt v Severním Irsku a jeden z nich má dosud bydliště v Severním Irsku, odpůrce má obvyklé bydliště v Severním Irsku, navrhovatel měl bydliště v Severním Irsku po dobu nejméně jednoho roku přede dnem podání návrhu (nebo šest měsíců, je-li navrhovatel státním příslušníkem některého členského státu). Pokud není žádná z těchto podmínek splněna a příslušný není žádný jiný členský stát, přiznává vnitrostátní právo příslušnost soudům Severního Irsku tehdy, jestliže alespoň jedna ze stran měla v Severním Irsku bydliště v době zahájení řízení o rozvodu manželství. Je-li příslušný soud v Severním Irsku, použije v řízení o rozvodu manželství právo Severního Irsku. V řízení o prohlášení neplatnosti se v závislosti na důvodu neplatnosti použijí výše uvedené právní předpisy (právo v místě konání obřadu nebo právo v místě bydliště strany). Zahraniční rozvod bude uznán, pokud jedna ze stran měla v době daného zahraničního řízení obvyklý pobyt nebo bydliště v dané zemi nebo byla jejím státním příslušníkem.

Co se týká vyživovací povinnosti, Spojené království je vázáno nařízením Rady (ES) č. 4/2009 ze dne 18. prosince 2008 o příslušnosti, rozhodném právu, uznávání a výkonu rozhodnutí a spolupráci ve věcech vyživovacích povinností. Soud v Severním Irsku bude příslušný, je-li příslušný rozhodovat ve věci rozvodu, nebo v případě, že rozvodu bylo dosaženo v zahraničním řízení, tehdy, má-li jedna ze stran bydliště v Severním Irsku v době zahraničního rozvodu nebo měla-li obvyklé bydliště v Severním Irsku po dobu jednoho roku, nebo pokud má jedna strana požitek ze společného bydliště manželů, které se nachází v Severním Irsku. Na tyto případy se použije právo Severního Irsku.

3.6 Majetkové poměry v manželství

Neexistuje-li smlouva nebo majetkové vyrovnání budoucích manželů, jsou práva manžela a manželky s ohledem na movitý majetek (získaný před uzavřením manželství, nebo v jeho průběhu) určena podle práva místa společného bydliště manželů v době uzavření manželství. Pokud se bydliště manžela nebo manželky shoduje, jedná se o společné bydliště manželů. Není-li tomu tak, bude to právo, k němuž mají strany a manželství nejužší vztah. Úmysly stran v době uzavření manželství jsou relevantní pouze v případě, že uvedou konkludentní volbu práva. Totéž pravidlo platí pro nemovitý majetek.

Pokud existuje manželská smlouva nebo majetkové vyrovnání budoucích manželů, použije se právo stanovené ve smlouvě: jedná se o právo místa společného bydliště manželů, pokud neexistují jiné údaje ohledně rozhodného práva.

3.7 Závěti a dědictví

V případě dědictví ze zákona (tj. pokud neexistuje závěť) se na dědění movitého majetku vztahuje právo bydliště zůstavitele v době smrti; na dědění nemovitého majetku se vztahuje právo jurisdikce, v níž se dotyčný majetek nachází (*lex situs*).

Ve věcech týkajících se závěti (dědění ze závěti) se způsobilost zůstavitele k odkázání movitého majetku určuje podle práva bydliště zůstavitele ke dni pořízení závěti. Odkazovník bude způsobilý k přijetí movitých věcí, je-li způsobilý podle práva svého vlastního bydliště, nebo podle práva v místě bydliště zůstavitele. Neexistuje žádný konkrétní precedent, pokud jde o stanovisko ohledně nemovitého majetku, nejpravděpodobnějším výsledkem by však byl *lex situs*, a pravděpodobně by určil rovněž způsobilost odkazovníka k převzetí nemovitosti.

Podle zákona o závětech z roku 1963 (Wills Act 1963) je v případě úmrtí zůstavitele dne 1. ledna 1964 nebo po tomto datu závěť formálně platná (např. správný počet svědků), je-li v souladu s některým z těchto právních předpisů: právo místa provedení závěti (tj. obvykle tam, kde je podepsána a dosvědčena) v době pořízení závěti; právo bydliště, obvyklého pobytu nebo státní příslušnosti zůstavitele v době pořízení závěti; právo bydliště, obvyklého pobytu nebo státní příslušnosti zůstavitele v době smrti. Závěť bude formálně platná i s ohledem na převod nemovitého majetku, pokud je v souladu s vnitrostátním právem jurisdikce, v níž se nemovitost nachází (což vylučuje uplatnění zpětného odkazu, třebaže se týká nemovitosti).

Odkázání movitého majetku je věcně platné (např. omezení výše částky, kterou lze v závěti zanechat), je-li v souladu s právem v místě bydliště zůstavitele v době smrti; odkázání nemovitého majetku je věcně platné, pokud je v souladu s právem jurisdikce, v níž se daný majetek nachází, tj. bez ohledu na systém vnitrostátního práva se uplatní *lex situs*.

Závěť je vykládána podle práva zamýšleného zůstavitelem, přičemž se předpokládá, že se jedná o právo jeho bydliště ke dni pořízení závěti. Tato domněnka představuje *prima facie* pravidlo, jež může být nahrazeno důkazy o tom, že zůstavitel zjevně předpokládal a zamýšlel, že jeho závěť bude vykládána podle jiného právního systému. S ohledem na nemovitý majetek může existovat dodatečné omezení, kdy v případě, že zájem vyplývající z takového výkladu není přípustný nebo uznáván podle *lex situs*, má přednost posledně uvedené právo.

Platnost údajného zrušení závěti je určena právem místa bydliště zůstavitele v době údajného zrušení (je třeba uvést, že podle anglického vnitrostátního práva (pokud se použije) platí, že manželství ruší závěť, ledaže se prokáže, že závěť byla pořízena výslovně s ohledem na zvažované manželství). Jestliže

však bylo zrušení údajně dosaženo pozdější závětí (na rozdíl například od jejího roztrhání), je to, zda tato druhá závěť ruší předchozí závěť, určeno právními předpisy vztahujícími se na formální platnost druhé závěti. Není-li jasné, zda druhá závěť ruší předchozí závěť, je otázka výkladu určena podle práva zamýšleného zůstavitelem, přičemž se předpokládá, že tímto právem je právo v místě jeho bydliště v době pořízení druhé závěti.

3.8 Věcná práva

Majetkové záležitosti se dělí na movitý a nemovitý majetek; o tom, zda se jedná o movitý nebo nemovitý majetek, rozhoduje právo v místě, kde se dotčený majetek nachází.

V případě nemovitostí je rozhodným právem právo místa, kde se nemovitost nachází, a použije se zpětný odkaz. To platí pro všechny otázky týkající se transakce, včetně způsobilosti, formalit a věcné platnosti. Je třeba konstatovat, že samozřejmě existuje rozdíl mezi převodem pozemku nebo jiného nemovitého majetku a smlouvou, která upravuje práva a závazky stran tohoto převodu, přičemž tato smlouva se řídí odlišnými použitelnými právními předpisy (zejména právo Severního Írska).

V případě vlastnických (na rozdíl od smluvních) otázek týkajících se převodu hmotného movitého majetku je rozhodným právem obecně právo místa, kde se majetek nacházel v době, kdy došlo k události, jež měla údajně vliv na právní nárok na tento majetek. Není jasné, zda se v této situaci použije zpětný odkaz, a celkový účinek prvoinstančních rozhodnutí anglických soudů naznačuje, že se nepoužije. Vlastnické právo k hmotnému majetku nabyté v souladu s tímto obecným pravidlem bude v Anglii uznáno jako platné, je-li movitý majetek poté přemístěn ze země, v níž se nacházel v době nabytí vlastnického práva, pokud a dokud není toto vlastnické právo nahrazeno novým vlastnickým právem nabytým v souladu s právními předpisy země, do níž byl majetek přemístěn. Zvláštní výjimka z obecného pravidla týkajícího se hmotného movitého majetku se vztahuje na případy, kdy je hmotné zboží v tranzitu a místo, kde se nachází, není stranám známo, nebo převod, který je platný podle rozhodného práva týkajícího se převodu, bude účinný v Anglii.

V případě postoupení nehmotného movitého majetku platí, že je-li vztah mezi postupitelem a nabyvatelem smluvní (jako v případě většiny pohledávek) a jestliže se problém týká pouze platnosti a účinnosti samotného převodu, použije se nařízení Řím I.

Je třeba uvést, že kolizní normy pro postoupení a převod nehmotného majetku je obtížné shrnout a na tyto záležitosti se nevztahuje jediná kolizní norma, a to zejména z toho důvodu, že kategorie nehmotných aktiv zahrnuje velmi širokou škálu práv, přičemž ne všechna jsou smluvní povahy. V případě nehmotného movitého majetku se doporučuje vyžádat si odborné poradenství.

3.9 Insolvence

Spojené království je stranou nařízení Rady č. 1346/2000 o úpadkovém řízení, které stanoví příslušná pravidla v řízeních, jež zahrnují úplný nebo částečný odprodej majetku a ustanovení likvidátora, pokud jsou hlavní zájmy dlužníka v některém členském státě EU (kromě Dánska). Pokud je příslušný vrchní soud (High Court) Severního Írska (což nastane v případě, jsou-li hlavní zájmy dlužníka soustředěny v Severním Írsku, přičemž se předpokládá, že se jedná o sídlo), použije se právo Severního Írska.

V případech, které nespádají do oblasti působnosti nařízení č. 1346/2000, se použijí právní předpisy Severního Írska, pokud je příslušný soud v Severním Írsku (což nastane tehdy, je-li společnost registrována v Severním Írsku, nebo existují-li v Severním Írsku osoby, které by mohly mít prospěch z likvidace, a pokud neexistují náležitá důvody pro odmítnutí příslušnosti).

Poslední aktualizace: 08/06/2021

Za originální verzi stránky (v jazyce daného členského státu) odpovídá příslušné kontaktní místo Evropské soudní sítě. Překlad pořídily útvary Evropské komise. Je možné, že změny, které v originální verzi případně provedly orgány daného členského státu, nebyly ještě do překladů zapracovány. ESS-O ani Evropská komise neodpovídá ani neručí za informace a data, které tento dokument obsahuje či na které odkazuje. Předpisy v oblasti autorských práv členských států odpovědných za tuto stránku naleznete v právním oznámení.

Které právo se použije? - Skotsko

1 Zdroje platných norem

1.1 Vnitrostátní normy

Skotsko má samostatný a odlišný „smíšený“ právní systém. Tato oblast „rozhodného práva“ byla ovlivněna zejména kontinentálními systémy, jakož i zvykovým právem. Skotsko tvoří ve Spojeném království samostatnou jurisdikci a k určení případů v rámci Spojeného království i skutečně mezinárodních případů jsou zapotřebí kolizní normy. Obecně platí, že pokud je Spojené království stranou mezinárodního nástroje obsahujícího pravidla týkající se rozhodného práva, bylo rozhodnuto, že se stejná pravidla uplatní na kolize v rámci Spojeného království, ačkoli obvykle neexistuje povinnost tak učinit. Skotské právo uznává tuto oblast jako mezinárodní právo soukromé neboli kolizi právních norem.

Stejně jako v Anglii a Walesu pramení dnes mnohá pravidla z přímo použitelných nařízení EU. Pokud jde o občanské a obchodní věci, jedná se o: nařízení č. 593/2008 (Řím I) o právu rozhodném pro smluvní závazkové vztahy a nařízení č. 864/2007 (Řím II) o právu rozhodném pro mimosmluvní závazkové vztahy. Zákon o právu rozhodném pro smlouvy z roku 1990 (Contracts (Applicable Law) Act 1990) (který prováděl Římskou úmluvu z roku 1980) je i nadále relevantní pro smlouvy uzavřené před 17. prosincem 2009 (na smlouvy uzavřené k tomuto dni nebo po tomto datu se vztahuje nařízení Řím I). Zákon o mezinárodním právu soukromém (různá ustanovení) z roku 1995 (Private International Law (Miscellaneous Provisions) Act 1995) je relevantní pouze ve vztahu k situacím, na něž se nevztahuje nařízení Řím II (nařízení se použije na případy, kdy ke škodě došlo po 11. lednu 2009).

V jiných oblastech obecně platí zvykové právo. Pramenem rodinného práva ve Skotsku je zvykové právo; zákony (často na základě doporučení Skotské právní komise (Scottish Law Commission)) a závazky EU a mezinárodní závazky.

1.2 Vícestrané mezinárodní úmluvy

Haagská úmluva o kolizních právních předpisech týkajících se formy závěti z roku 1961.

Římská úmluva o právu rozhodném pro smluvní závazkové vztahy z roku 1980 (nahrazená nařízením Řím I ve vztahu ke smlouvám uzavřeným dne 17. prosince 2009 nebo po tomto datu).

Haagská úmluva ze dne 1. července 1985 o právu rozhodném pro trust a o jeho uznání.

1.3 Hlavní dvoustranné úmluvy

Nejsme si vědomi žádných dvoustranných úmluv obsahujících ustanovení o volbě práva, jichž je Spojené království smluvní stranou.

Je však třeba poznamenat, že i když Římská úmluva z roku 1980 a Haagská úmluva umožňují státu uplatňovat určitý jiný režim rozhodného práva na „vnitřní“ kolize, jako jsou kolize mezi právními předpisy Anglie a Walesu a Skotska, Spojené království se rozhodlo této možnosti nevyužít. Na kolize mezi různými jurisdikcemi Spojeného království i na mezinárodní kolize se proto vztahují pravidla Římské úmluvy (ve vztahu k smlouvám uzavřeným před 17. prosincem 2009) a Haagské úmluvy.

2 Uplatňování kolizních norem

2.1 Povinnost soudce uplatnit kolizní normy z vlastní iniciativy

Cizí (tj. jiné než skotské) právo se u skotských soudů použije pouze v případě, je-li použitelné podle vnitrostátních kolizních norem, a jen tehdy, pokud se ho strana, která se chce o ně opírat, dovolává a prokáže je. Toto pravidlo se týká důkazů a řízení a není nahrazeno nástroji EU.

2.2 Zpětný odkaz

Zpětný odkaz je proces, jehož prostřednictvím příslušný soud přijímá v případech kolize norem cizí právo. To může být důležité v různých oblastech práva, jako je například dědické a rodinné právo, ačkoli se skotská judikatura zpětným odkazem příliš nezabývá. Příslušná nařízení EU (např. nařízení Řím I a Řím II) vylučují použití zpětného odkazu a stejný přístup byl přijat v zákoně o mezinárodním právu soukromém (různá ustanovení) z roku 1995 v souvislosti s civilními delikty.

2.3 Změna kolizního kritéria

To se obvykle řeší stanovením okamžiku, kdy se použije hraniční určovatel. V případě převodu vlastnického práva k movitým věcem by rozhodným právem bylo právo místa, kde se movitý majetek nacházel v době události, která údajně vedla k převodu vlastnického práva.

2.4 Výjimky z obvyklého uplatňování kolizních norem

Skotské soudy mohou odmítnout použití jinak použitelného cizího práva na základě toho, že je v rozporu se skotským veřejným pořádkem. Ačkoli by se v této souvislosti nepoužil pojem „mezinárodní veřejný pořádek“, výrazem „v rozporu se skotským veřejným pořádkem“ je míněno to, že se dotyčné právo považuje za nepřijatelné, a to dokonce i tehdy, jedná-li se o mezinárodní věc, na kterou by se podle očekávání nevztahovaly skotské právní předpisy.

Skotský veřejný pořádek bude někdy odvozen z mezinárodních nástrojů nebo norem, jako je Evropská úmluva o lidských právech.

Nařízení Řím I a Řím II navíc nyní stanoví použití imperativních ustanovení *lex fori* bez ohledu na právo, které by se jinak na smlouvu vztahovalo. Ve skotském právu není mnoho takovýchto pravidel a existující pravidla jsou obsažena především v zákonech platných pro celé Spojené království. Jako příklad lze uvést nevymahatelnost investičních dohod uzavřených neoprávněnými osobami či jejich prostřednictvím nebo na základě protiprávního sdělení zákazníkovi podle § 26 a § 30 zákona o finančních službách a trzích z roku 2000 (Financial Services and Markets Act 2000).

2.5 Zjištění cizího práva

Obsah cizího práva je skutkovou otázkou, a tyto důkazy musí být tudíž předloženy účastníky řízení a soudce musí dospět k závěrům na základě analýzy těchto důkazů. Soudce nemůže zkoumat a uplatňovat cizí právo nezávisle. V případě protichůdných důkazů musí soudce rozhodnout, názor které strany se jeví jako věrohodnější, a za tímto účelem může přezkoumat cizí zákony a případy, na něž se odkazuje v důkazech.

Jedinou výjimkou z pravidla, že cizí právo je skutkovou otázkou, je to, že pokud Nejvyšší soud (Supreme Court) Spojeného království projednává odvolání z jedné části Spojeného království, může použít právo jakékoli jiné jurisdikce Spojeného království, i když obsah tohoto práva nebyl prokázán důkazy.

Důvodem je skutečnost, že členy Nejvyššího soudu jsou soudci ze všech jurisdikcí Spojeného království, a Nejvyšší soud má za to, že je oprávněn uplatňovat právo kterékoli jurisdikce.

Obsah cizího práva se obvykle prokazuje znaleckým posudkem. Nepostačuje předložit soudu pouze text, například cizí zákon, neboť soud se nepovažuje za kompetentní vykládat nebo uplatňovat cizí právní materiál bez pomoci osoby, která má potřebné znalosti dotyčného systému. Znalecký posudek může poskytnout každý, kdo má náležité znalosti nebo zkušenosti, třebaže se nejedná o právníka vykonávajícího praxi v jiné zemi. Využívají se například akademičtí pracovníci.

Obecně platí, že pokud se strany na obsahu cizího práva neshodnou, je třeba jeho obsah prokázat ústně pomocí znalců, přičemž v průběhu dokazování lze odkazovat na listinné důkazy, jež mohou být předloženy soudu. Není-li sporu, mohou se strany jednoduše dohodnout, nebo předložit písemné důkazy.

Platí domněnka, že cizí právo je stejné jako skotské právo. Tato domněnka je zjevně vyvrátitelná důkazem, který uspokojivě prokazuje (odlišný) obsah cizího práva.

3 Kolizní pravidla

3.1 Smluvní závazky a právní akty

V případech týkajících se smluvních závazků v občanských a obchodních věcech je při kolizi právních norem přímo použitelné nařízení Řím I (nařízení (ES) č. 593/2008 o právu rozhodném pro smluvní závazkové vztahy). Zásada univerzality znamená, že se všechny právní předpisy stanovené v nařízení Řím I použijí bez ohledu na to, zda se jedná o právo členského státu EU.

Nařízení Řím I se nevztahuje na dokazování nebo řízení, jež se i nadále řídí právem místa soudu. Výjimkou jsou pravidla určující důkazní břemeno, jež jsou podle nařízení Řím I upravena právem, jímž se řídí smluvní závazkové vztahy podle nařízení. Rozhodným právem podle nařízení se řídí mimo jiné prekluzivní a promlčecí lhůty, výklad, plnění a důsledky porušení povinnosti.

Hlavní pravidla nařízení Řím I jsou tato. Pokud strany učinily výslovnou volbu práva nebo pokud lze volbu jednoznačně prokázat podle podmínek smlouvy nebo okolností daného případu, použije se toto právo.

S ohledem na svobodu volby existují určitá omezení. Článek 3 nařízení Řím I stanoví, že pokud se v případě volby práva nacházejí všechny ostatní „prvky pro situaci významné“ v jiné zemi, není volbou práva dotčeno použití ustanovení práva této jiné země, od nichž se nelze smluvně odchýlit. Článek 9 stanoví, že se použijí imperativní ustanovení země, a to i v případě, že strany nevyužily svobodu volby práva. Pokud jde mimoto o spotřebitelské a pracovní smlouvy, volba práva nemůže obecně zbavit spotřebitele nebo zaměstnance ochrany na základě kogentních pravidel systému, jež by se použila v případě neexistence volby práva.

V případech, kdy neexistuje výslovná volba práva, nebo v případech, kdy nelze volbu práva jednoznačně prokázat, stanoví nařízení Řím I v článku 4 další pravidla pro určení rozhodného práva, která jsou často spojena s obvyklým bydlištěm osoby, jež za daný výrobek nebo službu neplatí, jako je prodávající ve smlouvě o prodeji zboží, věřitel v případě bankovního úvěru nebo ručitel ve smlouvě o poskytnutí záruky. Tato domněnka může být vyvrácena ve prospěch země, se kterou je smlouva zjevně úžeji spojena. Judikatura týkající se Římské úmluvy, která může být v rámci výkladu nařízení Řím I i nadále relevantní, potvrzuje, že k vyvrácení domněnky musí existovat přinejmenším jasná převaha faktorů ve prospěch jiné země. Většina soudců v důležité skotské věci *Caledonia Subsea v. Microperil SA* šla dále a uvedla, že by domněnka měla být vyvrácena jen tehdy, pokud by za výjimečných okolností daného případu nemělo obvyklé bydliště typického plnítele skutečný význam.

3.2 Mimosmluvní závazky

Nařízení Řím II (nařízení (ES) č. 864/2007 o právu rozhodném pro mimosmluvní závazkové vztahy) se vztahuje na mimosmluvní závazky v občanských a obchodních věcech v situacích, kdy dochází ke kolizi právních norem. Aby se použila pravidla stanovená v nařízení, musí vzniknout škoda nebo je pravděpodobné, že škoda vznikne. Škoda je definována tak, že zahrnuje jakékoli „následky“ civilního deliktu, bezdůvodného obohacení, jednatelství bez příkazu (mimosmluvní závazek vyplývající z úkonu provedeného bez náležitého zmocnění v souvislosti se záležitostmi jiné osoby) nebo předmluvního jednání (mimosmluvní závazek vyplývající z jednání před uzavřením smlouvy). Nařízení Řím II se nevztahuje mimo jiné na případy pomluvy nebo obdobného nároku podle cizího práva.

Podle nařízení Řím II je obecným pravidlem, které se vztahuje na delikty, použití práva země, ve které škoda vznikla. Zvláštní pravidla určují rozhodné právo u určitých druhů mimosmluvních závazků, včetně odpovědnosti za škodu způsobenou vadou výrobku, nekalé hospodářské soutěže, deliktů v oblasti životního prostředí a porušení práv duševního vlastnictví. Nařízení rovněž stanoví pravidla týkající se bezdůvodného obohacení, jednatelství bez příkazu a předmluvní odpovědnosti. Nařízení umožňuje stranám zvolit za určitých okolností rozhodné právo. Nařízení však zavádí omezení, která mají zamezit tomu, aby byla pravidla nařízení použita s cílem vyhnout se pravidlům vnitrostátního práva země soudu a pravidlům jiné země, než je země, jejíž právo bylo zvoleno, pokud se všechny prvky pro situaci významné v okamžiku, kdy došlo ke skutečnosti, jež vedla ke vzniku škody, nacházejí v této zemi.

Ve Skotsku existují některé případy, na něž se nařízení Řím II nevztahuje, kdy se použije zákon o mezinárodním právu soukromém (různá ustanovení) z roku 1995 nebo zvykové právo.

3.3 Osobní stav, jeho aspekty související s občanským stavem (jméno, bydliště, způsobilost k právům a právním úkonům)

Bydliště

Ve Skotsku byl stav nelegitimitní zrušen § 21 zákona o rodině z roku 2006 (Family Law (Scotland) Act). V důsledku toho § 22 odst. 2 zákona z roku 2006 stanoví, že pokud a) rodiče dítěte mladšího 16 let mají bydliště ve stejné zemi a b) dítě bydlí u jednoho rodiče nebo u obou rodičů, má dítě bydliště ve stejné zemi jako jeho rodiče. V ostatních případech § 22 odst. 3 stanoví, že dítě má bydliště v zemi, ke které má nejužší vztah.

V případě osob starších 16 let platí i nadále jejich předchozí domicil, pokud nepřijmou domicil zvolený. Za účelem přijetí domicilu zvoleného se musí dotyčná osoba skutečně přestěhovat do nové země, v níž se chce usadit, a musí prokázat svůj úmysl vzdát se svého předchozího domicilu, jakož i svůj úmysl žít trvale v nové zemi. Je-li zvolený domicil opuštěn, obnoví se domicil původu, aby se zaplnila případná mezera do doby, než je získán nový zvolený domicil. Domicil osob, které uzavřely manželství, je nyní posuzován nezávisle na domicilu druhého manžela.

V § 1 zákona o domicilu a řízení ve věcech manželských z roku 1973 (Domicile and Matrimonial Proceedings Act 1973) se stanoví, že vdaná žena má stejná práva, pokud jde o domicil, jako jakákoli jiná osoba. Pokud se však žena vdala před přijetím zákona z roku 1973 (a tím podle starého práva získala domicil svého manžela), je tento domicil zachován, dokud jej neopustí nebo nezíská nový zvolený domicil.

Jméno

Právo pojmenovat dítě je součástí rodičovských povinností a práv. V případě sporu ohledně rodičovských povinností a práv § 11 skotského zákona o dětech z roku 1995 (Children (Scotland) Act 1995) stanoví, že soud považuje za prvořadé blaho dítěte.

Ve Skotsku si dospělí mohou obecně zvolit jméno, jaké si přejí, pokud se nejedná o podvodný úmysl. Každá osoba starší 16 let, jejíž narození je zaevidováno ve Skotsku nebo která byla legálně osvojena ve Skotsku, může National Records of Scotland požádat o zápis změny jména. Využití této služby však není povinné. Další informace o změně jména jsou uvedeny na internetových stránkách [National Records of Scotland](#).

Způsobilost k uzavírání smluv

Způsobilost uzavírat smlouvy, pořizovat závěti atd. se řídí různými právními předpisy v závislosti na záležitosti, ve vztahu k níž otázka způsobilosti vyvstává. Za určitých okolností je relevantní skotský zákon o věku způsobilosti k právům a právním úkonům z roku 1991 (Age of Legal Capacity (Scotland) Act 1991). Podle skotského zákona o věku způsobilosti k právům a právním úkonům z roku 1991 je osoba starší 16 let způsobilá k jakýmkoli právním úkonům. Mladší osoba je způsobilá za určitých okolností, které jsou stanoveny v zákoně.

3.4 Určení vztahu rodič – dítě, včetně osvojení

Skotské právo přiznává rodičům (a některým dalším osobám, které mají právní způsobilost k péči o dítě), rodičovská práva a povinnosti. Ustanovení o rodičovských právech a povinnostech jsou obsažena ve skotském zákoně o dětech z roku 1995. Skotské právo se použije v případě, že skotské soudy jsou příslušné podle ustanovení Haagské úmluvy z roku 1996 a nařízení Brusel IIa. Otázky osvojení se ve skotském právu řídí skotským zákonem o adopci a dětech z roku 2007 (Adoption and Children (Scotland) Act 2007).

3.5 Manželství, nesezdané soužití, registrované partnerství, rozvod, rozluka, vyživovací povinnost

Manželství bude ve Skotsku platné pouze tehdy, jsou-li splněny určité požadavky. Obě strany musí mít možnost uzavřít manželství, mít plnou způsobilost k právům a právním úkonům a plně souhlasit s uzavřením manželství.

V § 38 odst. 1 skotského zákona o rodině z roku 2006 se rovněž vyžaduje, aby bylo manželství v souladu s formalitami požadovanými podle právních předpisů místa, kde je uzavřeno. To se týká platnosti obřadu a jeho prvků, např. toho, zda musí být použita nějaká zvláštní formulace, zda k sňatku musí dojít na určitém místě, zda může být manželství uzavřeno v zastoupení.

Otázka, zda je osoba, která uzavírá manželství, způsobilá tak učinit a zda plně souhlasila s uzavřením manželství, je určena právem místa, kde měla tato osoba bydliště bezprostředně před uzavřením manželství (§ 38 odst. 2 zákona z roku 2006). Ve Skotsku je věkovou hranicí pro uzavření manželství 16 let. Pokud jde o souhlas, musí existovat skutečná a vážná výměna souhlasu obou stran uzavírajících manželství.

Skotsko po zavedení skotského zákona o manželství a registrovaném partnerství z roku 2014 (Marriage and Civil Partnership (Scotland) Act 2014) nyní uznává i manželství osob stejného pohlaví. To zahrnuje i manželství osob stejného pohlaví, která byla uzavřena jak ve Skotsku, tak v zahraničí.

Za předpokladu, že neexistuje právní překážka manželství, může ve Skotsku manželství uzavřít kdokoli. Ve Skotsku se na páry, které zde chtějí uzavřít sňatek, nevztahuje požadavek na bydliště, ačkoli osoby ze zemí mimo EU mohou potřebovat přistěhovalecké povolení.

Registrované partnerství a manželství osob stejného pohlaví

Skotské právo uznává rovněž registrovaná partnerství, a to v souladu se zákonem o registrovaném partnerství z roku 2004 (Civil Partnership Act 2004). V § 85 zákona z roku 2004 je stanoveno, že registrované partnerství vzniká tehdy, pokud dvě osoby stejného pohlaví podepsaly vyplněné prohlášení o registrovaném partnerství před dvěma svědky staršími 16 let a před pověřeným matrikářem (přičemž všichni jsou přítomni).

Zákon z roku 2004 obsahuje také zvláštní ustanovení týkající se registrovaných partnerství, která byla uzavřena mimo Spojené království. Zahraniční svazky osob stejného pohlaví, které byly zákonně uzavřeny mimo Spojené království, budou ve Skotsku považovány za registrované partnerství, jsou-li splněna určitá kritéria stanovená v zákoně z roku 2004.

Nesezdané soužití

Ve Skotsku obecně platí, že pokud dvojice žije společně, jako kdyby uzavřela manželství, bude jejich soužití spojeno s určitými právy a povinnostmi. Zákon o rodině z roku 2006 stanoví práva dvojic žijících ve společné domácnosti (což platí stejně pro páry stejného pohlaví i pro páry opačného pohlaví). V § 26 jsou například stanovena práva k určitému vybavení domácnosti; § 27 odkazuje na práva na určité peněžní prostředky a majetek; § 28 obsahuje ustanovení o finančním zajištění při rozluce; v § 29 je stanoveno finanční zajištění v případě, že jedna z osob žijících ve společné domácnosti zemře, aniž by zanechala závět, a § 30 obsahuje ustanovení o občanskoprávní ochraně na ochranu před zneužitím.

Rozvod a rozluka

Ve věcech rozvodu a rozluky existují v právních předpisech Spojeného království (konkrétně v zákoně o domicilu a řízení ve věcech manželských z roku 1973 a v zákoně o registrovaném partnerství z roku 2004) ustanovení o tom, kdy jsou skotské soudy příslušné rozhodovat ve věcech rozvodu a rozpadu manželství. Více informací je k dispozici na internetových stránkách [skotských soudů a tribunálů](#).

Výživné

Pokud jde o výživné, Ministerstvo práce a důchodů provozuje v celé Velké Británii [Útvar pro zabezpečení výživného na děti](#).

Ve Skotsku je v zákoně o rodině z roku 1985 obsaženo také ustanovení o vyživovací povinnosti k rodinným příslušníkům, jako jsou manželé a děti. Vyživovací povinnost znamená povinnost poskytovat podporu, která je za daných okolností přiměřená.

3.6 Majetkové poměry v manželství

Skotsko má právní systém týkající se finančního zajištění po rozvodu nebo zrušení registrovaného partnerství. Skotské právo stanoví určité zásady, které je třeba při rozhodování o finančním zajištění a rozdělení společného jmění manželů zohlednit, a tyto zásady jsou obsaženy v zákoně o rodině z roku 1985.

Obecným pravidlem ve skotském právu je to, že by čistá hodnota společného jmění manželů měla být spravedlivě rozdělena mezi strany, ledaže neexistuje důvod pro spravedlivé a rovné rozdělení. Společné jmění manželů je definováno jako veškerý majetek patřící stranám manželství nebo registrovaného partnerství, který byl získán před uzavřením manželství nebo registrovaného partnerství či v jeho průběhu. V § 9 zákona z roku 1985 se stanoví zásady, které by měly být vzaty v úvahu při vydávání rozhodnutí o finančním zajištění při rozvodu nebo zrušení registrovaného partnerství a které by měly napomoci při rozhodování o tom, zda by se společné jmění manželů mělo rozdělit mezi strany rovným dílem, nebo zda by jeden z manželů či partnerů měl obdržet větší podíl než druhý.

3.7 Závěti a dědictví

V případech dědictví ze zákona (tj. pokud neexistuje závěť) se na dědění movitého majetku vztahuje právo bydliště zůstavitele v době smrti a na dědění nemovitého majetku se vztahuje právo země, ve které se majetek nachází ke dni úmrtí. Stejná pravidla se použijí v případech, kdy se jedná o „zákonná práva“ (tj. práva některých rodinných příslušníků na podíl na majetku zesnulé osoby, která nelze zrušit závětí). K zákonným právům je třeba přihlížet jak v případě dědění ze zákona, tak i dědění ze závěti. Je třeba uvést, že zákonná práva jsou podle skotských právních předpisů v současnosti dostupná pouze v případě movitého majetku, a jsou tudíž k dispozici pouze tehdy, pokud zesnulý měl v době smrti bydliště ve Skotsku. Ve věcech týkajících se závěti se způsobilost zůstavitele k pořízení závěti řídí právem jeho bydliště ke dni odkázání movitého majetku a v případě nemovitého majetku právem země, ve které se nemovitost nachází.

Podle zákona o závětech z roku 1963 (Wills Act 1963) se má za to, že závěť je platně provedena („formálně platná“) (např. správná forma, správný počet svědků), je-li v souladu s některým z těchto právních předpisů: právo místa provedení závěti (tj. obvykle tam, kde je podepsána a dosvědčena); právo bydliště, obvyklého pobytu nebo státní příslušnosti zůstavitele v době pořízení závěti; právo bydliště, obvyklého pobytu nebo státní příslušnosti zůstavitele v době smrti. Závěť bude formálně platná i s ohledem na nemovitý majetek, pokud je v souladu s právem země, v níž se nemovitost nachází.

Ustanovení závěti týkající se movitého majetku jsou platná a vykonatelná („v zásadě platná“) (např. omezení týkající se části pozůstalosti, která může být podle závěti platně převedena), je-li závěť v souladu s právem bydliště zůstavitele ke dni úmrtí. Závěť vztahující se k nemovitému majetku je věcně platná, jestliže je v souladu s právem země, ve které se nemovitost nachází ke dni úmrtí.

Závěť je vykládána podle práva zamýšleného zůstavitelem, přičemž tento úmysl může být výslovný, nebo může být odvozen ze znění závěti. Jinak se předpokládá, že rozhodným právem je právo bydliště zůstavitele ke dni pořízení závěti, pokud jde o movitý majetek. Toto pravidlo se pravděpodobně použije i na nemovitosti. Ve výjimečných případech, kdy v závěti není právo jednoznačně uvedeno, se použije právo místa bydliště ke dni úmrtí.

Je třeba poznamenat, že § 4 zákona z roku 1963 uvádí:

„Výklad závěti nesmí být pozměněn z důvodu změny bydliště zůstavitele po pořízení závěti.“

Platnost údajného zrušení závěti je určena právem bydliště zůstavitele ke dni údajného zrušení závěti s ohledem na movitý majetek a právem místa, kde se nachází nemovitý majetek, pokud se zrušení dotýká tohoto majetku. Závěť, která má zrušit dřívější platnou závěť nebo ustanovení dřívější platné závěti, se považuje za formálně platnou, pokud závěť zrušující dřívější závěť je v souladu s právem jakékoli země, podle něhož by se zrušená závěť nebo ustanovení považovaly za řádně provedené.

3.8 Věcná práva

To, zda se má majetek považovat za movitý nebo nemovitý, je otázkou práva místa, kde se dotýčný majetek nachází.

V případě nemovitosti je rozhodným právem právo místa, kde se nemovitost nachází. To platí pro všechny otázky týkající se transakce, včetně způsobilosti, formalit a věcné platnosti. Rozlišuje se mezi převodem pozemků nebo jiných nemovitostí a smlouvou, která upravuje práva a povinnosti stran tohoto převodu, tato smlouva se řídí odlišnými použitelnými právními předpisy (zejména podle nařízení Řím I).

V případě hmotného movitého majetku je rozhodným právem právo místa, kde se majetek nacházel v době, kdy došlo k události, jež měla údajně vliv na právní nárok na tento majetek. Vlastnické právo k hmotné movité věci nabyté v souladu s tímto obecným pravidlem bude ve Skotsku obecně uznáno za platné. Smluvní záležitosti se samozřejmě řídí nařízením Řím I.

3.9 Insolvence

Spojené království je stranou nařízení Rady č. 1346/2000 o úpadkovém řízení, které stanoví příslušná pravidla v řízeních, jež zahrnují úplný nebo částečný odprodej majetku a ustanovení likvidátora, pokud jsou hlavní zájmy dlužníka v některém členském státě EU (kromě Dánska). Jestliže jsou příslušné skotské soudy (což nastane v případě, jsou-li hlavní zájmy dlužníka soustředěny ve Skotsku, přičemž se předpokládá, že se jedná o sídlo), použije se skotské právo. V případech, které nespádají do oblasti působnosti nařízení č. 1346/2000, se použijí skotské právní předpisy, pokud jsou příslušné skotské soudy.

Poslední aktualizace: 07/06/2021

Za originální verzi stránky (v jazyce daného členského státu) odpovídá příslušné kontaktní místo Evropské soudní sítě. Příklad pořídily útvary Evropské komise. Je možné, že změny, které v originální verzi případně provedly orgány daného členského státu, nebyly ještě do překladů zapracovány. ESS-O ani Evropská komise neodpovídá ani neručí za informace a data, které tento dokument obsahuje či na které odkazuje. Předpisy v oblasti autorských práv členských států odpovědných za tuto stránku naleznete v právním oznámení.

Které právo se použije? - Gibraltar

1 Zdroje platných norem

1.1 Vnitrostátní normy

Kolizní normy na Gibraltaru zabývající se rozhodným právem dnes vyplývají zejména z přímo použitelných nařízení EU. Pokud jde o občanské a obchodní věci, jedná se o: nařízení č. 593/2008 (Řím I) o právu rozhodném pro smluvní závazkové vztahy a nařízení č. 864/2007 (Řím II) o právu rozhodném pro mimosmluvní závazkové vztahy. Zákon o právu rozhodném pro smlouvy z roku 1990 (Contracts (Applicable Law) Act 1990) (který prováděl Římskou úmluvu z roku 1980) je i nadále relevantní pro smlouvy uzavřené před 17. prosincem 2009 (na smlouvy uzavřené k tomuto dni nebo po tomto datu se vztahuje nařízení Řím I). Nařízení se vztahuje na případy, kdy ke škodě došlo po 11. lednu 2009. Tradiční pravidla zvykového práva jsou i nadále použitelná na delikt pomluvy a v souvislosti s dědickým právem a majetkovým právem. Například zákon o právu rozhodném pro smlouvy z roku 1990 provádí Římskou úmluvu z roku 1980 o právu rozhodném pro smluvní závazkové vztahy.

V rodinných věcech je obvykle zdrojem pravidel týkajících se rozhodného práva zvykové právo, s určitými výjimkami. V rodinných věcech se obecně používají právní předpisy Gibraltaru s výhradou omezených výjimek stanovených ve zvykovém právu (např. pokud jde o neplatnost manželství) nebo v zákoně (např. v souvislosti s výživným v zákoně o výživném (Maintenance Act) a v zákoně o nárocích na výživné (vzájemný výkon rozhodnutí) (Maintenance Orders (Reciprocal Enforcement) Act)). Ve věcech rodičovské odpovědnosti a v záležitostech týkajících se ochrany dětí, na něž se vztahuje nařízení EU č. 2201/2003 a Haagská úmluva ze dne 19. října 1996, se jedná o předpisy podle Haagské úmluvy z roku 1996 o řízení v rodinných věcech (děti) z roku 2011 (Family Proceedings (Children) 1996 Hague Convention Rules 2011) a článek 15 úmluvy z roku 1996, který obsahuje pravidla týkající se rozhodného práva, tj. že se s výhradou omezených výjimek použije právo Gibraltaru.

Zdrojem kolizních norem na Gibraltaru jsou jak zákony, tak i zvykové právo (judikatura) a jejich váha se v jednotlivých oblastech práva liší. Například volba práva ve smlouvě se nyní řídí nařízením o právu rozhodném pro smlouvy (Contracts (Applicable Law) Ordinance). Je však možné uvést, že některé z těchto zákonů provádějí mezinárodní dohody (tyto dohody, kromě právních předpisů EU s přímým účinkem, vyžadují přijetí zákona ve Spojeném království a

rozšíření na Gibraltar). Například nařízení o právu rozhodném pro smlouvy provádí Římskou úmluvu z roku 1980 o právu rozhodném pro smluvní závazkové vztahy.

1.2 Vícestranné mezinárodní úmluvy

Haagská úmluva o kolizních právních předpisech týkajících se formy závěti z roku 1961, rozšířená na Gibraltar v roce 1964.

Římská úmluva o právu rozhodném pro smluvní závazkové vztahy z roku 1980, rozšířená na Gibraltar v roce 1994 (nahrazená nařízením Řím I ve vztahu ke smlouvám uzavřeným dne 17. prosince 2009 nebo po tomto datu).

Haagská úmluva ze dne 1. července 1985 o právu rozhodném pro trust a o jeho uznání, rozšířená na Gibraltar v roce 1989.

1.3 Hlavní dvoustranné úmluvy

Nejsme si vědomi žádných dvoustranných úmluv obsahujících ustanovení o volbě práva, jichž je Spojené království smluvní stranou.

Je však třeba poznamenat, že i když Římská úmluva z roku 1980 a Haagská úmluva umožňují státu uplatňovat určitý jiný režim rozhodného práva na „vnitřní“ kolize, jako jsou kolize mezi právními předpisy Anglie a Walesu a Skotska, Spojené království se rozhodlo této možnosti nevyužít. Na kolize mezi různými jurisdikcemi Spojeného království i na mezinárodní kolize se proto vztahují pravidla Římské úmluvy (ve vztahu k smlouvám uzavřeným před 17. prosincem 2009) a Haagské úmluvy.

2 Uplatňování kolizních norem

2.1 Povinnost soudce uplatnit kolizní normy z vlastní iniciativy

Obecné stanovisko je takové, že se kolizní normy použijí pouze tehdy, pokud alespoň jedna ze stran požaduje jejich uplatnění. Pokud tomu tak není nebo pokud neexistuje uspokojivý důkaz o obsahu cizího práva, soudce zpravidla použije na danou záležitost právo Gibraltar. Jedná se o pravidlo, které se týká důkazů a řízení, a není tudíž dotčeno nařízením EU, Římskou úmluvou z roku 1980 atd.

2.2 Zpětný odkaz

Nařízení EU vylučují použití doktríny týkající se zpětného odkazu v případech, na něž se vztahují kolizní normy EU, a to byl rovněž převládající názor podle zákona o rozhodném právu pro smlouvy. Pokud by tudíž gibraltarská kolizní norma pro delikt nedbalosti poukazovala na francouzské právo, uplatní se francouzské vnitrostátní právní předpisy, a to i v případě, že by francouzský soud použil právní předpisy jiné země. Zdá se, že jedním z důvodů pro odmítnutí zpětného odkazu v těchto oblastech je to, že by složitá pravidla stanovená v zákonech byla v případě použití zpětného odkazu narušena.

Úloha zpětného odkazu ve zbývajících oblastech práva je nyní poněkud omezená a v některých případech není zcela jasná. Lze říci, že se zpětný odkaz použije v případě pozemků nacházejících se v zahraničí, na něž se podle právních předpisů Gibraltar vztahuje právo místa, ve kterém se věc nachází (*lex situs*). V takových případech existuje pragmatická vůle uplatnit stejné právo soudu, v jehož obvodu se nemovitost nachází, aby se zvýšila šance, že jakékoli gibraltarské rozhodnutí týkající se nemovitosti bude účinné. Výsledkem rozhodnutí soudů prvního stupně, pokud jde o hmotný movitý majetek nacházející se v zahraničí, je to, že odkaz na *lex situs* nebude zahrnovat zpětný odkaz.

V rodinných věcech existuje určitá omezená judikatura, podle níž se doktrína týkající se zpětného odkazu může uplatnit za určitých okolností.

Je však třeba uvést, že v mnoha případech je zjišťování obsahu zahraničních kolizních norem nákladné a strany se často rozhodnou nepožadovat jejich uplatnění (viz bod 2.1). Uplatnění zpětného odkazu je předmětem intenzivní akademické diskuse. Názor, který v zákonech týkajících se kolize právních norem převládá, je takový, že zpětný odkaz je odmítnut. Pokud by tudíž gibraltarská kolizní norma pro delikt nedbalosti poukazovala na francouzské právo, uplatní se francouzské vnitrostátní právní předpisy, a to i v případě, že by francouzský soud použil právní předpisy jiné země. Zdá se, že jedním z důvodů pro odmítnutí zpětného odkazu v těchto oblastech je to, že by složitá pravidla stanovená v zákonech byla v případě použití zpětného odkazu narušena. Zpětný odkaz se však zřejmě použije v případě dědictví na movitý a nemovitý majetek a případně převody takového majetku obecně, pokud gibraltarské kolizní normy odkazují na právo místa bydliště nebo právo místa, kde se nachází nemovitost, a ve věcech rodinného práva (které odkazuje na právo místa bydliště). V takových případech existuje pragmatická vůle uplatnit stejné právo soudu, v jehož obvodu se nemovitost nachází, aby se zvýšila šance, že jakékoli gibraltarské rozhodnutí týkající se nemovitosti bude účinné. Je však třeba uvést, že v mnoha případech je zjišťování obsahu zahraničních kolizních norem nákladné a strany se často rozhodnou nepožadovat jejich uplatnění (viz bod 2.1).

2.3 Změna kolizního kritéria

Tento problém se řeší tím, že se v každé kolizní normě stanoví příslušný okamžik, k němuž se určí hraniční určovatel. Například v případě převodu movitého majetku je příslušným rozhodným právem právo použitelné v místě, kde se daný movitý majetek nachází v okamžiku převodu, pokud měl dotýčný úkon údajně vliv na vlastnické právo k tomuto movitému majetku.

2.4 Výjimky z obvyklého uplatňování kolizních norem

Podle tradičních pravidel mohou gibraltarské soudy odmítnout použití cizího práva, které je v rozporu s veřejným pořádkem Gibraltar. Práh je však velmi vysoký: například pokud by to vedlo k výsledku, který je „zcela neslučitelný se základními požadavky spravedlnosti uplatňovanými gibraltarským soudem“. Obsah gibraltarského veřejného pořádku je ovlivněn mezinárodními závazky Spojeného království, zejména Evropskou úmluvou o lidských právech; porušování lidských práv je jedním z dobře známých příkladů výjimek z veřejného pořádku, jiným příkladem je „flagrantní porušení pravidel mezinárodního práva zásadního významu“ (např. invaze Iráku do Kuvajtu v roce 1990).

Nařízení Řím 1 a Řím II navíc nyní stanoví použití imperativních ustanovení *lex fori* bez ohledu na právo, které by se jinak na smlouvu vztahovalo. Tato pravidla obecně existují v oblasti spotřebitele a zaměstnanosti nebo v právních předpisech, které doplňují mezinárodní úmluvu.

2.5 Zjištění cizího práva

Obsah cizího práva se zjišťuje stejně, jako by se jednalo o skutkovou okolnost. Je věcí stran, aby prokázaly obsah cizího práva; soudcům není dovoleno, aby sami zkoumali obsah cizího práva. V případě rozporu mezi důkazy předloženými stranami může soudce posoudit důvěryhodnost znalců a může posoudit primární důkazy (např. zahraniční zákony a případy), zejména tehdy, pokud jsou napsány v angličtině a používají pojmy, jež jsou gibraltarskému soudci známy.

Obsah cizího práva se obvykle prokazuje znaleckým posudkem. Nepostačuje předložit soudu znění cizího zákona, případu nebo autoritativní text. Znalecký posudek týkající se cizího práva může poskytnout každý, kdo je „dostatečně odborně způsobilý k tomu, aby tak učinil, na základě svých znalostí nebo zkušeností“, a to bez ohledu na to, zda je oprávněn jednat v příslušné jurisdikci jako právník. Je však běžné, že znalci jsou buď akademičtí pracovníci, nebo právníci v dané jurisdikci. Pokud byl obsah cizího práva zjištěn v dřívější gibraltarské nebo anglické věci, lze tuto věc uvést jako důkaz o obsahu cizího práva, přičemž se předpokládá, že obsah cizího práva je stejný jako v dané věci, neprokáže-li se opak.

Důkazní břemeno nese strana, která se opírá o cizí právo. Není-li cizí právo uspokojivě zjištěno, je obecným pravidlem to, že se použije právo Gibraltar. Avšak v případech, kdy není důvod se domnívat, že se cizí právo jakýmkoli způsobem podobá gibraltarskému právu (např. daňový zákon z jiné evropské jurisdikce), může být žaloba zamítnuta.

3 Kolizní pravidla

3.1 Smluvní závazky a právní akty

Ve všech případech týkajících se smluvních závazků a volby práva je přímo použitelné nařízení Řím I. Kolizní normy obsažené v nařízení Řím I se mohou vztahovat také na případy, které gibraltarské vnitrostátní právo neuznává jako smluvní závazky (např. tehdy, není-li dohoda podpořena protiplněním, jako jsou darovací smlouvy).

Procesní záležitosti stanoví *lex fori*. Posouzení výše škody (nikoli však odškodnění) a důkazní prostředky jsou tudíž upraveny právem místa soudu.

Promlčecí lhůty jsou hmotněprávní, a proto jsou v případě smluvních závazků stanoveny právními předpisy použitelnými podle nařízení. Hlavní hmotněprávní pravidla jsou následující.

V případech, kdy smluvní strany učinily výslovnou volbu práva, nebo v případě, kdy je volba práva prokazatelná s přiměřenou jistotou, se použije toto právo. Je pravděpodobné, že volba bude s přiměřenou jistotou prokázána tehdy, je-li smlouva ve standardní podobě, o níž je známo, že se řídí určitým právem (např. smlouva společnosti Lloyd's o námořním pojištění), nebo s ohledem na předchozí transakce mezi stranami. Existuje-li dohoda o volbě soudu, postačuje to často k vyvození závěru, že záměrem byla volba práva tohoto soudu, není tomu tak však vždy. V případě smlouvy o rozhodčím řízení platí, že pokud jsou stanovena kritéria pro výběr rozhodců, umožní to snadněji odvodit volbu práva, jsou-li však rozhodci určeni odkazem na mezinárodní orgán, je mnohem méně pravděpodobné, že volba byla prokázána s přiměřenou jistotou.

V několika ohledech je svoboda volby omezena. Za prvé, pokud jde o spotřebitelské a pracovní smlouvy, volba práva nemůže zbavit spotřebitele nebo zaměstnance ochrany na základě kogentních pravidel, která existují podle práva, jež by se v případě neexistence výslovné volby práva na daný případ vztahovalo. Za druhé, jestliže jsou všechny prvky situace spojeny s jednou zemí, nemůže volba jiného práva zbavit účinnosti kogentní pravidla této země. S ohledem na spotřebitele existují rovněž ochranná pravidla v souvislosti s pojistnými smlouvami. Lze také uvést, že pokud panuje neshoda o účinnosti volby, například v případě tvrzení ohledně nátlaku, je o tom, zda je taková volba účinná, rozhodnuto podle domnělého rozhodného práva (tj. práva, kterým by se smlouva řídila, pokud by byla volba platná), ledaže by to bylo „nepřiměřené“ (v tomto případě lze použít právo obvyklého bydliště strany, která tvrdí, že neudělila souhlas).

Jestliže výslovná volba práva neexistuje nebo není volba prokazatelná s přiměřenou jistotou, stanoví nařízení Řím 1 zvláštní pravidla v závislosti na druhu smlouvy, pokud jsou však tato pravidla neprůkazná, bude obecně rozhodným právem právo obvyklého bydliště typického plnítele. Typického plnítele nelze vždy snadno určit, obvykle se však jedná o stranu, která neposkytuje platbu za zboží nebo službu (typickým plnítelem je např. prodejce výrobku, věřitel v bankovní transakci, ručitel ve smlouvě o záruce). Tato domněnka může být vyvrácena ve prospěch země, se kterou je smlouva úžeji spojena.

3.2 Mimosmluvní závazky

Pokud jde o mimosmluvní závazkové vztahy, ve většině případů se použije nařízení Řím II. Zákon se použije pouze na záležitosti týkající se protiprávního jednání, které nespádají do oblasti působnosti nařízení, a na pomluvu se nadále vztahuje zvykové právo (viz níže). Rozhodné právo určuje také promlčecí lhůty.

Podle nařízení Řím II platí obecné pravidlo, že se použije právo místa, kde škoda vznikla. Zvláštní pravidla určují rozhodné právo pro určité druhy mimosmluvních závazkových vztahů, včetně odpovědnosti za škodu způsobenou vadou výrobku, nekalé hospodářské soutěže, deliktů v oblasti životního prostředí a deliktů v souvislosti s právy duševního vlastnictví. Nařízení rovněž umožňuje stranám zvolit si za určitých okolností rozhodné právo, avšak toto ustanovení nelze použít s cílem vyhnout se závazným pravidlům unijního nebo vnitrostátního práva. Je třeba poznamenat, že posouzení škody je věcí rozhodného práva.

Jak bylo uvedeno výše, pomluva (která zahrnuje pomluvu v souvislosti s vlastnickým nárokem, nepravdivé údaje o jakosti zboží, úmyslnou lež a nárok podle cizího práva, který „odpovídá [takovému] nároku nebo je jinak v souladu s jeho povahou“) se i nadále řídí zvykovým právem. V takových případech platí zásada „dvojitá žalovatelnost“ (double actionability): delikt je žalovatelný na Gibraltar pouze tehdy, je-li napadnutelný občanskoprávní žalobou podle cizího práva jurisdikce, v níž k protiprávnímu jednání došlo (obvykle oznámení), a v případě, že k jednání došlo na Gibraltar, je-li toto jednání napadnutelné občanskoprávní žalobou podle práva Gibraltar. Toto pravidlo bylo zachováno po nátlaku ze strany mediálních organizací, které se obávaly uplatňování represivních cizích právních předpisů. Toto pravidlo však podléhá výjimce: pokud má k dané situaci a stranám významnější vztah jiná země, použije se místo toho právo této jurisdikce. Je třeba uvést, že tato oblast je obzvláště nejistá.

Pokud jde o správu trustů, rozhodné právo se řídí zákonem o svěřenských správčích (Trustees Act), který provádí Haagskou úmluvu o právu rozhodném pro trust. Tento zákon stanoví, že rozhodným právem je právo, které si zakladatel zvolil, nebo není-li takové volby, právo, k němuž má trust nejužší vztah. Tento zákon určuje platnost trustu, jeho strukturu, účinky a správu trustu.

3.3 Osobní stav, jeho aspekty související s občanským stavem (jméno, bydliště, způsobilost k právům a právním úkonům)

Při narození je bydliště (domicil původu) dotyčné osoby stejné jako bydliště otce dítěte v době jeho narození, je-li dítě legitimní. Je-li dítě nelegitimní nebo je-li otec v době narození mrtvý, je bydliště dítěte stejné jako bydliště jeho matky. Toto pravidlo platí do doby, než dítě dosáhne věku 16 let (tj. bydliště dítěte se mění podle bydliště otce resp. matky).

U osob starších 16 let platí i nadále domicil původu, pokud nepřijmou domicil zvolený. Za účelem přijetí domicilu zvoleného musí skutečně pobývat v příslušné jurisdikci a mají v úmyslu pobývat zde po dobu neurčitou nebo trvale. Jestliže některý z těchto prvků zanikne, zvolený domicil není nadále platný a použije se domicil původu.

Bydliště manželky se již neurčuje podle bydliště jejího manžela: posuzuje se nezávisle.

Způsobilost k plnění zvláštních povinností (např. uzavírání smluv, pořízení závěti, uzavření manželství) je stanovena podle pravidel specifických pro danou oblast a je projednána v příslušných oddílech.

3.4 Určení vztahu rodič – dítě, včetně osvojení

Záležitosti týkající se rodičovské odpovědnosti a ochrany dítěte jsou obecně upraveny gibraltarským právem, s výhradou omezených výjimek, jako jsou (výše uvedené) výjimky vztahující se na záležitosti podle Haagské úmluvy z roku 1996 a záležitosti spadající do oblasti působnosti nařízení Brusel IIa. Otázky týkající se legitimacy a osvojení jsou rovněž obecně určeny anglickým právem, s výhradou určitých výjimek.

3.5 Manželství, nesezdané sožití, registrované partnerství, rozvod, rozluka, vyživovací povinnost

Formální platnost manželství se obecně řídí právem místa uzavření manželství, s výhradou určitých výjimek.

Způsobilost osob k uzavření manželství je obecně určena podle práva místa bydliště dotyčné osoby bezprostředně před uzavřením manželství. Toto právo upravuje otázky, jako je souhlas stran, požadavky na věk a to, které osoby v rámci širší rodiny nemohou manželství uzavřít. Co se týká konkrétně věku, manželství nebude platné, pokud některý z účastníků byl v době jeho uzavření mladší 16 let, má-li bydliště na Gibraltar. Manželství však může být uzavřeno, pokud je předem podána žádost o zvláštní povolení k uzavření manželství.

Ve věcech rozvodu nebo rozluky se uplatní obecně právo Gibraltar, s výhradou omezených výjimek.

Pokud jde o vyživovací povinnost, obecně se použije právo Gibraltar, s výhradou určitých výjimek.

3.6 Majetkové poměry v manželství

Výraz „majetkové poměry v manželství“ není pojmem obecně známým ve zvykovém právu. Pokud jde o finanční zajištění v případě rozvodu, rozluky nebo neplatnosti manželství nebo vyživovací povinnost, gibraltarské soudy budou obecně uplatňovat právo Gibraltar nebo judikaturu Anglie a Walesu, pokud tak mohou učinit, s výhradou omezených výjimek.

3.7 Závěti a dědictví

V případě dědictví ze zákona (tj. pokud neexistuje závěť) se na dědění movitého majetku vztahuje právo bydliště zůstavitele v době smrti; na dědění nemovitého majetku se vztahuje právo jurisdikce, v níž se dotýčný majetek nachází (*lex situs*).

Ve věcech týkajících se závěti (dědění ze závěti) se způsobilost zůstavitele k odkázání movitého majetku určuje podle práva bydliště zůstavitele ke dni pořízení závěti. Odkazovník bude způsobilý k přijetí movitých věcí, je-li způsobilý podle práva svého vlastního bydliště, nebo podle práva v místě bydliště zůstavitele. Neexistuje žádný konkrétní precedent, pokud jde o stanovisko ohledně nemovitého majetku, nejpravděpodobnějším výsledkem by však byl *lex situs*, a pravděpodobně by určil rovněž způsobilost odkazovníka k převzetí nemovitosti.

Podle zákona o závětech z roku 2009 (Wills Act 2009) je závěť formálně platná (např. správný počet svědků), je-li v souladu s některým z těchto právních předpisů: právo místa provedení závěti (tj. obvykle tam, kde je podepsána a dosvědčena) v době pořízení závěti; právo bydliště, obvyklého pobytu nebo státní příslušnosti zůstavitele v době pořízení závěti; právo bydliště, obvyklého pobytu nebo státní příslušnosti zůstavitele v době smrti. Závěť bude formálně platná i s ohledem na převod nemovitého majetku, pokud je v souladu s vnitrostátním právem jurisdikce, v níž se nemovitost nachází (což vylučuje uplatnění zpětného odkazu, třebaže se týká nemovitostí).

Odkázání movitého majetku je věcně platné (např. omezení výše částky, kterou lze v závěti zanechat), je-li v souladu s právem v místě bydliště zůstavitele v době smrti; odkázání nemovitého majetku je věcně platné, pokud je v souladu s právem jurisdikce, v níž se daný majetek nachází, tj. bez ohledu na systém vnitrostátního práva se uplatní *lex situs*.

Závěť je vykládána podle práva zamýšleného zůstavitelem, přičemž se předpokládá, že se jedná o právo jeho bydliště ke dni pořízení závěti. Tato domněnka představuje *prima facie* pravidlo, jež může být nahrazeno důkazy o tom, že zůstavitel zjevně předpokládal a zamýšlel, že jeho závěť bude vykládána podle jiného právního systému. S ohledem na nemovitý majetek může existovat dodatečné omezení, kdy v případě, že zájem vyplývající z takového výkladu není přípustný nebo uznáván podle *lex situs*, má přednost posledně uvedené právo.

Platnost údajného zrušení závěti je určena právem místa bydliště zůstavitele v době údajného zrušení (je třeba uvést, že podle gibraltarského vnitrostátního práva (pokud se použije) platí, že manželství ruší závěť, ledaže se prokáže, že závěť byla pořízena výslovně s ohledem na zvažované manželství). Jestliže však bylo zrušení údajně dosaženo pozdější závětí (na rozdíl například od jejího roztrhání), je to, zda tato druhá závěť ruší předchozí závěť, určeno právními předpisy vztahujícími se na formální platnost druhé závěti. Není-li jasné, zda druhá závěť ruší předchozí závěť, je otázka výkladu určena podle práva zamýšleného zůstavitelem, přičemž se předpokládá, že tímto právem je právo v místě jeho bydliště v době pořízení druhé závěti.

3.8 Věcná práva

Majetkové záležitosti se dělí na movitý a nemovitý majetek; o tom, zda se jedná o movitý nebo nemovitý majetek, rozhoduje právo v místě, kde se dotýčný majetek nachází.

V případě nemovitostí je rozhodným právem právo místa, kde se nemovitost nachází, a použije se zpětný odkaz. To platí pro všechny otázky týkající se transakce, včetně způsobilosti, formalit a věcné platnosti. Je třeba konstatovat, že samozřejmě existuje rozdíl mezi převodem pozemku nebo jiného nemovitého majetku a smlouvou, která upravuje práva a závazky stran tohoto převodu, přičemž tato smlouva se řídí odlišnými použitelnými právními předpisy (zejména podle nařízení Řím I).

V případě vlastnických (na rozdíl od smluvních) otázek týkajících se převodu hmotného movitého majetku je rozhodným právem obecně právo místa, kde se majetek nacházel v době, kdy došlo k události, jež měla údajně vliv na právní nárok na tento majetek. Není jasné, zda se v této situaci použije zpětný odkaz, a celkový účinek prvoinstančních rozhodnutí gibraltarských soudů naznačuje, že se nepoužije. Vlastnické právo k hmotnému majetku nabyté v souladu s tímto obecným pravidlem bude na Gibraltar uznáno jako platné, je-li movitý majetek poté přemístěn ze země, v níž se nacházel v době nabytí vlastnického práva, pokud a dokud není toto vlastnické právo nahrazeno novým vlastnickým právem nabytým v souladu s právními předpisy země, do níž byl majetek přemístěn. Zvláštní výjimka z obecného pravidla týkajícího se hmotného movitého majetku se vztahuje na případy, kdy je hmotné zboží v tranzitu a místo, kde se nachází, není stranám známo, nebo převod, který je platný podle rozhodného práva týkajícího se převodu, bude účinný na Gibraltar.

V případě postoupení nehmotného movitého majetku platí, že je-li vztah mezi postupitelem a nabyvatelem smluvní (jako v případě většiny pohledávek) a jestliže se problém týká pouze platnosti a účinnosti samotného převodu, použije se nařízení Řím I.

Je třeba uvést, že kolizní normy pro postoupení a převod nehmotného majetku je obtížné shrnout a na tyto záležitosti se nevztahuje jediná kolizní norma, a to zejména z toho důvodu, že kategorie nehmotných aktiv zahrnuje velmi širokou škálu práv, přičemž ne všechna jsou smluvní povahy. V případě nehmotného movitého majetku se doporučuje vyžádat si odborné poradenství.

3.9 Insolvence

Spojené království je stranou nařízení Rady č. 1346/2000 o úpadkovém řízení, které stanoví příslušná pravidla v řízeních, jež zahrnují úplný nebo částečný odprodej majetku a ustanovení likvidátora, pokud jsou hlavní zájmy dlužníka v některém členském státě EU (kromě Dánska). Jestliže jsou příslušné gibraltarské soudy (což nastane v případě, jsou-li hlavní zájmy dlužníka soustředěny na Gibraltar, přičemž se předpokládá, že se jedná o sídlo), použije se právo Gibraltar.

V případech, které nespádají do oblasti působnosti nařízení č. 1346/2000, se použijí gibraltarské právní předpisy, pokud jsou příslušné gibraltarské soudy (což nastane tehdy, je-li společnost registrována na Gibraltar, nebo existují-li na Gibraltar osoby, které by mohly mít prospěch z likvidace, a pokud neexistují náležitě důvody pro odmítnutí příslušnosti).

Poslední aktualizace: 08/06/2021

Za originální verzi stránky (v jazyce daného členského státu) odpovídá příslušné kontaktní místo Evropské soudní sítě. Překlad pořídily útvary Evropské komise. Je možné, že změny, které v originální verzi případně provedly orgány daného členského státu, nebyly ještě do překladů zapracovány. ESS-O ani Evropská komise neodpovídá ani neručí za informace a data, které tento dokument obsahuje či na které odkazuje. Předpisy v oblasti autorských práv členských států odpovědných za tuto stránku naleznete v právním oznámení.